

افغانستان در پنجاه سال اخير

د مرحوم اعلیحضرت محمد ظاهر شاه واکمني ته لنډه کتنه

«افغانستان در پنجاه سال اخير» د هغه کتاب نوم دی، چې ما دوې لسيزې مخکې ناخاپه له يوې کتابفروشي په آمستردام کې تر لاسه کړ. يو خدای بښلي ملگري مې زه د افغاني مغازې په نيت د يو افغان دوکان ته بوتلم. د خبرو په ترڅ کې ياده شوه، چې دغه افغان کتابونه هم د خرڅلاو لپاره لري. د مغازې په لومړي پوړ کې يې ډېر کتابونه د خرڅلاو لپاره لرل، خو لومړی يې ما ته د مرحوم نور محمد تره کي يو کتاب، چې زما په گمان «د بنگو مسافري» نومېده راکړ. زما سترگې د «افغانستان در پنجاه سال اخير» پر کتاب ولگېدلې او دغه کتاب مې ترېنه واخيست، چې نن يې منځپانگه د پي ډي اېف په بڼه له هېوادوالو سره شريکوم. بايد ياده کړم، چې د پي ډي اېف چارې يې ښاغلي سيدعبدالله ولي زي تر سره کړې دي، خو ما دغه څو کرښې پرې تورې کړې دي.

تاسو به ډېر څه اورېدلي وي او هرو مرو لوستي به مو هم وي، چې د ملت بابا لږ تر لږه ۴۰ کاله په افغانستان کې ټولواک وو، خو له بده مرغه چې د مرحوم اعلیحضرت محمد ظاهر شاه په اړه هغه اړين، ريښتني او بې پلوه څرگندونې لږ تر سترگو کېږي. له يو پلوه په اعلیحضرت محمد ظاهر شاه باندې د خپل تربور او اوښي شهيد محمد داود خان لخوا کودتا وشوه او له واکه لېرې کړی شو او له بل پلوه وروسته له سرې، شنې او سپينې غميزې د همایون محمد ظاهر شاه فکري، قومي او اېډيالوژيکي مخالفين واکمن شول. د وروستيو ۴۰ کلونو په اوږدو کې يې خپل تبليغاتي ماشين تر وروستي بربده د مرحوم محمد ظاهر شاه پر ضد وکارولو، چې نن سبا يې په ځوان نسل کې هم يو تبليغي غبار د مرحوم محمد ظاهر شاه د واکمني په اړه په اړو دورو کې پياوړی ساتلی دی.

له نننه لږ تر لږه پنځه لسيزې مخکې ظاهر شاهي ضد غبرگونونه په ننني افغانستان کې رامنځ ته شول، چې د اعلیحضرت محمد ظاهر شاه په واکمني کې د کندهار د کرزيو، د جلال آباد د مومندو او د شمالي د اخواني غورځنگونو پاڅونونو ته کېدلی شي نغوته وشي، خو په ټولنه کې يې هرومرو د ټولنيز پرمختگ د ډپ کېدو پيلامې رامنځ ته کړې، چې د چپيانو په مرسته د مرحوم ظاهر شاه تربور شهيد داود خان کودتا پرې وکړه او د افغانستان اوسنی اوږدمهاله بدمرغي يې رامنځ ته کړه، چې هم وچ او هم لومد پکې سوځي.

د افغانستان په بدمرغيو کې د داخلي فکتورونو لکه قومي، ژبنيز، سليقوي، آيدیولوژيکي او حرصي غوښتنو تر څنگ د نړيوال ځبرځواکونو تبليغي، نظامي، پولي او مستعمراتي ذهنيت هم بايد له پامه و نه غورځول شي. له دويمې نړيوالې جگړې مخکې افغانستان د سوسياليستي روسيې او انگرېزي امپرياليزم تر منځ پنځې نرمولې او وروسته له دويمې نړيوالې جگړې افغانستان د سړې جگړې د شوروي او امريکا د گواښونو د آزمويښي

ډگر شو، چې پايله يې د روسانو بربنډ يرغل او د امريکايان ټغن مقاومت شو، چې افغان ولس يې دا دي د څو لسيزو په ترڅ کې قرباني ورکوي.

په افغانستان کې د څو لسيزو په ترڅ کې بېلابېل افغاني نسلونه په پرديو ملکونو کې وزېږېدل، وروزل شول او لوی شول، چې نن سبا يې يو شمېر په نړيوال اسلامي بنسټپالنه کې اخته دي، يو شمېر يې د شيعه او سوني په تله کې ځان تلي او نور يې بيا د روشنګري تر پلمې لاندې د پندېو په لوڅولو او د ځنيو په غوړولو لگيا دي. د افغانستان د خلکو نه درد، نه يې درمل او نه يې هم خيال ورسره شته، نو په داسې حالت کې ما ته هم اړينه وېرېښېدل، چې د مرحوم اعليحضرت محمد ظاهر شاه د واکمني په اړه يو کتاب، چې عمر يې زما له عمر سره برابر دی او په هغه کال خپور شوی، چې ما په دغه کرغېړنې نړۍ کې سترګې پرانيستې دي، د مرحوم اعليحضرت محمد ظاهر شاه د تلين په درشل کې يو ځلې بيا وګورم. پر ځای ګڼم، چې زموږ وېشل شوی افغان ولس دغه کتاب يو ځلې تر سترګو تېر کړي، چې د دې توپير وکړي، چې ټولنيز پرمختګ يعنې څه؟ او د هېوادپالنې جوهر په څه کې نغښتی دی! ځکه يو شمېر ډالري ليکوالان او په شنو پرسول شوي افغانان، د دې هڅه کوي، چې د ولس سترګو ته خاورې وروشي او په تبليغاتي ماشين کې د ملت سترګې ړندې کړي.

له بده مرغه ډېر ليکوال په دې استدلال کوي، چې په وروستيو څو لسيزو کې نه سرو، نه هم شنو او نه هم سپينو د دې امکانات تر لاسه کړل، چې خپل هېواد ته خدمت وکړي. کمونيستان په خپلو تبليغاتو کې هڅه کوي، چې اشرار گرم وګڼي، مجاهدين بيا پاکستان ملامتوي، خو له هېره باسي، چې دوی ټول په همدغه پاکستان کې روزل شوي دي او همدا ټول ننني لشمک تکنوکراتان بيا پرېه پر کلاشينکوفي طالبانو اچوي، مګر ملت له ټولو کرېدېل، رېږدلی، ځورېږي او ليه نن هم قرباني ورکوي.

په ۱۳۵۲ لمريز کال شهيد محمد داود خان د چپيانو په مټه کودتا وکړه او افغانستان يې د شوروي خولې ته ورنېژدې کړ، چې بيا کمونيستانو سوسياليستي کومې ته ورټېل وهلو، چې د افغانستان ۱۴ کلنه سره غميزه يې رامنځ ته کړه او بيا پاکستاني او ايراني مجاهدينو افغانستان د ملکولطوايفي ډګر وګرځولو، چې د امريکايي بربنډ يرغل ته يې زمينه برابره کړه، چې دا دي ۱۵ کاله پر افغان ولس بمونه وروول کېږي او په خپلو درو او رغو کې ويشتل او وژل کېږي.

کله چې جمهوري نظام رامنځ ته شو، نو تبليغات يې روان ول، چې افغانستان د ولسواکي پړاو ته ورننوتلو او د موډرنيزم پر لور روان شو، خو برعکس د داود خان په ۶ کلنه واکمني کې داسې عامل منفعه پروژه تطبيق نشوله، چې د يادولو وړ وي، پرته له هغه يو شمېر پروژو چې د اعليحضرت محمد ظاهر شاه په واکمني کې پلان شوې وې، چې ښه بېلګه يې د مخابراتو د وزارت نوی تعمير، د افسوټر او مکرويانو پراختيا ته نغوته کېدلې شي. د کمونيستانو په واکمني خو پر ښاري او لويو لارو هم دقريزي سپکونو پر سر هم د قيري يا کانکرېټي پولو بندښتونه (جمپونه) جوړ شول، چې موټر په سرعت له پوستو تېر نه شي او مجاهدينو بيا ورته پاتکونه پر

همدغو پوستو کې واچول، چې دغه د غلې، فساد، درغلي، دروېزه گري او بېکاري ذهنت، نن هم په يو شمېر افغانانو کې شين شوی دی، چې د غربت خېسته يې همدغو سرو کمونستانو کېښودله او مجاهدينو بيا پسي رونق ورکړ او غربي تکنوکراتانو بيا بېساري عوج ته ورسوله.

پوښتنه دا کېږي، چې ولې بايد په افغانستان کې د شاهي نظام پر ځای جمهوري نظام راغلی وی او بيا د ديموکراتيک جمهوريت او اسلامي جمهوريت په اخوډب کې وران شوی وی، چې هم يې هېواد برباد کړ، هم يې خلک وکړول، هم وينې تويې شوی او هم ټول له سره نيولې تر شنه او سپينه ټول بهر ته مهاجر شول او افغانستان يې له فساد، غربت او بدمرغيو سره لاس او گرېوان کړ.

که نړۍ ته په لنډه توگه څير شو، نو وينو چې د انگرېز شاهي دولت دا دی ۵۰۰ کاله د يوې کورنۍ په واک دی، چې وروستي شپيته کاله ملکه اليزابت د واک پر خره سوره ده. په عربستان کې د وروستيو څو سو کلونو په اوږدو کې شاهي حکمروايي ده، چې د السعود ډله د وروستيو ۲۰۰ کلونو يکه تاز پاچاهان دي، هم د وهابيزم او هم د سلفيزم بټۍ توده ساتي، چې نن يې نړيوال تروريزم د داعش په لمن کې رامنځ ته کړی دی. د شاهي کورنيو بېلگې هم په اسلامي نړۍ کې او هم په نورو ملکونو کې ډېرې دي، چې د لوېديزوالو بېلگه به يې د هالنډ، دنمارک، سويډن، بلجيم، انگرېز، او نور، د اسلامي نړۍ بيا د مراکش حسن زاده، د بهرين ملکزاده او د عربستان سعود زاده او د بوديستانو جاپانيان کولی شو ياد کړو، مگر شاهي او جمهوري ټولنيز لابراتوار او ذهني شخړو ډگر يې بيا افغانستان شو.

اوس مهال هم د افغانستان گنشمېر ليکوال يا د تېرې مشروطه خواهي بټۍ تودوي، يو شمېر بيا د جمهوريخواهي ډنډوره غږوي او نور بيا ظاهر شاه يا بل متدين ټولواک ته د سپکو سپورو شپلۍ وهي. د افغاني نننيو ليکوالو فکري سوژه هم په ډنډورو، د ماجرا جويي پېښو او ما ويل تا ويل کې نغښتې ده، مگر د افغانستان د اداري سيستم، ټولنيز پرمختگ، اقتصادي، علمي پروژو او د ژوند د هوساينې کوم څرک نه پکې ليدل کېږي. د نامه تر مخ به يې د اکاډيميسن مختاری او يا د پوهاند مختاری وي، خو ليکنې به يې په ما ويلي او تا ويلي کې نغښتې وي، چې نه ذهني تنده پرې ماتېږي او نه د هېوادپالنې فکري غوښتنه پرې تر سره کېږي.

د اعليحضرت محمد ظاهر شاه په څلوېښت کلنه واکمني کې د افغانستان په بېلابېلو برخو کې د پام وړ خدمتونه شوي دي، چې د ترانسپورت په برخه کې له کابل ټر کندهاره، بيا له کندهاره ټر هراته او له هراته ټر ميمنه او بيا ټر مزاره او له مزاره بيا ټر کابل د ۲۰۰۰ کيلومترو حلقوي سړک جوړېدل او په ۱۹۶۳ کال د سالنگ د تونل پرانيستل او له پلخمرې تر تالقانه د سړکونو غځول، د يادولو وړ دي. همدا ډول د افسوټر کمپنۍ، د آريانا ملکي هوايي شرکت، چې هغه مهال يې د نورو الوتکو تر څنگ درې د بوينگ الوتکې هم درلودلې او تر ۲۰ زياتو ملکونو ته يې الوتنې کولې، خو کمونستانو بيه د کښتمند په لاسليک د افغانستان

يوه ډي سي تېن بوبنگ «DC 10» الوتکه په نيمايي بيه خرڅه کړه، خو مجاهدينو بيا د افغانستان د وسلوالو ځواک نظامي الوتکې هم له ټانگونه سره يو ځای، پسې کباړ کړې.

د هېواد د اداري سيستم په جوړونه کې د ظاهر بابا په موده کې، د افغانستان واکمني د ۲۸ ولايتونو په اډانه کې رامنځ ته کړه، چې د هر ولايت د اداري تعميراتي جوړښتونه يې ورغول. په هر ولايت کې د ولايت مقام، محکمې رياست، امنيتي قومانداني، مستوفيت او نور اړين تعميراتي واحدونه يې را منځ ته کړل، چې د ننني افغانستان د اداري جوړښت بنسټ يې مضبوط کړ. په هر ولايت کې د ښاري سړکونو او کوڅو په پخېدو کارونه پيل شول، چې د کابل تقريباً ټول سړکونه او کوڅې په قير وپوښول شوي او يا هم کانکرېتي جوړې شوې، مگر نن په کابل کې د سړکونو په ډنډو کې د هېليو تر څنګ واړه او زاړه دروېزرګر لامبو وهي او موټر پکې ډوبېږي.

د معارف او لوړو زده کړو په برخه کې هم د پام وړ کار شوی، چې د کابل پوهنتون، د ننگرهار پوهنتون، د کابل پوليتخنيک پوهنتون، د کابل د طب پوهنتون او ګېشمېر نور د لوړو زده کړو موسسې لکه دارالمعلمينو، د بيداکوژي انستيتوتونه او ثانوي تخنيکونه په يو شمېر ولايتونو کې جوړ شوي وو، چې د هېواد ډېر مسلکي کدرونه پکې وروزل شول. له سرې غميزې مخکې د مير غلام محمد غبار په حواله، په ټول افغانستان کې له ۵۰۰۰ تر ۶۰۰۰ ښوونځي فعال ول، مگر په ۱۹۹۰ کال کې د کمونيستي واکمني د ښوونې او روزنې د هغه مهال وزير ښاغلي بشرمل په خپله مرکه کې ياده کړې وه، چې په ټول افغانستان کې تر ۵۰۰ ښوونځي فعال دي او بيا د بي بي سي د راپور سره سم د مجاهدينو په ملکولطوايفي کې په ټول افغانستان کې نور ښوونځي هم له منځه ولاړل، چې په ټول افغانستان کې د مجاهدينو په انارشي کې له ۱۵۰ ښوونځيو څخه لږ ښوونځي فعال ول، چې د افغانستان بربادي ته په کمونيستي او جهادي واکمنيو کې نغوته کوي.

زما پلار تجارت پېشه وو، نو د شهيد داود خان په واکمني کې هلمند ولايت د نادعلي ولسوالي ته د تذکرې اخيستلو لپاره تللي وو، چې له نېکه مرغه هم مهال مې د کجکي بربښنايي بند هم وليد او د هلمند د لشکرګاه وړه امريکا مې هم له سترگو تېره کړه، بيا څه موده وروسته د ګندز او تالقان په لوري روان شولو، چې خپلې ځمکې وګورو، نو د شېر خان بند تر څنګ مو د دغو ولايتونو او نورو سيمو د پرمختګ نښې او نښانې وليدلې. د وردگو د چک بند خو مو په خپله سيمه کې وو، نو کله به چې کوټرې ته ولاړلو، د چک د راده پر اوبو به مو د چک بند ته سترګې رڼې شولې.

د اعليحضرت محمد ظاهر شاه په واکمني کې د بربښنا په برخه کې هم ډېر کار تر سره شوی وو، چې د کابل په راده لږ تر لږه د دماهيير، درونټې، سروبې او نغلو بندونه د پام وړ دي، چې د کجکي، چک او جب السراج بندونو تر څنګ يې د خلکو کورونه رڼا کول. په ميمنه، شبرغان او نورو ولايتونو کې د تيلي يا ډېزلي بربښنايي جنريټرونو فعالول يې بله بېلګه ده، چې د مازديګر له ۶ بجو د بېګاه تر ۱۲ بجو به يې د خلکو تيارې کوټې رڼا

کولې او په مرازشريف کې د کوډ برق فابريکه فعاله وه او په پلخمرې کې افغاني سمټ توليدېدل، خو جمهوريخواهانو د افغانستان ټولې شتمنۍ او ارزښتونه په اوبو کې لاهو کړل، مگر لاپو او پټاقو يې ټولې برېښنا پانې لړلې دي.

وروسته له شير علي خانه، بيا ظاهر بابا د افغانستان د نظامي او امنيتي سيستم په برخه په پراخبنسټه کار لاس پورې کړ، چې په مهتاب قلا کې يې حربي ښوونځی او په پلچرخي کې يې حربي پوهنتون جوړ کړ، د پوليسو د اکاډمي بنسټ يې کېښود، فرقې او قول اردو گانې يې جوړې کړې او د امنيت ادارې او تعميراتي واحدونه يې رامنځ ته کړل، چې د افغانستان په متوازنه پرمختگ او ټوليز امنيت کې يې اساسي رول ولوبلو او افغانستان وکولی شول، د يو اوږده مهال په ترڅ کې خپله بې پلوي وساتي او د خپل مملکت د پرمختگ جوگه شي.

کمونيسټي شېلانو او جهادي خېلانو د همدغه افغاني اردو او پوليسو د يو شمېر ناهلو په مټه لومړی خاديستي ذهنيت او بيا جهادي برادرېزم رامنځ ته کړ، چې هم يې خپل سر وخورلو او هم يې افغانستان تباه کړ. زموږ لوستی جنرال له عسکره مخکې ليه له روسيې اروپا ته ورسېدل او بيا امريکا ته ورته شول، چې خپل مسلکي ځای يې نننيو ماشيني جنرالانو او ټولنيزو جنجالانو ته پرېښود، چې نه بيا اردو اړوده شوه او نه پوليس پوليس شول، ځکه نو په وروستيو څو لسيزو کې يا د قومي مليشو غوجل دی او يا هم د سيميزو گلجمنانو غوبل دی، چې پر ولس تېرېږي.

پايله

د رنو افغانانو! په دې هيله چې تاسو دغه په ۱۳۴۷ لمريز کال کې په فارسي خپور شوی کتاب، چې زما همزولی دی، په غور ولولی، چې د اعليحضرت محمد ظاهر شاه د څلوېښت کلنې ټوالواکي يو څرک درته ولگېږي او تاسو ته د دې ذهنيت پيدا شي، چې په څه ډول خاموشه هېوادپالنه په ځان کې وروزی او له خپلې وسې، پوهې او امکاناتو سره سم د خپل هېواد د پرمختگ او د خپلو خلکو د هوساينې په اړه يو جوت نظر ځان ته جوړ کړی او د افغانستان د متوازن پرمختگ او توليدي پروگرامونو په اړه سوچ درته پيدا شي، چې په تاسو ځوانانو کې د اتفاق ولولې د هېواد د شېرازي لپاره رامنځ ته شي او نور د ايديالوژي، ديني، قومي او ژبنيزو ډنډورو ښکار نه شی. د سياسي مخکښو او اداري چارواکو لپاره کېدلی شي په دغه کتاب کې د پټو او برېښو پروژو څرک ولگېږي، چې کېدی شي د افغانستان په ټولنيز پرمختگ کې رغنده رول ولري او يا د افغانستان د بيا رغونې په راتلونکو پلانونو کې ورته پام وشي.

و من الله التوفيق

ډاکټر لمر

افغانستان

در
۵۰
سال
چاپ

افغانستان

در پنجاه سال اخیر

ناشر :

مؤسسه طبع کتب

اول سنبله ۱۳۴۷

مقدمه

مؤسسه طبع کتب افتخار دارد در عصر فرخنده سلطنت اعلیحضرت معظم همایونی پادشاه منور و ترقیخواه افغانستان اجراء پنجاه ساله اخیر وزارت خانه هارا بصورت موزن در چوکت این نشریه به دسترس خوانندگان میکند.

راپور هر وزارت بریکدمسته فعالیت های دولت از آغاز استقلال تا امروز روشنی می افکند. همین فعالیت هاست که افغانستان را از قرون وسطی به عصر جت کشانیده است.

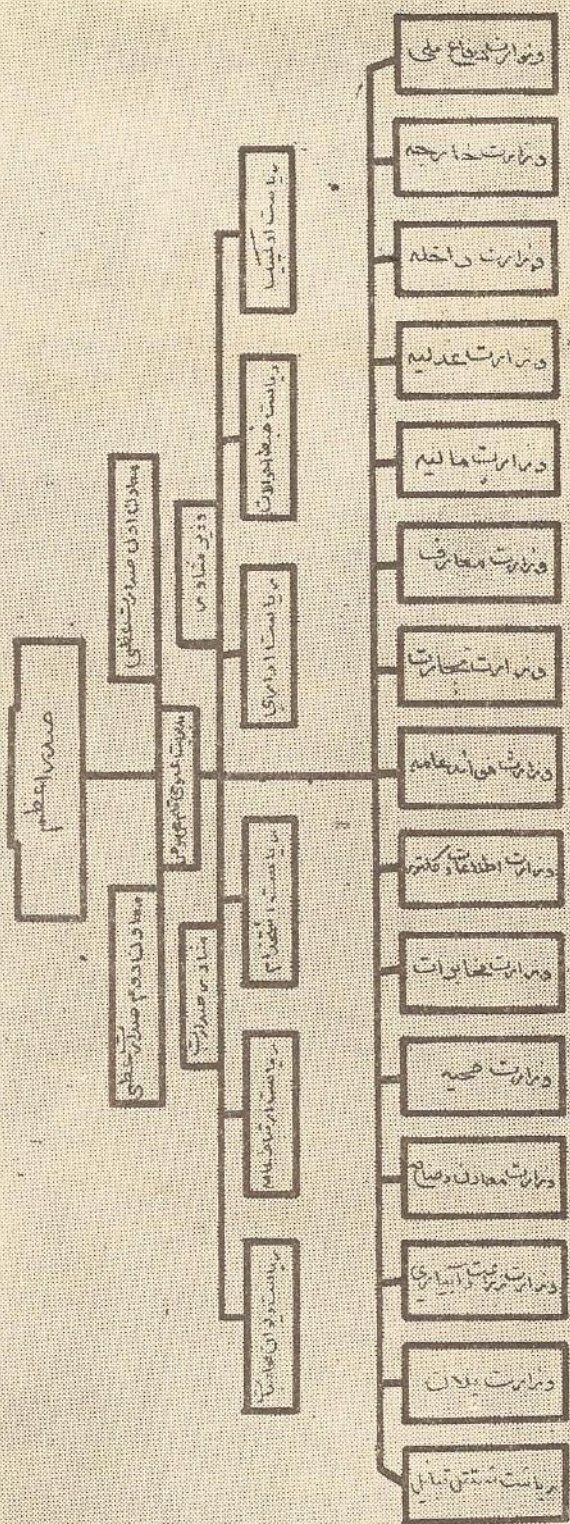
به استثنای اغتشاش ارتجاعی نه ماهه که جریان انکشاف رامنقطع ساخت ادارات حکومتی پیوسته در تلاش این بوده اند که سریع ترین و اقتصادی ترین راه را برای اجرای وظایف خویش پیدا کنند. ممکن است بعضی ادارات درین راه بطی بوده یا اشتباهاتی را مرتکب گردیده باشند اما عجله در انکشاف کشور نتایج نامطلوب تری باری آورد. افراد خبیر و صالح کشور طرفدار جدی انکشاف سالم و ندریجی بوده مسرور اند شاهد تحولات دامنه داری می باشند که در سالهای اخیر برای انکشاف اقتصادی و اجتماعی کشور از طریق پلان گذاری صورت گرفته است.

در حقیقت پلان پنجم ساله اول (۱۳۳۵ - ۱۳۴۰) قدم نخستینی بود که برای گذاشتن افغانستان در جریان ترقیات امروزی برداشته شد و پیشرفت هایی که از آنوقت تا کنون در ظرف کمتر از دوازده سال صورت گرفته مایه خوشی و مباهات وطن دوستان می باشد.

اکنون فرض ذمه هرا فغان حقیقی است تا در پرتو رهنمائی های پادشاه دیموکرات خود برای تحکیم وحدت ملی قدم های متین برداشته در راه حفظ نوامیس ملی و استقرار سیاسی که شرایط اینابسی هر نوع انکشاف می باشد، از هیچگونه خدمت و فداکاری دریغ نکنند.

عبدالحق واله

رئیس مؤسسه طبع کتب

وزارت امور خارجه

در نخستین سالهای استقلال افغانستان ابراز مساعی برای تاسیس روابط سیاسی دول خارجی از مهمترین اهداف ووظایف دولت به شمار میرفت . چنانچه نخستین معاهدات شناسائی و دوستی با اتحادشوروی ، ترکیه ، ایران ، ایتالیا ، بریتانیا ، فرانسه ، آلمان و یکعده زیاد کشور های دیگر منعقد گردید و هیئت های موقتی و دائمی سیاسی با یکعده زیاد کشور ها مبادله شد ، کوشش افغانستان درین سلسله چندین سال ادامه داشت چنانکه در سال ۱۹۳۶ با آتازونی روابط سیاسی برقرار نمود .

در سال ۰۸ - ۱۳۰۷ چون افغانستان دچار جنگ داخلی بود و همچنین در اثنای دومین جنگ جهانی توسعه علایق سیاسی با کشورهای خارجی معطل ماند ، اما بعد با بسط مناسبات افغانستان با ممالک جهان بیسم و روزافزون بوده است .

افغانستان همچنانکه در جامعه ملل عضویت داشت شامل سازمان ملل متحد نیز گردید و اکنون به حیث یک عضو وفادار و فعال آن موسسه در کار تامین صلح جهان و ترقی بشریت با دیگر ملل صلح خواه همکاری میکند و موسسه ملل متحد را بحیث محل تلاقی افکار نمایندگان همه کشور های جهان میشناسد ..

افغانستان به حیث یک ملت پیش تاز در مجادله با استعمار و پیروی از سیاست بیطرفی مثبت و فعال در کنفرانس آسیائی و افریقائی باندونگ (۱۳۳۴) و اجتماعات کشور های بیطرف در بلگراد (۱۳۴۰) و قاهره (۱۳۴۳) سهم گرفته در تکوین اعلامیه های این اجتماعات نقش مهم داشته است .

در پانزده سال اخیر نظر به اقتضاء جریانات بین المللی و میسر شدن امکانات عملی ، علایق اقتصادی و فرهنگی افغانستان با یکعده زیاد کشور های جهان تقویت یافته و همچنین مسافرتها ی متقابل زعمای افغانستان و کشور های دوست به پیمانانه مزید صورت گرفته است .

سیاست خارجی افغانستان که شکل پایدار و عنعنوی را گرفته طی اعلامیه ۲۸ سنبله ۱۳۴۳ لویه جرگه به عبارت آتی تأیید شده است :

« ما این سیاست را که بر اصول عنعنوی بیطرفی و قضاوت آزاد در مسائل بین المللی ، عدم الحاق به پیمان های نظامی ، صلح خواهی ، همزیستی مسالمت

آمیز بر اساس احترام متقابل و پابندی به منشور ملل متحد استوار است تأیید میکنیم و این سیاست را برای حفظ منافع و حیثیت افغانستان و برای کامیابی مساعی

آن جهت بهتر ساختن سمویه زندگانی خود و تامین صلح بین المللی مفید و ضروری میدانیم . »

فهرست معاهد و شناسائی متقابل یا مودت که افغانستان بادل عقد کرده است

- ۱- دولت شوروی مورخه ۲۸ فیورال ۱۹۲۱ ع مطابق ۱۰ حوت ۱۲۹۹ ش
- ۲- دولت ترکیه مورخه ۲ مارچ ۱۹۲۱ ع مطابق ۱۱ حوت ۱۲۹۹ ش و ۲۵ می ۱۹۲۸ ع مطابق ۵ جوزا ۱۳۰۷ ش
- ۳- دولت ایتالیا مورخه ۳ ژون ۱۹۲۱ ع مطابق ۱۷ جوزا ۱۳۰۰ ش
- ۴- دولت ایران مورخه اول سرطان ۱۳۰۰ ش و ۶ قوس ۱۳۰۶ ش
- ۵- دولت بریتانیا مورخه ۲۲ نوامبر ۱۹۲۱ ع مطابق ۳۰ عقرب ۱۳۰۰ ش
- ۶- دولت فرانسه مورخه ۲۸ اپریل ۱۹۲۲ ع مطابق ۷ ثور ۱۳۰۱ ش
- ۷- دولت بلژیک مورخه ۲۴ فیوروری ۱۹۲۳ ع مطابق ۵ حوت ۱۳۰۱ ش
- ۸- دولت المان مورخه ۳ مارچ ۱۹۲۶ ع مطابق ۱۲ حوت ۱۳۰۴ ش
- ۹- دولت پولند مورخه ۳ نوامبر ۱۹۲۷ ع مطابق ۱۰ عقرب ۱۳۰۶ ش
- ۱۰- دولت سویس مورخه ۱۷ فروری ۱۹۲۸ ع مطابق ۲۶ ذلو ۱۳۰۶ ش
- ۱۱- دولت لیبریا مورخه ۱۶ می ۱۹۲۸ ع مطابق ۲۷ ثور ۱۳۰۷ ش
- ۱۲- دولت مصر مورخه ۳۰ می ۱۹۲۸ ع مطابق ۱۰ جوزا ۱۳۰۷ ش
- ۱۳- دولت فنلند مورخه ۱۷ ژویه ۱۹۲۸ ع مطابق ۲۶ سرطان ۱۳۰۷ ش
- ۱۴- دولت جاپان مورخه ۱۹ نوامبر ۱۹۳۰ ع مطابق ۲۷ عقرب ۱۳۰۹ ش
- ۱۵- دولت حجاز و نجد مورخه ۲۹ ذی الحجہ الحرام ۱۳۵۰ ق مطابق ۱۷ ثور ۱۳۱۱ ش
- ۱۶- دولت عراق مورخه ۲۰ دسامبر ۱۹۳۲ ع مطابق ۲۸ قوس ۱۳۱۱ ش
- ۱۷- دولت برازیل مورخه ۲۰ فروری ۱۹۳۳ ع مطابق ۲ حوت ۱۳۱۱ ش
- ۱۸- دولت مجارستان مورخه ۲۵ اگست ۱۹۳۴ ع مطابق اول سنبله ۱۳۱۳ ش
- ۱۹- دولت امریکا مورخه ۲۶ مارچ ۱۹۳۶ ع مطابق ۶ حمل ۱۳۱۵ ش
- ۲۰- دولت چکوسلواکیا مورخه ۱۴ سپتامبر ۱۹۳۷ ع مطابق ۲۰ میزان ۱۳۱۶ ش
- ۲۱- دولت هالند مورخه ۲۶ جولائی ۱۹۳۹ ع مطابق ۲ اسد ۱۳۱۸ ش
- ۲۲- دولت سویدن مورخه ۲۲ اکتوبر ۱۹۴۷ ع مطابق ۲۸ میزان ۱۳۲۶ ش
- ۲۳- دولت هند مورخه ۴ جنوری ۱۹۵۰ ع مطابق ۱۴ جدی ۱۳۲۸ ش
- ۲۴- دولت اردنیه هاشمیه مورخه ۲ سپتامبر ۱۹۵۰ ع مطابق ۱۰ سنبله ۱۳۲۹ ش
- ۲۵- دولت لبنان مورخه ۶ سپتامبر ۱۹۵۰ ع مطابق ۱۴ سنبله ۱۳۲۹ ش
- ۲۶- دولت سوریه مورخه ۱۲ اکتوبر ۱۹۵۰ ع مطابق ۲۹ ذی الحجہ ۱۳۶۹ ق مطابق ۱۹ میزان ۱۳۲۹ ش
- ۲۷- دولت یوگوسلاویا مورخه ۳۰ دسامبر ۱۹۵۴ ع مطابق ۸ جدی ۱۳۳۳ ش
- ۲۸- دولت اندونیزیا مورخه ۲۴ اپریل ۱۹۵۵ ع مطابق ۳ ثور ۱۳۳۴ ش
- ۲۹- دولت برما مورخه ۸ نوامبر ۱۹۵۶ ع مطابق ۱۶ عقرب ۱۳۳۵ ش
- ۳۰- دولت اسپانیا مورخه ۲۸ اکتوبر ۱۹۵۷ ع مطابق ۵ عقرب ۱۳۳۶ ش
- ۳۱- دولت جمهوریت مردم چین مورخه ۲۶ اگست ۱۹۶۰ ع مطابق ۴ سنبله ۱۳۳۹ ش

فهرست نمایندگان های سیاسی مقیم و غیر مقیم افغانستان
در خارج

۱- نمایندگان های مقیم

واشنگتن ، بغداد ، مسکو ، تهران ، پاریس ، راولپندی ، لندن ، دهلی روم
پکنگ ، پراگ ، جاکارتا ، بلغراد ، توکیو ، وارسا ، نیویارک (نمایندگان دایمی
افغانستان در ملل متحد) قاهره ، جدّه ، انقره و بن.

سفارت افغانی در بن ضمناً امور سفارت را درسویدن، و دنمارك بعهدہ دارد			
» » پکنک » » مغولستان » »			
» » واشنگتن » » ارژانتین، برازیل، چلی، مکسیکو و کانادا » »			
» » لندن » » هالند و ناروی » »			
» » دهلی » » برما و نیپال » »			
» » کراچی » » سیلون و تایلند » »			
» » قاهره » » لبنان سودان و گانا » »			
» » پراگ » » مجارستان » »			
» » مسکو » » فنلند و رومانی » »			
» » بلگراد » » بلغاریا » »			
» » جدہ » » اردن » »			
» » پاریس » » اتریش » »			
سفارت متکفل امور کویت هنوز تعیین نگردیده است .			

صورت تعین سفارتهای افغانی که وسیله ارتباط دیپلماتیک با کشورهای غیر از کشور محل توقف میباشد نظر به شرایط و اوضاع وقت بوقت تغییر میکند . همچنین کشورهایی که از طریق سفارتهای خویش در پایتخت های حوالی افغانستان (تهران ، دهلی ، راولپندی، مسکو ، انقره و غیره) روابط غیر مقیم با افغانستان دارند و وظایف این سفارت را وقت بوقت از یکی بدیگری انتقال میدهند .

فهرست قونسلگری های افغانی

- جنرال قونسلگری افغانی در بمبئی .
- جنرال قونسلگری افغانی در مشهد .
- قونسلگری افغانی در پشاور .
- قونسلگری افغانی در کویت .

نیم قرن تحول تشکیلات وزارت امور خارجه

تحول تشکیلات وزارت امور خارجه افغانستان در نیم قرن اخیر نشانه توسعه علایق سیاسی، اقتصادی، فرهنگی افغانستان و ترقی و سهمگیری آن در مؤسسات بین المللی میباشد .

در آغاز استقلال وزارت امور خارجه نقش مهم تاسیس روابط پلوماتیک افغانستان را بعهدہ داشت تشکیلات و وظایف آن در آنوقت قراریکه در فصل وزارت خارجه در نظامنامه تشکیلات اساسی افغانستان (منطبعه ۱۵ جوزای ۱۳۰۲) ذکر شده چنین بود :

۱- وزارت خارجه مامور است بتدویر مناسباتیکه افغانستان بادول اجنبیه دارد .
 سفرا و جنرال قونسله و قونسلهائیکه از افغانستان بنزد حکومت اجنبیه مامور شده اند جمله در زیر امر وزیر خارجه میباشد .

مخابراتیکه در میان حکومت افغانستان و سفرا و مامورین سائره اجنبیه که در مرکز سلطنت میباشد مبادله میشود خاص بتوسط وزارت خارجه اجرا مییابد و کافه مناسبات رسمیه دولت که با سفارتهای بوقوع می آید از طرف وزیر خارجه اداره میشود .

۲- وزارت خارجیه مرکب است از مستشاریت و دوائر ذیل .

۱- مستشاریت .

۲- مدیریت شعبه ایران، عثمانی، بخارا، خیوه، عرب مصر .

۳- مدیریت شعبه ترکستان، روس، چین، جاپان .

۴- مدیریت شعبه هندوستان، انگلستان و اروپا .

۵- مدیریت سفر و دارالترجمه .

۶- مدیریت اوراق .

۷- مدیریت محاسبه .

۳- مدیر هر شعبه مشغول است به امور سیاسیه و قونسلگری مملکتیکه به آن متعلق است. مدیر اوراق و محاسبه بروفق نظامات مخصوصه ایفای وظایف مینمایند.
۴- سفرای افغانی که بدول خارجیه میروند و مستشار وزارت بالذات از طرف اعلیحضرت همایونی تعیین میشوند مدیران وزارت خارجیه و جنرال قونسلها و قونسلها از طرف (انجمن انتخاب مامورین خارجیه) انتخاب و بمنظوری حضور شاهانه مقرر میشوند .

معاون و سرکاتبها و کاتبهای وزارت و سفارت و دیگر مامورین خارجیه با انتخاب (انجمن انتخابات مامورین خارجیه) بتصدیق وزیر خارجیه تعیین میشوند .
برای انتخاب مامورین خارجیه بوزیر ریاست وزیر خارجیه یک (انجمن انتخاب مامورین خارجیه) موجود است اعضای انجمن مذکور مستشاریت و مدیران وزارت خارجیه میباشدند .

دراخیر عهد پادشاه مرحوم امان الله خان (میزان ۱۳۰۷) تشکیلات قرار آتی تعدیل گردید :

وزیر .

مدیریت قلم مخصوص .

معین .

مدیر عمومی سیاسی .

مدیریت شرق .

مدیریت غرب .

مدیریت مطبوعات و ترجمه .

مدیریت تشریفات و معاهدات .

دایره مشاوره حقوق .

مدیریت سفر و تلگراف .

مدیریت اوراق .

مدیریت عمومی اداری .

مدیریت مامورین و سبجل .

مدیریت محاسبه و لوازم .

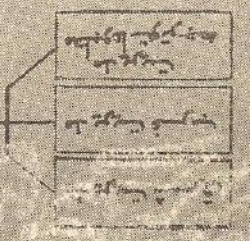
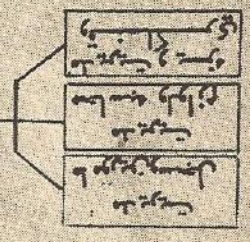
مدیریت ویژه و قونسلگری .

تشکیل وزارت امور خارجه در بدو تأسیس
(۱۳۰۰)

وزیر امور خارجه

مستوفی

قلم مخصوص

درسنة ۱۳۱۱ در عهد اعلیحضرت شهید سعید تشکیلات وزارت امور خارجه چنین تحول نمود .
 وزیر امور خارجه .
 معین اول .
 معین دوم .
 معین سوم .

مدیریت عمومی سیاسی :

مدیریت دول شرق .
 مدیریت دول غرب .
 مدیریت مطبوعات .
 مدیریت عمومی تشریفات و معاهدات .

مدیریت عمومی اداری .

مدیریت تابعیت و قونسلگری و ویزه .
 مدیریت محاسبه .
 مدیریت شفر .
 مدیریت اوراق .

در سال ۱۳۱۴ امور معاهدات از تشریفات منفصل گردیده و یک مدیریت عمومی بنام مدیریت عمومی معاهدات کنفرانسها جامعه ملل و حقوق اضافه شد .

در سال ۱۳۱۱ مدیریت های خارجه در قندهار، مزارشریف، هرات، میمنه، مشرقی قراه، و ماموریت خارجه در قطغن و بدخشان وجود داشت. افغانستان، در تهران، انقره و ماسکو سفارت و در برلین، پاریس و لندن، روما و قاهره وزارت مختاری، در دهلی، مشهد، تاشکند، جنرال قونسلگری و در کراچی، سیستان، بمبئی، مروت، قونسلگری داشت و وزودی ماموریت های ویزه در پشاور و کویت به این نمایندگی ها افزوده شد .

بعد از جنگ عمومی دوم تشکیلات وزارت امور خارجه توسعه یافته و در ۱۳۲۷ صورت تشکیلات شعبات سیاسی و بین المللی چنین بود .

۱- مدیریت عمومی سیاسی .

شعبه اول سیاسی متکفل امور ایران ترکیه کشور های عربی .
 شعبه دوم سیاسی متکفل امور اتحاد شوروی .
 شعبه سوم سیاسی متکفل امور برطانیه و امپراطوری آن هند و پاکستان .
 شعبه چهارم سیاسی متکفل امور اروپا، امریکا و شرق دور .
 شعبه اطلاعات .
 شعبه اقتصادی .

۲- ریاست امور بین المللی :

مدیریت یونو .
 مدیریت ترجمانی .
 مدیریت حقوق و معاهدات .

قرار اصلاحات سال ۱۳۳۲ تشکیلات چنین تعدیل گردید :

مدیریت عمومی سیاسی :

- شعبه اول سیاسی متکفل امور ایران، ترکیه و کشورهای عربی .
- شعبه دوم سیاسی متکفل امور اتحاد شوروی، اروپا، امریکا، چین، جاپان .
- شعبه سوم سیاسی متکفل امور برطانیه و امپراطوری آن و هند و پاکستان .
- شعبه ملل متحد .
- شعبه اقتصادی .

قرار اصلاحات قوس ۱۳۳۶ تقسیم شعبات مدیریت عمومی سیاسی قرار آتی تعدیل شد :

- شعبه امور شرق میانه و افریقا .
- شعبه امور اروپا و امریکا .
- شعبه امور جنوب، شرق، آسیا .
- شعبه امور معاهدات و روابط فرهنگی .
- شعبه تدقیق و مطالعات و کتابخانه .

بموجب اصلاحات سال ۱۳۴۱ تشکیل شعبات مدیریت عمومی سیاسی چنین تعدیل گردید :

- ### مدیریت روابط سیاسی :
- شعبه امور شرق میانه و افریقا .
 - شعبه اروپای شرقی و اتحاد شوروی .
 - شعبه امور هندوستان، پاکستان و جنوب شرق آسیا .
 - شعبه اروپای غربی و امریکا .

مدیریت روابط بین المللی و ملل متحده .

مدیریت روابط اقتصادی .

مدیریت روابط فرهنگی .

مدیریت حقوق و معاهدات و وثایق .

چنانچه ملاحظه میشود اساس تقسیمات شعبات مدیریت عمومی سیاسی در آغاز تماماً جغرافیائی بوده و درمرور سالهایش ازپیش شکل وظیفوی را گرفته یعنی نظربه نوعیت وظایف فرق کرده است .

تشکیلات فعلی وزارت امور خارجه .

- وزیر امور خارجه .
- سکرتر جنرال وزارت امور خارجه .
- معین سیاسی .
- معین اداری .
- مشاوریت .

مدیریت عمومی رمز و قلم مخصوص .
دفتر قلم مخصوص (سکرتاریت وزیر خارجه) .
شعبه رمز .

مدیریت عمومی سیاسی :

مدیریت روابط سیاسی (دارای شعبات جنوب آسیا، اروپای شرقی و مرکزی
وامریکا .)

مدیریت روابط بین المللی و ملل متحده .

مدیریت روابط اقتصادی .

مدیریت روابط فرهنگی .

مدیریت حقوق و معاهدات و وثایق .

مدیریت اطلاعات (ازمیزان ۱۳۴۴ باین سو) .

مدیریت عمومی اداری :

مدیریت ویژه .

مدیریت قونسلگری و تابعیت .

مدیریت مامورین .

مدیریت محاسبه .

مدیریت خدمات .

ریاست تشریفات :

شعبه تشریفات .

شعبه اداری .

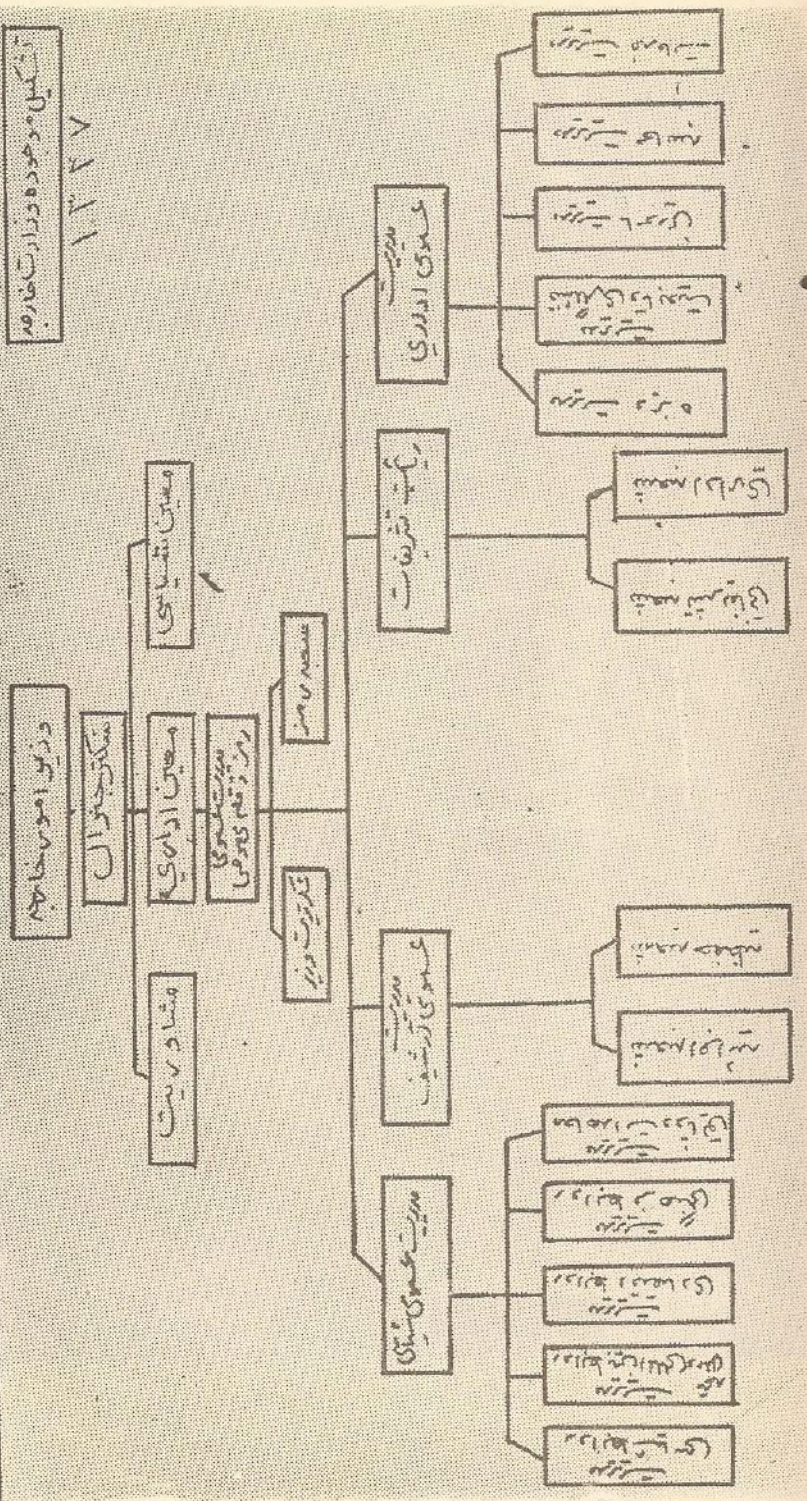
مدیریت عمومی ارشیف :

شعبه اجرائیه .

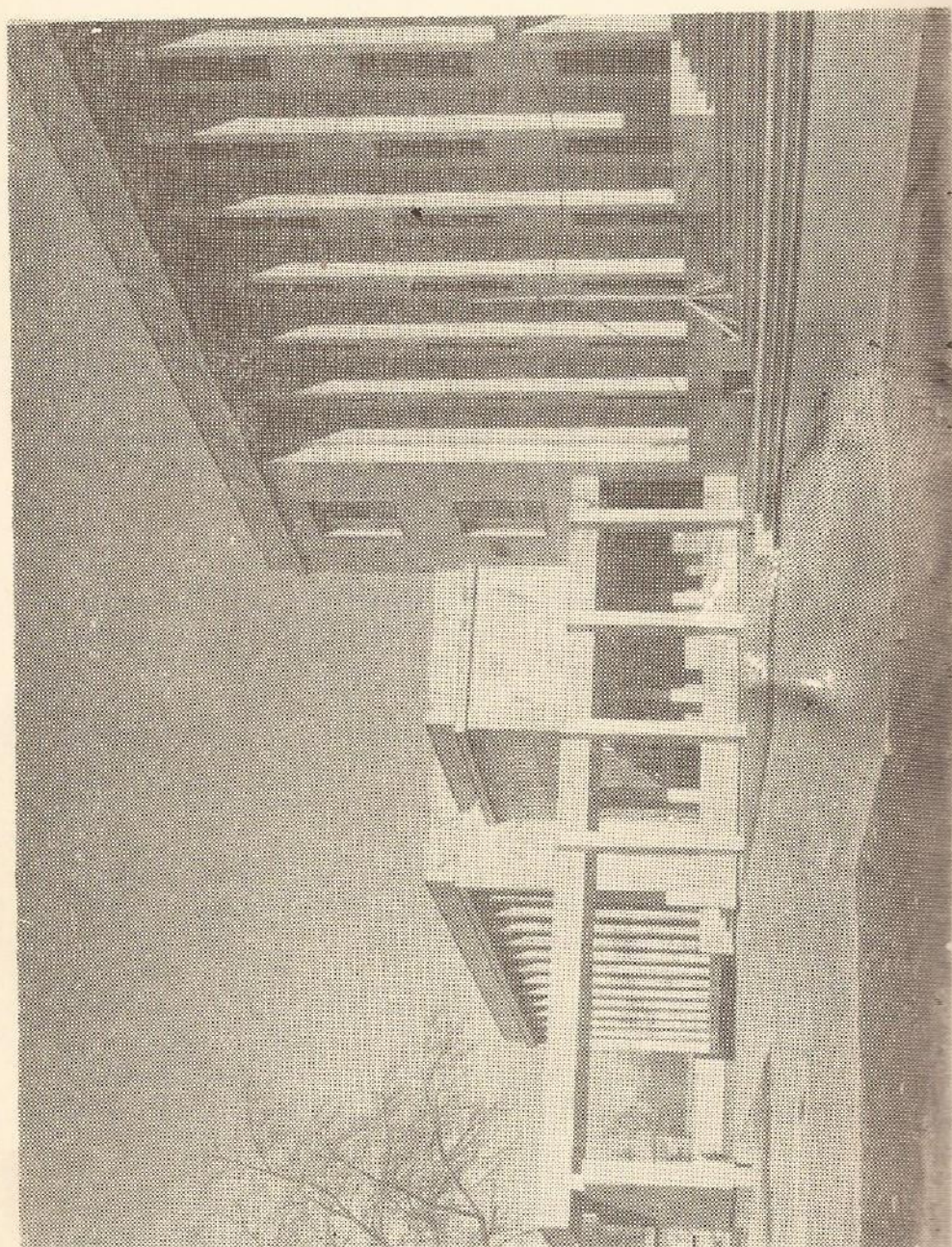
شعبه حفظیه .

تشکیل موجوده وزارت خارجه

۱۳۴۷

عمارت وزارت امور خارجه

وزارت داخله

وزارت داخله در سال ۱۲۹۹ به نام نظارت داخله تشکیل شد و شعبات آن مرکب بود از مستشاریت، ریاست دیوان سنجش، مدیریت ماشین خانه، مدیریت مامورین، مدیریت تحصیلی نگرانی تعمیرات شاهی، مدیریت آذوقه، مدیریت تقلیه و مدیریت مکتوب نویسی.

در ۱۳۰۱ نظارت به وزارت تبدیل شد و در ساحت تشکیلات و تقسیم کار گامهای وسیعی برداشته شده در بعضی ساحت تشکیلات و ترتیبات جدیدی روی کار آمد که میتوان به وجود آمدن ولایات، پولیس عصری و تذکره تابعیت را مثال آن و رد همچنین اوقات حاضری مامورین نیز درین وقت تعیین شد.

از سال ۱۳۰۰ به بعد برخی نظامنامه ها و تعلیماتنامه ها وضع و قوانین ترتیب شد، محابس اصلاح، سیاهچاهها منهدم و غلامان و کنیزان آزاد گردید و زجر و توبیخ مخالف کرامت انسانی ممنوع قرار گرفت.

تقسیمات ملکی:

افغانستان در ۱۲۹۹ به پنج ولایت و چهار حکومت اعلی به ترتیب ذیل تقسیم

شده بود:

ولایات کابل، قندهار، هرات، ترکستان، قطغن و بدخشان.

حکومات اعلی مشرقی، جنوبی، فراه و میمنه.

ولایات مذکور گاهی به نام ایالت و گاهی به اسم نائب الحکومگی یاد میشد.

طبق نظامنامه ۱۳۰۲ ولایات و حکومت اعلی به حکومت های کلان، حکومت

محلی و علاقه داری ها تقسیم شده است.

امور تفتیش:

اگر يك هیئت برای بررسی کدام قسمت مؤظف میشد درین باره دو فرمان

از حضور شاه صادر میگردد که یکی به عنوان رعایا و دیگری به نام حکومت محلی

می بود. در فرمان اولی تحریر میشد اهالی هر شکایتیکه داشته باشند به هیئت

تفتیش ابراز دارند چه این هیئت نماینده شاه می باشد و فرمان دومی هر نوع همکاری

حکومت را با هیئت خواهان میگردد.

طبق نظامنامه تفتیش، اهالی مکلف بودند توسط يك نفر و کیل عرایض خود را

تقدیم نمایند.

امور محاکماتی:

در سالهای ۱۳۰۱ - ۱۳۰۲ ریاست محاکمه مامورین در تشکیل شورای دولت

وجود آمد که دارای محکمه ابتدائیه نیز بود، بعد از مرحله ابتدائیه موضوع بمحکمه عالی

مامورین رجعت داده میشد که در آن جزای مامور تثبیت میگردد.

امنیت عامه :

در سال ۱۲۹۹ در پهلوی نظارت داخله، نظارت امنیه موجود بود که وظیفه آن تحصیل باقیات و تطبیق جزاء بر مجرمین شمرده میشد .

وزارت داخله در دوره اعلیحضرت محمد نادر شاه دارای دو معین بود . شعبات دیگر آن مرکب بود از مدیریت مامورین ، مدیریت عمومی پولیس ، مدیریت معابر ، مدیریت برق ، مدیریت محاسبه ، مدیریت فابریکه ها ، دائرة تحریرات ، دائرة اوراق و مدیریت پسته .

باین اساس تعداد شعبات مرکزی وزارت داخله به (۹) میرسید و بعد ها تعداد معین های آن به سه نفر بالغ شد . برخی از شعبات از وزارت داخله بوزارت های دیگر ملحق گردید . مشکلات مالی باعث شد در تشکیل وزارت يك سلسله تعدیلات روی کار بیاید چنانچه در سال ۱۳۱۲ تعداد معین ها از سه بدو تنقیص گردید و مدیریت عمومی احصائیه جدیداً تاسیس شد .

تقسیمات ملکی :

افغانستان در سال ۱۳۰۹ قرار ذیل به ولایات و حکومتات اعلی تقسیم شد . ولایات کابل ، قندهار ، مزارشریف ، قطغن ، بدخشان ، حکومتات اعلی مشرقی جنوبی ، میمنه ، فراه و حکومت مستقل ارگون .

در سال ۱۳۰۹ نظر به ایجابات اداری و امنیتی لازم دیده شد در برخی ولایات يك ریاست تنظیمیه بوجود بیاید مثل ریاست تنظیمیه سمت شمالی .

از تشکیل ریاست های تنظیمیه و صلاحیت آنها از نگاه حقوق اداره بخوبی فهمیده میشود که طرز اداری افغانستان در آن وقت به يك سیستم عدم مرکزیت قریب شده بود .

تشکیل اداری ولایات در این دوره خیلی محدود بود چه در هر ولایت دو نفر کاتب وجود داشت . ولی هر ولایت در پهلوی والی یا نائب الحکومه دارای يك نفر معین بود .

اجراءات اداری :

در اجراءات اداری این دوره يك تحول مثبت و تکامل منطقی به نظر میرسد . چنانچه برای بهتر ساختن امور اداری مجلسی بنام انجمن موجود بود که بر تمام سناحات اداری وزارت غور می نمود .

استخدام مامورین :

مامورین وزارت داخله نظربه حساسیت و ظایف شان عموماً به پیشنهاد صدر اعظم و منظوری شاه تعیین میشدند و لی مامورین کوچک و معاشات آنها از طرف انجمن انتخابات مامورین تعیین میگردد یعنی در آنوقت معاش از روی رتبه نبوده نظر به و وظیفه شخص تعیین میشد .

تفتیش و محاکمات .

امور تفتیش توسط اعضای بعضی شعبات از مقام سلطنت ، صدارت و یا خود وزارت داخله اجرا میشد . در سال ۱۳۰۹ مدیریت تفتیش تاسیس گردید و اصولاً مه

تشکیلات به میان آمد که راجع به تفتیش و محاکمه ما مورین و تطبیق جزاء مواد متعددی داشت .

امنیت عامه :

در عهد اعلیحضرت امان الله خان امور امنیه کشور مربوط به وزارت امنیه بود این وزارت حتی در بعضی موارد و ظایف وزارت داخله را نیز اجراء میکرد ولی وزارت مذکور زیاد دوام ننمود و بجای آن ریاستی در چوکت وزارت داخله تاسیس گردید در هر کز هر ولایت در راس امور امنیه يك قوماندان کوتوالی که امروز به نام قوماندان امنیه یاد میشود قرار داشت . ده باشی ها که دارای یونیفورم مشخص بودند و يك حصه معاش شان را از حکومت و حصه دیگر را از رعیت میگرفتند با کوتوالیها همکاری میکردند و لی به مرور زمان این ترتیب از میان رفت و امور مربوط با افراد امنیه تعلق گرفت .

در این دوره وضع پولیس کشور بیش از پیش اصلاح و تقویه گردید مثلاً يك عدد پولیسان بایسکل سوار تربیه شدند تا بتوانند در محل واقعه به زودی برسند که این در حقیقت اولین قدم برای تفکیک پولیسان اداری از عدلی بود .

برای تسهیل امور پولیس و تحقیق مجرمین بعضی لوايح وضع گردید مثلاً لایحه تحقیقات ابتدائی مجرمین و اصلاح محابیس قدم هائی بود که از يك مفکوره مترقی نمایندگی میکرد . همچنین درباره تعیین و تفریق درجات پاسپورت مسافرین قواعدی وضع گردید .

تشکیلات مرکزی وزارت داخله :

طبق تشکیل ۱۳۱۲ وزارت داخله دارای شعبات زیر بود :
مقام وزارت سه معین داشت و شعبات آن عبارت بود از مدیریت پولیس ، مدیریت عمومی احصائیه ، مدیریت مامورین ، مدیریت محاسبه و مدیریت او راق و مدیریت تحریرات .

وزارت داخله در سالهای ۱۳۱۵ - ۱۳۱۸ دارای شعبات ذیل بود .
مدیریت عمومی پولیس ، مدیریت عمومی احصائیه ، مدیریت مامورین ، مدیریت محاسبه ، ماموریت اوراق و سرکتابت قلم مخصوص ولی بعدها شعبات مرکزی وزارت داخله توسعه نموده به ۱۳ شعبه مشخص تزايد یافت چنانچه طبق تشکیلات سال ۱۳۱۹ شعبات مرکزی وزارت داخله به این ترتیب بوجود آمد :

ریاست اداری ، مدیریت عمومی پولیس ، ریاست تفتیش ، مدیریت عمومی احصائیه ، مدیریت تشکیلات مدیریت اخذ اطلاعات مدیریت ویژه و پاسپورت مدیریت امنیه ، مدیریت مامورین ، مدیریت کنترول ، مدیریت اوراق و سرکتابت شعبه مخصوص .

امور امنیه که قبلاً توسط مدیریت عمومی پولیس رسیدگی میشد و لی در سال ۱۳۲۰ در تشکیلات آن وسعت قابل ملاحظه صورت گرفت و شعبات دیگر نظر به ایجاب و وظیفه بر آن علاوه شد ، در سال ۱۳۲۰ مدیریت عمومی پولیس به ریاست ارتقاء یافت و در رأس آن يك رئیس امنیه به رتبه جنرال قرار گرفت ، در همین سال بود که شق اداری از امنیه مجزا شد در سال ۱۳۲۱ مدیریت ناقلین وزارت تجارت تنقیص و به وزارت داخله مربوط گردید .

با وصف آن تشکیلات وزارت داخله در سالهای ما بعد دستخوش تغییرات متعددی شد چنانچه امور احصائیه وقتی بر ریاست وزمانی به مدیریت عمومی تحول کرد و اخذ عسکر به وزارت دفاع ملی مربوط گردید .

مدیریت اخذ اطلاعات در سالهای گذشته جزء مدیریت قلم مخصوص بود اما در سال ۴۳ از آن مجزا گردید .

شعبات دیگر درین سال عبارت بود از مدیریت عمومی احصائیه ، مدیریت مدعی العمومیت ، مدیریت تفتیش ، مدیریت عمومی ناقلین ، آمریت محلات ، مدیریت عمومی محاکمات ، مدیریت عمومی اداری و مدیریت های آرشیف ، خدمات عامه محاسبه بودجه و مامورین .

تشکیلات وزارت داخله در سال ۱۳۴۳ توسعه قابل ملاحظه نمود چنانچه شعبات تازه برای تامین اهداف آن تاسیس شد که از آن جمله میتوان تاسیس ریاست پلان را برای مطالعات علمی در ساحه تشکیلات نامبرد .

تقسیمات و تشکیلات ولایات :

تقسیمات ملکی افغانستان در اول این دوره (۱۳۲۱) براساس ولایت ها و

حکومات اعلی قرار داشت

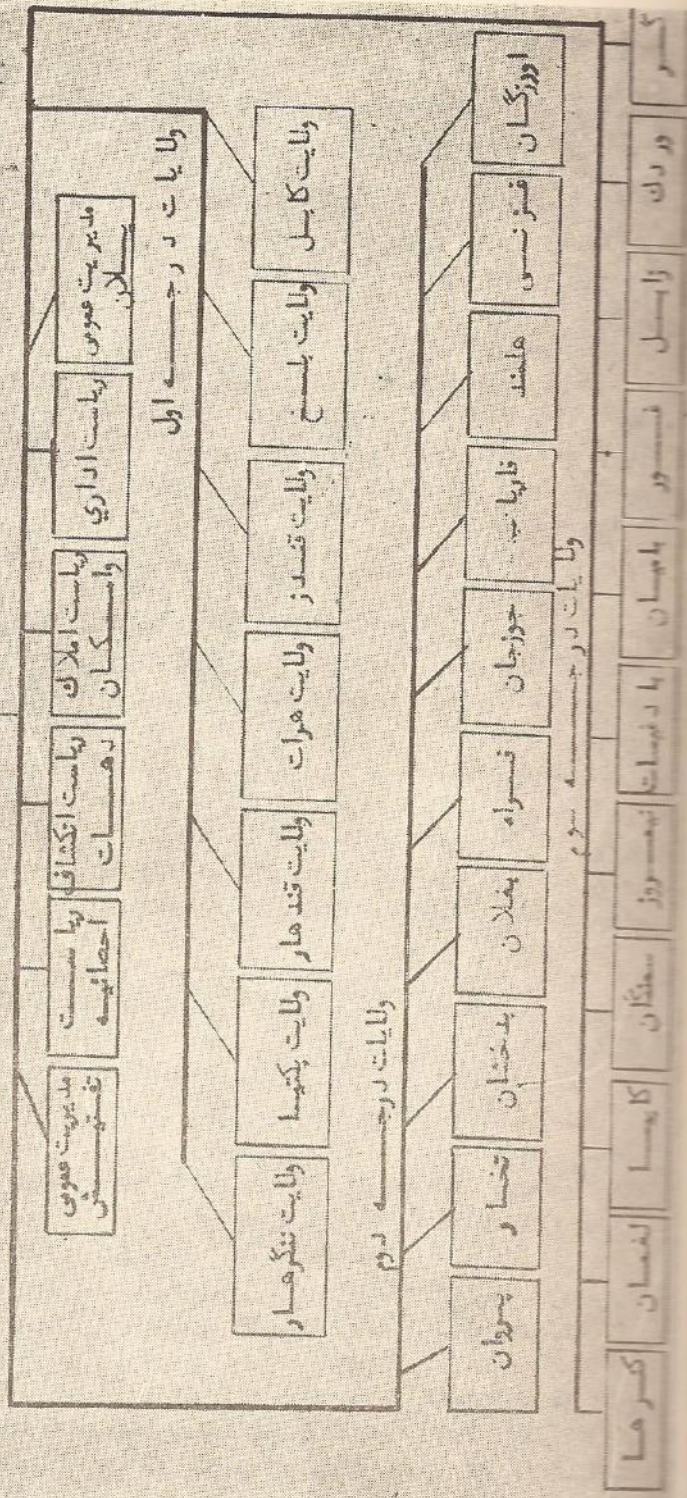
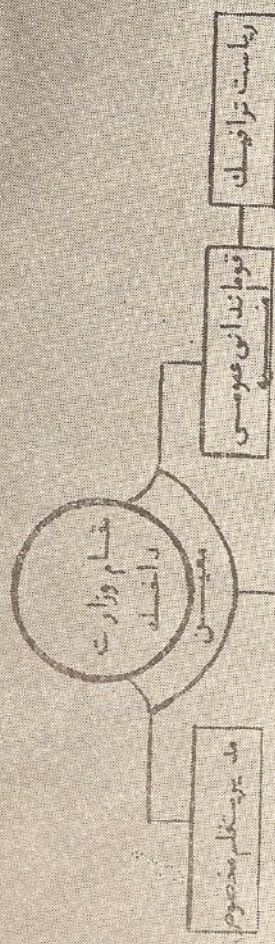
در رأس ولایات و حکومت اعلی یک یک نائب الحکومه و حاکم اعلی قرار داشت و نائب الحکومه کابل والی نامیده میشد . حکام اعلی تنها از نظر رتبه با نایب الحکومه فرق داشتند اما صلاحیت شان عین چیز بود .

این ولایات چون از نگاه ساحه و نفوس و موقعیت جغرافیائی ، وضع اقتصادی و سیاسی و اهمیت منطقه از هم فرق داشتند در تقسیمات آنها به حکومت کلان و حکومت محلی و علاقه داری ها و همچنین در تشکیلات مرکزی آنها تفاوت خاصی دیده میشد . مثلاً ساحه و نفوس ولایت کابل و قندهار و سیعتر بود و ایجاب تشکیل اداری و تقسیمات ملکی فزونتری را نسبت بولایت مزارشریف مینمود .

اینک تعداد حکومت کلان ، حکومت محلی و علاقه داری های ولایات و حکومت اعلی را به اساس تشکیلات سال ۱۳۱۳ قرار آتی تقدیم مینمائیم .

ولایات یا حکومت اعلی	حکومت کلان	حکومت محلی	علاقه داریها
۱ - ولایت کابل	۴	۲۵	۴
۲ - ولایت قندهار	۳	۱۷	۲۱
۳ - ولایت هرات	۲	۸	۱۹
۴ - ولایت مزارشریف	۱	۱۲	۱۴
۵ - ولایت قطن و بدخشان	۱	۱۷	۱۷
۶ - حکومت اعلی مشرقی	۱	۱۱	۱۰
۷ - حکومت اعلی جنوبی	.	۵	۲۵
۸ - حکومت اعلی میمنه	.	۵	۶
۹ - حکومت اعلی فراه	.	۲	۶

اما در سالهای ۱۳۱۸ - ۱۳۱۹ تعدیلات بی سابقه و وسیعی در تشکیلات و تقسیمات ملکی ولایات رویداد مثلاً حکومت بلخ مزار شریف حکومت شنوار مشرقی ، حکومت خوست جنوبی به حکومت کلان ارتقاء نمود و حکومت تنی (جنوبی) و علاقه داری قندز جدیداً به حکومت ارتقاء داده شد . همچنین حکومت ایبک مزار شریف و حکومت رستاق قطن به حکومت کلان ارتقاء یافته و علاقه داریهای لعل و سر جنگل ، شبرستان ، دایزنگی ، گلران ، شاغلان ، پنبتون زرغون و قادس به حکومت محلی تبدیل شد . در مرکز خان آباد یک حکومت محلی و در غوری حکومت دیگری تشکیل گردید و علاقه داریهای ورمی غزنی و دهنه غوری پلخمیری و غور ماچ مرغاب جدیداً تشکیل شد و مرکز حکومت کلان غوزات از غور به شهرک انتقال یافت .

تشکیلات وزارت داخله از ۱۳۲۰-۱۳۲۵ به قرار ذیل عملی گردید .
در سال ۱۳۲۱ حکومت اعلیٰ مشرقی و جنوبی بولایت و حکومت کلان بدخشان
در سال ۱۳۲۲ بحکومت اعلیٰ ارتقاء یافت و علاقه داری چرخ لوگر بحکومت تعدیل
شد و علاقه داری خروار لوگر و حکومت سرکانی کنرها جدیداً تشکیل گردید .

در سال ۱۳۲۵ حکومت اعلیٰ و کلان نظر به اهمیت منطقه ، کثرت نفوس و
برایلمهای اداری آن به ابتدائی و انتهای تصنیف شدند . به همین ترتیب حکومت محلی
به چهار درجه و علاقه داریها به سه درجه دسته بندی گردید .

تطبیقات اداری :

درین دوره برای آنکه امور تفتیش به صورت معقول و معین عملی گردد تعلیمات
نامه و اصولنامه تفتیش وضع گردید و باسأس آن تفتیش امروز از دوره های سابق
تغیر کرد مثلاً در دوره های سابق مامورین تفتیش قبل از آنکه به محل تفتیش نمیرسیدند
موضوع تفتیش را نمیدانستند اما امروز مامورین تفتیش قبلاً از موضوع اطلاع کافی
حاصل میکنند .

امور امنیه :

بعد از سال ۱۳۱۵ لازم دیده شد در تشکیلات امنیه شهرها سر ماموریت هائی
تاسیس شود و بصورت عموم برای تقویه افراد امنیه و پولیس توجه خاصی بعمل
آمد و پولیسهای سمتی و تولی اطفائیه درچوگات مدیریت امنیه در شهرهای بزرگ
تاسیس گردید .

همچنین تعلیمگاه پولیس برای تهیه پولیسان تعلیم یافته تاسیس شد ، درمحاسب
عمومی تدریس سواد و ترویج صنایع دستی آغاز شد ، برای تنویر اذهان پولیسان
برخی کتابها جدیداً ترجمه و تالیف گردید ، اصولنامه و تعلیمات نامه های پولیس
وضع شد ، از جمله این کتابها شرایط داخل شدن به مسلک پولیس ، تعلیمات نامه
راپور واقعات . اصولنامه عمومی امنیه ، وظایف پولیس و غیره را میتوان نام برد .

وقتی مدیریت عمومی پولیس ریاست امنیه ارتقاء یافت مدیریتهای تشکیلات
امنیت ، اخذ اطلاعات ، پاسپورت ، امور سرحدی و صحیه در داخل آن ریاست
تشکیل گردید .

در سال ۱۳۲۵ تشکیلات ریاست امنیه ازین قرار بود :
مدیریت تعلیم و تربیه ، تشکیلات ، امنیه ، پاسپورت ، اخذ اطلاعات ، صنایع
محبس ، امور سرحدی ، لوازم و صحیه .

ریاست امنیه در سال ۱۳۳۷ بنام قوماندانی عمومی ژاندارم و پولیس مسمی
گردید و تشکیلات آن ازین قرار بود :

ریاست ارکان ، مدیریت ذاتیه ، مدیریت حرکات ، مدیریت امنیه ، مدیریت
سرحدی ، مدیریت تعمیرات ، مدیریت قوانین ، مدیریت لوازم و مدیریت اوراق
ولی تشکیلات امنیتی کشور در مرکز و ولایات هنوز هم رو به توسعه بود .

تقسیمات ملکی اخیر :

در سال ۱۳۴۳ افغانستان به بیست و هشت ولایت ذیل منقسم گردید تا مردم
توانند در هر جا زود تر و آسانتر بدوایر حکومتی برسند ، ریاست پلان وزارت داخله
از مدتی پروژه تقسیمات ملکی را مورد مطالعه قرار داده برای این موضوع به ارقام
و احصائیه محتاج بود ولی متأسفانه تا حال نتوانسته ایم در قسمت احصائیه به رشد
کافی برسیم .

شماره	اسم ولایت	حکومات	علاقه دارینها	مرکز	تعداد نفوس
۱ -	ولایت بلخ	۶	۴	مزار شریف	۳۳۷۳۳۷
۲ -	ولایت بغلان	۴	۴	پل خمری	۶۹۹۵۰۶
۳ -	ولایت سمنگان	۲	۳	سمنگان	۱۹۷۷۰۷
۴ -	ولایت قندز	۴	۱	قندز	۳۸۶۶۶۵
۵ -	ولایت هرات	۱۰		هرات	۶۵۴۰۷۶
۶ -	ولایت بادغیسات	۳	۳	قلعه نو	۳۰۵۲۷۵
۷ -	ولایت نیمروز	۳	۳	زرنج	۱۱۶۲۳۲
۸ -	ولایت فراه	۴	۵	فراه	۲۹۹۷۳۹
۹ -	ولایت قندهار	۸	۵	قندهار	۳۰۵۲۷۵
۱۰ -	ولایت زابل	۴	۶	قلات	۳۴۱۴۸۷
۱۱ -	ولایت کابل	۷	۳	کابل	۱۲۲۱۵۳۳
۱۲ -	ولایت لوگر	۲	۴	لوگر	۲۹۴۸۶۰
۱۳ -	ولایت وردک	۳	۵	میدان شار	۳۹۶۳۷۷
۱۴ -	ولایت پروان	۶	۷	چاریکار	۸۴۶۰۳۲
۱۵ -	ولایت کاپیسا	۲	۳	سرربی	۳۲۸۷۵۸
۱۶ -	ولایت ننگرهار	۶	۱۱	جلال آباد	۷۸۰۰۱۷
۱۷ -	ولایت لغمان	۲	۳	میتر لام	۲۱۲۲۲۳
۱۸ -	ولایت کنرھا	۶	۶	چغه سرای	۳۱۴۴۳۷
۱۹ -	ولایت بدخشان	۵	۷	فیض آباد	۳۲۸۵۳۷
۲۰ -	ولایت جوزجان	۴	۷	سرپل	۴۱۰۵۳۲
۲۱ -	ولایت هلمند	۷	۷	لشکرگاه	۳۰۲۸۴۲
۲۲ -	ولایت غور	۵	۱	غور	۳۰۸۴۸۰
۲۳ -	ولایت ارزگان	۶	۲	ارزگان	۵۵۳۳۷۱
۲۴ -	ولایت بامیان	۳	۲	بامیان	۳۲۹۹۸۹
۲۵ -	ولایت غزنی	۶	۸	غزنی	۱۱۴۹۶۴۹
۲۶ -	ولایت پکتیا	۶	۱۵	گوردیز	۶۹۸۸۳۴
۲۷ -	ولایت فاریاب	۴	۷	میمنه	۴۷۱۳۸۳
۲۸ -	ولایت تخار	۶	۷	تالقان	۴۷۱۳۸۳

انکشاف جمعیت دهات :

انکشاف جمعیت عبارت از يك سلسله عملیه‌ها ئیست که در راس آن مساعی رضا کارانه و داوطلبانه مردم با مساعی مقامات مربوطه حکومت قرار داشته برای اصلاح و بهبود اوضاع اجتماعی ، اقتصادی و کلتوری جمعیت های دهاتی مشترکاً فعالیت بعمل می آید و سعی میشود تا این جمعیت ها بیشتر در جریان حیات قرار گرفته قادر گردند در راه ترقی و تعالی مملکت نقش خود را بطور کامل ایفا بدارند .

انکشاف جمعیت اصلاً ازدو عنصر مهم و ضروری تشکیل شده است :

الف : اشتراك مردم در هرگونه مساعی که برای بلند بردن سطح زندگی شان به کار برده میشود مشروط براینکه این اقدام حتی المقدور متکی به سعی و عمل و ابتکار شخصی خود مردم باشد نه به کدام اداره یا موسسه .

ب - تهیه کمکهای فنی و سایر خدمات توسط حکومت آنهم به قسمیکه اینگونه کمکها موجب رشد ابتکار و تقویه روحیه کمک به خود و همکاری ذات البینی مردم گردد نه اینکه باتیهه کمکهای فنی وسایر خدمات روحیه فوق مختنق شود. به صورت عموم هدف پروگرام انکشاف جمعیت را تهیه خوراک ، پوشاک ، مسکن کافی و ایجاد تسهیلات طبی ، تربیتی و تفریحی در دهات تشکیل میدهد اما اصلاح و تغییر دادن ذهنیت مردم و نیز تولید اشتیاق و آرزوی آنها برای داشتن معیار زندگی بلند تر و جدوجهد به صورت مشخص است که در زیر به تفصیل آن میپردازیم .

۱ - هدف انکشاف جمعیت را بلند بردن ظرفیت تولیدی و عایدات حقیقی مردم دهات تشکیل میدهد که اینکار میتواند از راه معرفی تکنیک های عصری و متری در رشته های مختلف زراعت و مالداري ، صحت عامه ، کوپراتیف های صنایع روستائی و غیره میسر شود .

۲ - تعمیر و تاسیس مکاتب و مراکز تفریحی و غیره برای غنای حیات معنوی مردم .

۳ - ایجاد روحیه کمک به خود ، تشبث و ابتکار ، زعامت و همکاری بین مردم دهات که اساس را برای آنگونه پیشرفتهای اقتصادی و اجتماعی که متکی به خود باشد بوجود می آورد ، روی این منظور در امور معارف ، زراعت و صحت ، صنایع و کوپراتیف ها و تعمیرات و تشکیلات محلی و سهم گیری مردم در پروگرام انکشاف جمعیت دهات در سالهای ۱۳۴۵ - ۴۶ بر علاوه (۲۳) پروژه سابق (۲۹) پروژه جدیداً شروع به فعالیت نمود . پروژه های مذکور قرار ذیل است :

شماره	پروژه های سابق	مرکز	سال تاسیس	تعداد نفوس
۱ -	پروژه شیوکی	کابل	۱۳۳۳	۲۸۰۵۲ نفر
۲ -	لوگر (۱)	لوگر	۱۳۳۵	۳۹۱۱۰۵ نفر
۳ -	لوگر (۲)	لوگر	۱۳۳۸	۵۶۷۵۹ نفر
۴ -	پروان	پروان	۱۳۳۸	۵۲۲۳۸ نفر
۵ -	نورستان	کنرها	۱۳۳۸	۳۲۱۶۰ نفر
۶ -	جاجی میدان	پکتیا	۱۳۴۰	۴۳۵۳۵ نفر
۷ -	اندر	غزنی	۱۳۴۰	۳۱۹۴۶ نفر
۸ -	دره پیچ	کنرها	۱۳۴۰	۴۴۶۵۰ نفر
۹ -	پنجوانی	قندهار	۱۳۴۱	۷۸۱۳۰ نفر
۱۰ -	یکاولنگ	بامیان	۱۳۴۱	۵۲۲۰۰ نفر
۱۱ -	اشکاشم	بدخشان	۱۳۴۱	۳۰۹۸۳ نفر
۱۲ -	وردگ	وردگ	۱۳۴۲	۷۴۸۴۸ نفر
۱۳ -	پنجاب	بامیان	۱۳۴۲	۸۸۹۴۰ نفر
۱۴ -	چمکنی	پکتیا	۱۳۴۲	۲۴۶۱۰ نفر
۱۵ -	خوگیانی	ننگرهار	۱۳۴۳	۸۳۸۵۸ نفر
۱۶ -	تنی	پکتیا	۱۳۴۳	۵۰۸۴۴ نفر
۱۷ -	ارگون	پکتیا	۱۳۴۳	۶۴۸۳۲ نفر
۱۸ -	جرم	بدخشان	۱۳۴۳	۶۵۷۴۸ نفر
۱۹ -	منگل	پکتیا	۱۳۴۳	۴۱۷۷۸ نفر
۲۰ -	الیشنگار والیشنگ	لغمان	۱۳۴۵	۷۶۰۰۰ نفر

۲۲۰۰۰ نفر	۱۳۴۵	بامیان	سیفان و کهمرد	- ۲۱
۳۸۴۴۳ نفر	۱۳۴۵	غزنی	کتواز	- ۲۲
۲۶۳۱۵ نفر	۱۳۴۵	قندهار	میوند	- ۲۳

پروژه های جدید :

۳۸۵۴۴ نفر	۱۳۴۵	ارزگان	چوره	- ۱
۶۰۵۵۴ نفر	۱۳۴۵	غزنی	جاغوری	- ۲
۳۱۸۴۲ نفر	۱۳۴۵	غورات	تیوره	- ۳
۴۴۱۴۲ نفر	۱۳۴۵	بدخشان	کشم	- ۴
۶۷۲۷۲ نفر	۱۳۴۵	ننگرهار	شنوار	- ۵
۱۸۰۰۰ نفر	۱۳۴۵	نیمروز	اصل چخانسور	- ۶
۲۹۱۲۹ نفر	۱۳۴۵	پروان	غوربند	- ۷
۴۳۷۴۰ نفر	۱۳۴۶	بغلان	اندراب	- ۸
۲۵۲۸۸ نفر	۱۳۴۵	غورات	لعل و سرجنگل	- ۹
۷۰۰۰ نفر	۱۳۴۵	وردگ	بهسود	- ۱۰
۹۸۷۹۹ نفر	۱۳۴۵	ارزگان	دایکندي	- ۱۱
۲۲۸۹۸ نفر	۱۳۴۵	تخار	فرخار	- ۱۲
۲۰۰۰۰ نفر	۱۳۴۶	کندهار	ارغستان	- ۱۳
۲۹۸۱۰ نفر	۱۳۴۶	فراه	گلستان	- ۱۴
۳۲۵۷۸ نفر	۱۳۴۶	هرات	گلران	- ۱۵
۳۸۰۰۰ نفر	۱۳۴۶	بادغیس	قادس	- ۱۶
۳۹۴۹۴ نفر	۱۳۴۶	کاپیسا	پنجشیر	- ۱۷
۱۸۵۴۸ نفر	۱۳۴۶	کندهار	ارچی	- ۱۸
۶۰۵۵۴ نفر	۱۳۴۶	غزنی	ناهور	- ۱۹
۲۴۰۰۰ نفر	۱۳۴۶	بلخ	دولت آباد	- ۲۰
۲۵۰۰۰ نفر	۱۳۴۶	سمنگان	دره صوف	- ۲۱
۳۰۰۰۰ نفر	۱۳۴۶	جوزجان	سنگ چارک	- ۲۲
۲۲۰۰۰ نفر	۱۳۴۶	فاریاب	درزاب	- ۲۳
۳۳۳۹۴ نفر	۱۳۴۶	زابل	شاه جوی	- ۲۴
۷۵۴۶ نفر	۱۳۴۶	هرات	کهسان	- ۲۵
۳۵۵۲۰ نفر	۱۳۴۶	قسمت اول پروان	سرخ پارسا	- ۲۶
		قسمت دوم پروان	سرخ پارسا	- ۲۷
۳۴۵۲ نفر	۱۳۴۶	کنرها	چوکی	- ۲۸
۱۴۹۹۹ نفر	۱۳۶۴	بامیان	آزرو	- ۲۹

فعالیت های عرفانی :

انکشاف جمعیت پروگرام جامع و چند جانبه است که معارف یکی از اجزای آن را تشکیل میدهد . لهذا پروگرام عرفانی در چوکات عمومی خود بدو قسمت تقسیم میشود :

- الف : - تربیه پرسونل برای پیشبرد پروگرام به صورت عمومی .
 ب : تاسیس و افتتاح مکاتب ، کورسهای سواد خوانی ، مراکز جمعیت و غیره در ساحه دهات .

تربیه پرسونل فنی :

چون تطبیق پروگرامهای جامع انکشاف جمعیت وابسته به تربیه دسته های مختلف اشخاص فنی به سطح و سویه متفاوت بوده و کیفیت اینگونه پروگرامها تابع اهلیت و لیاقت این دسته اشخاص است ، لذا ریاست انکشاف دهات در قسمت تربیه اشخاص فنی و بالابردن معیار تخنیکي این موسسه توجه خاصی مبذول داشته است چنانچه عندالموقع يك تعداد کورسهای مسلکی را دایر نموده است .

باید گفت كه كورسها غالبا در مركز تربیه ملی كلزار كه در ظرف چند سال اخیر عمارت آن تکمیل گردیده دایر میشود ، تعمیر این مركز ظرفیت رهایش و تسهیلات تدریسی (۱۵۰) نفر را دارد و به علاوه دارای يك اطاق نقرانس ، يك اطاق رهایش و يك مسجد نیز می باشد .

زمین فارم زراعتی آن تقریباً هفتاد جریب است كه يك قسمت آن قوریه نهال های مختلف بوده وازان سالانه بدهقانان توزیع میشود و متباقی مخصوص تجارب تخم باب اصلاح شده از طرف طلاب است كه دران آلات بهتر زراعتی مورد استعمال قرار دارد .

پروگرام مرغداری طور نمونه بكار افتاده ، وركشاپ نجاری نیز در همین جا دایر شده و وركشاپ آهنكری در شرف تکمیل است .

در سابق فارغ التحصیلان صنف شش بعد از ششماه الهی يك ونیم سال از كورس كارگران ده فارغ میشد . قرار تجویز سال ۴۵ فارغان صنف (۶) بعد از طی يك دوره سه ساله تعلیمی در مركز تربیه فارغ صنف (۹) شناخته میشود و فارغان صنف (۹) مداتب بعد از حتم دوره سه سال تحصیل در مركز تربیه حایز امتیاز بکلوریا گردیده و باین ترتیب سویه آنها ارتقاء می یابد .

مصارف مکتب تربیه از سال ۱۳۳۷ تا ۱۳۴۶ به شمول مصرف تعمیر و غیره به (۶۰۰۰ ر ۱۹) افغانی بالغ میگردد . تعداد معلمین در سال جاری (هفده) نفر است كه (هفت) آن لیسانسیه (۶) بکلوریا و (۲) نفر فارغ التحصیل متوسطه میباشند در امور تدریس كورسهای مركز تربیه متخصصین ملل متحد نیز سهم گرفته اند . كورسهائی كه از طرف مركز تربیه دایر گردیده قرار ذیل است .

كورس كارگران (ولسملېا) :

كارگران دهات كه بسویه دهات كار مینمایند حلقه اتصال را بین مردم دهات و دستگاهای فنی دولت تشكيل میدهند . از هر منطقه داخل پروژه پانزده نفر و بعضا نظر به وسعت منطقه پیشتر از آن از فارغ التحصیلان صنف شش برای كورس انتخاب میشوند و پس از اكمال كورس به منطقه خود اعزام میگرددند تا به حیث كارگر خدمت بنمایند .

ورکشاپ تربیوی تمثیلی ، تولیدی و نجاری :

این اولین دستگاهی است كه برای انكشاف صنایع كوچك در اوایل سال ۱۳۴۷ در قلعه وزیر واقع پروژه شیوكی به منظور تربیه و تولید به كار افتاده و در ثانی چنین صلاح دیده شد كه این وركشاپ باید در مركز تربیه ملی منتقل گردد تا ولسملان نیز ازین وركشاپ استفاده بنمایند . اکنون در دستگاه مذکور (۲۷۱) نفر ولسمل نجاری می آموزند . در نظر است به زودی دو پایه جنریتز به قوت (۶۰) و

کلیوات برای به کار انداختن ماشین های نجاری در مرکز تربیه نصب شود تا به این صورت شاگردان از یک طرف در قسمت نجاری با وسایل ماشینی آشنا ساخته شده و از جانب دیگر تولیدات دستگاه افزایش یابد .

بهبود نسوان :

پروگرام انکشاف جمعیت وقتی متوازن گفته میشود که در آن انکشاف طبقه نسوان موازی با تربیه مردان پیش برود و زنان در قسمت اصلاح منزل، پخت و پز خیاطی ، کلدوزی ، تربیه طفل و تغذیه معلومات کافی ببندوزند . انکشاف جمعیت در منازل دهاتیان دست به اقدامات عملی زده زمینه را برای اشتراك زنان در انکشاف منطقه شان آماده ساخت . مراکز نسوان در قریه های ذیل در سال ۱۳۴۵ افتتاح گردید .

اسم منطقه	تعداد اعضای مرکز
قلعه احمد خان	۱۶ نفر
بگرامی	۱۶ نفر
کمری	۲۰ نفر
قلعه وزیر	۲۹ نفر
شیوکی	۲۶ نفر
چهار آسیاب	۶ نفر

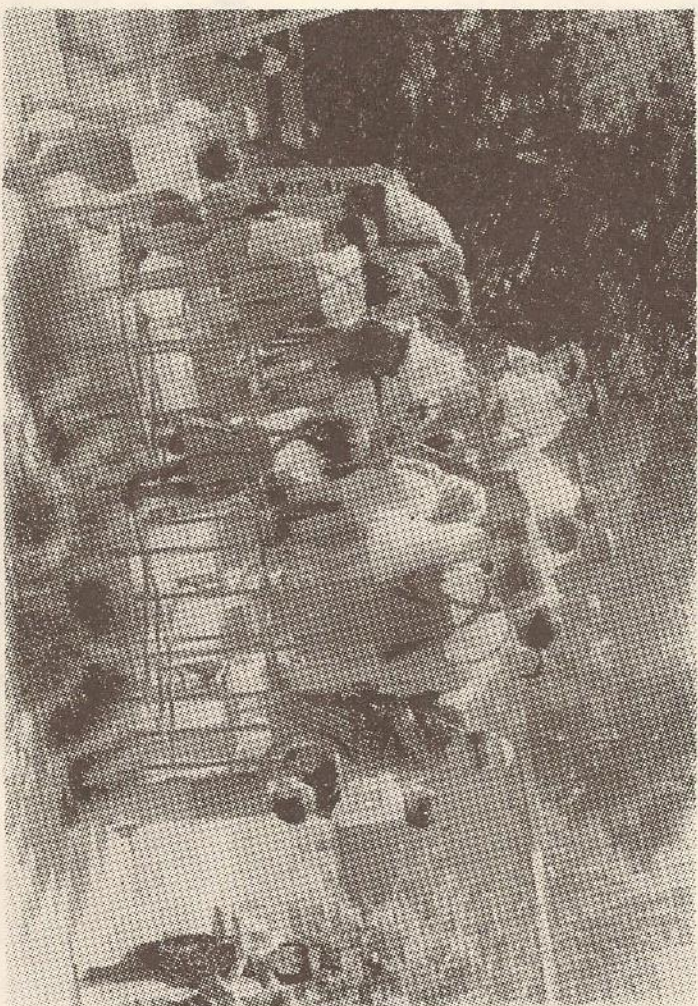
معارف و تعلیمات اساسی :

چون یکی از هدفهای اساسی پروگرام انکشاف جمعیت را تامین عدالت اجتماعی و انکشاف یکسان و متوازن تشکیل میدهد روی این اصل همه ساکنان کشور باید به عین تناسب از تسهیلات تربیوی و خدمات فنی و اجتماعی دولت استفاده بنمایند ، لذا تا زمانیکه مردم دهات با سواد ساخته نشوند و حداقل تعلیمات ضروری و اساسی را فرا نگیرند نمیتوان از تطبیق پروگرامهای اصلاحی نتیجه مطلوب بدست آورد ، بنابر همین علت است که معارف و تعلیمات اساسی در پروگرامهای انکشاف جمعیت اهمیت خاص دارد و ریاست انکشاف دهات به کمک و زارت معارف سعی ورزیده هرچه زودتر مکاتب دهاتی ابتدائی پسران و دختران را با کورسهای سواد خوانی و تعلیمات اکابر ، مراکز جمعیت ، کتابخانه ها و غیره در دهات تاسیس نموده در معرض استفاده اطفال و کلان سالان این مناطق بگذارد .

صحت عامه و حفاظت الصحة محیطی :

در پروگرام انکشاف جمعیت به و قایه صحت و سلامتی مردم و انکشاف جسمی و دماغی آنها فوق العاده اهمیت داده میشود و برای جلوگیری از امراض به تبلیغات صحی و روی کار آوردن شرایط بهتر حفظ الصحة محیطی توجه زیاد مبذول می گردد گرچه خدمات صحی در پروژه های انکشاف جمعیت جنبه ائتلافی دارد ، طبوقایوی و معالجوی هر دو در آن شامل است ، معذالك طبوقایوی بیشتر مورد نظر است به منظور جلوگیری از شیوع امراض ساری و قایه صحت و سلامتی اطفال و مادران در هر پروژه انکشاف جمعیت دهات يك مرکز عمده صحی و سه مرکز فرعی با سامان وادویه دایر شده تا خدمات صحی را برای دهاتیان که بیشتر از هر طبقه نیاز مند کمک اند ، تهیه نماید .

اطفال کودکان در حال بازی

دست
انگ شاف دهان

سکر تریت

معاون اداری

معاون فنی

مدیریت عمومی
اداری

مدیریت عمومی
پروژه ها و پیکتیا

مدیریت عمومی
نظارت و رهنمون

مدیریت عمومی
مركز تریت

مدیریت عمومی
اقتصاد و زمین

مدیریت عمومی
پروگرام

مدیریت عمومی
ارتباط معارف

مدیریت عمومی
ارتباط صنعت

مدیریت عمومی
ارتباط زراعت
و مالداري

پنجاه هدف آمريت هرروزه در ولايات كشور

زراعت و مالداری :

فعالیت های زراعتی شامل ترتیب دادن نمایشات عملی در مورد انواع مختلف نود لیمپوای و آلات بهتر زراعتی ، عملیه های متمرپی زراعت ، نخم پاکي ، تعقیم و تعمیم بخمهای بهتر و اصلاح شده سبزیجات ، مجادله غیه امراض نباتی و حیوانی و غیره بوده است .

صنایع کوچک دهاتی :

تبدیل ساعات بیداری مردم به سرمایه از راه انکشاف صنایع روستائی در چوكانت پروگرامهای انکشاف جمعیت حایز اهمیت است . روی این منظور اداره انکشاف جمعیت فعالیت های ذیل را نموده است .

۱ - دستگاه تحلیل استخوان :

اداره انکشاف جمعیت در سال ۴۰ برای تبدیل نمودن استخوان حیوانات به کود فاسفتی يك دستگاه تحلیل استخوان را بطور تجربوی در پروژه شیوکی به کار انداخت تا توسط فشار و حرارت استخوان حیوانات را به کود مورد نیاز زراعتی مبدل گرداند . نتایج فعالیت این دستگاه خیلی مطلوب است زیرا مواد اولیه آن در دهات میتواند به کثرت تهیه شود ، از جانب دیگر کود مذکور نظر به اقتصادی بودن خود نسبت به کود خارجی بیشتر مورد توجه دهاقین قرار گرفت اداره انکشاف جمعیت در سال ۴۵ تعمیر ساختمان جداگانه را برای نصب دو پایه ماشین شروع و تکمیل نموده به این صورت دستگاه تحلیل استخوان دارای محل مناسب گردید و ازینکه در آینده فریب به تعداد ماشینهای دستگاه افزایش بعمل میاید شکی نیست که ظرفیت تولیدی دستگاه را بلند خواهد برد .

دستگاه تمثیلی تربیوی ، تولیدی ، چرم سازی در پروژه پروان :

چرم سازی صنعتی است که در اکثر نقاط کشور مروج است چون تولیدات آن غیر منفی بود به منظور تمثیل طریقه های عصری و تربیه چرمگران يك دستگاه عصری در چاریکار نصب و دستگاه در سال ۴۳ به تولید و بهره برداری آماده گردید علاوه بر آن چون مفکوره احیای صنایع روستائی يك موضوع مهم حیاتی می باشد لهذا صنایع کوچک دهاتی تا جائیکه ممکن است همیشه از طرف اداره انکشاف جمعیت دهات حمایه شده برای مثمر ساختن صنایع کوچک دهاتی با موسسه ملل متحد تماسهای متداوم بعمل آمده (۱۹) ولایت رامطالعه کرده و راپوز مقدماتی خود را به مقامات مربوطه تقدیم نموده است . شاید در آینده قریب مطالعات آن تکمیل شده بین وزارت معادن و صنایع و اداره انکشاف جمعیت موافقه صورت بگیرد که در اثر آن حمایه برخی از صنایع کوچک را وزارت صنایع به عهده خود بگیرد و از بعضی را انکشاف جمعیت .

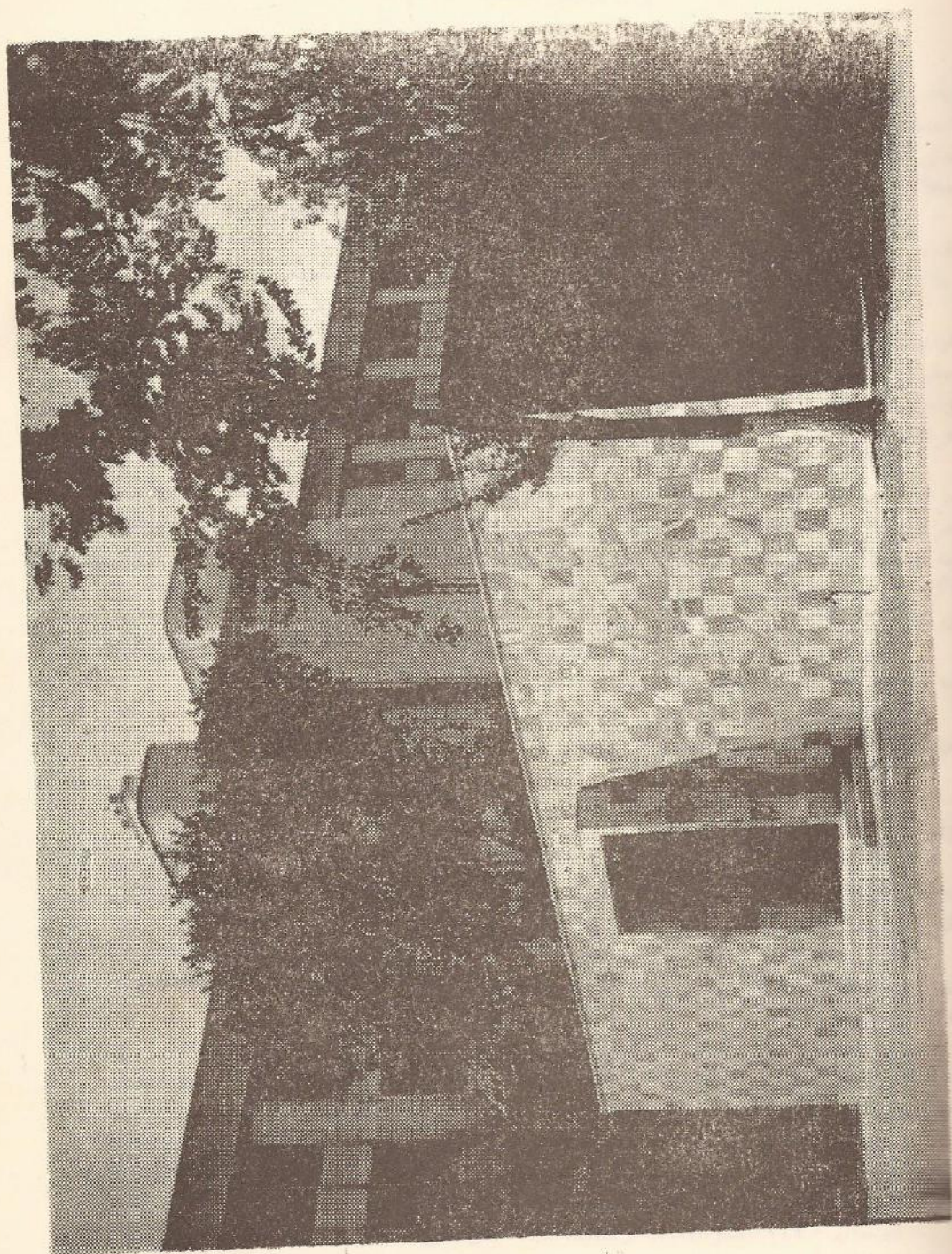
کوپراتیفها :

اداره انکشاف جمعیت موفق شد از يك طرف انجمنهای تعاونی تجربوی و تربیوی را در مرکز تربیه گلزار و پروژه های اول و دوم لوگر تاسیس نماید و از جانب دیگر مسوده قانون انجمن های تعاونی را برای افغانستان ترتیب بدهد چنانچه مسوده مذکور اخیرا تکمیل گردیده و عنقریب برای طی مراتب اصولی به مراجع تقنینی تقدیم خواهد شد . فارغ التحصیلان کورس کوپراتیف مرکز تربیه در سال ۴۴ انجمنهای تعاونی تجربوی و تربیوی را در پروژه لوگر قرار ذیل تاسیس نموده اند .

شماره	تعداد اعضای انجمن تعاونی	اسهام
۱ -	۹۱ نفر	۱۳۶۰۰ افغانی
۲ -	۵۹ نفر	۱۱۲۳۹۰ افغانی

فعالیت‌های ساختمانی :

فعالیت‌های ساختمانی بیشتر متوجه تکمیل و ترمیم تعمیرات و ساختمانهای روی دست میباشد زیرا در پروژه برای مرکز اداری و مراکز صحتی و همچنان برای رهایش مامورین اداری و فنی يك تعداد منازل كم قیمت و اقتصادی در نظر گرفته شده است .

تعمیر جدید وزارت داخله

وزارت عدلیه

وزارت عدلیه بنام نظارت عدلیه در عصر سلطنت اعلیحضرت امان الله خان تاسیس یافت و در آن وقت محاکم عدلی در افغانستان چهار نوع بود: محکمه اصلاحیه، محکمه ابتدائیه، محکمه مرافعه و محکمه تمیز، در کابل و مراکز ولایات، حکومتی، حکومتی های کلان و دیگر حکومتی ها یک یک محکمه اصلاحیه موجود بود. و رؤسا و اعضای این محاکم از اشخاص با حرمت و اعتماد انتخاب میگردید.

محاکم اصلاحیه کافه اختلافات حقوقی و تجارتی را برضای طرفین فیصله می نمود. تمام دعاوی حقوقی و تجارتی اولاً به محکمه اصلاحیه راجع میشد. در صورتیکه طرفین حاضر به صلح نمیشدند قضیه را به محاکم ابتدائیه محول می ساختند.

در مرکز ولایات و حکومتی ها یک یک محکمه ابتدائیه موجود بود. در هر محکمه ابتدائیه یک قاضی، دو مفتی و یک محرر اجرای وظیفه می نمود. درین محاکم تمام دعاوی حقوقی و جزائی فیصله میگردید و فیصله های آن (به استثنای اعدام حکم ضرب و تشهیر) واجب التعمیل بود. قضیه اعدام با وجود آنکه محکوم مرافعه طلب نمیشد به محکمه مرافعه برای غور ارسال میگردید.

محاکم مرافعه در مرکز ولایات و حکومت های اعلی و کلان موجود بود. در محاکم مرافعه یک یک قاضی و دو مفتی و یک محرر اجرای وظیفه می کرد. درین محاکم هر فیصله خواه تجارتی و خواه جزائی در صورتیکه مورد قناعت طرفین واقع نمیشد به محکمه تمیز ارجاع میگردید و یکی از طرفین میتواند تا ۱۵ روز تمیز طلب گردد. اگر حکم به جزای حبس دوام یا اعدام صادر میگردید با وجود قناعت محکوم موضوع در محکمه تمیز برای غور ارجاع میشد.

فیصله های محکمه تمیز به استثنای حکم اعدام و حبس دوام که توسط وزیر عدلیه به صحنه پادشاه میرسید واجب التعمیل بود. وظایف باقی مانده هر یک از محاکم اصلاحیه، ابتدائیه، مرافعه و تمیز توسط نظام نامه های مخصوص تنظیم گردیده بود.

محاکم شرعی در امور جزائی طبق نظامنامه جزائی عمومی تعیین جزا می نمود و در امور حقوقی و تجارتی مطابق به «تمسک القضاة» حکم صادر می کرد. به اساس حکم ماده (۲۰۷) نظامنامه تشکیلات اساسی ۱۳۰۲ محاکمات علنی اجراء میگردید و هر مظنون برای مرافعه حقوقی خود در صورت رضای خصم و یا عذر شرعی میتواند وکیل دعوی انتخاب نماید.

قانون اساسی ۱۳۰۹ صلاحیت و تشکیلات محاکم را تنظیم نموده یک دیوان عالی را نیز در ماده (۹۵) خود پیش بینی کرد که برای محاکمه وزرا عند الاقتضاء موقتاً تشکیل می یافت.

در سال ۱۳۱۱ وزارت عدلیه برای تنظیم و بهبود حیات اجتماعی مردم اصولنامه های آتی را ترتیب کرد: اصولنامه نکاح و عروسی، اصولنامه تعزیه داری، اصولنامه تعیین میعاد مرافعه و تمیز و دعاوی حقوقی.

در سال ۱۳۲۶ یک مدرسه قضاة تاسیس شد که در آن بر علاوه علوم شرعی وثیقه نویسی، ترتیب صورت دعاوی و فیصله ها، امور دفتر داری و مالیاتی، تعلیمات نامه های حقوقی و اصولنامه ها تدریس میشد که تاحال ادامه دارد.

در سال ۱۳۳۰ اصولنامه ها و تعلیمات نامه های آتی تدوین شد: اصولنامه اداری محاکم عدلی، تعلیمات نامه تفتیش مسلکی، تعلیمات نامه تزکیه شهود و تعلیمات نامه های وصایت و کالت دعوی و تحریر وثایق.

درسال ۱۳۳۵ مدیریت عمومی تدوین قوانین برای تدوین قوانین ورسایل مورد احتیاج تشکیل گردید و برای حفظ حقوق صغار مقرراتی وضع شد تادعوی حقوقی ایشان خود بخود محاکم ثلاثه را طی کند .

درسال ۱۳۳۶ ماده (۱۷) اصولنامه تعیین میعاد استماع دعاوی تعدیل گردید و ضمیمه اصولنامه تعیین میعاد دعاوی حقوقی و جزائی مراحل قانونی خود را طی کرد .

درسال ۱۳۳۸ اصولنامه اجراء محاکم حقوقی ترتیب و تدوین شد و ضمیمه میعاد استماع دعاوی در محاکم ابتدائیه، مرافعه و تمیز با یک سلسله ضمایم دیگر در اصولنامه اداری عدلی ترتیب گردید .

درسال ۱۳۴۰ برای نخستین بار یک محکمه جزا در کابل تشکیل شد. اصولنامه ازدواج و ترتیب نکاح خط که درسال ۱۳۳۹ ترتیب یافته بود به مرحله تطبیق گذاشته شد و با تطبیق اصولنامه مذکور در شکل نکاح نامه و طرز ترتیب آن تغییری رخ داد و در نتیجه وثیقه جدید نکاح طبع شد .

محاکم مامورین ملکی نظربه تعدیل ماده اول اصولنامه محاکم و اصول محاکمه مامورین مربوط وزارت عدلیه شد .

در همین سال کتابخانه وزارت عدلیه ترتیب و تنظیم گردید و مدیریت جریده رسمی تاسیس شد، پلان تشکیل مؤسسه بنام مرکز انکشاف ذهنی به منظور آموزش سمعی و بصری افراد طرح گردید و درسال ۱۳۴۳ خطوط اساسی یک پلان انکشافی برای اصلاحات عدلی و قضائی ترتیب شد و در مرحله اول چنین تجویز بعمل آمد که یک سازمان عدلی باتمام ادارات آن بصورت یک کل مطالعه شود و از طرف دیگر انکشاف قوه قضائیه و دستگاه عدلی تحت یک پروگرام تدریجی که تطبیق آن در کشور ممکن باشد صورت بگیرد .

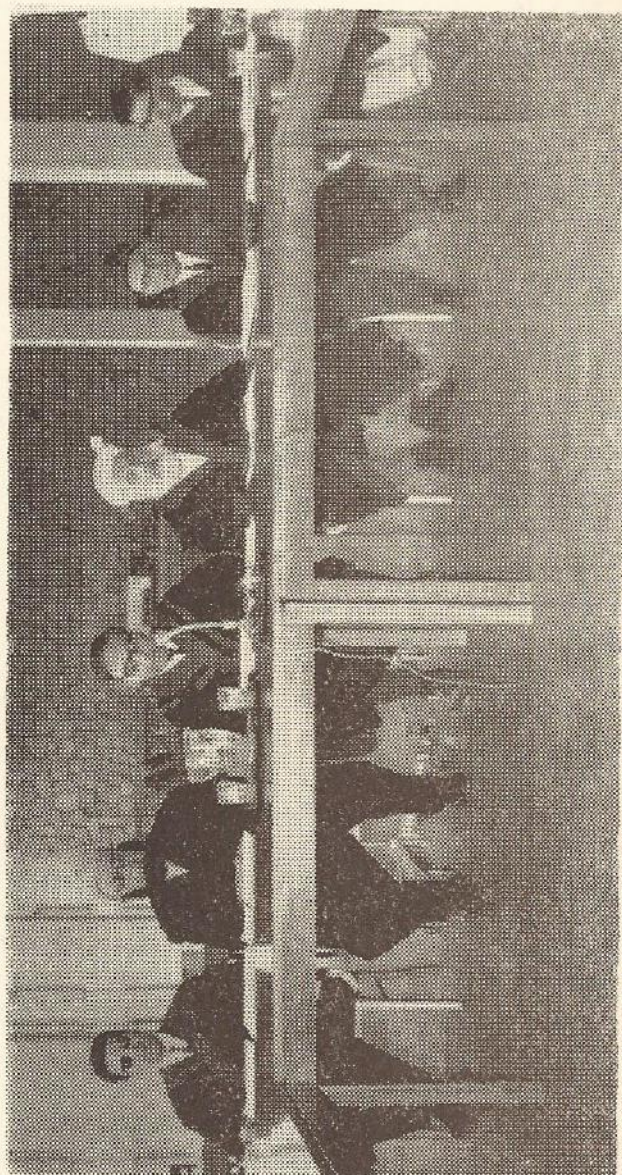
برای این کار وزارت عدلیه تأمین اهداف ذیل را اساس پروگرام خود قرار داد:
۱- بوجود آوردن یک قوه قضائیه منظم و عصری که بتواند به حل مشکلات زندگانی امروزی کشور پردازد و در عین حال توازن امور دولت را طوری نگهدارد که اقتضات و مصالح آنی حاکم اوضاع نشود .

۲- بوجود آوردن ادارات عدلی برای تأمین امنیت، حفظ حقوق مردم و دولت، تضمین حسن جریان امور در محاکم، دفاع از منافع دولت در پیشگاه قوه قضائیه، تطبیق قوانین و تعمیل احکام، فراهم کردن مشوره حقوقی لازم برای دستگاه دولت و تنظیم روابط قضائی افغانستان در جامعه بین المللی .

۳- هم آهنگ ساختن و تنقیح قوانین و مقررات موجود و تسوید قوانین و مقرراتیکه تنظیم حیات ملی نیازمند آن است .

۴- تربیه مامورین مسلکی .

۵- فراهم کردن ادوات و وسایل مادی برای تأمین اهداف اساسی فوق .
وقتی اساسات این پلان تثبیت شد بلافاصله ضرورت ترتیب یک پروگرام کار برای تطبیق آن محسوس گردید. چون پلان جدید معنی یک تحول بسیار عمیق را در ساختن قضاء و عدلیه داشت و بر اساس اصول و مفکوره های کاملاً تازه استوار بود، محدودیت تعداد اشخاصیکه در فهم و عملی ساختن آن سهم گرفته میتوانست از یکطرف و نبودن وسایل مادی به سبب عدم کفایت بودجه و عدم آمادگی محیط برای قبول تحولات از جانب دیگر ایجاب میکرد تا پلان انکشافی بصورت تدریجی عملی شود. بعد از آنکه قانون اساسی جدید بتاريخ ۹ میزان ۱۳۴۳ انفاذ یافت، از جمله اهداف آن یکی عصری ساختن قوه قضائیه بود تا دستگاه عدلی بتواند مشکلاتی را که از ناحیه فقدان سرعت عمل در امور قضائی عرض اندام نموده، رفع کند .

سیناتور روسای محاکم ولایات

وزارت عدلیه برای تأمین اهداف ذیل به تنظیم مجدد دستگاه قضائی پرداخت :

- ۱- سهولت در رسیدن مردم به محاکم از نگاه مسافه .
- ۲- سرعت رسیدگی به قضایای وارده در محاکم .
- ۳- فراهم ساختن زمینه برای انجام دادن بهتر وظایف قضائی .
- ۴- اختصار مراحل برای رسیدگی در موارد لازم .
- ۵- بسیط ساختن اجراءات در مورد رسیدگی بدعاوی .
- ۶- متمرکز ساختن اجراءات در مورد رسیدگی به دعاوی و تطبیق احکام محاکم در داخل قوه قضائیه .

علاوه بر اهداف فوق دو ملحوظ مهم ذیل نیز درین تنظیم مجدد دخیل بود .
قانون اساسی جدید در فصل هفتم خود یک ستره محکمه را در راس قوه قضائیه قرار داده و به محکمه مذکور وظایف قضائی و اداری مهم و متعددی را سپرده است این امر ایجاب میکند تا قضایای غیر مهم را از رجعت بعالی ترین محکمه دولت بازدارد .
تولید شاخه های مختلف قوه قضائیه یک امر ضروری بوده قانون اساسی جدید نیز آنرا بحیث هدف برجسته تنظیم مجدد قوه قضائیه می شناسد .
پس در نتیجه محاکم ذیل عرض وجود کرد :

- ۱- محکمه ابتدائیه در هر ولسوالی برای رسیدگی به دعاوی حقوقی و جزائی .
- ۲- محکمه ولایات در مرکز هر ولایت برای رسیدگی به قضایای تجارتی، اداری، جزائی و معاملات ابتدائی و مرافعی .
- ۳- محکمه استیناف .
- ۴- ستره محکمه .

محاکم استیناف بحیث مراجع مرافعی و استیناف فیصله های دیوان جنایات ولایات را واریسی میکنند .

در جریان سال ۱۳۴۳ سه محکمه استیناف (الف، ب و ج) بالترتیب در شهرهای کابل، قندهار و مزار شریف تأسیس شد که فیصله محاکم ولایات نزدیک خود را طبق قانون واریسی میکردند .

در سال ۱۳۴۵ تجویز شد تا به ایجاد هسته جدیدی برای تأسیس ستره محکمه اقدام شود . و تأسیسات مربوط قوه قضائیه اعم از اورگانهای اداری و مسلکی ذریعه اداره دیگری که بتواند هم صلاحیت قضائی و هم صلاحیت اداری ستره محکمه را تمثیل کند سرپرستی شود . این هسته یا تشکیل عبارت بود از اداره ستره قضایی تولنه . ستره قضائی تولنه بحیث ممثل سلطه قانونی ستره محکمه وظایف خود را به رهنمایی شورای اداری قوه قضائیه و همکاری دیوانهای محکمه تمیز در ساحه اداری و قضایی انجام داد .

بر علاوه ستره تولنه از بعضی صلاحیت های ستره محکمه در مورد محاکمه قضات و مواردیکه تطبیق ماده (۱۰۲) قانون اساسی ایجاب مینمود استفاده کرد و بنابراین بحیث هسته ستره محکمه تلقی شد .

با استفاده از تجاربیکه در دوره حکومت انتقالی بعمل آمد وزارت عدلیه لزوم تجدید نظر بر احکام قانون تشکیلات و صلاحیت قضائی را احساس نموده به همکاری ستره قضائی تولنه به تهیه طرح تعدیل آن اقدام کرد .

این طرح به موجب فرمان تقنینی بتاریخ ۱۵ میزان ۱۳۴۶ درجریده رسمی نشر شد و با تأسیس ستره محکمه بروز ۲۲ میزان ۱۳۴۶ استقلال قوه قضائیه تأمین گردید .

چون بعد از تأسیس ستره محکمه وزارت عدلیه را اداراتی تشکیل میداد که وجود آنها برای کشف تحقیق و استنطاق جرایم، قضایای جزائی در محاکم، تعمیل فیصله ها

ومراقبت تنفیذ آنها ، دفاع از منافع دولت در قضایا ، تهیه لوازم و وسایل اطلاع ومطالعه برای محاکم ، تسوید وتدقیق قوانین ، حفظ ارتباط حکومت باپارلمان ، تنظیم علایق حقوقی بین مردم و امثال آن ضروری بود لهذا تشکیل وزارت عدلیه قرار آتی تعدیل یافت :

۱- اداره مرکزی مدعی العموم یا خارنوالی برای کشف جرایم و مجادله باآن ازطریق قانونی . این اداره که درسال ۱۳۴۳ تاسیس شده بحکم ماده (۱۰۳) قانون اساسی متکی میباشد واکنون در هرولایت دفاتر خارنوالی موجود است . تشکیل ووظایف اداره عالی خارنوالی قرار آتی است .

۱- مدیریت کشف جرایم .

وظایف مدیریت کشف جرایم عبارت است ازبررسی جرایم و تحقیقات راجع به فقرات مطبوعاتی سری وجزائی تدقیق دوسیه های جزائی واخذ راپور واقعات یومیه ازوزارت داخله ومراقبت آن راپور ها . همچنان راپورهای اجراآت دوسیه های جزائی که ازخارنوالی های ولایات بدست آمده وترتیب ، تنظیم وتوحیدعمومی راپور های واصله ، بررسی وضع محابس وتوقیف خانه های محبوسین ومحبوسات ولایات و اصلاحاتیکه درمورد بعمل آمده است .

۲- مدیریت عمومی تدقیق :

مدیریت عمومی تدقیق که دربرج جدی ۴۵ تشکیل شده متشکل است ازیک تعداد مامورین ویگنده اعضای مسلکی که به دسته های معین اجرای وظیفه می نمایند .

۳- اداره ارتباط خارنوالی :

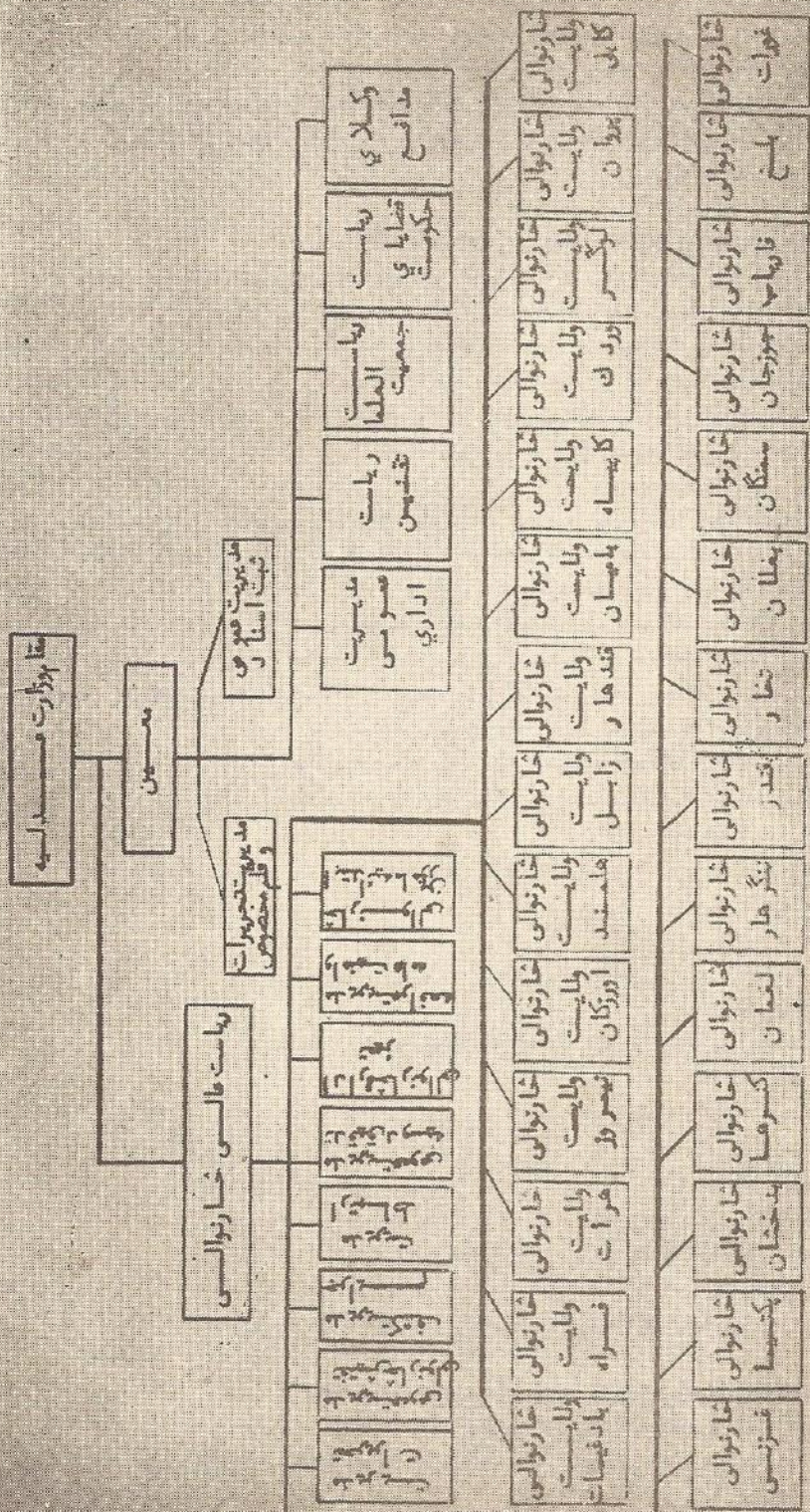
این اداره وظایف آتی را بعهدہ دارد :

- ۱- اخذ دوسیه های جزائی از ادارات دولتی که درائر تفتیش جرم مورد بحث درآن ثابت شده باشد .
- ۲- مطالعه دوسیه های وارده وتقدیم پیشنهاد لازم بر ریاست عالی خارنوالی وابلاغ هدیایات به مراجع مربوطه .
- ۳- پیشنهاد به مقام ریاست در مورد دوسیه هائیکه طبق ماده (۳۴۹) قانون اجراآت جزائی که راجع به تصمیم نهائی لوی خارنوالی ارجاع میگردد وابلاغ تصمیم لوی خارنوال بمراجع مربوطه .
- ۴- تقدیم راپور های مرتب به مقام مافوق .
- ۵- تأمین ارتباط وهمکاری باشعبات مربوطه خارنوالی های مرکزولایات وسایر وزارت خانه ها .
- ۶- سایر اوامر ریاست خارنوالی .

۴- اداره خارنوالی ابتدائیه مرکز :

این اداره وظایف آتی را بعهدہ دارد :

- ۱- تسلیم دوسیه های جزائی بمنظور اقامه دعوی .
- ۲- استرداد دوسیه های ناقص برای اكمال آن .
- ۳- جلب متهمین توسط شعبه مربوط برای اعزام به محکمه .
- ۴- ترتیب صورت دعوی بروی دوسیه طبق مواد قانون .
- ۵- اقامه دعوی علیه متهمین طبق مواد قانون درمرحله ابتدائیه درجرایم مامورین وجرایم علیه منفعت وامنیت عامه .
- ۶- تقدیم استدعای مرافعه طلبی درصورت عدم قناعت به احکام صادره محکمه ابتدائیه دردوسیه های جزائی .

- ۷- در صورت عدم لزوم مرافعه خواهی تقدیم پیشنهادیه لوی خارنوالی راجع به اتخاذ تصمیم در مورد دوسیه منسوبه طبق ماده (۳۴۹) قانون اجراءات جزائی .
- ۸- انفاذ احکام قطعی محاکم ابتدائیه .
- ۹- حصول امر توقیف متهمین از محکمه طبق قانون اجراءات جزائی .
- ۱۰- تقدیم راپور اجراءات و تصنیف دوسیه های اجراءات و تحت اجراء به ریاست خارنوالی .

۵- خارنوالی مرافعه مامورین وامنیت عامه :

وظیفه این خارنوالی رسیدگی به دوسیه های جرایم مامورین وامنیت عامه است که از ولایات بعد از فیصله دیوان امنیت عامه ریاست محاکم ولایات که بحیث محکمه ابتدائیه فیصله میدهند برای فیصله استیناف بآثر استیناف خواهی اداره عالی خارنوالی یا مقام ولایت مربوطه یا خود محکومین یا متهمین باین اداره مواصلت میکند .

دوسیه های مرکز وزارت خانه ها و تصدی های دولت بعد از فیصله محکمه ابتدائیه مامورین وامنیت عامه بآثر مرافعه خواهی اداره عالی خارنوالی یا محکوم باین خارنوالی ارسال میشود .

دوسیه بعد از ترتیب صورت دعوی به محکمه استیناف مرکزی گسیل و پس از دفع و جر، حین تشکیل جلسه محکمه استیناف مرکزی که بشمول نماینده این خارنوالی دایر میشود موضوع فیصله میگردد .

چونکه فیصله محکمه استیناف مرکزی مواصلت نمود بآثر تمیز خواهی اداره عالی خارنوالی یا خود محکوم ریاست عالی تمیز ستره محکمه از طریق خارنوالی گسیل میشود . اگر تمیز طلبی جانبین صورت نگرفت فیصله استیناف قطعیت حاصل میکند و دوسیه غرض تطبیق جزاء بمرجع اولی آن ارسال میشود .

چون هنوز محکمه استیناف موقت مصروف فیصله دوسیه های جزائی میباشد که بعد از لغو استیناف الف، ب و ج تحت دوران است طبق تعامل این وظیفه نیز به عهده خارنوالی مرافعه عامه است .

دوسیه هایی را که باین خارنوالی میرسد میتوان اینطور خلاصه نمود :

الف : جزائی .

۱- قاچاق

۲- جعل و تزویر بشمول دوسیه های نوتهای جعلی .

۳- رشوت .

۴- جرایم مامورین و مستخدمین حین اجرای وظیفه .

۵- اختلاس .

۶- اخلاف امنیت عامه .

۷- فرار از حبس .

ب : حقوق عامه .

قضایائی که بین دولت و مردم واقع میشود .

ج : دوسیه های عدلی مربوط استیناف موقت .

تعداد دوسیه هائیکه از تاریخ اول جدی ۴۵ تا اخیر حوت ۶۷ از ولایات و خارنوالی ابتدائیه برای غور به استیناف توصل ورزیده ۵۰۲ میباشد .

۶ اداره خارنوالی محاکم تمیز مامورین امنیت عامه :

این اداره وظایف آتی را بعهده دارد :

۱- تسلیم دوسیه های تمیز طلبی و ترتیب اقامه دعوی علیه حکم محکمه مرافعه در قضایای جزائی .

- ۲- انفاذ احکام قطعی محکمه تمیز .
- ۳- حصول امر توقیف متهمین از محکمه موصوف .
- ۴- تقدیم راپور اجراآت و تصنیف دوسیه های اجرا شده، و تحت اجراء و ارسال آن به ریاست عالی خازنوالی .

ریاست قضایای حکومت :

ریاست قضایای حکومت اساساً مدعی العموم حقوقی دولت است و در محاکم بنمایندگی حکومت از حق دولت در قسمت حقوق عامه دفاع میکند. مگر قبل از ارجاع قضیه به محکمه ریاست وظیفه دارد تاروی دوسیه و مکاتیبیکه به آن میرسد با اصل موضوع و صورت اجراآت آن علم آوری نماید .

اگر با ملاحظه جریان قضیه و صورت اجرا آت چنان معلوم گردید که مراتب قانونی دوسیه از طرف مراجع مربوطه تکمیل نبوده نواقصی قابل اصلاح و یا ابهام قابل توضیح و یا اسناد و دلائلی قابل جمع آوری و ایزاد است که در دوایر ذی علاقه موجود میباشد و یا به استناد قانون حق حکومت قابل تحصیل و یا ملکی از املاک قابل قیدیت بدفتر املاک حکومت میباشد در آن صورت ریاست قضایای حکومت بعد از غور و مذاقه به صورت تصویب یا مکتوب نظریات خود را صادر و دوسیه را به مراجع مربوطه ارجاع مینماید.

هرگاه قضیه قابل ارجاع محکمه دیده میشود بعد از ابراز نظر کمیته اگر اجراآت مربوط مرکز بود برای اقامه دعوی بوکیل حکومت سپرده میشود و اگر به ولایات مربوط دیده شد برای اجراآت و اقدامات قانونی به مراجع ذیصلاح ارسال میگردد تا توسط نمایندگی این ریاست به محکمه مربوط راجع شود .

مدیریت عمومی ثبت اسناد و املاک :

در اواخر سال ۱۳۴۳ اداره عمومی مرکزی و ثایق و ثبت اسناد و املاک منظور و در سال ۴۴ شروع به فعالیت نمود .

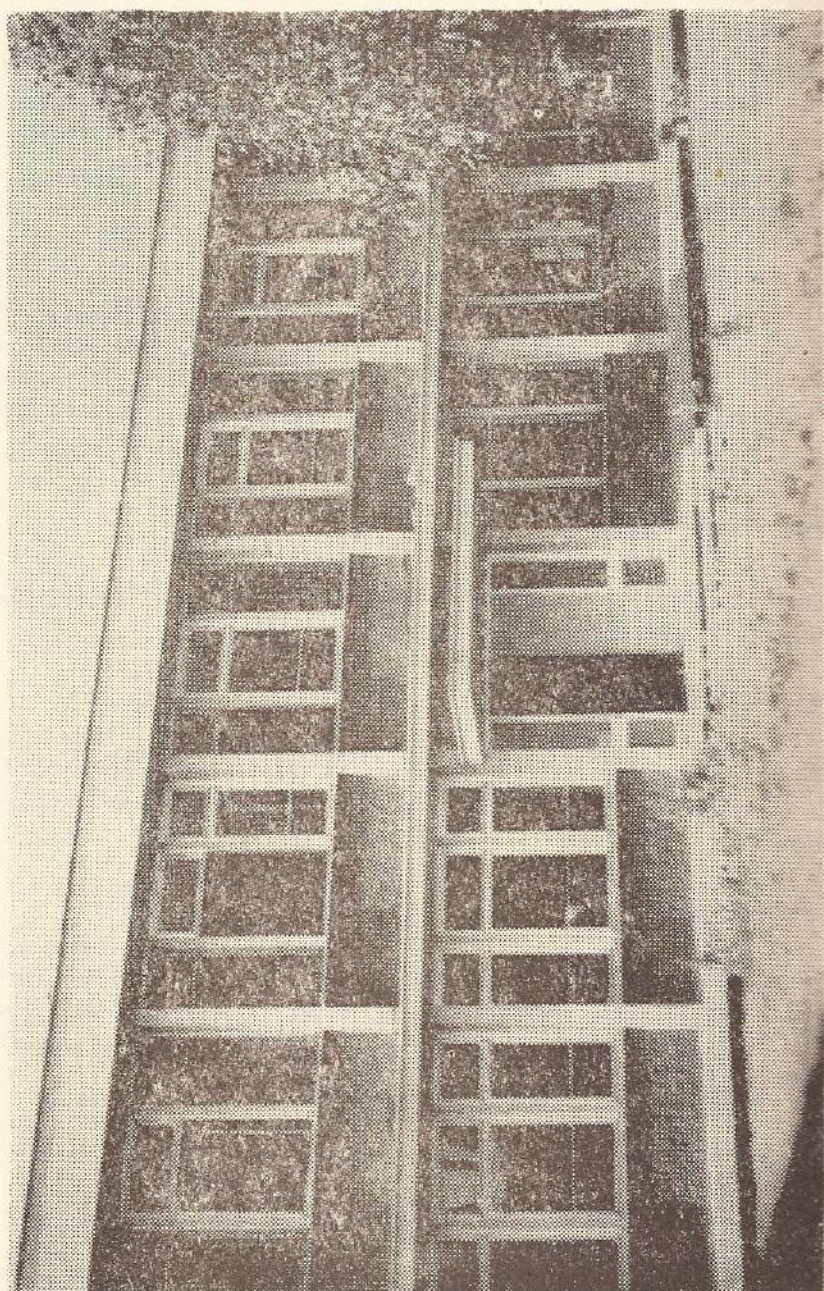
وظایف عمده این اداره عبارت اند از :

- ۱- تنظیم کلیه امور و ثایق .
- ۲- تنظیم امور انتقال ملکیت ها در موارد املاک اشخاص و دولت .
- ۳- کنترل امور ثبت عقود و قرار دادها و غیره .
- ۴- کنترل مصونیت اسناد از جعل، تزویر گل و تراش و غیره .
- ۵- تعمیم دفاتر رسمی ثبت اسناد و املاک در تمام نقاط مملکت .
- ۶- عصری ساختن دستگاه مربوطه با در نظر گرفتن ایجاب یک تحویل خانه عصری برای حفظ اسناد .
- ۷- دادن جواب مراجعات به جمیع دوایر ثبت اسناد افغانستان در امور مربوط بو ثایق و محصولات .

- ۸- تدقیق و مطالعه راپور سال تمام محصولات و ثایق تمام محاکم افغانستان .
- ۹- تطبیق قوانین در حصه محصولات و استنباط راجع به تعلیماتنامه تحریر و ثایق، اصولنامه ازدواج ، تعلیماتنامه وصایت و اصولنامه اداری و لایحه جدید محصولات و غیره .

مدیریت عمومی تفتیش :

اداره تفتیش از تاسیس وزارت عدلیه باینطرف در زمره دیگر شعبات وزارت بفعالیت آغاز نموده و همه ساله در اوقات لازم برای اجراآت دوایر مربوط وزارت عدلیه بکثرت هیأت هائی اعزام گردیده که از کار های آنها بررسی نموده است.

تعمير وزارت عدلیہ

در سال ۴۳ که با انفاذ قانون اساسی جدید ادارهٔ خارنوالی تاسیس و دوائر حقوق و محاکم تجارتی بوزارت عدلیه متعلق گردید و از جانب دیگر محاکم شرعی در اثر موجود نبودن ستره محکمه هنوز تحت اثر وزارت عدلیه قرار داشت ادارهٔ تفتیش به درجهٔ ریاست ارتقاء داده شد که تحت نظر آن سه شعبهٔ تفتیش قضائی تجارتی و عدلی قرار گرفت. باین اساس ادارهٔ تفتیش عدلی از سال ۱۳۴۴ باینطرف موجودیت پیدا کرده از امور شعبات خارنوالی، وثایق و حقوق در تمام ولایات کشور و دوائر مرکزی وزارت عدلیه تفتیش و بررسی میکند.

مدیریت حقوق مرکز :

باروی کارآمدن قانون اساسی جدید و پیروی از احکام قانون تشکیلات اساسی موضوعات حقوقی بادوائر مربوطه آن در سال ۴۳ از وزارت داخله منفک و بوزارت عدلیه مربوط گردید چنانچه در اوائل ماه عقرب سال ۴۳ ادارهٔ مرکزی حقوق وزارت داخله بوزارت عدلیه و متعاقباً شعبات حقوق در مراکز ولایات و محلات آن بریاست و محاکم محلی انتقال یافت و تحت اثر رؤسا و قضات محلی بکار آغاز نمود. از سال گذشته به این طرف ادارهٔ حقوق مجدداً تحت اثر مقام ولایت قرار داده شد.

مدیریت روابط بین‌المللی :

این اداره در سال ۱۳۴۰ تاسیس گردید. در سال ۱۳۴۴ در تشکیل وزارت عدلیه بنام مدیریت پلان و بعد بنام مدیریت ارتباط خارجه مسمی شد.

مدیریت وکلای مدافع :

این مدیریت در برج قوس سال ۴۳ تاسیس گردید که کمیتهٔ مرکزی آن درخواست اشخاص را برای وکالت پذیرفته طبق قانون امور مدافعين اجازهٔ اشتغال باین پیشه را به ایشان میدهد.

ریاست تقنین :

ریاست تقنین در ماه عقرب سال ۴۲ شروع بکار نمود و از بدو تاسیس تا کنون در موضوعات تسوید، تدقیق و تدوین طرحهای قوانین، اصولنامه‌ها، تعلیماتنامه‌ها، اساسنامه‌ها، لوایح، موافقتنامه‌ها، تعدیلات و تهیهٔ جواب به پرسش‌ها و غیره مقررات قانون براساس ایجابات عصر و زمان مساعی بخرچ داده است.

مدیریت جریده رسمی :

این اداره در سال ۱۳۴۲ تاسیس گردید و اولین شمارهٔ جریده رسمی بتاريخ ۱۰ حوت سال مذکور درشش صفحه نشر شد.

جریدهٔ رسمی متکفل نشر مطالبی است که از طرف دولت باطلاع مردم رسانیده میشود مثل فرامین پادشاهی، قوانین، تعلیماتنامه‌ها، لوایح، اساسنامه‌ها با تعدیلات و ضمائم آنها، تصاویر مجلس عالی وزراء و شوری، مقاولات بین‌المللی، معاهدات و موافقتنامه‌ها، اعلامیه‌های رسمی و اعلانات محاکم، مقاولات متعلق به امور مالی و امتیازات مربوط به انحصار.

وزارت مالیه

تحولات و تطورات امور مالی در پنجاه سال گذشته

مسائل مالی و اداری مانند سایر موارد دیگر با وضع سیاسی، اجتماعی و طبیعی بستگی خاص دارد و تحولات یکی از اینها انگیزه مؤثری را برای دیگری بوجود میآورد. پنجاه سال قبل افغانستان عزیز پس از سپری نمودن يك دوره مجدد و عظمت و کشور کشاورزی بهیت يك مملکت تحت حمایت شاهیه به مستعمره نژاد يك بود از ورطه خانه جنگی و کشمکش های داخلی و ملوک الطوائفی خود را نجات میدهد. و بار دیگر سعی داشت با التیام جراحاتی آغاز کند که در جریان اختلافات و تجاذبات مخالفین برپیکر موجودیت و تمامیت، و نظام اداری، مالی و اقتصادی آن وارد گردیده بود. رسیدن به این آمال مستلزم قوت و قدرت، علم تکنولوژی، ثروت و دارایی، ایشار و فداکاری و بر علاوه همه اینها استقلال و آزادی تمام بوده و این حقایق حصول استقلال و وطن را حتمی قرار داد. در سال ۱۲۹۸ خو شجستانه استقلال و وطن عزیز مسترد شد و با تأمین نعمت استقلال دوره حیات نوین افغانستان مجدداً شروع گشت و در همین وقت تشکیلات سیاسی، سیستم حکومتی، نظام اداری و سیاست خارجی و امثال آن بنهان گذاری شد و به فعالیت های اصلاحی در کلیه موارد مربوط به ارتقای وضع مالی و اقتصادی، عرفانی و مدنی مملکت عملاً دست زد. شد که نتایج چند ساله آن کوتاه نظری و مغالفت شدید استعمارچویان را بخود جلب نمود و بالاتر کشور عزیز ما را بار دیگر به اغتشاش خونین و تبه کن داخلی کشانیده و پس از اینکه افغانستان عزیز از آتش خانمان سوز اغتشاش نجات یافت به صورت معقول تر و کاملتر، وسیع تر و متین تر وارد فعالیت های آبادی خود و مردم خویش گردید. تشکیلات دفاعی و امنی، خدمات عامه (تعمیم معارف و تنظیم امور صحیه و مخارج و موصلات) انکشافات اقتصادی توسعه و اصلاح زراعت و آبیاری تأسیس فابریکات، استخراج معادن، تنظیم و توسعه تجارت، بوجود آوردن بانک های مرکزی و سایر بانک ها و موسسات، تصدی دولتی و خصوصی، پیشرفت های قابل توجه عمران و اصلاحات شهر ها و دهات و امثال آن شامل این فعالیت ها بوده که در خلال این مدت مطابق به امکانات توان و قدرت

و اینجا بات زمان و وقت به صورت تدریجی و مترقی صورت گرفت و قوه مالی دولت مایه این تشبیهات و تقاضای حاصله از آنها مدام انکشاف منافع مالی دولت گردید و باین مطالعه وضع عمومی وارد گزارشات اجمالی امور مالی میشود .

هر چند افغانستان کشور باستانی بوده و تاریخ مالی آن هم قدمت دارد اما تجاوزات مکرر و مداخلات طولانی اجنبی ها، کشمکش های داخلی و بالنتیجه پس مانده گئی از ترقیات خاصه قرن معاصر همواره شیرازه بنیه مالی دولت را از هم گسیختناده و نگذاشته است حکام حاصل نمایند، ازین جهت منجبت کمی و کیفی وضع مالی دولت در عرصه قبل از استقلال غیر مستقر بوده و بعد از آن تا کشمکش اخیر (۱۳۰۷) و (۱۳۰۸) افغانستان بصورت مقدماتی و در زمان اغتشاش سقوط نمود و پس از آن دوره جدید حیات مالی دولت مجدداً آغاز شد . و اینک سیر حرکت و ارتقای آن در خلال پنجاه سال اخیر به تفریق ذیل توضیح میشود :

۱ - منابع عواید و موارد مصارف .

۲ - نظام اداری .

۳ - تشکیلات مالی

۴ - وضع مالی

منابع عواید و موارد مصارف

قسمت منابع عواید

قبل از استقلال

در دوره قبل از استقلال (۱۲۹۸) منابع مالی دولت را قسماً مالیات مستقیم (اراضی، آسیاب، پای کوب، جواز، اصنافی، مالیه دودی، سرانه، جزیه مذهبی مالیه چهل یک و ذکات اموال مواشی، سکوک و مانند آن) و مالیات غیر مستقیم را مالیات گمرکی بنام وجوهات تشکیل میداد که برخی از آن ها دارای قدمت تاریخی از ارباب اسلام بعضی از آن ها بعد از وضع گردیده بودند و علاوه قسمت دیگر آن عبارت از بیگار، خدمات جسمی، غنیمت، خراج و موارد و امثال آن بود .

بعد از استقلال

هر چند به سلسله فعالیت های که در همه موارد بعد از حصول استقلال بعمل آمده در ذیل دیگر امور قدم های نافع در راه اصلاحات اساسی منابع مالی دولت نیز برداشته شد . اما کوتاهی وقت، شرایط زمان و حادثه اغتشاش اخیر نگذاشت که فعالیت های مذکور از حال مقدماتی تجاوز کنند و به مرحله نتیجه برسد از همین قرار است وضع در عرصه تقریباً ده سال بعد از اغتشاش که با تفاوت کمی اثرات ناگوار مشکلات گذشته چربانات اداره مملکت را از هر حیث تحت تاثیر خود قرار داده بود .

مفکوره های طرح شده قبل از اغتشاش و اصلاحاتیکه در آن با اساس مقتضیات وقت وارد شد و ابتکارات جدیدی که بعد از اغتشاش در قسمت انکشافات اقتصادی به مفهوم وسیع و کامل آن بعمل آمد زمینه را برای آغاز و تطبیق ریفارم های لازمه در منابع مالی مساعد ساخت و حکومت های وقت از سازگاری های موقوف به زمان استفاده کرده و هر کدام بنو به خود در منابع مالی دولت اصلاحات نسبی اما قابل توجه را وارد نمودند ازینقرار :

عواید عادی

۱ - مالیات مستقیم آنچه جنبه تبعیض و بی عدالتی را در برداشت مانند مالیه جزیه ، دودی ، سرانه و امثال آن لغو گردید و بجای آن مالیات دیگر مستقیم مانند مالیات بر عایدات ، تجملی و ازین قبیل برقرار شد و دیگر مالیات مستقیم دیگر مانند مالیه اراضی ، چهل یک و ذکات مویشی و غیره که مپشای دینی و علمی و عدالت اجتماعی دارد بحال خود باقی ماند .

۲ - در مالیات غیر مستقیم علاوه بر مالیه گمرکی مالیات حق الانحصار ، مالیه بر فروش و شات بعضی از مواد استهلاکی ؛ مالیه بر اسعار و نظیر آن نیز وضع گردید .

۳ عواید اضطراری نظربه اقتضای زمان متدرجا از بین رفت .

۴ - در قسمت محصولات متناسب به ترمید حجم خدمات و معاملات در منابع عواید محصولات از ناحیه توسعه فعالیت های پست ، تیلیگراف و تیلیفون و انواع صکوک و اوراق بهادار مربوط به معاملات و مسافرتها ، فیسها ، حق التصدیق و امثال آن افزایش قابل ملاحظه رخ داد .

۵ - سایر عواید متفرقه عادی .

عواید سرمایه گذاری

۶ - از ناحیه سرمایه گذاری که به منظور تنظیم مسائل تجاری ، اقتصادی و مدنی در موارد مختلفه بوسیله تصدیق های دولتی مانند انحصارات ، دیپوی نمادنی ، نقلیات ، هواتلها ، سینماها ، مطابع ، نشریات و امثال آن بعمل آمد منابع جدید قابل ملاحظه برای عواید دولت موجود گردید .

۷ - از رهگذر تاسیس بانک مرکزی و دوران سرمایه آن و فینانس مان سایر بینانکه ها و نشریات و تشریفات و تلویزیون و پست و تلگراف و پست و تلگراف و امثال آن که متناسب به ایجادات اقتصادی مملکت صورت گرفت ، منابع جدید قابل ملاحظه ایجاد گشت .

۸ - مفاد دوران سرمایه بصورت اشتراکات در موسسات خصوصی .

۹ - پروژه ها و فعالیت های متمرکز .

۱۰- تدویر فایده‌های یک‌گانه.

۱۱- حاصلات، توزیع و سایر فعالیت‌های مربوط به املاک.

۱۲- اقلام دیگر از ناحیه فعالیت‌های سرمایه‌گذاری.

قرض و امداد

۱۳- قرض داخلی و خارجی، قصیر المدت و طویل المدت و امداد بلا عوض

ممالک دوست.

موارد مصارف

اداره و تنظیم امور اداری، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، و خدمات عامه مملکت همواره مستلزم مصارف بوده و مصارف بامورد به منافع معنوی و مادی منتج میشود. از این جهت هر قدر میزان مصرف معقول بلندتر برود معنی افزایش فعالیت‌های سودمند اقتصادی و رسیدن به ترقیات را در برداشته و حاصل آن از هر حیث به سوبه عالی نایل گردیدن است. با ذکر این اصل کلی موارد مصرف دوره قبل از استقلال و بعد از آن ذیلاً خلاصه میشود.

قبل از استقلال

مصارف دولت تا سال (۱۲۹۸) بیشتر متوجه دفاع مملکت، رفع خائنه جنگی‌ها و اغتشاشات داخلی و امثال آن بود، مصارفی که در مورد تعمیر معارف، احداث شوارع و امور مواصلاتی، تشکیلات اداری و امثال آن صورت گرفته در مقابل مصارف اول الذکر بقدری ناچیز بوده که نمیتوان آنها را با هم طرف مقایسه قرارداد. از این جهت به تفصیل آن وارد شدن در اینجا بسیار مهم نیست و تذکر آن همین قدر کافی دید میشود.

بعد از استقلال

بعد از حصول استقلال مملکت ما نند مریض مزمن وارد دوره نقاهت متوجه تقویه و چاره‌های خویش شده از مصارف دفاعی متناهی سبب به ایجابات محیط متدرجاً کاسته و مصارف فعالیت‌های عمرانی و سرمایه‌گذاری خود را افزایش داده تعمیر فوق العاده معارف، تاسیس شفاخانه‌ها، توسعه مواصلات و مخابرات توجه به مسائل زراعت، جنگلات، معادن و فابریکات، عمرانات و سایر تاسیسات اقتصادی عام المنفعه دیگر از موارد شامل فعالیت‌های مذکور بود. اما اغتشاش اخیر (۱۳۰۷) و (۱۳۰۸) داخلی موقع نداد که این فعالیت‌ها ب نتیجه کامل خود برسند. از این جهت مصارف مربوط به مدت ده سال از ۱۲۹۸ تا اغتشاش مذکور را میتوان مصارف مقدمه‌ای و سری این فعالیت‌ها دانست و حاصل آنرا عبارت از طرح این مفکوره‌های عالی شناخت که در دوره مذکور صورت گرفت و در عرصه بعد از اغتشاش تا امروز این فعالیت‌ها با تاخیرات از مقتضیات

زمان و محیط در حدود مقدور با شرایط بهتر، وسیع تر و مکمل تر بصورت روز افزون تعقیب شد که موارد مصارف آن درین وقت از این قرار است.

۱- دفاع و امنیت اداره داخله: مصارف تشکیلاتی، اداری و وزارت خانه های دفاع، خارجه، عدلیه، داخله، مالیه، تجارت، قبال و امثال آن.

۲- خدمات عامه: (مصارف دهاتی، ابتدائی، متوسط، لیسه، پوهنشی و پوهنتونها) تاسیسات صحیه، مواصلات و مخابرات، امور نشراتی و مطبوعات.

۳- سرمایه گذاری در عمرانات و امور قوامده عامه، تاسیسات تصدیها فابریکات، اشتراکات، خریداریها و امثال آن.

۴- پروژه های انکشافی و توسعه اصلاح زراعت، تنظیم سیستم آبیاری، احداث بند و اینها و قوامده قابل استفاده گردانیدن زمین های با پروماتند آن.

۵- امداد و سپاهیدی بموسسات عامه المنفعه مثل بنادوالی ها موسسات علمی و فنی موسسات خیریه (دارالمساکین، عیزه و ایتمام) طب و قایوی (ملاریا، تپو، کلوز و غیره) بیمه صحی، کوپراتیف مامورین و مالداران، تنظیم امور تجارت و حرفه و صنایع، تشویق مستحصلین و مالداران، تقویه صادرات، صنایع مستظرفه و ارت و امثال آن.

۶- موارد دیگر.

نظام اداری و مالی

نظام اداری شامل قوانین و مقررات و تعامل مربوط به سیستم، طرح و تحقیق و تحصیل عواید و اجرای مصارف و کنترل مسائل اداری آن ها میباشد که بدو قسمت متمایز با مقایسه قبل از استقلال و بعد از آن اجمالاً توضیح میشود باین ترتیب:

قسمت قوانین و مقررات

قوانین و مقررات منابع عواید اعم از عواید عادی (مالیات و محصولات) و سرمایه گذاری هر کدام دارای خصوصیات علیحدده بوده و از این جهت قوانین و مقررات هر نوع آن جدا میباشد. مالیات و محصولات در اساسات و مفاهیم خود باهم اشتراک دارند. مانند داشتن هدف، موضوع، مکلف، مطرح معین، شرایط تحصیل و تحویل، سازش با وضع اقتصادی و عواید ملی و بالاخره عدالت اجتماعی و امثالها. و بعضی موارد دیگر که با یکدیگر وجود است که در کلیه مالیات و محصولات و عواید در نظر گرفته شود. و هم لازم است تذکر داد که منظور از هدف مالیاتها تأمین عواید نبوده بلکه مقتضیات تنظیم مسائل اجتماعی، اقتصادی، پولی و امثال آن نیز در آن مضمّن بوده که از طریق وضع مالیات (۱۰ صفحه آینده که بی فایده است به دوام صفحه ۵۸ میباشد).

رت میگیرد. علی ای حال باین اشاره اکتفا و از گذارشات سابق و لاحق قوانین مالیه یا داورى لازمه میشود.

قبل از استقلال

در دوره قبل از استقلال چنانچه فعالیت حکومت وقت تماماً متوجه دفاع و رفع خائنه جنگی های داخلی کشور بود. قوانین و مقررات مالیات و محصولات بطور قابل ملاحظه اصلاً وجود نداشته غایب و اهداف مالیه ضرورت های روز را تعقیب مینمود و مالیات بحال اضطراری و احتیاجات وقت و شرائط زمان و محیط وضع و تثبیت و تحصیل میکرد بدو توقع تعقیب اهداف معین اقتصادی و نظام اداری و عدالت اجتماعی با همجو مقتضیات و شرائط غیر مستقیم اصلاً قابل طرح بوده نمیتوانست باین هم حکومت سابق در او این فرصتی که بدست آورده درین موارد هم باندازه مقدور وسایل میسر آنوقت کنار کرده اند. دستورات و شرائطی را به سرسانیده اند که بموجب آن موجودیت نظام و مقررات موافق با عرف آنوقت در قسمت مالیات عمده دولت به نظر میرسد. مالیات عمده در آنوقت عبارت بوده از مالیه اراضی، مواشی (مالیات مستقیم) از این جهت به تذکرات مختصر دایره جریان این مالیه پرداخته میشود.

مالیه اراضی

مالیه اراضی از عواید مستمره دارای قدامت تاریخی بوده و مطرح آن با اساس مقررات دینی و تفریق و تفاوت شرایط آبیاری از قرار رود بار سوم، چشمه سار چهارم، کاریزی هفتم و المی دهم حصه حاصلات مقرر بود، طرز تثبیت این مالیه مطابق به مقتضیات هر منطقه و هر زمان مختلف بوده تا اینکه در (عهد سلطنت اعلیحضرت شیرعلیخان) برای اراضی و زمین ها با رعایت و ارجح به ترتیب، تحقق و تثبیت آن با اساس حاصلات عملکرد زراعتی در هر سال و تعیین حقوق مالیه بروی آن قدم اساسی برداشته و مقرر گردید که حاصلات زراعتی هر منطقه قبل از دفع خرمن بذریعه هیئت در محل زرع و برداشت آن از قید وزن کشیده و با استناد مقررات معینه مطرح حقوق مالیه آن تثبیت گردد. این طرز العمل طرح مالیه را به اساس حاصل تثبیت شده و واقعیت بنامی گذارد، و اگر در عمل مطابق بآنچه بر نسیم مقتضی بود رفتار و مصارف مربوط به زراعت مجرا داده میشد حقیقتاً این سیستم به عدالت مقرون بود، اما رسیدگی باینگونه عملیات آنهم در محیط مانده مملکت ما و شرائط آن سهل نبوده و بالاخره حاصلات عمل کرد یک سال برای چند سال موضوع مالیه را تشکیل داد و شرائط تحصیل آن بصورت جنسی و مقرر بود مکلفین مالیه را به گدازهای حکومت تحویل بدهد، این امر موجبات مشکلات و سرگردانی مردم و مأمورین هر منطقه را فراهم نمود و مالیه

مذكور به زمان معین و وقت ضرورت فرسید و این مشکلات سبب شد که مالیات
 هر منطقه بحساب حد وسطی حاصلات ده و یا با نژده ساله آن با جاره داده و
 یا به مصرف کننده مطابق باستحقاق آن را سبب به عنوان مؤدی مالیه حواله داده شود
 که هر دو طریقه آن خالی از عکس العمل و موانعات نبوده و بالاخره موجب آن
 شد که مالیه شکل بست را بخود بگیرد و با این ترتیب شکل مالیه عملکردی به صورت
 بستنی درآمد و بجمع قریه دار قید گردیده به عنوان مالیه جمعیتی یاد شود در مورد
 مالیه زمین های نوآباد مقرر گردید که با ستناد دست بلند مالیه پلوان شریک
 و مشابه تعیین مالیه گردد که این طرز العمل تقریباً در قسمت مالیه اراضی تاحال
 دوام دارد این بود جریان عادی مالیه اراضی در دوره قبل از حصول استقلال
 و آنچه بصورت فوق العاده درین مورد درخ داده عبارت از تخفیف و اگذاری یا رفع
 مالیه اراضی بوده که بیک شخص یا قومی بنا بر موقعیت قومی، مذهبی و پاداش
 خدمات ایشان از مالیه آنها صرف نظر شده یا در مالیه شان تخفیف رونما گردیده
 و یا اینکه مالیه یک قریه یا یک منطقه برای ایشان تخصیص داده شده است.

مالیه مواشی

این مالیه بنام چهل یک ذکات معروف بوده با ستناد دو موضوع وضع میگردد.
 یکی بر اصل اموال و دیگر بر حاصلات آنها. مطرح مالیه راسی یک راس از چهل
 راس بود. و مطرح مالیه موضوع حاصلات حیوانی اندازه معین نداشت و نظریه
 وضع مال داری و محلی و ضرورت دولت در آن ناحیه فرق داشت. این مالیه بصورت
 جنس و عناوین مختلفه گرفته میشد و جنس آن عبارت از جل و جوال و گلیم، قروت
 روغن و امثال آن بود. طرز تحقق این مالیه چنین بود که عند الضرورت تشکیلاتی
 هر محل حواله توسط ضرورت مندان از مکلفین مالیه تحصیل میگردد.

مالیه گمرکی

مالیه گمرکی بنام وجوهای تحصیل میگشت و گمرک بنام چپو تره یاد میشد،
 سابقه این مالیه بواسطه که افغانستان مرکز تقاطع راهای تجارتی سابق و معبر
 ابریشم بوده قدامت دارد و تاریخ رسوم آنرا از اعصار قدیمه نشان میدهد. تثبیت
 و تحصیل آن بصورت نقد و جنس صورت میگرفت و واجد شرایط اساسی نبوده و از
 ایجابات دفاعی و سیاسی و ملک الطوائفی مملکت تابعیت نمینمود.

این بود نمونه از نظام، وضع، مطرح، ترتیب و تحصیل اقلام عمده مالیات در
 زمان قبل از حصول استقلال افغانستان که بصورت فشرده از آن ذکر گرفت. اکنون
 به بررسی جریان نظام مالی بعد از حصول استقلال پرداخته میشود.

بعد از حصول استقلال

درین وقت حکومت زمان نو است در زمان اصلاحات سابق

موضوعات مملکت روابط مالیات را با اقتصاد و حقوق و ایجابات اجتماعی تا اندازه مقدور در نظر بگیرد و برای هر نوع از مالیات و محصولات و دیگر موضوعات عایداتی قوانین منظم حاوی موضوع، مطرح، مکلف، شرایط ترتیب تحصیل و باقی موارد دیگر اداری آن طرح و تدوین نماید. در قسمت عواید قوانین مالیات اراضی محصول مواشی، محصولات پستی، سکوک حاصلات و فروشات املاک و غیره و در قسمت مصارف قانون بودجه از جمله قوانینی میباشد که راجع به امور مالی در دوره قبل از اغتشاش سال ۱۳۰۷ و ۱۳۰۸ تدوین و عملی گردید. در این قوانین هسته های اساسات علمی، حقوقی و عدالت نسبی و مقتضیات اقتصادی در مالیه گذاری افغانستان گنجانیده شد از آن جمله مالیه اراضی از جنس به نقد تبدیل گردید جنس مالیه هر قریه مطابق به نرخ روز به نقد تسعیر و به جمع مالیه ده قید حساب شد و مقرر گردید که در هر سه سال بتدریج تسعیر مالیه تجدید نظر شود و این امر به موجب اسناد شرعی بین مالیه دهان و حکومت وقت بصورت قرارداد عقد شد همچنان در قسمت مالیه مواشی نیز ترتیب جنسی آن کاملاً ملفی قرار یافت و در برابر آن مالیات داسی و حاصلات جنسی مواشی به حساب فی داس نقد تعیین و معین شد که مالیه مواشی بر وی شمار هست و بود به اساس قلمداد سرخیل و قریه دار تثبیت و توسط آنها تحصیل گردد و مسئولیت سوخت و ساخت در مورد هست و بود مال مواشی و معطلی تحصیل و تحویلی مالیه آن به سرخیل و قریه داران متعلق دانسته شود. از همین قرار در قسمت مالیات گمرکی هم اصلاحات لازمه مرعی گردید. سیستم تعرفه گمرکی و نرخ مستقل آن طرح و عملی شد.

پیشرفت های بدو تدریجی و بالاخره سر بیع انکشافات اقتصادی، اجتماعی و عرفانی و موفقیت های قابل ملاحظه ناشی از تأسیس و تدوین بانکها و سایر مؤسسات، تصدی های دولتی، عام المنفعه، کوپراتیف هلو باقی تأسیسات خصوصی تجارتمی و صناعتی و انفرادی، راهنمایی های تشبثات خصوصی، به کار انداختن سرمایه های ملی و شخصی در مورد استفاده از معادن، ایجاد فابریکات و توسعه صنایع ماشینی و دستی و امثال آن، تنظیم مسایل بولی و اسعاری، حصول قروض استهلاکی، اصلاح شوارع و توسعه و مسایل ترانسپورتی و بسا مسایل دیگر انکشافی و بالاخره تحولات اخیر سیستم اداره حکومت که در برقرار شادان قیمت دار علمی حضرت معظم هما یونی در خلال دوره بعد از اغتشاش از ۱۳۱۲ تا ۱۳۴۷ نصیب کشور عزیز ما گردید در وضع منابع و عواید و قوانین مربوطه به آن نیز تحولات بارز بوجود آورده و هر کدام از قوانین مالیه و محصول بشرایط وقت و ایجابات کار ترمیم و یا تعدیل گشت و برای موضوعات جدید بیکه در انکشاف

سویة هوایدملی از ماحیة ترغید حجم معاملات اقتصادی و ابجانات جلو گیری
ارتورم و قلت (انفلیشن و دیفلیشن) و استقرار قوۀ اشتراک پول و قیام تناسب
قوۀ خرید مردم و بالاخره تنظیم مجاری اقتصادی مالیہ و ضعیف کردن قوانین
و مقررات اساسی برای آن تدوین شده مانند قوانین و مقررات مالیات بر مایات
در سال ۱۳۲۲ و موارد مختلفه معاملات در قانون صکوک در سال ۱۳۲۸ ، مالیات
حق الانحصار و فروشات بعضی مواد استهلاکی و مالیات اسعار در سال ۱۳۳۰ مالیات
تجملی ، ترمیم و تجدید تعرفه و نرخ مستقل گمرکی در سال ۱۳۳۵ ، تصفیہ املاک
و سروی اراضی ، قوانین بودجه و محاسبات در سال ۱۳۳۲ و تجدید
آنها بعداً و امثال آن .

در کلیه این قوانین اساسات علمی ، حقوقی و شهای مقتضیہ
اقتصادی ، تشویقی و حمایتی و استحصالات و تولیدات تقویہ صنایع
تمرکز سرمایه و آزادی تشبثات خصوصی و تدویر سرمایه هادر موارد انکشافات
اقتصادی و صناعتی مطابق سیاست اقتصاد در همناهی شده و تامین عدالت اجتماعی
در نظر گرفته شده و در قسمت تشخیص و تحصیل مالیات نظر به خصوصیات و ماهیت موضوع
و شرایط هر نوع آن از سیستم های مترقی نسبی و مقطوع کار گرفته شد. تنها مالیات
اراضی کشور هنوز بحال سابق باقی مانده که با وجود مساعی مکرر در مورد
ریفارم اراضی از راه اصلاح سیستم و بکار بردن شکل مترقی مالیات آن
و یا اقل " تجدید تسعیر نرخ مالیات جنسی سابق که بموجب اسناد
شرعی و قرارداد در هر سه سال قابل تجدید بود از سال ۱۲۹۹ تا ۱۳۴۷ بحال
خود باقی مانده و صرف پول مالیات در خلال این دوره دوچند شده و دیگر تبدیلات
و اصلاحات لازمه در آن بعمل آمده نتوانسته و پروژه های ترتیب شده این موضوع
عملی نگردیده است. از همین قرار مالیات مواشی هم نظر به باره مشکلات در سال
(۱۳۴۴) معطل قرار داده شده که یکی از اقلام عمده مالیات مستقیم بوده مبنای دینی
و عنعنوی و مزیت های اجتماعی دارد .

در قسمت اداری و محاسبیه

در نظام اداری موضوعات دیگری که قابل تذکر بوده سیستم محاسبیه و
بودجه میباشد و اینک دایر باین دو موضوع معلومات مختصر عرضه میشود .

قبیل از حصول استقلال

قبل از ۱۲۹۸ حسابات دولت شکل بسیط داشت و کلیتاً عبارت از دفاتر
روزنامهچہ و اوراقه بود که به رقوم و سیاق ترتیب میگردد. سیاق عبارت از طرز
وسبک رقوم عبارت از شکل اعداد و مقرربود بعد از مرور هر سال مالی (بحساب
قمری) خلاصه حساب دولت ساخته شود. نظام بودجه در آنوقت وجود نداشت .
و عواید دولت با اساس آنچه از سال ماقبل در حساب موجود و با تازہ در جریان

آن طرح و به حساب قید میشد تعقیب میکردید و مصارف آن بدون بیش بینی اجرا
میکشت طوریکه مسائل سیاسی، دفاعی و اغتشاش داخلی شقوق دیگر امور مملکت
در تحت تأثیر خود گرفته بود امور حسابی و اداری نیز از حوادث و احتمالات
برکنار نمانده و نظام تمرکز را کاملاً تعقیب کرده نتوانست.

بعد از حصول استقلال

در سال (۱۲۹۹) اصول سیاق به جدول و اشکال رقوم نیز به وضع امروزه تبدیل
و به پنج دفتر حسابی تحویل و اصول دفتری نامیده شد اصول دفتری صورت مضاعف
کامل نداشت و مطابق به ایجا بات روز و بسویهار کمندان و امکانات عملی بنا یافته
بود و بنا بران به شرایط سهل بدون مشکلات تطبیق شده توانست و تا سال ۱۳۰۳ -
دوام کرد بموجب این اصول حسابات بصورت سال تمام با اسناد آن کاملاً در
یابخت تمرکز مییافت در سال ۱۳۰۳ اصول شهریه طرح گردید و با تفاوت کمی
که نظر به اصول دفتری داشت جانشین آن شد و بروی آن ترتیب تمرکز اسناد
و حسابات بشکل ماهوار درآمد و از این سبب به نام شهریه موسوم گشت در سال
۱۲۹۹ سیستم بودجه و بیش بینی و منظوری دخل و خرج دولت در نظام مالی افغانستان
عرض اندام کرد و در بحران اغتشاش سال ۱۳۰۷ و ۱۳۰۸ اصول سیاق و رقوم، دفاتر
روزنامه و اوراق به دوازه در محاسبه دولت روی کار آمد و برای مدت ۹ ماه دوره
مدت کو ر دوام نمود بعداً با اصول شهریه تا اخیر سال ۱۳۱۴ محاسبه دولت ترتیب
میکردید در سال ۱۳۱۵ به مشوره موسیو ژیفوما نچولی ابطالوی بعد از تحقیقات
محاسبین با تجربه افغانی تحولات بارزی در وضع محاسبه دولت وارد گردید
از این قرار:

الف. ترتیب و احضار بودجه بصورت علمی و تفریق بودجه های عادی و سرمایه
گذاری بنیان گذاری شد.

ب. برای حسابات مصرف دفاتر مقایسه یا کنترول تخصیصات، جهت تمرکز
مصارف دفتر مصارف و برای داد و ستد نقدی و جنسی حسابات انفرادی طرح
گردید.

ج. نظام تمرکز حسابات که با اساس سیستم شهریه وصول دفتری بصورت جزء
در مرکز میرسید بصورت خلص تا بلوهای ماهوار و اداری، مصارف فانی، خزانه و
تحصیلی قرار یافت و این تا بلوها به توضیح و تفریق فصول و مواد تخصیصات بودجوی،
قابل تحصیل، تحصیل شده باقی قابل تحصیل و تادیات قطعی و پیشکی معاملات گذشته
و حالیه و امثال آن بنا گذاری شد و مقرر گردید که جزء حسابات در خود
نمانده گی ها تفتیش و رسیدگی شود.

۵ : ترتیب اسناد به شعب اجراییه محول و کفالت و محاسبه آن به دوایر محاسبه تفویض شد .

ه : سیستم کنترل تخصیصات مصرف و واردات بودجه معرفی گردید .

و : بالاخره برای تطبیق حسابات قطعیه نقدی و جنسی اساسات لازمه طرح شد و آن را عملی ساخت .

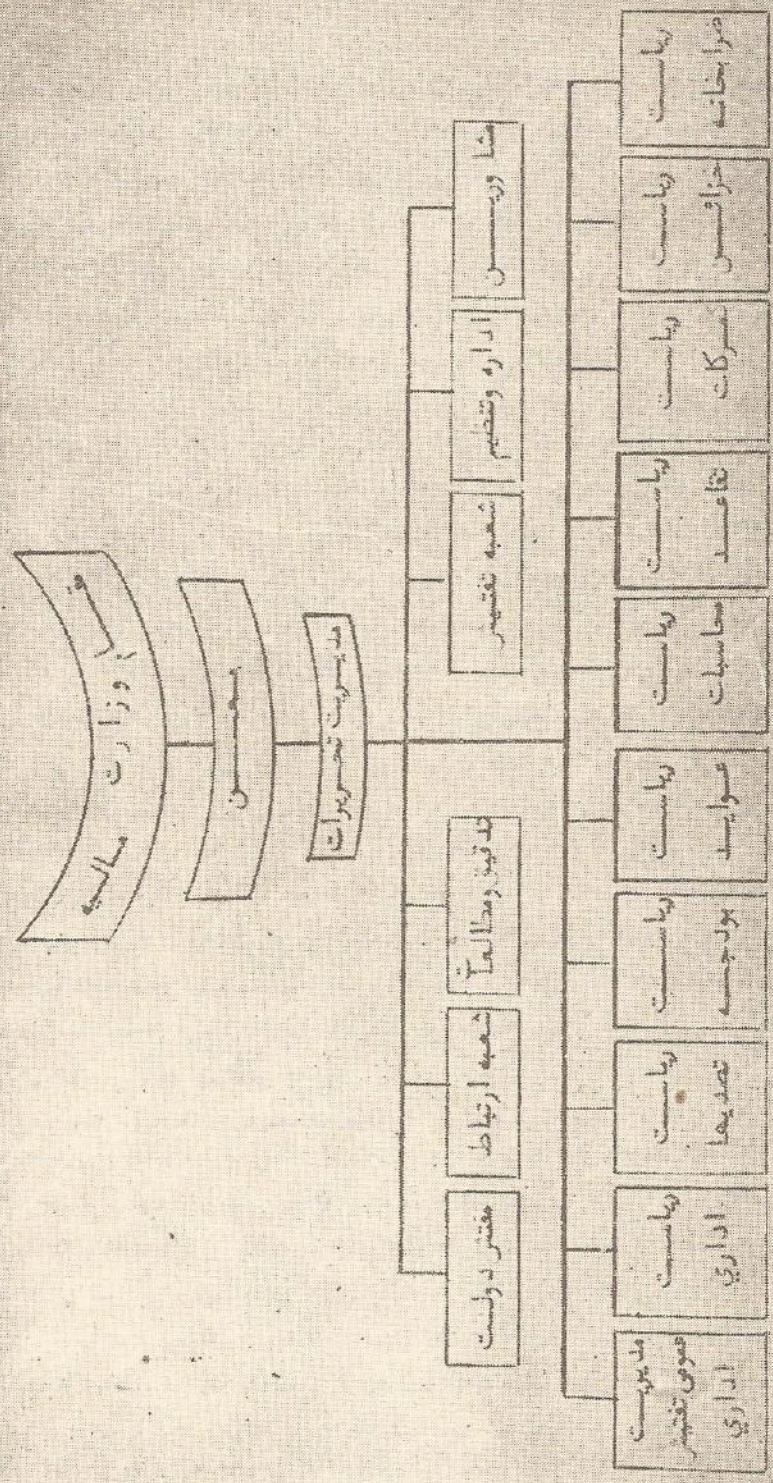
سیستم مانچولی بواسطه که نهایت بسیط بود در مدت کمتر از دو سال در تمام مملکت تعمیم یافت و در حالیکه چند نفر محدود در طی چند کورس تربیه گردید دیگر اصلا لزومی برای دوام کورسهای تدریس آن احساس نشد و بسیط بودن سیستم به محاسبین اجازه داد که بدون تحصیل در کورسها انرا درك و اجرا کنند باینکه کورسها که این سیستم بواسطه که اساسا متکی به ساختن بیلا نص نبود امکان داشت کنترل صحت حسابات به صورت سریع و صحیح در آن وجود ندارد باینهم سیستم مذکور در سال ۱۳۲۸ الی ۱۳۳۲ توسط موسیو کلمان فرانسوی تحت مطالعه و رسیدگی قرار گرفت موسیو کلمان نیز سیستم مجوز مانچولی را با وضع مملکت صحیح دانسته و بوسیله طرح پروژه قوانین محاسبات، بودجه، خزائن و راهبرهای دیگر تطبیق انرا با بعضی ترمیمات مطابق به ایجابات عصر پیشنها نمود متعاقبا در سال ۱۳۳۳ سیستم مضاعف توسط پناغلی نیازی شاهین ترکی مشاور وزارت مالیه در محل تدریس و تطبیق گذاشته شد سیستم مذکور دفا تر مر بوط به معاملات را تغیر نداد و بوسیله راهپورها که انهم از روی دفا تر معاملات ترتیب و توحید میگردید تطبیق د فتر کبیر و بیلا نص را بنا گذاشت و مقرر نمود که تمام اسناد در مرکز به دیوان محاسبات تمرکز داده و تدقیق شود هنوز این سیستم کاملا تطبیق نشده بود که در میزان ۱۳۳۸ سیستم مضاعف محاسبه برای مصرف هوا بد تحویل خزانه شده و بودجه توسط موسسه بی ای اس امریکائی طرح و در مملکت تحت تطبیق و تعمیم گرفته شد و تا حال که تقریبا ۹ سال میگذرد در حال تطبیق قرار دارد

تشکیلات مالی

تشکیلات امور مالی از نگاه کمیت البته موضوع بحث نبوده و در اینجا از نظر کیفیت به تفریق تشکیلات قبل و بعد از حصول استقلال مطالعه میشود .

قبل از استقلال :

تشکیلات مالی در دوره قبل از حصول استقلال با پیروی از جریانات سیاسی قرار داشت و در اخیر دوره مذکور يك اداره بعنوان مستوفیت الممالک و سرد فتر و دفتری و بولک ها در مرکز و ولایات بود که همه آنها به اجرای امور دخل و خرج منطقه خود میپرداختند و حسابات ایشان در مستوفیت الممالک تمرکز میافت تشکیلات مالیه و جومات (گمرکی) در مرکز بنام اداره وجوهات و در ولایات

به عنوان چپوتره نامیده میشد و اموران از سایر مالیه و محصول علیحده اجرا
داداره میگردد.

بعد از حصول استقلال :

بعد از حصول استقلال در جمله اصلاحاتیکه در دیگر امور مملکت بعمل آمد
تشکیلات اساسی و اداری آن نیز تعدیل گردید و به منظور اداره بهتر امور
و حفظ هم آهنگی با دول مترقیه جهان و روابط بین المللی تشکیلات سیاسی و اداری
کشور به شرایط دقیق علمی و عصری بنا یافت و برای هر قسمت از امور بدو
بنام نظام نظارت و بعداً بعنوان وزارت ادارات مرکزی تأسیس گردید و باین ترتیب
در قطاران ها و وزارت مالیه بوجود آمد و نماینده گی های آن در مراکز و لایات
و محالات تشکیل شد . عنوان نماینده گیهای مالی در ولایات نائب الحکومه گی ها
مستوفیت ، در حکومات اعلی و کلان سر رشته داری اعلی و کلان
و در محیالات مساموریت مسالیه تمییز گردید و در سال
۱۳۱۵ هنگامیکه سیستم محاسبه دولت با اساس پروژه مرتبه مو سوژینو مانچولی
ایطالوی مشاور مالی و اداری وزارت مالیه تعدیل گشت تشکیلات مالی هم
با پیروی از ایجابات سیستم محاسبه تغییر کرد درین تحول امور اجرائی،
محاسبه و کنترول، تحصیلی و خزانه اذهم تفکیک و مقرر شد که وزارت مالیه
امور محاسبه و کنترول تخصیصات مصرف و تحقق عواید و تمام فعلیات های
مالی وزارت خانه ها و نماینده گیهای آنها را در حالیکه
طرح و تحقق واردات و مصارف و ترتیب اسناد آنها توسط دوایر عامل آن
صورت بگیرد اجرا نماید این ترتیب تا سال ۱۳۳۳ دوا ۲۰ کرد درین سال جهت کنترول
امور مالی وزارت خانه ها گروهها تعیین و ساحه کار هر گروه چند وزارت خانه
قرار گرفت و امور حسابی واردات و مصارف هر وزارت خانه بخود ایشان
واگذار شد در میزبان ۱۳۳۸ با تطبیق سیستم مضاعف محاسبه تشکیلات
گروهها لغو گردید و مقرر شد امور کنترول قبل از اجرا توسط تشکیلات محاسبه
خود وزارت خانه ها و کنترول بعد از اجرا توسط تشکیلات تفتیش محاسبات صدارت
عظمی انجام یابد و چک حوالهجات مربوط به مصرف، تعرفه تحویلی عواید
وزارت خانه ها در وزارت مالیه از طریق شعبه تادیبیکه باین مقصد تأسیس
گردید ترتیب و بعین شرایط و ترتیب در ولایات شعبه تادیبات مستوفیت امور
مذکور دوا یر دوا ۱۱ اجرا کند بهمین منوال باقی موارد تشکیلات مالی
و تفریق کار بین دوا یر آن سیر تکاملی خود را پیموده در سال ۱۳۳۳ امور
کلیه واردات دولت اعم از عادی (مستقیم و غیر مستقیم) و سرمایه گذاری در
یک اداره کسل بنام ریاست واردات و امور مصرف و کنترول آن
در دیگر اداره کل بنام ریاست محاسبات، امور خزائن و بودجه در اداره کل
دیگر بعنوان ریاست اقتصادی، امور اداره اموال غیر منقول به اداره املاک
تمرکز یافت هکذا امور پرسنل، لوازم، ارسیف و سایر شعبه ها و نه بعنوان

اداری در یک اداره جمع گشت و وزارت مالیه را این ادارات در مرکز و نمایندگی های آنها در ولایات بنا بر مقتضای تشکیلات داد در نیمه سال ۱۳۳۸ با تطبیق سیستم مضاعف در تشکیلات مالیاتی بعضی تعدیلات رونما گردید و درین تغییرات امور مالیات مستقیم و غیر مستقیم، تصدیقات و خزائن، بودجه، محاسبات، اداری و املاک از هم جدا شد و در سال ۱۳۴۵ امور املاک از وزارت مالیه مجزا گردید.

وضع مالی دولت:

عواید دولت زاده عواید ملی و عواید ملی زاده انکشافات اقتصادی عمومی مملکت میباشد ازین جهت با جنبش و مسووقیتهای اقتصادی عایدات دولت نیز تقویه یافته در مورد خدمات عامه و انکشافات اقتصادی و تعمیم علم و تکنالوژی و امثال آن در حدود مقدور مصدر خدمات قابل ملاحظه گردیده است که این حقیقت از مطالعه سیر انکشاف بودجه و عواید پنجاه سال اخیر بخوبی درک شده میتواند از این قرار:

مصارف و عواید دولتی در پنجاه سال گذشته به میلیون و تام

به استناد پیش بینی بودجه:

سال	واردات	مصارف	تفاضل	کسر
۱۲۹۸	۴۰	۳۲	۸	
۱۲۹۹	۴۶	۳۶	۱۰	
۱۳۰۰	۵۲	۴۱	۱۱	
۱۳۰۱	۵۸	۴۳	۱۵	
۱۳۰۲	۶۶	۵۱	۱۵	
۱۳۰۳	۷۵	۶۸	۷	
۱۳۰۴	۸۵	۶۱	۲۴	
۱۳۰۵	۷۳	۵۱	۲۲	
۱۳۰۶	۸۲	۶۴	۱۸	
۱۳۰۷	اغتشاش	۷۰		»
۱۳۰۸	»	۳		»
۱۳۰۹	۶۴	۱۲۶		۶۲
۱۳۱۰	۸۴	۱۱۸		۳۴
۱۳۱۱	۱۳۳	۱۴۰		۷
۱۳۱۲	۱۰۸	۱۲۰		۱۲
۱۳۱۳	۱۲۰	۱۶۱		۴۱
۱۳۱۴	۱۲۱	۱۳۴		۱۳
۱۳۱۵	۱۶۱	۱۶۱		

سال	واردات	مصارف	تفاضل	کسر
۱۳۱۶	۲۲۰	۲۲۰		
۱۳۱۷	۱۷۳	۱۶۳	۱۰	
۱۳۱۸	۱۶۸	۲۰۰		۳۲
۱۳۱۹	۱۷۲	۱۴۸		۲۳
۱۳۲۰	۱۶۱	۱۶۶		۵
۱۳۲۱	۱۰۳	۱۶۳		۶۰
۱۳۲۲	۱۱۷	۱۸۰		۶۳
۱۳۲۳	۲۱۹	۱۶۷	۵۱	-
۱۳۲۴	۲۲۶	۲۲۹		۳
۱۳۲۵	۲۳۹	۳۴۴		۵
۱۳۲۶	۲۸۲	۲۸۳		۱
۱۳۲۷	۳۱۱	۳۱۷		۶
۱۳۲۸	۳۲۹	۳۳۶		۷
۱۳۲۹	۳۹۷	۳۹۷		
۱۳۳۰	۳۸۸	۳۸۸		
۱۳۳۱	۵۲۶	۵۳۵		۹
۱۳۳۲	۵۲۳	۵۲۹		۶
۱۳۳۳	۱۱۴۱	۱۱۴۱		
۱۳۳۴	۱۳۰۱	۱۳۰۱		
۱۳۳۵	۱۸۲۲	۱۸۲۲		
شش ماهه اول ۱۳۳۶	۹۹۳	۹۹۳		
۱۳۳۶ - ۱۳۳۷	۲۱۱۳	۲۱۱۳		
۱۳۳۷ - ۱۳۳۸	۲۴۵۵	۲۴۵۵		
۱۳۳۸ - ۱۳۳۹	۲۴۲۸	۲۴۲۸		
۱۳۳۹ - ۱۳۴۰	۴۵۰۰	۴۵۰۰		
شش ماهه اخیر ۱۳۴۰	۲۰۱۲	۲۰۱۲		
۱۳۴۱	۳۹۱۷	۳۹۱۷		
۱۳۴۲	۵۰۳۳	۵۰۳۳		
۱۳۴۳	۴۲۹۴	۴۲۹۴		
۱۳۴۴	۴۷۵۰	۴۷۵۰		
۱۳۴۵	۵۱۵۰	۵۱۵۰		
۱۳۴۶	۵۷۰۰	۵۷۰۰		
۱۳۴۷	۶۶۱۰	۶۶۱۰		

این حرکت ارتقایی بود چه پیشرفت نسبی توسعه فعالیت های انکشافی و بهبود وضع اجتماعی و بلند رفتن سطح زندگی مردم را نشان میدهد تحلیل وضع مالی دولت به اساس شرایط توافق مالیات و نرخهای آن با سطح عواید ملی و افزایش فعالیت های اقتصادی و شاخص های قیمت و خواسته های مردم و بالاخره تعهدات بین المللی و ضرورت های مالی دولت مستلزم مطالعه مدارک آن میباشد .

فعالیت های عمرانی و انکشافات اقتصادی تا سال (۱۳۲۸) به منابع مالی داخلی محدود بود نیازمندی های جدی مملکت و مقتضیات زمان اجازه نمیداد که سفر دور با قدم های اشتراک پیروده شود این حقیقت ایجاب نمود که بمنظور پیشرفت سریع و کامل تر فعالیت های اقتصادی مملکت از استقرار خارجی ممالک دوست استفاده بعمل آید . موضوع قصیر و یا طولی المدت بودن پروژه ها و امکانات استفاده از آنها با مسئله موازنه بیلائس تجارت و تادیات خارجی ، نشرات بولی برای پروژه ها و بلند رفتن قیمت که مستلزم همچو اموال است حتمی گردانید که به مالیات و نرخهای آن از چندین جهات تجدید نظر صورت بگیرد از لحاظ بکار انداختن قوای جسمی و فکری بشری و منابع طبیعی ، از لحاظ جمع آوری پول بمنظور جلوگیری از تورم و حفظ قوه اشتراک آن بوسیله مالیات مستقیم ، از نگاه استقرار نرخها ، از نگاه موجود نبودن تناسب در قدرت خرید مردم ، از لحاظ تنظیم مسائل اقتصادی ، تشویق صنایع و کسب قدرت برای تادیبه اقساط و ربح قروض خارجی و داخلی و نجات دادن وضع مالی دولت از بحران و امثال آن .

هر چند باین چاره وصل ورزیده شد و بعضی مالیات جدید برقرار و در نرخهای بعضی از مالیات تغییرات لازمه وارد گردید اما بنا بر علل ایجابات محیط و حیثیات مردم ، عدم موجودیت حساب دقیق عواید ملی ، نبودن احصایه های ، منظم و یساعوالم مؤثر دیگر که خاصه ممالک رو به انکشاف است مالیات و نرخهای آن متناسب به شاخص قیمت ، دوران پول و حجم معاملات اقتصادی بلند برده شده نتوانست ایجابات این همه موارد ، نیمه کاره مانند ن پروژه ها فشار صعود روز افزون قیمت ، فرا رسیدن اقساط اصل و ربح قروض داخلی و خارجی و ازین قبیل مسائل عمده دیگر اهمیت و ضرورت تقویه بنیه مالی را مدلل و تاکید مینماید که دورنمای وضع مالی دولت مستلزم عاقبت اندیشی و اقدامات جدی حفظ و تقدم میباشد و انکشاف وضع مالی دولت از طریق بلند رفتن عواید آن بوسیله تجدید نظر بر مالیات مستقیم ، توسعه استحصالات ، جلوگیری از قاچاق ، تنظیم بهتر مسائل اقتصادی و کار کردن زیاد همه افراد و دستگاه ها با پیروی از نظام اساسی و بالاخره همکاری و ایثار و فداکاری بسیار قریب همه طبقات مردم مخصوصاً منورین میسر است که رسیدن باین هدف در اسامال و ارزو های وزارت مالیه قرار دارد .

معارف

قبل از تاسیس مکاتب عصری در افغانستان شاگردان عموماً در مساجد نزد ملاها تحصیل میکردند و نصاب تدریس عنعنوی آن وقت متشکل بود از قرآن شریف و بعضی آثار منشور و منظوم فارسی و قدری خط و حساب .

تاسیس مکتب حبیبیه در سال ۱۲۸۲ شمسی در زمان سلطنت امیر حبیب الله خان آغاز معارف عصری محسوب میگردد. بعد از آن در سال ۱۲۸۸ یک مکتب ابتدایی نیز در کابل تاسیس یافت و تعلیم و تربیه عنعنوی مورد تفتیش و نظارت دولت قرار گرفت تا کیفیت تدریس آنها بهتر گردد. اولین شورای معارف تاسیس گردید تا نصاب درسی، حفظ الصحه، وضع مالی، وسایل انضباطی و مسایل اداری معلمین و هیأت اداری مکاتب را واریسی نماید .

بین سالهای ۱۲۸۸ و ۱۲۹۱ چند مکتب ابتدایی در کابل بصورت مکاتب دهاتی امروزه در مساجد و بعد در عمارات حکومتی تاسیس شد که یک یاد و معلم داشت. معلمین بصورت خصوصی تحصیل کرده بودند و مضامین درسی عبارت بود از فارسی، پښتو دینیات، قرآن مجید و حسن خط .

هدف عمده این مکاتب سواد آموزی، حساب ابتدایی، مبادی دین اسلام و معلومات معنی همانوقت بود .

در ابتدای تاسیس مکتب حبیبیه تمام معلمین سائنس و انگلیسی و حتی هیأت اداری از خدمت استخدام شد. پروگرام تدریسی همیشه در تغییر بود و سیستم تعلیم و تربیه عنندی در آن مکتب تطبیق میگردد. در سال ۱۲۹۱ اولین دارالمعلمین در کابل تاسیس شد و شاگردانیکه تعلیمات خصوصی خود را در مساجد و مدارس فرا گرفته بودند شامل آن گردیدند که بعد از دو سال تحصیل در دارالمعلمین و شش ماه در مکتب حبیبیه برای اولین بار ۶۵ فارغ التحصیل در مکاتب ابتدایی مؤظف شدند. این وضع تا استرداد استقلال افغانستان دوام داشت .

در آغاز دوره سلطنت اعلیحضرت امان الله خان در شهر کابل و مربوطات ولایت کابل یکده مکاتب ابتدایی تاسیس شد و برای ترویج معارف عصری ولایات هم قدمهای بزرگی برداشته شد. وزارت معارف با تشکیل منظم نظر با احتیاج همانوقت روی کار آمد و دولت کنترل معارف را عملاً بدست گرفته تاسیس مکاتب و پیشبرد معارف را وظیفه اساسی خود شناخت. باروی کار آمدن اولین قانون اساسی تعمیم معارف رایگان برای اولاد افغان نافذ گردید. برای اولین بار انجمن معارف تاسیس شد و برای طرح پروگرامها، تالیف و ترجمه کتب و تهیه مواد درسی، تربیه معلمین و ساختمان عمارات لوایح و مقرراتی وضع گردید. برای استفاده از تجارب ممالک غربی با بعضی کشورهای اروپائی روابط فرهنگی برقرار گردید و به استخدام معلمین و مشاورین و جلب امداد علمی و تربیوی توجه خاصی مبذول شد. سیستم تدریسی، تشکیلات اداری و امتحانات بهبود یافت و معارف عصری توأم با تربیه ملی افغانی و وظیفه همگانی شناخته شد .

با تاسیس مکاتب ابتدایی در کابل و مراکز ولایات، مکتب حبیبیه دارای دوره های ابتدایی، رشدی و اعدادی گردید. لیسه استقلال (امانیه) بکمک فرانسه ولیسه نجات (امانی) به کمک آلمان در کابل تاسیس گردید .

دارالمعلمین سابق بشکل نه صنفی بکار آغاز کرد که در آن بر علاوه مضامین دیگر روحیات، فن تدریس، تعلیم و تربیه نیز تدریس میشد. فارغان دوره ابتدائیه مرکز ولایات بصورت لیلیه در دارالمعلمین مذکور شامل درس شدند. متعاقب آن مکاتب رشدیه غازی واستقلال تاسیس گردید و برای اولین بار مکتب مستورات بوجود آمد. دخترانیکه درخانه بطور خصوصی تحصیل کرده بودند بصنوف بالاتر و دیگران بصنوف پایینتر شامل درس شدند و بعد از مدتی يك تعداد آنها برای تحصیلات عالی به ترکیه المان و فرانسه اعزام گردیدند. مکاتب مسلکی نیز یکی بعد دیگری نظر با احتیاج تاسیس یافت که عبارت بود از مکاتب اصول تحریر، دفتر داری، زراعت، صنایع، قضات، حکام مساحت، دارالعلوم و دارالحفاظ. دوره ابتدایی پنج سال، رشدیه چهار سال واعدادیه سه سال تعیین و مکاتب مسلکی اکثراً تادوره رشدیه دوام داده شد. کتب درسی مورد ضرورت در اوایل در مطبعه مفید عام لاهور و بعد در مطبعه سنگی کابل به خط نستعلیق طبع شد.

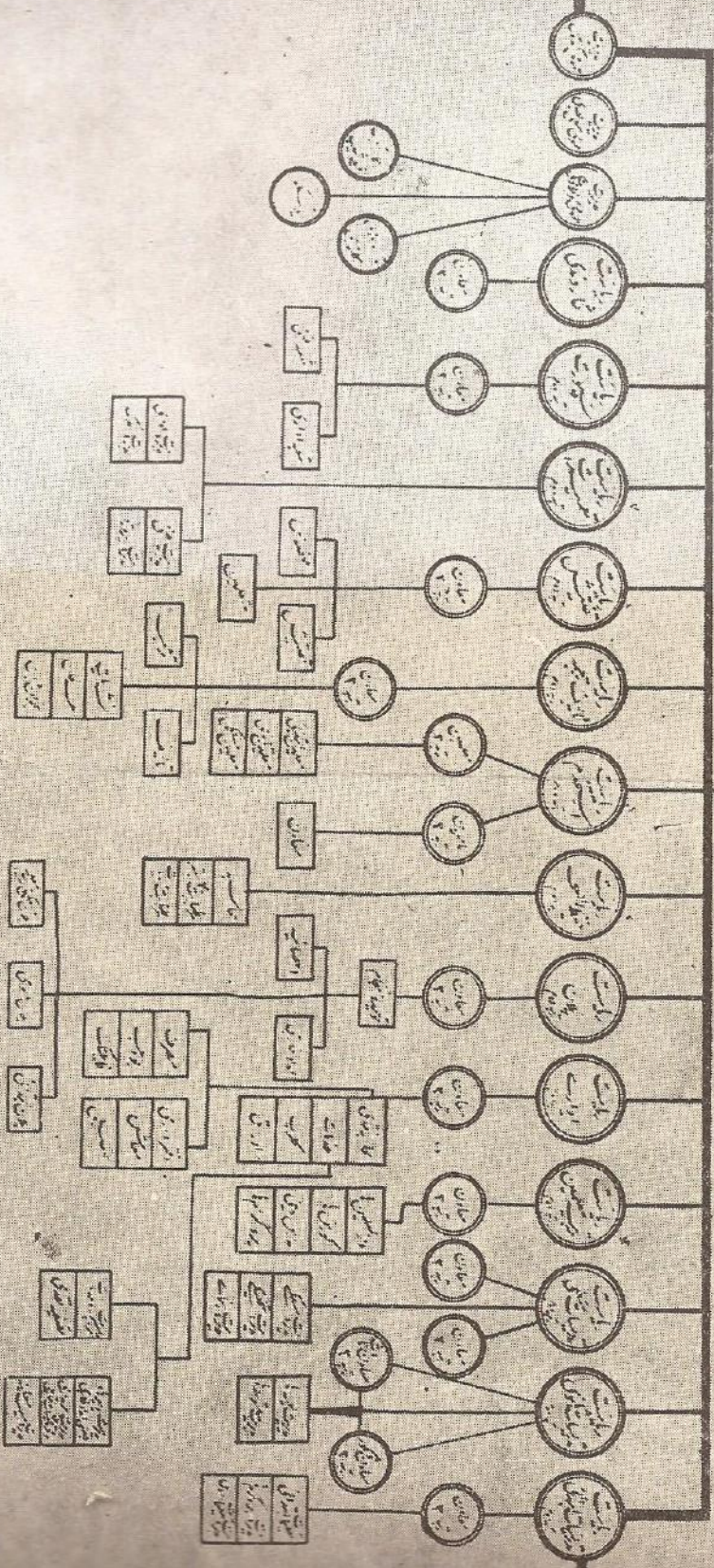
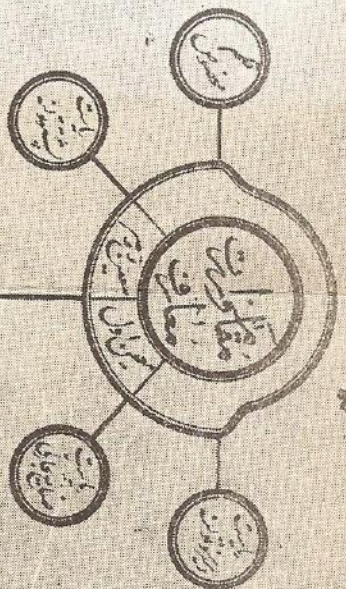
در کورسهای اکابر از طرف شخص پادشاه طرز سواد آموزی بنام صوت غازی رایج گردید که یکعده آنها را شخصاً تدریس و مراقبت مینمود. بعد از طرز کاکارایچ گردید و انجمن پنبنتو مرکز برای تعمیم زبان ملی پنبنتو تاسیس شد. مجله «معرف معارف» ماهانه انتشار یافت و نشان معارف که کتاب، قلم، دوات و شمشیر را در داخل خوشه گندم نشان میدهد، تثبیت گردید. خلاصه از ۱۲۹۷ تا ۱۳۰۷ دوره نهضت معارف عصری افغانستان محسوب میگردد. در همین دوره اولین دسته فارغ التحصیلان دارالمعلمین اساسی بحیث معلم مؤظف شد و به فارغ التحصیلان مکاتب ابتدایی که سن شان بزرگتر بود در دستگاه دولت حق اولیت داده شد.

يك تعداد طلاب افغانی برای تحصیل بممالك اروپائی و آسیایی اعزام گردیدند و برای مکاتب عمارات جدید تعمیر یا خریداری شد. برای پیشبرد سوئیة تعلیم و تربیه و تدریس يك تعداد مشاوران و متخصصان از خارج استخدام گردید. جوانان افغان برای خدمت بوطن باروحيه ملی افغانی تشویق و تربیه شدند. تعمیم معارف عصری توجه خیلی جدی طبقه منور و شخص پادشاه را بیش از همه امور بخود معطوف ساخته بود ولی متأسفانه در اثر اغتشاش داخلی وضع معارف برهم خورد و در مدت نه ماه مکاتب مسدود ماند. در عهد اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید بتاسیس دوباره مکاتب حق اولیت داده شد و مکاتب کابل دوباره بدرس پرداخت.

وزارت معارف بامشکلات بزرگی از قبیل فقدان پول و عدم تمایل مردم به معارف مواجه بود که در اثر آن نتوانست تمام مکاتب و مؤسسات عرفانی را بعد از اغتشاش در مرکز ولایات دوباره احیاء نماید.

بنابراین فعالیت وزارت معارف مدتی به تر تیب پروگرام جدید تعلیمات ابتدایی و تهیه کتب درسی محدود ماند. رفع نیازمندی های روز افزون دوائر دولتی از نظر تهیه مامورین برای دستگاه های دولت بیشتر مورد توجه وزارت معارف قرار داشت. وزارت معارف توفیق یافت در سال ۱۳۱۱ اولین فاکولته طب را که اساس پوهنتون امروزی باشد بنیان گذاری نماید. باتجدید قانون اساسی در سال ۱۳۱۰ تعلیمات ابتدایی برای همه اطفال افغان اجباری و رایگان گردید و مراقبت حکومت بر تمام مؤسسات تعلیمی دوباره تأیید شد. در همین سال چند نفر از فارغ التحصیلان صنف ۱۲ مکتب حبیبیه برای تحصیلات عالی به اروپا و امریکا اعزام گردید. دارالمعلمین دوباره تاسیس و مضامین زراعت و پنبنتو به نصاب آن افزوده شد. مکتب صنایع دوباره تاسیس گردید و بر علاوه شعبات رسامی، نجاری، معماری و موبل سازی شعبات رنگ آمیزی، تاپه کاری کاشی سازی، قالین بافی، تابشیر سازی و خیاطی نیز در آن جدیداً بفعالیت آغاز نمود. سالهای ۱۳۰۸ تا ۱۳۱۲ دوره احیای مجدد معارف بشمار میرود که تحت رهنمائی

تست کلیات وزارت معارف

- مدرسه
- کتابخانه
- موزه
- سازمان
- مدرسه ابتدایی
- مدرسه متوسطه
- مدرسه عالی
- کتابخانه عمومی
- کتابخانه تخصصی
- موزه ملی
- موزه محلی
- سازمان پژوهش
- سازمان نشر

خاص اعلیحضرت فقید امکان پذیر گردید. در آغاز زمامداری اعلیحضرت محمد ظاهر شاه در پروگرام های مکاتب ابتدایی نظر باقتضای وقت و احتیاج تجدید نظر بعمل آمد. متعاقباً کتب دوره ابتدایی باساس پروگرام جدید طبع و بدسترس شاگردان گذاشته شد. دوره تعلیم ابتدایی از پنج سال به چهار سال تعدیل یافت و مکاتب ابتدایی بیشتر تاسیس شد. از سال ۱۳۱۶ تا ۱۳۲۴ در معارف کشور تغییر بارزی روی داد به این مفهوم که تدریس در تمام مناطق بزبان پښتو صورت میگرفت. در سال ۱۳۱۹ پروگرام درسی دوباره تجدید نظر گردید، دوره ابتدایی شش سال قبول شد و معلومات حیاتی داخل پروگرام درسی گردید.

از سال ۱۳۲۵ تا ۱۳۲۹ در اثر تجربه لازم دانسته شد تغییرات بارزی در پروگرام مکاتب ابتدایی وارد گردد. چنین فیصله شد که در مناطق فارسی زبان همه مضامین بزبان دری و پښتو بحیث لسان و در مناطق پښتو زبان همه مضامین به پښتو و دری بحیث لسان تدریس شود.

باین ترتیب از مشکل بزرگ قلت معلم تانندزه ای جلوگیری شد. در همین دوره حسب تقسیمات مناطق پښتو زبان و دری زبان مجدداً تألیف و طبع گردید و اصول صنفی برای دوره اول ابتدایی در سرتاسر کشور قبول شد.

باین ترتیب از مشکل بزرگ قلت معلم تانندزه ای جلوگیری شد، در همین دوره بود که بتاسیس مکاتب نسوان توجه خاصی بعمل آمد و کتب دوره ابتدایی بخط نستعلیق طبع و هم مضمون حسن خط دوباره شامل پروگرام گردید. در تعلیمات نامه ها، پروگرام ها و نواح توزیع سامان و امتحانات تجدید نظر بعمل آمد. در سال ۱۳۳۰ یک نفر متخصص سواد خوانی بنام داکتر لایک استخدام شد که برای تربیه معلمین سواد آموزی کورسی دایر و اصول جدید سواد آموزی و چارتهای آنرا ترتیب نمود که تا امروز مورد استفاده کورسهای سواد خوانی قرار دارد. در سال ۱۳۳۳ برای شاگردان کورسهای اکابر نشریه ای بنام «بخوان و بدان» بوجود آمد و در سال ۱۳۲۸ در دهات و قریه جات به تاسیس مکاتب دهاتی اقدام شد که نتایج خوبی از آن بدست آمد. برای کوچی ها نیز مکاتب سیار تاسیس گردید.

تشکیلات اداری مرکز و مربوطات معارف نیز باساس انکشاف در تغییر و تبدل بوده برای مراقبت از تعلیم و تربیه و نظارت اداری برای هر دهه مکتب یک نفر مفتش تعیین و برای سر معلمین مکاتب ابتدایی معاون منظور گردید. برای امداد به طبقه معلم و بهتر شدن وضع اقتصادی شان بر علاوه معاش معینه پول غله کی منظور شد. برای حفظ تعادل بین مضامین دینی و شرعی و مضامین عصری دارالعلوم های متعدد افتتاح و مضامین عصری در پروگرام تعلیمی شان داخل گردید. در سال ۱۳۲۳ مدرسه علوم شرعیه در کابل تاسیس یافت که دوره تعلیمی آن تا صنف ۱۲ می باشد. تعداد زیادی از این مدرسه فارغ گردیده در دوائر عدلی شامل شدند و بعد از تاسیس فاکولته شرعیات تعداد زیادی از آنها از تحصیل عالی برخوردار گردیده اند. نصاب تعلیمی این مدارس و دارالعلوم ها از طرف علمای دینی داخلی و خارجی نظربه مقتضای عصر تثبیت گردیده است.

با جنگ عمومی دوم (۱۹۳۹ - ۱۹۴۵) معارف افغانستان دچار مشکلات گردید چه از یک طرف مشکلات اقتصادی خانواده هارا پریشان تر ساخت و از جانبی مستخدمین خارجی مجبوراً به اوطان خود بازگشتند و لایرا توارها از فعالیت حقیقی بازماند. توأم با انکشاف مکاتب ابتدایی دوره متوسطه و ثانوی نیز توسعه داده شد و در مرکز ولایات مکاتب متوسطه و لیسه ها افتتاح گردید.

به توسعه مکاتب ثانوی اثاث نیز توجه کافی بعمل آمد و پروگرام های تدریسی و تعلیمات نامه ها ترتیب و کتب و مواد درسی تهیه گردید.

درلیسه‌ها لابراتوارهای مضامین سائنس تنظیم یافت و درمکاتب ثانوی ذکور وانات اطاقهای مخصوص دروس اجتماعی و کتابخانه‌ها تاسیس شد. به طرزالعمل امتحانات، حفظ الصحه شاگردان و تقوی و سایل تربیه بدنی نیز توجه بعمل آمد و مقرراتی درین باره وضع گردید. وزارت معارف بتاسیس مکاتب مسلکی اقدام نموده دارالعلوم‌ها، لیسه زراعت، مکتب اصول تحریر و حکام، لیسه تجارت، مکتب میخانیک مکتب صنایع و تخنیک را تاسیس نمود و تعلیماتنامه هاولوائج تعمیررا تهیه و کتب و مواد درسی، لابراتوارها و آلات و افزار و متخصصین را بدست آورد. جلب امداد ازمالک دوست درراه توسعه مؤسسات عرفانی و تاسیس مکاتب تجربوی برای تمرین مسلک معلمی، روی کار آوردن مؤسسه صنایع تجارتی برای انجام کارهای عملی شاگردان صنایع و اعزام یک‌عده معلمین و جوانان برای فراگرفتن تعلیمات مسلکی بخارج ازاجرات عمده وزارت معارف بوده است.

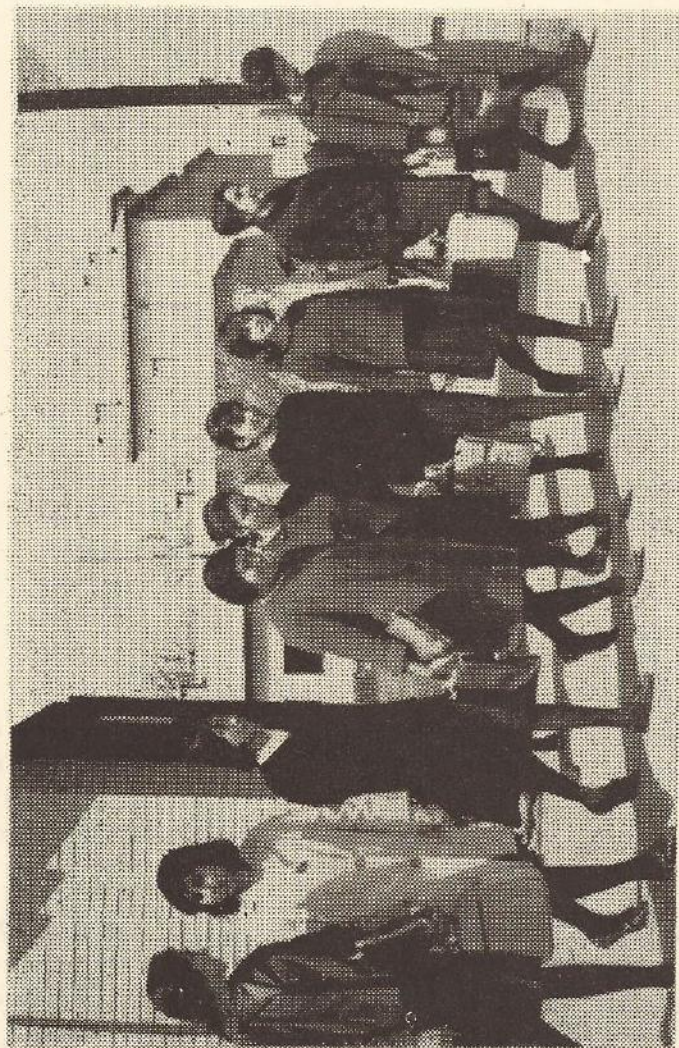
افغانستان باسازس عنعنات صلحجویی و امنیت پسندی درسال ۱۹۴۸ عضویت یونسکورا قبول نموده درکنفرانس‌های منطقوی و مجالس فوق‌العاده آن اشتراك نمود و باینوسیله توانست ثقافت و پیشرفتهای عرفانی خودرا به مجامع علمی بین‌المللی معرفی نماید و ازجانبی تعاون مؤسسات علمی را بخود جلب کند. درسال ۱۹۴۹ یک هیأت سه نفری یونسکو وارد افغانستان شده راجع باصلاح معارف، بهتر ساختن پروگرام، تقوی دارالمعلمینها و مکاتب مسلکی بوزارت معارف راپوری تقدیم نمود. درسال ۱۹۵۰ یونسکو یک مشاور عمومی ودر ۱۹۵۲ چهار متخصص وشش فیلوشپ و همچنان درطول سالهای مابعد متخصصین امور تدریسی برای تخنیک ثانوی، تعلیمات ابتدایی، کاردستی، تدبیر منزل، سامان لابراتوار و سامان تخنیک برای مکتب میخانیک قندهار، خوست و معلمین و سامان و کتب برای دارالمعلمین عالی و اکادمی تربیه معلم و انستیتوت اداره صنعت داد.

درعهد سلطنت اعلیحضرت محمدنادرشاه شهید بعوض پنجم که موسسه بنام پنبتو انجمن درقندهار تاسیس شد که در سال ۱۳۱۴ بکابل منتقل و مربوط وزارت معارف گردید.

درسال ۱۳۱۶ انجمن ادبی باپنبتو تولنه ترکیب یافت که ازبذوتاسیس تا حال انکشاف زیادی نمود. این مؤسسه درتدوین لغات و قواعد زبان، معرفی ادبا و شخصیت های معروف پنبتو زبان، تربیه نویسندگان و ترویج اصول نویسندگی، ترتیب کتب درسی برای کورسها، ایراد کنفرانسها و ارتباط پنبتو تولنه بحيث اکادمی علمی و ادبی پنبتو با مؤسسات فرهنگی کشور های جهان و تبادل آثار علمی کوشش زیادی کرده است.

مؤسسه نسوان برای ارتقای سویه زنان کشور درسال ۱۳۲۵ تاسیس گردید که درابتداء کورسهای سوادخوانی، کاردستی، تدبیر منزل و پخت و پز درآن دایر گردید. عده زیادی ازطبقه نسوان که ازفیض تعلیم بی بهره مانده بودند باین کورسها داخل شدند. هنگامیکه مؤسسه انکشاف یافت کنفرانسهای تربیوی و صحتی درآن دایر گردید. درسال ۱۳۲۸ کورس های خیاطی، کتابخانه، کلپ، سینما و کودکستان درآن به فعالیت آغاز نمود که درولایات هرات، قندهار، بلخ و بغلان هم نمایندگی دارد. این مؤسسه دارای نه کورس سواد خوانی، یک لیسه و یک کودکستان است.

درلیسه زنان شوهردار یا کسانی که سن شان زیاد باشد شامل میشوند که درآن برعلاوه مضامین عمومی، تربیه طفل، خیاطی، آشپزی، تایپ و صنایع دست دوزی تدریس میشود. مجله «میرمن» نشریه این مؤسسه بوده ماهانه چاپ میشود.

متعلمین صنف ۱۲ لیسہ ملالہ

تعداد مکاتب، معلمین و متعلمین از ۱۳۱۲ تا ۱۳۳۶

سنه	تعداد معلمین	تعداد معلمات	تعداد مکاتب ذکور	تعداد مکاتب اناث	تعداد متعلمین	تعداد معلمات
۱۳۱۲	۱۶۵	.	۳۷۰	.	۴۵۹۱	.
۱۳۱۳	۲۰۶	.	۳۹	.	۶۱۵۷	.
۱۳۱۴	۲۰۹	.	۵۰	.	۶۱۸۶	.
۱۳۱۵	۳۰۹	.	۹۲	.	۹۲۷۵	.
۱۳۱۶	۵۸۴	.	۱۵۰	.	۱۷۵۲۶	.
۱۳۱۷	۸۳۳	.	۲۲۸	.	۱۸۸۷۷	.
۱۳۱۸	۱۵۰۷	.	۳۱۲	.	۵۰۰۰۰	.
۱۳۱۹	۱۹۹۰	.	۳۲۴	.	۶۰۰۰۰	.
۱۳۲۰	۲۱۹۰	.	۳۳۱	.	۶۴۰۰۰	.
۱۳۲۱	۲۵۴۸	.	۳۴۲	.	۷۲۲۰۳	.
۱۳۲۲	۲۴۵۴	.	۳۵۳	.	۸۴۱۲۶	.
۱۳۲۳	۲۵۲۲	.	۳۴۸	.	۸۷۵۳۹	.
۱۳۲۴	۲۵۴۶	.	۳۴۶	.	۹۳۲۷۹	.
۱۳۲۵	۲۶۷۷	.	۳۳۹	.	۹۳۳۴۴	.
۱۳۲۶	۲۷۴۷	.	۳۳۸	.	۹۸۶۳۱	.
۱۳۲۷	۲۷۵۸	.	۳۲۵	.	۹۸۶۶۰	.
۱۳۲۸	۲۸۳۳	.	۳۲۸	.	۹۵۹۸۲	.
۱۳۲۹	۳۰۰۷	.	۳۳۴	.	۹۹۷۸۸	.
۱۳۳۰	۲۸۷۸	۲۵۰	۳۹۷	۱۱	۹۳۳۶۷	۵۳۷۱
۱۳۳۱	۳۰۶۴	۲۸۷	۵۲۸	۱۷	۹۹۶۲۲	۶۲۶۳
۱۳۳۲	۳۱۵۲	۲۸۹	۶۴۳	۲۰	۱۰۳۹۰۷	۷۳۴۳
۱۳۳۳	۳۴۷۵	۲۶۸	۷۷۰۰	۲۱	۱۰۶۲۷۰	۸۶۷۸
۱۳۳۴	۳۵۸۴	۳۲۹	۷۵۰	۲۳	۱۱۱۱۲۱	۹۹۶۹
۱۳۳۵	۳۵۹۰	۳۷۴	۷۴۸	۲۶	۱۱۴۹۶۷	۱۱۱۲۵

در سال های قبل از ۱۳۳۰ تعداد معلمین معلمات، متعلمین متعلمات یکجا در احصائی گرفته شده .

تعداد معلمین، معلمات، متعلمین و متعلمات معارف از ۱۳۳۶ تا ۱۳۴۶

سنه	تعداد معلمین	تعداد معلمات	تعداد مکاتب ذکور	تعداد مکاتب اناث	تعداد متعلمین	تعداد معلمات
۱۳۳۶	۳۷۶۵	۴۳۱	۸۵۰	۶۴	۱۲۸۹۵۸	۱۲۵۷۸
۱۳۳۷	۲۸۹۷	۴۶۱	۸۶۳	۴۰	۱۴۰۹۷۸	۱۴۰۳۶
۱۳۳۸	۴۱۵۶	۵۲۱	۱۰۲۸	۶۵	۱۴۸۲۹۵	۱۷۳۰۱
۱۳۳۹	۴۳۵۴	۷۰۰	۱۱۱۲	۱۲۶	۱۷۰۹۳۳	۲۲۶۴۱
۱۳۴۰	۴۸۲۸	۸۷۰	۱۲۴۸	۱۷۸	۲۰۳۶۱۲	۳۱۶۸۹
۱۳۴۱	۵۰۱۹	۹۹۲	۱۳۳۱	۲۴۹	۲۲۷۸۰۲	۳۷۳۴۲
۱۳۴۲	۵۶۸۹	۱۱۰۰	۱۴۳۸	۲۶۰	۲۶۲۶۴۳	۴۵۰۵۰
۱۳۴۳	۶۵۰۱	۱۲۹۹	۱۶۰۸	۲۵۱	۲۹۴۴۸۴	۵۰۲۹۲

۶۱۱۸۸	۳۴۲۰۹۷	۲۸۸	۱۷۹۸	۱۵۵۰	۷۲۵۶	۱۳۴۴
۶۴۲۳۱	۳۸۸۴۸۵	۳۰۳	۱۹۷۶	۱۵۵۱	۸۳۵۷	۱۳۴۵
۷۲۴۳۷	۴۳۹۷۱۳	۳۵۷	۲۴۶۴	۱۶۹۷	۱۰۱۱۹	۱۳۴۶

از جمله ۹۱ مکتب ابتدایی که فاقد تعمیر بود ۲۸ آن تعمیر و دو عمارت خریداری و برای ۲۰ مکتب الحاقیه ساخته شد.

برای تقویۀ امور سمعی و بصری دوعراده موتر حامل ماشین سینما و فلمها بادوسیت سامان تهیه گردید.

تاسیس شد	مکاتب پیش بینی شده در پلان	مکاتب ابتدایی	مکاتب دهاتی	کورس اکابر	شمول حروف
۱۸۵	۱۶۰				
۵۴۳	۵۰۰				
۱۷۵	۲۵۰				
۱۰۶	۱۲۰				

تعلیمات ثانوی در آغاز پلان پنجساله اول افغانستان دارای ۲۷ لیسه و متوسطه بود که ۲۳ آن برای ذکور و چهارتای آن برای اناث بوده از لحاظ تعمیر و تجهیز کمبودیهائی داشت. لیسه های حبیبیه، زرغونه، خان آباد، بغلان، لیلیۀ گردیز مزار شریف، الحاقیۀ لیسه ملالی، خوشحالخان، غازی، احمدشاه بابا، ملکه رضیه متوسطۀ جرم بدخشان، اشترگرام کاپیسا، منزل دوم لیسۀ رحمان بابا و ستدیوم استقلال تکمیل و برای تمام لیسه ها و متوسطه ها لابراتوار ساینس و کتابخانه تهیه گردید.

مکاتب پیشبینی شده در پلان	تاسیس شد.
متوسطه	۱۵
لیسه	۸
لیلیه	۵

تعلیمات مسلکی

در انکشاف مکاتب مسلکی اولارفع احتیاج دوایر دولتی تهیه و تربیه اشخاص مورد ضرورت و بعد انکشاف و توسعه این مکاتب حسب ضرورت و اهداف پلان مدنظر بود.

در حصۀ تعمیرات برای لیلیۀ دارالمعلمین کابل، دارالمعلمین های ولایات، مکاتب میخانیک کابل، خوست و قندهار، صنایع کابل، تخنیک ثانوی، لیلیۀ لیسه زراعت، مکتب تجارت و اصول تحریر، تجربوی علاوالدین، نجم المدارس ننگرهار، فخر المدارس هرات، مدرسه ابوحنیفه و مکتب سیورت تعمیرات جدید و الحاقیه بشمول تشنابهای عصری و صحنی تکمیل گردید.

ریاست تعلیمات مسلکی به تاسیس و توسعه مکاتب آتی مؤفق شده است : سه دارالمعلمین در قندهار، هرات و ننگرهار، دو مکتب میخانیک در قندهار و خوست، تمدیه دوره تعلیمی مکتب میخانیک کابل از ۹ به ۱۲ صنف، تاسیس مکتب صنایع در فراه، تاسیس شقوق نجاری و خیاطی در مکتب صنایع کابل . در پلان دوم بازهم توسعه مکاتب ابتدایی مدنظر بود، ولی نظریه پلان اول به انکشاف و توسعه مکاتب مسلکی و ثانوی توجه بیشتر بعمل آمد.

باتطبیق پلان اول و آشنا شدن مردم بانناجی مطلوب معارف در مدت بیش از چهل سال از آغاز معارف عصری تقاضا برای تاسیس و ارتقای مکاتب فوق العاده افزایش یافت. در اثر شناختن این تقاضا اهداف پلان دوم از پلان اول خیلی وسیع تر گرفته شد که از توان دولت بلندتر بود.

تعمیر مکتب تخنیک ثانوی و چار میخانیک کی کابل و ولایات توسعه داده شده و به تکمیل است .

الحاقیه و تحویلخانه مکتب میخانیک کی کابل تکمیل و برای ولایات زمین خریداری تعمیر مکتب زراعت کابل تکمیل و برای قندهار و هرات زمین خریداری شد تعمیر مکتب صنایع کابل و الحاقیه لیلیه آن تکمیل گردید .

تعمیر مکتب تجارت و اصول تحریر توسعه داده شد .

عمارت دارالمعلمین کابل و قندهار و ننگرهار توسعه داده شد و تشنابها، ان نانخوری آشپزخانه و حمام آن اعمار گردید .

برای طلاب مکتب سپورت تشنابها ساخته شده . کار تعمیر مدرسه شروع شروع شده و تعمیر مکتب ابوحنیفه تکمیل گردیده ، نجم المدارس نزدیک به تاشه و الحاقیه ، قرائتخانه و کتابخانه فخرالمدارس هرات انجام یافته است .

تعداد پیش بینی شده تاسیسات مسلکی :

تاسیس سه مکتب میخانیک کی به سویه متوسطه در ولایات ننگرهار ، بغلان و هرات تاسیس سه مکتب جدید زراعت در ولایات .

تاسیس سه مکتب جدید صنایع بسویه متوسطه در ولایات قندهار ، هرات و بدخشان .

توسعه انستیتوت اداره صنعت :

تاسیس دو دارالمعلمین در سال چهارم پلان در ولایات که تعداد شاگردان آن ۳۶۰ نفر برسد . تاسیس ۲۵ شعبه دارالمعلمین مستعجله در ولایات .

تاسیس صنف ۱۳ در تخنیک ثانوی و تاسیس شق طیاره و ولدنگ کار در آذربایجان

تاسیس مرکز مواد درسی در مرکز وزارت .

تاسیس شعبه مطبعه در مکتب صنایع کابل .

تاسیس صنف ۱۴ و ۱۵ در انستیتوت اداره صنعت .

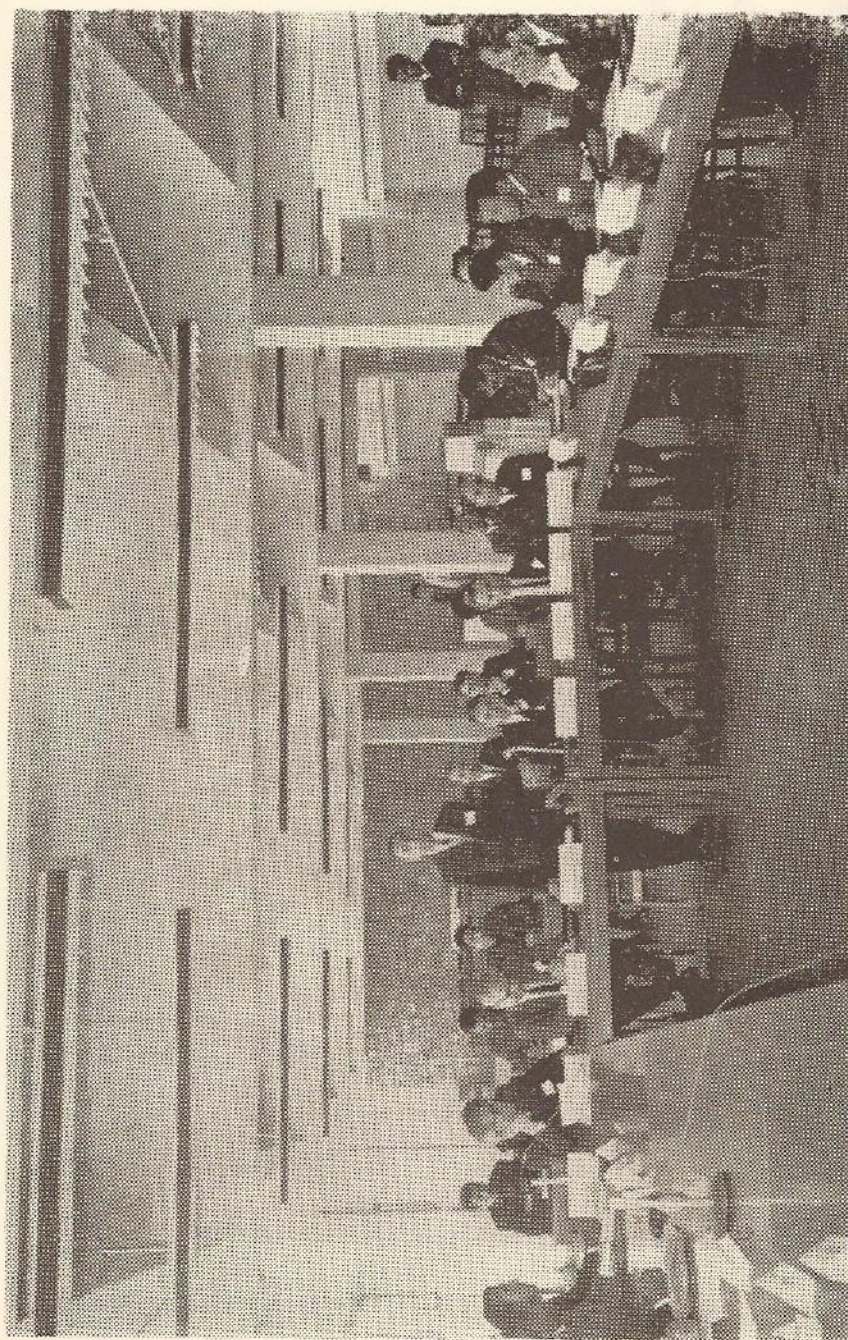
تاسیس ۲۹ شعبه مستعجله دارالمعلمین در ولایات و اکادمی تربیه معلم و دارالمعلمین عالی در کابل و دو مکتب تجربی در پهلوی دارالمعلمین های قندهار و ننگرهار ، تاشه و پروگرام میخانیک کی از سه سال به چهار سال .

بر علاوه تاسیس کورسهای تخنیک کی شبانه در رشته برق ، رادیو و ترمیم موتور ، اشخاص انفرادی و مؤسسات خصوصی سیمینارهای معلمین تخنیک کی در کابل و قندهار دایر گردید ، وضع مؤسسات تربیه معلم بهتر شد و کورسهای متعدد و مختلف بپیشبرد سویه معلمین دایر گردید ، کتب تخنیک کی تهیه شد ، پروگرام صنایع دایر گردید و یکصد دختران در شعبه خیاطی آن مکتب شامل شدند . پروگرام دارالمعلمین اصلاح کورسهای داخل خدمت و ورکشاپهای تربیوی برای ارتقای سویه معلمین و یک دسته معلمین برای فراگرفتن معلومات علمی و تربیوی بخارج اعزام شد .

پیش بینی تاسیسات جدید در پلان سوم :

دهاتی تعدیل دهاتی تعدیل دهاتی اساسی شعبه کورس سواد کورس سال جدید بدو معلمه با اساسی جدید حرفه خوانی با حرفه سواد بدو بدون

۳۰	۲۰	۳۴	۶۹	۳۰	۱۰۳	۱۰۰	۱۳۴۶
۳۰	۲۰	۳۴	۵۰	۴۵	۱۰۳	۱۰۰	۱۳۴۷
۳۰	۲۰	۳۴	۵۰	۵۰	۱۰۲	۱۰۰	۱۳۴۸
۳۰	۲۰	۳۴	۵۰	۵۵	۱۰۲	۱۰۰	۱۳۴۹
۳۰	۲۰	۳۴	۵۰	۶۰	۱۰۲	۱۰۰	۱۳۵۰
۵۰	۱۰۰	۱۷۰	۲۶۹	۱۴۰	۵۱۲	۵۰۰	مجموعه

سيمینار مدیران معارف در پوهنتون (۱۳۴۶)

پروژه ابتدایی

از جمله پنجاه مکتب تعمیر ۷ تا و الحاقیه ۱۰ تا آن تکمیل گردید در حالیکه از ۲۵۰ مکتب ابتدایی ۲۶ تا آن تکمیل و یا نزدیک به تکمیل شد .
جدول آتی نشان میدهد که در پلان دوم چه تعداد مکاتب پیش بینی شده بود و چه واقعاً تاسیس گردید .

تعداد پیش بینی شده	تعداد واقعی
مکتب ابتدایی ۱۰۰	تاسیس شد ۹۵
مکاتب دهاتی ۵۰۰	تاسیس شد ۵۰۲
تعدیل دهاتی با ساسی ۵۰	تعدیل ۸۰
کورس اکابر ۳۵۰	تاسیس شد ۱۳۰
شمول زراعت عملی در ۱۰۰ مکتب	عملی شد در ۶۰ مکتب
شمول حرفه های دیگر در ۱۷۰ مکتب	عملی شد در ۶۰ مکتب

بر علاوه تاسیس مکاتب جمعیت یکتعداد معلمین و معلمات برای مشاهده جریان درسی های اکابر و مکاتب جمعیت بخارج اعزام گردید . در پروگرام و کتب درسی تجدید نظر بعمل آمد و مکاتب دهاتی تقویه یافت .

پروژه ثانوی

در قسمت تعمیر ، تکمیل و توسعه ۱۱ متوسطه ، ۱۳ لیسه و ۲ متوسطه لیلیه و تعمیر متوسطه لیلی پیش بینی شده بود که از آن جمله ۱۱ مکتب و یک الحاقیه تکمیل ، ۱۴ کتب و سه الحاقیه و ۴ لیلیه بعضاً نیمکاره و برخی آغاز گردید .
جدول آتی تعداد مکاتب پیش بینی شده در پلان و تعداد واقعی مکاتب را نشان میدهد .

تعداد پیش بینی شده	تعداد واقعی
تاسیس ۶۰ لیسه	۱۰۴ متوسطه
تاسیس ۵ لیسه	۱۵ لیسه
تاسیس ۵ متوسطه لیلیه	۳ متوسطه لیلیه

همچنان برای بهتر ساختن پروگرام ها و اصلاح طرز تدریس مضامین ساینس و بکار ساختن ورکشاپهای ساینس در لیسه ها برای جلب امداد های خارجی در قسمت تهیه مکان و تجهیزات ، طبع کتب درسی و بسا مسایل دیگر تعلیمی اقدامات مؤثری بعمل آمد .

پروژه مسلکی

جدول آتی ، باز هم پیش بینی پلان و تعداد واقعی مکاتب مسلکی را نشان میدهد .
تکمیل و توسعه صنوف و لیلیه تخنیک ثانوی و چهار مکتب میخانیکی مرکز و ولایات چار مکتب جدید میخانیکی ثانوی در کابل و ولایات .
تکمیل تعمیر مکاتب زراعت کابل و بغلان و تعمیر پنج باب مکتب زراعت باشعبات لیلیه آن در ولایات .
تعمیر جدید مکتب صنایع کابل و اعمار چهار باب مکتب صنایع در ولایات .
تکمیل مکتب تجارت کابل و لیلیه مکتب اصول تحریر و مکتب شاهدخت بلقیس .
توسعه و تکمیل صنوف لیلیه های دارالمعلمین کابل و ولایات و اعمار یک دارالمعلمین در کابل و دو دارالمعلمین در ولایات .
تعمیر یک عمارت بالیلیه آن برای مکتب سیورت و تعمیر مدرسه علوم شرعیه در العلوم کابل و سه دارالعلوم در ولایات .

تاسیسات ثانوی در پلان سوم: لیسه ۲۰ متوسطه نهاری ۴۵ و متوسطه لیلیه ۳.
تاسیسات مکاتب مسلکی در پلان سوم:

دو دارالمعلمین عالی در بلخ و قندهار، سه دارالمعلمین اساسی در پکتیا، پروان، کنړ، و مکتب میخانیکي در هرات و کندز و دولیسه زراعت در هرات و کندز.
 تعمیرات پیش بینی شده پلان سوم: تعمیر مکتب ابتدایی ۳۱۵، تعمیر مکتب
 سطره ۹۵، تعمیر لیسه ۲۰ و تعمیر مکتب مسلکی ۱۱.

در طی پلان پنجساله سوم ۹۱۹۰ نفر معلم تربیه خواهد شد.
 از جریان فعالیت های پلان پنجساله اول و دوم معلوم میگردد که تقاضا و تمایل
 مردم انکشاف معارف را خیلی سریع ساخته و اندازه افزایش فیصدی تعداد داخله
 مکتب درین ده سال بادوره قبل از پلانگذاری حسب ذیل مقایسه میشود.

قبل از پلان اول	در خلال پلان اول	در خلال پلان دوم
۱۳۳۱ - ۱۳۳۶	۱۳۴۱ - ۱۳۴۶	۱۳۴۱ - ۱۳۴۶
۷۷ فیصد	۱۳۰ فیصد	۱۳۳ فیصد
۱۸۸ فیصد	۲۲۰ فیصد	۲۶۰ فیصد
۷۵ فیصد	۱۹۰ فیصد	۲۷۰ فیصد

از مقایسه افزایش فیصدی تعداد داخله مکاتب افغانستان با بعضی از ممالک آسیایی
 مت میگردد که فیصدی افزایش در افغانستان بلندتر بوده است.
 ولی نظریه نبودن معلم، تعمیر و سامان تدریس، انکشاف سریع معارف در خلال
 پلان های اول و دوم وزارت معارف را بیشتر دچار مشکلات ساخت و از همین جاست که
 کیفیت تدریس و تعلیم نسبت به سابق پایان آمده موجب نگرانی عمیق وزارت معارف را
 فراهم کرده است. برای رفع این نقیصه وزارت معارف کمیسیون را دایر نمود که دارای
 سینه های شش گانه بوده هر کدام موظف گردید بر یک قسمت این مشکلات غور نماید
 امید است در رفع این نقیصه توفیق حاصل شود.

پوهنتون کابل

اگرچه افغانستان از نظر معارف و فرهنگ سابقه طولانی دارد ولی اساس
 پوهنتون کابل بحیث یک مرکز تعلیمات عصری با تاسیس پوهنځی طب در سال ۱۳۱۱
 داشته شد.

امور پوهنتون کابل تا سال ۱۳۱۵ مستقیماً از طرف وزارت معارف اداره میشد
 ولی افزایش تعداد پوهنځی ها مثل پوهنځی علوم، حقوق و ادبیات به تعقیب پوهنځی
 طب و ادراک نیازمندی های عصر از طرف حکومت سبب گردید پوهنتون کابل در سال
 ۱۳۳۳ بحیث یک واحد اداری جداگانه و مرکز پوهنځی های مربوط شناخته شود.
 از آن تاریخ به بعد پوهنتون کابل در هر ساحه انکشاف نمود چنانچه امروز دارای
 ۱۱ پوهنځی و چند مؤسسه میباشد.

بمنظور هم آهنگی با پیشرفتهائی که در چند سال اخیر در جمیع شئون حیاتی نصیب
 کشور گردیده پوهنتون کابل نیز سعی بلیغی بخرچ داده تا علاوه بر تهیه نفر برای
 بشبرد امور دولت در ساحات مختلف علمی و اداری در خود پوهنتون نیز به کمک پوهنتون
 های معتبر ممالک دوست تحولاتی وارد شود.

از جمله تحولات بارز پوهنتون میتوان تهیه و ترتیب اساسنامه جدید پوهنتون را
 تدکار نمود که بزودی مراحل قانونی خود را پیموده در معرض اجرا گذاشته خواهد شد.
 پوهنځی طب نخستین هسته پوهنتون کابل است که برای رفع نیازمندی های
 صحتی مردم و آشنائی با اصول طب عصری در اول عقرب ۱۳۱۱ بمیان آمد.
 این پوهنځی از چند سال باین طرف با پوهنځی طب لیون (فرانسه) توأمیت دارد
 و به این اساس از آن در رشته های مورد ضرورت یکعهده استاد بدست می آرد.

پوهنځی دواسازی درسال ۱۳۳۸ برای تولید و ترجیح ادویه ساخت خود کت درپهلوی پوهنځی طب بمیان آمد ودرسال ۱۳۴۱ درچوکات پوهنتون کابل شکل پوهنځی مستقل را گرفت اما ازآغاز سال تعلیمی ۱۳۴۴ دو باره با پوه طب پیوست .

ازپوهنځی طب ودواسازی تاآخر سال ۱۳۴۶ هشتصدوچهل نفر دکتور ق شده است. درسال ۱۳۴۶ تعداد داخله محصلان پوهنځی به ۶۹۵ نفربالغ میگرد این پوهنځی ۱۷ شعبه ویک مجله دارد .

مؤسسات صحتی پوهنتون :

مؤسسات صحتی پوهنتون بااعمار رفقی سناتوریم در ۱۳۱۰ بوجودآمد وتاام باتداوی امراض گوناگون ومساعد ساختن زمینه آموزش عملی برای محصلان پوه طبودوا سازی پوهنتون کابل بهپیشرفت های زیادی نایل شده .

مؤسسات صحتی پوهنتون دارای شعبات ذیل است :

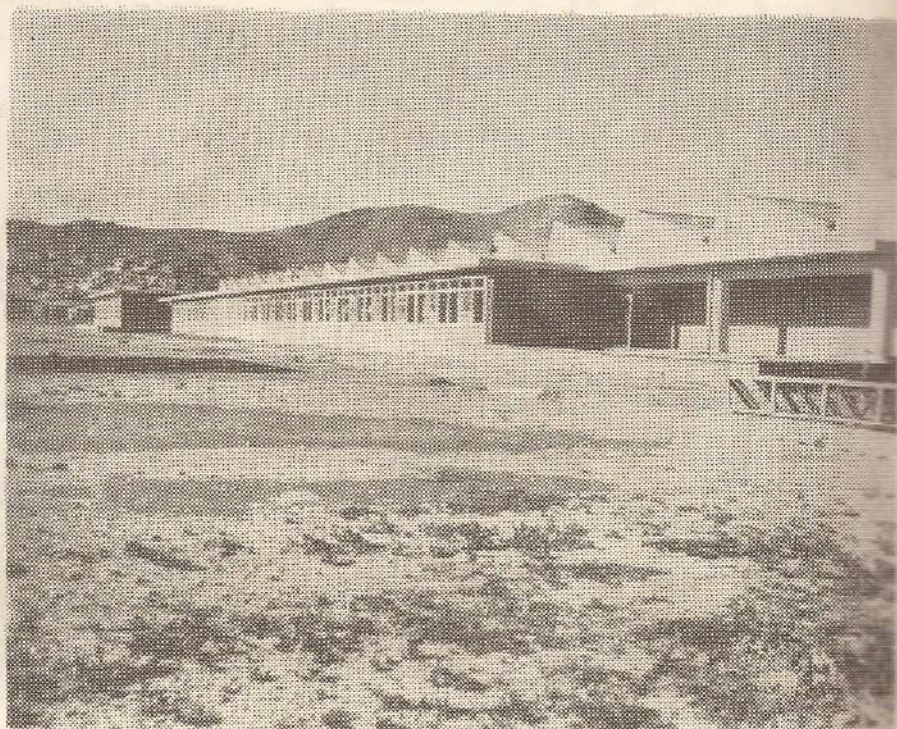
- ۱- نادرشاه روغتون که درسال ۱۳۱۵ بنایافته سالانه درحدود (۵۰۰۰) مریض درشعبات مختلف خود داخلبستر نموده معالجه میکند. اینشفابخانه دارای ۳۰۰ بست وسرویس های داخله، جراحی، گوش وگلون وبینی، چشم، جلدی ورادیولوژی میباشد
 - ۲- رفقی سناتوریم که ۱۰۰ بستر دارد و مخصوص تداوی مسلولین است سال سه تاجارصد مریض را بهبود میبخشد .
 - ۳- سنایی روغتون دارای ۱۰۰ بستر بوده درآن بیماران عقلی وعصبی ذک واناث درعمارات جداگانه تحت معالجه قرار میگیرند .
 - ۴- دمیرمنو روغتون دارای ۳۰۰ بستر وسرویس های داخله، جراحی، چشم گوش وگلو وبینی، جلدی، عقلی وعصبی، نسائی، ولادی واطفال می باشد وسال در حدود ۴۰۰۰ نفر مریض در آن داخل بستر میگردد.
 - ۵- معاینه خانه مرکزی که درسال ۱۳۲۰ بنا شده است بزرگترین پولی کلینک افغانستان است که دارای تمام شعبات بشمول طب دندان بوده سالانه درحدودده هزار در آن تداوی آنی میشود .
- مؤسسات صحتی پوهنتون علاوه برشفابخانه ها و کلینیک های متذکره دار لابراتوار های کیمیای حیاتی، اکسریز، محلولات زرقیه، تابلیت سال ودواخانه ها میباشد .

پوهنځی حقوق وعلوم سیاسی :

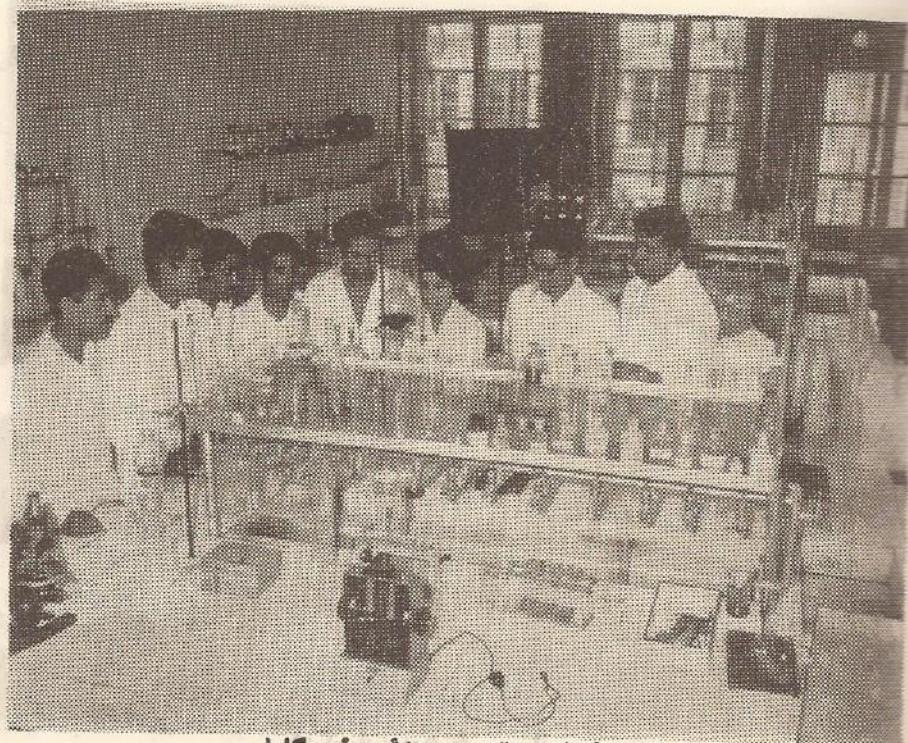
پوهنځی حقوق و علوم سیاسی برای تر بیه محصلان در رشته های حقوق ودیپلوماسی درسال ۱۳۱۷ تاسیس شد. درابتدا شکل یک اکادمی علوم اجتماع وسیاسی را داشت ودرسال ۱۳۲۰ به سویه پوهنځی ارتقا نمود .

پوهنځی حقوق با ۲۵ محصل وه استاد آغاز یافت تااینکه تعداد استادان به ۴۱ نفر رسید که از جمله ۳۷ نفر داخلی و ۴ آن خارجی است . درسال ۱۳۴۶ به تعداد ۴۳۰ نفر (دختر وپسر) درپوهنځی حقوق مشغول تحصیل بودند .

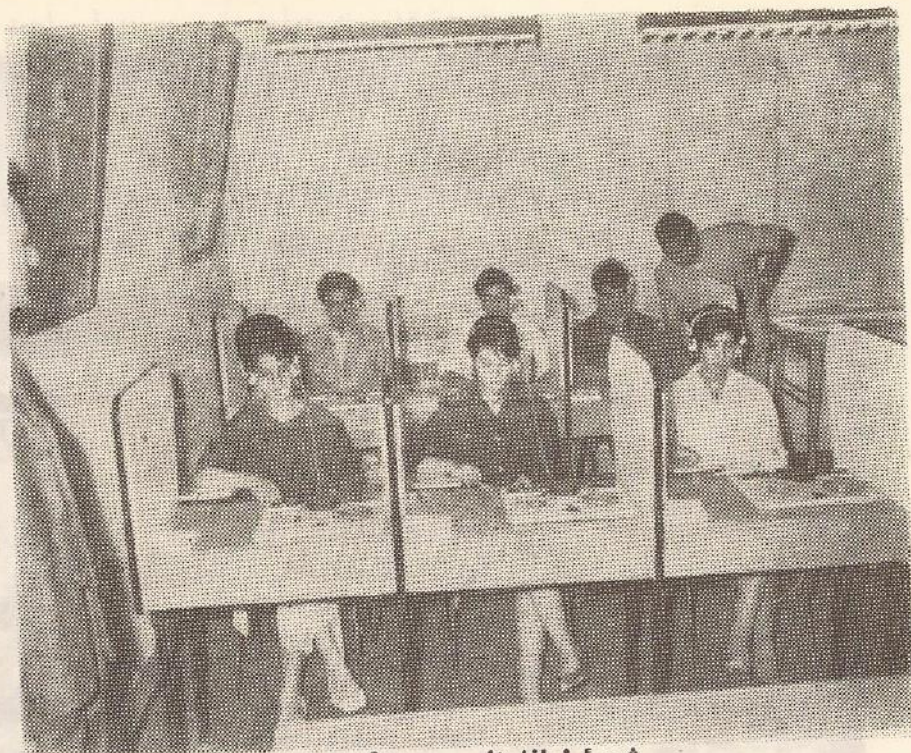
این پوهنځی درابتدا بیشتر ازمکاری های علمی استادان ترك بهره مند ب و امروز پوهنځی حقوق باکولتة حقوق باریس توأمیت دارد وداری چهار شعبه ویک می باشد .

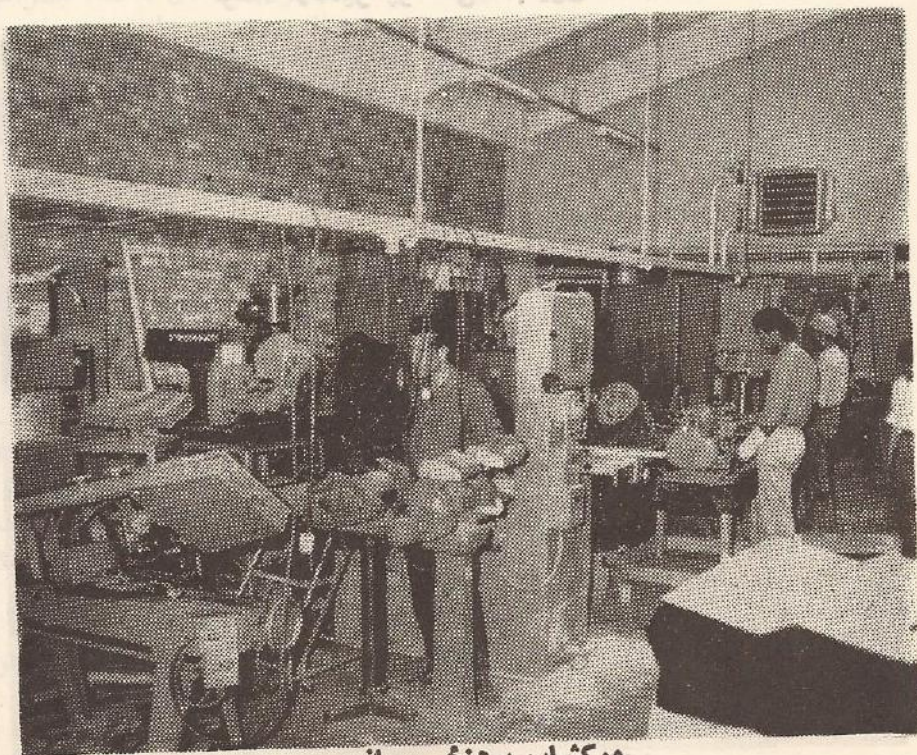
گوشه از تعمیر پوهنځی انجنیرۍ

گوشه از لابراتوار پوهنځی طب کابل

شعبة زبانشناسی پوهنځی ادبیات

ورکشاپ پوهنځی سیانس

پوهنځي علوم :

پوهنځي علوم درسال ۱۳۲۱ تاسيس گرديد ودرابندا داراي دو شعبه رياضي و فزيك و كيما و پيولوژي بودكه با ۸ استاد و ۱۶ محصل افتتاح شد .
اكنون اين پوهنځي داراي چهار انستيتوت و يك مجله است كه هراستيتوت متشكل ازچندين شعبه مختلف ميباشد .

درسال ۱۳۴۶ به تعداد ۳۰ نفر استاد خارجي، ۴ تكنيشن و ۸ پيسكور الماني درديپارتمنتها ولاپراتوار هاي پوهنځي علوم مصروف فعاليت بود .
پوهنځي علوم ازسال تاسيس خودتاختمسال ۱۳۴۶ به تعداد ۴۴۰ فارغالتحصيل به جامعه تقديم كرده است وباپوهنځي علوم طبيعي پوهنتون بن توأميت داردكه به اساس آن ازيكسو طلاب خود را براي تحصيلات عالي به پوهنتون بن ميفرستد واز جانبديكر خودراباعصري ترين لاپراتوارهامجهز ساخته است وعنقريبك لاپراتوار راديو شيمي نيز بكمك سازمان بينالمللي نيروي ذروي درآن نصب وبكار انداخته خواهد شد. همچنين براي تاسيس يك رصدخانه درافغانستان ازطرف اين پوهنځي اقدامات مقتضي صورت گرفته است .

پروژه حيوان شناسي پوهنځي علوم درنتيجه انكشاف شعبه حيوان شناسي بوجود آمده است. امور اين پروژه ازطرف يك كميته كه سمت رياست افتخاري آنرا والا حضرت شهبزاده محمدنادر دارند اداره ميشود. فعلا پروژه مذكور باغ وحش كابل وموزيم حيوان شناسي افغانستان را دربر ميگيرد .

باغ وحش كابل كه درسال ۱۳۴۶ افتتاح گرديد داراي ۳۶۰ نوع حيوان و پرندۀ داخلي وخارجي ميباشد. قراراست موزيم حيوان شناسي كه قسمت عمده موادوتجهيزات آن قبلا تهيه شده است امسال دربريكوت افتتاح شود .

پوهنځي ادبيات وعلوم بشري :

پوهنځي ادبيات درسال ۱۳۲۲ بحيث چارمين پوهنځي پوهنتون كابل تاسيس گرديد .

اين پوهنځي ۹ شعبه، چهار انستيتوت و يك مجله دارد. اين انستيتوت ها عبارتند از زبان شناسي، جغرافيا، هنرهای زيبا وعلوم بشري .

هيأت تدريسي پوهنځي ادبيات و علوم بشري متشكل از ۵۰ استاد دائمي ۱۰ استاد اجير داخلي و ۸ نفر استاد خارجي مي باشد .

پوهنځي ادبيات وعلوم بشري تاحال ۶۹۳ معلم لسان ادبيات وتاريخ، جغرافيه، محقق، نويسنده ومامور دولت براي رفع نيازمندي ليسه ها ومكاتب ثانوي، مؤسسات نشراتي ودواير دولتي تقديم نموده است. بر علاوه يكتعداد محصلان كشور هاي ديگرا باساس قرار داد هاي فرهنگي طور فيلوشپ براي آموختن ادب و ثقافت افغانستان تربيه كرده است .

پوهنځي شرعيات :

پوهنځي شرعيات درسال ۱۳۳۰ تاسيس شد تا نيازمندي شديد مملكت را به جوانان منور در رشته هاي مختلف علوم اسلامي و حقوقي براي تدریس درمكاتب تبليغ درمطبوعات واجراي وظيفه درمحاكم عدلي رفع نمايد .

هيأت تدريسي اين پوهنځي را ۱۶ نفر داخلي و ۵ استاد خارجي تشكيل ميدهد. استادان داخلي پوهنځي شرعيات غالباً فارغ التحصيلان پوهنتون الازهر و استادان خارجي آن عموماً استادان پوهنتون موصوف ميباشند . پوهنتون الازهر يك تعداد استادان پوهنځي شرعيات را براي تحصيلات عالي پذيرفته و يك تعداد استادان خودرا

برای تدریس به پوهنځی شرعیات میفرستند .
پوهنځی شرعیات تا ختم سال تعلیمی ۱۳۴۶ به تعداد ۲۹۶ فارغ التحصیل به جامعه تقدیم نموده است .

در سال تعلیمی ۱۳۴۶ به تعداد ۲۲۴ محصل در آن مشغول تحصیل بودند که از آن جمله ۶۷ آنرا فارغ التحصیلان لیسه های نسوان تشکیل میداد . پوهنځی شرعیات در سال ۱۳۴۵ به تاسیس یک شعبه تعلیمات اسلامی مخصوص نسوان مؤفق گردید که برای اولین بار برای دختران جوان افغانی زمینه تحصیل علوم دینی فراهم شد . در نظر است یک مرکز تحقیقات اسلامی نیز در چوکات پوهنځی شرعیات تاسیس گردد که فعلا نقشه آن از طرف یک کمپنی بلغاریایی تکمیل گردیده است .

پوهنځی انجنیری :

پوهنځی انجنیری در ابتدا با پوهنځی علوم ضم بود ولی در سال ۱۳۳۷ از آن مجزا گردید و در سال ۱۳۴۲ در پهلوی سایر پوهنځی های پوهنتون کابل موقع خود را احراز کرد .

پوهنځی انجنیری در مراحل اول تا وقتیکه با پوهنځی زراعت یکجا بود با پوهنتون وایومنگ امریکا توأمیت داشت ولی اکنون با اساس قرارداد دیگر از تیم انجنیری امریکا یکتعداد استادان و مشاوران در رشته های مختلف تخنیک و انجنیری از طریق اداره همکاری بین المللی امریکا کمک میگیرد .

تعداد محصلان این پوهنځی در ابتدا از بیست و سه نفر تجاوز نمی کرد ولی در سال تعلیمی گذشته به ۳۲۱ نفر رسید .

هیأت تدریس پوهنځی انجنیری در سال تعلیمی ۱۳۴۶ عبارت از ۴۰ نفر استاد داخلی و خارجی بود . در سال ۱۳۴۶ مراحل تاسیس شعبات انجنیری ، زراعتی ، معماری طی گردید .

پوهنځی انجنیری ، در حال حاضر دارای هفت شعبه و لابراتوارهای مجهز میباشد و از بدو تاسیس تا اخیر سال ۱۳۴۶ به تعداد ۱۹۵ نفر به جامعه تقدیم نموده است .

پوهنځی زراعت :

پوهنځی زراعت در سال ۱۳۳۵ تاسیس یافت تا یکده جوانان را در شقوق مختلفه علم زراعت بسویه عالی تربیه کند . این پوهنځی با پوهنتون وایومنگ امریکا توأمیت دارد که طبق آن در تهیه اکثر سامان مورد ضرورت ، کتب درسی و استادان از آن کمک گرفته میشود . پوهنتون وایومنگ برای ارتقای سویه استادان این پوهنځی یکده سکالرشپ داده است .

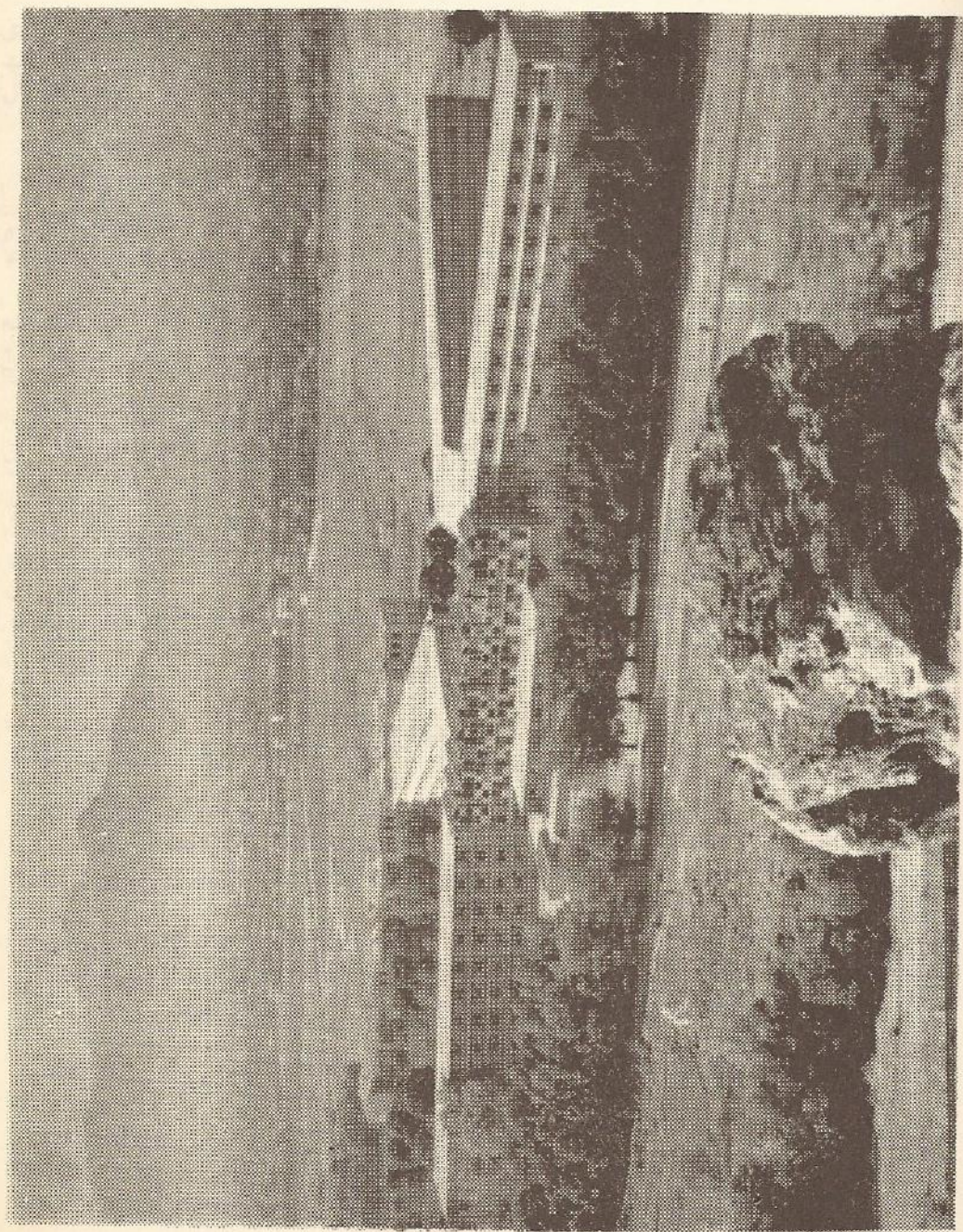
پوهنځی زراعت از بدو تاسیس تا ختم سال ۱۳۴۶ به تعداد ۲۱۶ فارغ التحصیل به جامعه تقدیم نموده است . تعداد داخله این پوهنځی که در ابتدا از ۱۴ نفر تجاوز نمی کرد در سال تعلیمی ۱۳۴۶ بالغ بر ۲۴۰ نفر گردید و فعلا دارای سه شعبه ، ۱۱ لابراتوار مجهز و عصری و یک فارم بزرگ تجربوی زراعتی ، تربیه خانه حیوانات و یک باغچه میباشد . هیئت تدریسی پوهنځی زراعت در سال ۱۳۴۶ به تعداد ۳۷ استاد داخلی و ۷ استاد خارجی بود . این پوهنځی در پهلوی فعالیت های تعلیمی کنفرانسهای علمی هفته وار نیز دایر میکند و یک مجله علمی سه ماهه بنام علم و فن چاپ مینماید .

پوهنځی اقتصاد :

در سال ۱۳۳۶ با تاسیس یک مؤسسه تعلیمات عالی اقتصادی پوهنځی اقتصاد پی ریزی گردید . دو صنف داشت و با پوهنځی حقوق یکجا تدریس میشد تا اینکه در سال ۱۳۴۰ به هیئت یک پوهنځی مستقل شناخته شد .

در سال ۱۳۴۱ بین این پوهنځی و پوهنځی علوم اقتصادی پوهنتون کلن توأمیت

عمارت لیلیه پوهنتون

برقرار گردید و در سال ۱۳۴۵ قرار دادهای توأمیت با پوهنتون های بوخوم و بن نیز منعقد گردید و استادان ورزیده پوهنتون های متذکره بکا بل وارد و بدروس آغاز نمودند .

پوهنځی اقتصاد تاختم سال ۱۳۴۶ به تعداد ۳۹۴ نفر را در رشته اقتصاد ملي واقتصاد تصدی به جامعه تقدیم کرده است .

اعضای تدریسی پوهنځی اقتصاد ۴۵ استاد افغان و ۱۲ استاد خارجی میباشد و تعداد محصلان آن در سال ۱۳۴۶ بالغ بر ۲۹۴ بود .

برای اینکه محصلین و محصلات پوهنځی اقتصاد با ایجابات اقتصادی واداری کشور خود خوبتر آشنا شده درباره مسایل اقتصادی معلومات کافی بهم رسانند در سال ۱۳۳۸ سیمینار مسایل اقتصادی در این پوهنځی جریان یافت که تا حال ادامه دارد .

پوهنځی تعلیم و تربیه :

پوهنتون کابل در سال ۱۳۴۱ پوهنځی تعلیم و تربیه را در چوکات مؤسسه تعلیم و تربیه تاسیس کرد. یکسال بعد این پوهنځی از مؤسسه تعلیم و تربیه جدا گردیده بحیث يك پوهنځی مستقل در چوکات پوهنتون جای گرفت .

تربیه معلمان مسلکی بشمول معلمان انگلیسی و مفتشان ورزیده و کار آگاه که از علم و عمل بهره کافی داشته باشند فلسفه و هدف اساسی این پوهنځی را تشکیل میدهد .

نظام تعلیمی پوهنځی تعلیم و تربیه مانند سایر پوهنځی ها بر اساس سمنستراستوار بوده تدریس در مکاتب ابتدائیه، متوسطه و ثانوی و تجارب لابراتواری تحت نظر استادان و متخصصان جزو مهم آنرا تشکیل میدهد .

پوهنځی تعلیم و تربیه با پوهنتون کولمبیا را بطه توأ میت داشته پیوسته یکنعداد از استادان و متخصصان امریکائی درین پوهنځی کار میکنند. پوهنځی تعلیم و تربیه فعلا هشت شعبه دارد .

تعداد محصلان پوهنځی تعلیم و تربیه که در ابتدا از ۴۳ نفر تجاوز نیکرد در سال تعلیمی ۱۳۴۷ به ۴۱۰ نفر رسید .

مؤسسه تعلیم و تربیه :

مؤسسه تعلیم و تربیه در اواخر سال ۱۳۳۳ تاسیس گردید و در سال ۱۳۳۵ تحت نظارت مستقیم پوهنتون کابل قرار داده شد .

مؤسسه تعلیم و تربیه تا امروز بحیث مشاور تمام مؤسسات تربیه معلمین و معلومات مصدر خدمات قابل قدری شده در ارتقای سطح دانش و قابلیت های مسلکی معلمان، مدیران و مفتشان دوایر عرفانی کشور و پیداکردن را های حل مسایل تربیتی نقش ارزنده را بازی نموده است .

در مؤسسه تعلیم و تربیه فعلا پنج پروژه در معرض تحقیق قرار دارد که عبارتند از پروژه ساینس و ریاضی لیسه ها ، پروژه تربیه معلمان مکاتب ثانوی و معلمان انگلیسی ، پروژه امتحان و ارزیابی و پروژه تدریس لسان انگلیسی .

انستیتوت پولی تخنیک کابل :

پروژه ساختمان انستیتوت پولی تخنیک کابل به کمک تخنیک اتحاد جماهیر شوروی تجویز و ترتیب گردید. این پولی تخنیک در سال ۱۳۴۶ برای تربیه (۲۴۰) نفر فارغ التحصیل لیسه های مرکز و ولایات آماده شد و قرار است در سال تعلیمی ۱۳۴۷

بتعداد ۱۸۰ نفر جدیدالشمول دیگر در آن پذیرفته شوند .
دوره تحصیل پولی تخنیک کابل پنج سال و چهارماه است که در ظرف چهارماه اخیر شاگردان مشاهدات علمی نموده از رساله خود دفاع میکنند. برای فارغ التحصیلان برائنده انستیتوت موقع داده خواهد شد در مدت ۱۴ ماه تحصیلات مافوق لیسانس خود را تکمیل کنند .

انستیتوت پولی تخنیک کابل در سال دوم تعلیمی خویش دارای ۹۹ نفر استاد متخصصین خواهد شد که ۸۸ آن خارجی خواهد بود .
پولی تخنیک دارای هفت رشته ۱۸ شعبه، لابراتوار ها ، ورکشاپ های عمومی و تخصصی، میدانهای ورزش، حوض های آب بازی بهاری و زمستانی و جمنازیوم بزرگ میباشد .

قرار است در آینده يك تخنیکوم ساختمانی نیز در پولی تخنیک کابل دایر گردد.
ریاست پوهنتون کابل بر علاوه مجلاتیکه توسط بعضی از پوهنځی ها نشر مینماید در مرکز پوهنتون صاحب امتیاز د و مجله بنام د کابل پوهنتون خبرونه وبدنی روزنه است .

مدیریت تهیه مواد درسی با سامان ولوازم طباعتی از قبیل ماشین های هایدلبرگ آفسیت ماشین های گسستنر و لابراتوار عکاسی مجهز است و قسمت اعظم احتیاجات پوهنتون را از رهگذر طبع اوراق، کتب و رسایل رفع مینماید .
مدیریت سمعی وبصری پوهنتون کابل با عصری ترین سامان ولوازم از قبیل پروجکتورهای ۳۵ و ۱۶ میلی متری، سلایدها، کمره های عکاسی، مکروفونها، لودسپیکر امپلی فایرها و غیره مجهز می باشد که در محافل علمی، کنفرانسها و سمینارهای پوهنتون نقش مهمی دارد و در هر هفته فلم های تربیوی وهنری را برای محصلین لیلیه ونهاری در داخل ادیتوریم نمایش میدهد .

کافه تریا :

کافه تریای پوهنتون بتاريخ ۲۸ اسد ۱۳۴۶ بمیان آمد و ظرفیت بیش از هزار نفر را دارد درینجا هر نوع خورا که و نوشیدنی به قیمت نازل عرضه میشود .
در نظر است این کافه تریا در آینده نزدیک بحیث يك تصدی به شکل کوپراتیف دریك فضای آرام برای بیش از دوهزار نفر خدمت کند .

سرویس صحتی :

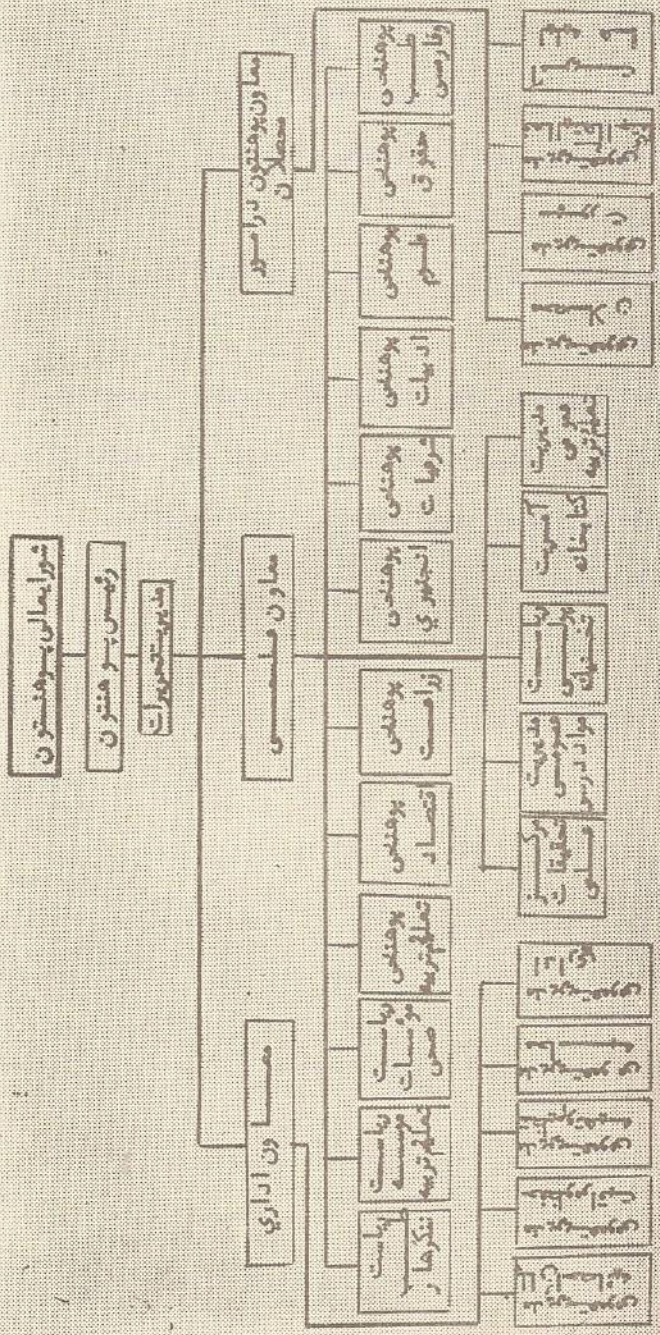
سرویس صحتی پوهنتون برای حفظ صحت محصلان و اخذ تدابیر محیطی و وقایوی در سال ۱۳۴۳ به وجود آمد و توانست درین مدت ۱۲۸۸ محصل را معاینه و بیش از صد نوع مرض را تشخیص نماید .

کتاب خانه مرکزی :

کتابخانه مرکزی پوهنتون بزرگترین گنجینه علم ودانش کشور بشمار میرود که ۸۰،۰۰۰ کتاب دارد .

پوهنځی طب ننگرهار :

پوهنځی طب ننگرهار بحیث اولین هسته پوهنتون ننگرهار بتاريخ ۱۷ عقرب ۱۳۴۶ در شهر جلال آباد افتتاح گردیده و اولین صنف آن با ۵۲ محصل به درس آغاز کرد.
این پوهنځی فعلا دارای شش صنف است و تعداد مجموعی محصلین آن به ۲۰۸ نفر بالغ میگردد .

درین پوهنځی ۳۶ نفر استاد داخلي و ۶ نفر استاد خارجي به شمول ۱۱ نفر نرس و علمین انگلیسی مصروف تدریس میباشند .

همچنان این پوهنځی دارای هشت لابراتوار مجهز برای مضامین ساینس میباشد .
کتاب نرسنگ نیز درچوکات پوهنځی باسه صنف خود فعالیت دارد و فارغان آن بحیث
حالتین نرس کار خواهند کرد .

مدیریت نشرات این پوهنځی دارای يك کتاب خانه به ظرفیت ۳۰۰۰ جلد
کتاب میباشد .

شفاخانه پوهنځی طب ننگرهار که بمنظور استفاده علمی محصلین و استادان
و تعاونی مراجعین فعالیت مینماید پولی کلینیک های مختلفه دارد . درحال حاضر این
شفاخانه دارای ۱۰ بستر و يك تعداد لابراتوار ها میباشد .

وزارت تجارت

در سال ۱۲۹۷ تشکیلی بنام نظارت تجارت روی کار گردید که درحقیقت تهداب وزارت تجارت موجوده میباشد. نام این تشکیل در سال ۱۳۰۰ تعدیل شده دارای شقوق آتی گردید:

تجارت، فلاح، صناعت، مواصلات و گمرکات.

چون کلمه تجارت نمیتوانست شقوق مختلفه فوق را در بر بگیرد، وزارت مذکور در سال ۱۳۱۸ بنام وزارت اقتصاد ملی تبدیل گردید.

وقتی امور فلاح بوزارت زراعت، امور صناعتی بوزارت معادن و صنایع امور مواصلاتی به وزارت فواید عامه و امور گمرکی بوزارت مالیه مربوط گردید و تنها رشته تجارت در وزارت اقتصاد ملی باقیماند، در ماه عقرب سال ۱۳۳۵ وزارت اقتصاد ملی باز به وزارت تجارت مسمی گردید.

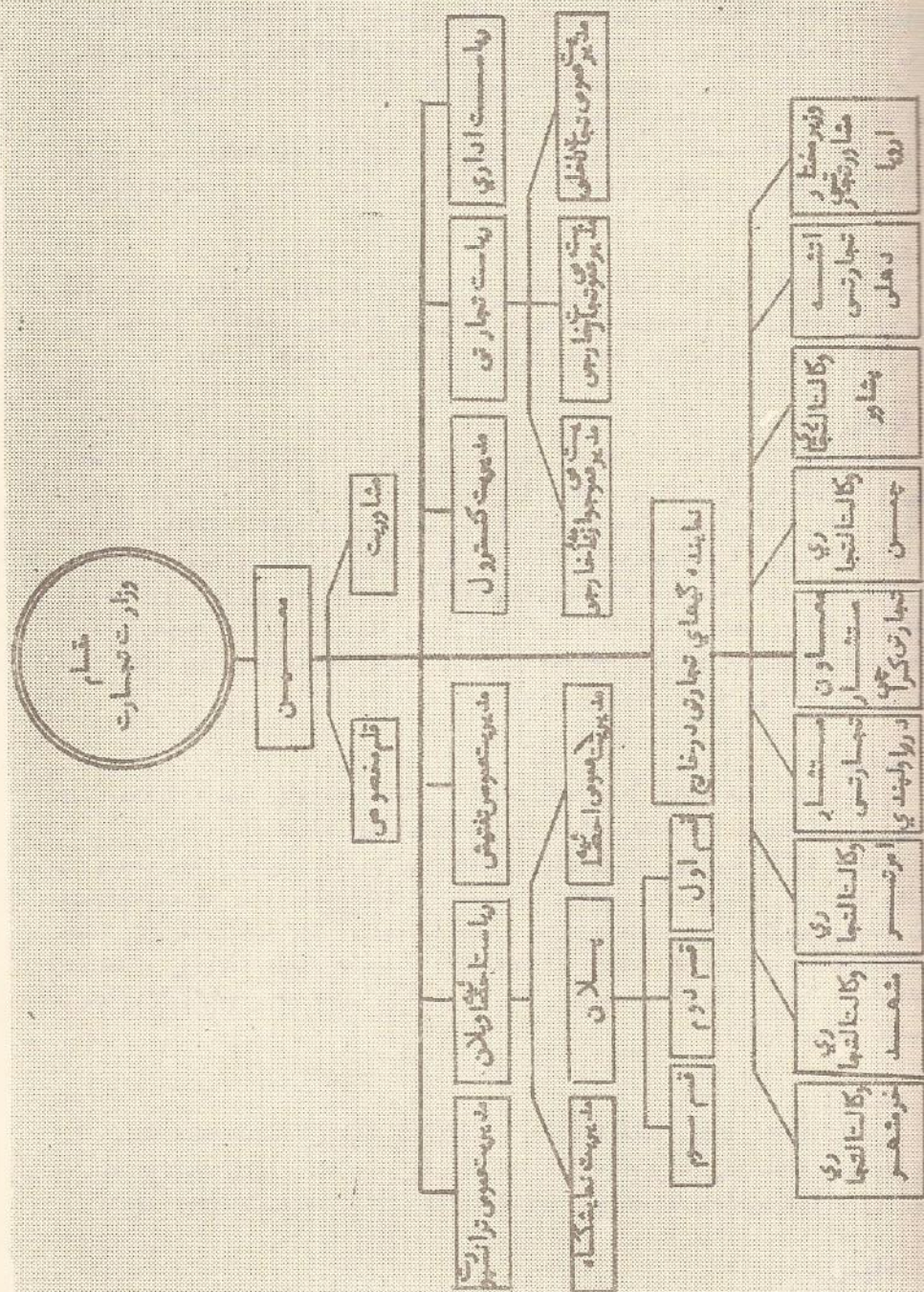
در سال ۱۲۹۷ یعنی درست پنجاه سال قبل از امروز هنگامیکه افغانستان به آزادی کامل خویش نایل گردید نمایندگان خود را به مسکو، لندن، برلین، روم انقره و تهران فرستاد تا رفت و آمد تجار از یک کشور به کشور دیگر آسانتر صورت بگیرد.

اولین قرار داد تجارتي بین برتانیه و افغانستان در سال (۱۳۰۰) و بین فرانسه و افغانستان در سال ۱۳۰۱ به امضاء رسید. باستناد قرار دادیکه در سال ۱۳۰۳ بین افغانستان و اتحاد شوروی امضاء گردید. تجار افغانی قادر شدند پیدوار وطن را به پیمانۀ وسیعتری صادر کنند در سال ۱۳۰۶ قرار دادهای تجارتي با پولند و در سال ۱۳۰۷ با مصر، فنلند و سوئیس امضاء شد.

درین وقت حکومت میخواست هرطوری شود بیلانس تجارتي خود را توازن بخشد. این امر باعث گردید پوست قره قل و قالین افغانی در بازار لندن نسبت به بازار کابل نازلتر عرضه شود. در آن زمان محصولات گمرکی در داخل مملکت نیز معمول بود که وحدت اقتصاد کشور را صدمه میزد. در سال ۱۳۰۸ به پیشبرد امور اقتصادی و تجارتي توجه بعمل آمد و حکومت نه تنها روابط خارجی کشور را حفظ نمود بلکه بر توسعه آن نیز صرف مساعی کرد.

برای انسجام امور تجارت داخلی اولین شرکت سهامی در سال ۱۳۰۹ به سرمایۀ (۵) میلیون افغانی تأسیس شد و متعاقب آن در سال ۱۳۱۱ پلان مفصل تغییر سیستم تجارت داخلی و خارجی طرح گردید و در سال ۱۳۱۲ بانک ملی به حیث اولین بانک در افغانستان بوجود آمد که اکثر معاملات تجارتي کشور را به دست گرفت. برای انجام امور مالی و خزانه داری دولت در سال ۱۳۱۸ بانک مرکزی بنام (د افغانستان بانک) تأسیس شد.

وزارت تجارت در سال ۱۳۰۹ یک شرکت سهامی نقلیه را برای تسهیل مسافرت و حمل و نقل مال التجاره تأسیس نمود و یک سلسله سرکهای جدید موترزو را در تمام نقاط کشور اعمار کرد. این سرکها عبارت بودند از جاده شکاری، جاده عمومی کابل - جلال آباد - تورخم و جاده سپین بولدک - قندهار.

کار تعمیر يك شاهراه سه هزار كيلو متری كه ولايات مزار شريف ، ميمنه و فطغن را با كابل وصل كرده مراکز مهم تجارتي را با يكدیگر ارتباط ميداد در سال ۱۳۱۳ تکمیل گردید . این راه سرتاسر کابل ، قندهار ، فراه ، هرات ، ميمنه مزار شريف و خان آباد را با هم مرتبط گردانید .

در سال ۱۳۳۴ باتاسيس شرکت هوائي آريانا حمل و نقل مسافرين و مال التجاره و کس توسط طيارات صورت گرفت و در اخير سال ۱۳۳۵ رياست هوائي ملکی به حيث يك اداره رسمي دولت شروع به کار نموده با شرکتهاي هوائي بعهده کشور ها قرار داد هائي عقد نمود .

در سال ۱۳۳۰ انحصارات دولتي به سرمايه چهار مليون افغاني شروع بکار نموده انحصار بطرول ، شکر ، دخانيات ، توریدموتور و نصوار دهن را بعهده گرفت .

میوه

در سال ۱۳۲۳ شرکت صادراتی میوه به سرمايه ۵ مليون افغاني تاسيس شد و برای بهتر ساختن طرز سورت ، ستندرد ، کانتروف و تعقيم میوه قرار داد هائي بين شرکت مذکور و موسسات اتحاد شوروي ، جرمني و هند منعقد گردید .

قره قل :

در سال ۱۳۰۰ هنگامیکه انحصار پوست از طرف حکومت لغو گردید ، تجار خارجی ، تجارت قره قل را بدست خود گرفتند ، لیکن در سال ۱۳۱۰ امتیاز تجارت قره قل به تجار افغاني اعاده شد و برای اینکه صادرات به پیمانۀ مناسبی صورت گیرد سهمیه تعیین گردید و در سال ۱۳۱۲ برای اولین بار پوست قره قل افغاني توسط بانک ملی در لندن عرضه شد و در سال ۱۳۱۷ شرکت عمومی قره قل تا سیس این موسسه چه درایام جنگ و چه بعد از آن در فروش اموال صادراتی مخصوصاً قره قل بدل مساعی نمود .

پشم :

در قرار داد سه سالۀ که در سال ۱۳۱۵ با اتحاد شوروي امضاء گردید پشم يك جزء مهم صادرات افغانستان را به آن کشور تشکیل میداد . در سال ۱۳۳۴ شرکتی به نام (دوپرو صادراتی شرکت) برای تزئید محصولات انکشاف صادرات ، سورت و ستندرد ، شستن و عدل بندی پشم به سرمايه صد مليون افغاني تشکیل گردید که در راه توسعه صادرات پشم خدمات بزرگی انجام داد ، چنانچه در سال ۱۳۳۵ مقدار (۱۰۷۵۷۵۲) كيلو به اتحاد شوروي و مقدار (۱۰۷۵۷۵۲) كيلو به امریکا و مقدار ۲۲۰ تن به چکو سلواکیه و (۹۶۴۹۹) كيلوبه انگلستان صادر کرد .

پنبه :

در سال ۱۳۱۵ برای اینکه توليدات و صادرات پنبه زياد شده باشد شرکت پنبه به پول بانک ملی شروع به کار نمود . این شرکت برای اصلاح جنس از طریق تورید بهترین تخم از خارج و توزیع آن به زارعین صرف مساعی نمود .

قالین :

شرکت صادراتی قالین در سال ۱۳۳۴ به منظور اصلاح امور صادرات قالین

تاسیس شد و در جریان سالهای ۳۴ و ۳۵ در حدود ۳۷۹۳۸ قالدین و قالدینچه را به جده، هامبورگ و لندن صادر نمود.

نندارتون :

از سال ۱۳۰۹ به بعد همه ساله توجه مزیدی از طرف وزارت تجارت در قسمت دایر نمودن نندارتون ها به عمل آمده تمام صنعتگران بشموز را از مرکز ولایات تشویق نمود تا هنگام جشن استقلال صنایع خویش را به معرض نمایش قرار دهند.

شرکتهای تجارتی :

تعداد شرکتهای عمده تجارتی که از سال ۱۳۰۹ تا ۱۳۳۴ دایر بود به (۱۰۱) میرسد.

امور صنعتی :

مؤسسات صنعتی که در سالهای ۱۳۰۹ - ۱۳۱۱ تاسیس گردیده قرار آتی است :

فابریکه صابون ، ترمیم موتر ، کانزرو ، تیل کشی ، دکمه سازی ، نجاری جراب و بنیان بافی ، نختابی و پارچه بافی جبل السراج و پشمینه بافی قند هار و نجاری دارالامان .

مدیریت عمومی صنایع وزارت اقتصاد ملی در سال ۱۳۱۹ به اجراات ذیل موفق گردید .

تاسیس شرکت سهامی برق :

این شرکت به سرمایه ۷۵ ملیون افغانی تاسیس شده و سهم آن (۵۰۰) افغانی قیمت داشت و بعدها فابریکات برق که مال حکومت بود به شرح ذیل بالای شرکت موصوف فروخته شد :

۳۵۰۰۰۰۰ - افغانی

۴۰۰۰۰۰ - افغانی

به قیمت تمام شد

به قیمت تمام شد

به قیمت تمام شد

فابریکه برق جبل السراج

فابریکه های برق بغلان و جلال آباد

فابریکه برق قندهار

فابریکه برق دیزل

فابریکه برق چک وردک

۲ - تاسیس شرکت سهامی نساجی پلخمری به سرمایه دوصد ملیون افغانی

۳ - فروش کارخانه بوت دوزی و چرمگری به مبلغ دو صد و نود و یک هزار و ششصد و یک افغانی .

۴ - فروش فابریکه صابون سازی به مبلغ (۶۲۶۸۰) افغانی .

۵ - فروش فابریکه گوگرد سازی به مبلغ (۱۵) لك افغانی به قسط ۴ سال .

۶ - اجاره فابریکه پشمینه بافی .

۷ - تاسیس شرکت حجاری و نجاری به سرمایه يك ملیون افغانی در مرکز در اول ماه ثور ۱۳۲۵ مدیریت عمومی صنایع وزارت اقتصاد ملی موسسه بنام (امداد بافندگان دستی) تاسیس کرد . موسسه موصوف درهمین سال به تعداد (۱۰۶۹۶۷) گده نخ فابریکه نساجی پلخمری را به بافندگان دستی محلات مختلف

هیئت تجارنی افغانی مقام ملاقات با معاون اول وزارت تجارت خارجی اتحاد شوروی

مملکت توزیع و مقدار (۴۰۶۰۰۰۰) متر انواع تکه نخ مستحصله را توسط دیپوی تعاونی مرکزی به اهالی توزیع نموده است .

مقررات کنترل اسعار :

برای کنترل و تثبیت نرخ افغانی در مقابل اسعار خارجی در سال ۱۳۱۷ لایحه تصویب شد که براساس آن خرید و فروش اسعار و انتقال آن به خارج و کلیه معاملات اسعاری تابع شرایط مخصوصی قرار گرفت و قیمت خرید و فروش اسعار به عهده بانک ملی گذاشته شد .

منظور اصلی این لایحه توازن بخشیدن صادرات در برابر واردات بود و تجار وارد کننده موظف ساخته شدند پیش از توريد اجناس خارجی یا بعد از آن در طرف چهار ماه پیدوار مملکت را صادر نمایند و اسعاری را که بدست آورده اند به نرخ معین به بانک بفروشند . در جریان جنگ عمومی دوم برای منظم ساختن جریان يك كسه آزاد افتتاح شد .

درین وقت تجار موقع یافتند اسعار صادراتی را به نرخ آزاد به بانک بفروشند در سال ۱۳۲۹ تعلیمات نامه کنترل اسعار برای انتظام و توازن صادرات و واردات و تثبیت پول افغانی در مقابل اسعار خارجی به تصویب رسید ، این تعلیمات نامه مقرراتی را در باره خرید و فروش اسعار اموال صادراتی فیصدی اسعار و تعیین نرخ آن ، احتیاج اسعاری دولت ، مصارف اسعاری پلانهای انکشافی مؤسسات ملی احتوا میکرد .

در سال ۱۳۳۳ بانک مرکزی قیود موضوعه را در مورد کنترل اسعار خارجی شدت بخشید که در اثر آن اسعار مذکور تحت کنترل قرار گرفته بنیه مالی دولت تقویه گردید .

تجارت خارجی :

در سال ۱۳۱۵ نخستین قرار داد تجارتی سه ساله با اتحاد شوروی در سال ۱۳۱۶ يك قرارداد تجارتی عرفانی و تخنیکي با آلمان و به تعقیب آن قرار داد مشابهی با چکوسلواکیه و پولند و قرار داد کریدتی با انگلستان و قرار داد تجارتی با ایتالیا امضاء شد . بعد از آن قرار داد های دیگری در سنوات مختلف با کشورهای دیگر به امضاء رسید .

با تطبیق پلان پنجساله اول ارزش مجموعی صادرات افغانستان از سال ۳۵- ۴۰ به صورت اوسط سالانه بیش از ۲۳۸۵ ملیون افغانی معادل ۵۳ ملیون دالربود در حالیکه مجموع واردات در سال ۳۵ به ۲۰۷۰ ملیون افغانی معادل ۴۶ ملیون دالیر بالغ میگردد که در سال ۴۰ به ۴۴۵۵ ملیون افغانی معادل ۹۹ ملیون دالیر تزیاید نمود . در حالیکه مجموع قروض و امداد های خارجی طی پلان پنجساله اول به (۹۰۰۰) ملیون افغانی میرسید .

تجارت افغانستان از نظر تقسیمات جغرافیائی با سه حوزه ذیل جریان دارد:

- ۱ - حوزه کنترل شده یعنی هند و پاکستان .
- ۲ - حوزه بازرتری که مرکب است از اتحاد جماهیر شوروی ، چکوسلواکیه پولند و چین .

- ۳ - حوزه تبادل آزاد که عبارت است از جاپان ، همالک اروپای غربی و ولایات متحده امریکا در اثر تطبیق پلان اول میزان تجارت افغانستان با حوزه کنترل شده از نظر واردات و صادرات تقلیل یافت چنانچه در سال ۱۳۳۵ صادرات کشور به ۳۴ فیصد و در سال ۱۳۴۰ به ۱۲ فیصد رسید . همچنان واردات کشور که در سال ۱۳۳۵ به ۲۴ فیصد بالغ میگردد به ۱۰ فیصد تنزیل نمود .

مقدار صادرات به حوزه بار تری در سال ۱۳۳۵ به ۳۵ فیصد و در سال ۱۳۴۰ به ۳۶ فیصد بالغ میشد و لی بر عکس واردات بصورت تبادلی از ۳۹ فیصد در سال ۱۳۳۵ به ۷۵ فیصد در سال ۱۳۴۰ تزايد نمود. علت افزایش حجم واردات امداد و قروض اتحاد شوروی به افغانستان می باشد، میزان صادرات به حوزه تبادله آزاد از ۴۱ فیصد در سال ۱۳۳۵ به ۳۳ فیصد در سال ۱۳۴۰ رسید.

صادرات :

طی سالهای پلان اول پوست قره قل، میوه های تازه و خشک، چهار مغز پشم، پنبه، کلیم، قالین، پوست بز و گوسفندی، روده و حبوبات اقلام مهم صادراتی ما را تشکیل میداد. پوست قره قل از تمام اموال صادراتی دیگر مهمتر بود و در نیویارک و لندن به فروش میرسید که از آن اسعار قابل تبادله بدست می آمد. بادام و پسته تقریباً ۱۷ فیصد مجموع صادرات را تشکیل میداد. در سابق در حدود سه ربع میوه خشک و چهار مغز به نیم قاره هند و تقریباً ۲۰ فیصد آن به ممالک حوزه بارتری صادر میشد اما طی پلان پنجساله اول بنابر مشکلات ترانزیتی و تدابیر وزارت تجارت اضافه از ۴۰ فیصد آن به ممالک حوزه بار تری صادر گردید.

پنبه در طول سال ۱۳۴۰ در حدود ۱۶ فیصد عواید صادرات را تشکیل میداد و تقریباً ۹۰ فیصد آن به ممالک حوزه بارتری صادر شد.

کلیم و قالین نیز از صادرات عمده کشور بوده در سال ۱۳۴۰ در حدود ۱۷ فیصد مجموع صادرات را تشکیل میداد که ۸۵ فیصد آن به اروپای غربی صادر شد. پشم تقریباً ۱۵ فیصد و میوه تازه ده فیصد مجموع صادرات کشور را تشکیل میداد که مقدار بیشتر آن قبل از مشکلات ترانزیتی به هند و پاکستان و بعد به حوزه بارتری صادر گردید.

روده و پوست بز و گوسفندی نیز از اقلام مهم صادراتی بوده هم به حوزه بارتری و هم به حوزه تبادله آزاد و هم به هند صادر گردیده است. حجم صادرات حبوبات به حوزه بارتری و ساحه کنترل شده مساوی بوده و اکثری از نباتات طبی به هند و هنگ کنگ به چین صادر شده است.

واردات :

اقلام عمده وارداتی طی پلان پنجساله اول، شکر، چای، پارچه های نخی رادیو، انواع بوت، لوازم منزل، وادویه بوده است. در سال های ۳۹-۴۰ ارزش مجموعی اموال استهلاکی که از خارج وارد شده به استثنای موترها، بطرول و لوازم آن در حدود ۱۵۳ میلیون افغانی معادل ۳۴ میلیون دالر در سال بوده است.

ارزش مجموعی اموال تولیدی که در سال ۱۳۳۶ بالغ بر ۱۱۲۵ میلیون افغانی میگرفت در سال ۱۳۴۰ به ۲۹۲۵ میلیون تزايد نمود، ارزش مجموعی محصولات نفتی که در سال ۱۳۳۶ بالغ بر ۱۱۷ میلیون افغانی میگرفت در سال ۱۳۴۰ به ۳۳۳ میلیون افغانی تزايد کرد. خلاصه در طول پنجسال اموال تولیدی ۴۵ فیصد مجموع واردات را تشکیل داد.

یکی از انکشافات عمده تجارت خارجی نشر ارقام ماهانه واردات و صادرات میباشد که از اول سال ۱۳۴۰ شروع شد.

کشورهاییکه افغانستان با آنها طی پلان اول قرار داد های تجارتی ، تخنیکي،
واقصادي عقد نموده قرار آتیبست :

شماره	موضوع قرار داد	کشور خارجی	تاریخ
۱ -	نخستین موافقتنامه عمومی با	پولیند	۱۳۳۵
۲ -	نخستین قرار داد تجارتی و تبادلۀ اموال با	چین	۱۳۳۶
۳ -	قرار داد تجارتی و تبادلۀ دورۀ دوم با	چین	۱۳۳۹
۴ -	نخستین قرار داد تبادلۀ اموال و تادیات و امداد تخنیکي با	المان	۱۳۳۷
۵ -	امضای پروتوکول دورۀ هفتم راجع به تبادلۀ اموال با	شوروی	۱۳۳۶
۶ -	امضای پروتوکول دورۀ دهم راجع به تبادلۀ اموال با	شوروی	۱۳۳۹
۷ -	امضای موافقتنامه تجارتی با	هند	۱۳۳۶
۸ -	عقد پروتوکول دورۀ چهارم راجع به امور تجارتی با	چکوسلواکیه	۱۳۳۶
۹ -	عقد پروتوکول دورۀ هفتم راجع به امور تجارتی با	چکوسلواکیه	۱۳۳۹
۱۰ -	امضای موافقتنامه تجارتی	پولیند	۱۳۳۹
۱۱ -	اولین موافقتنامه تجارتی، تادیات و تعاون اقتصاد و تخنیکي با	ایتالیا	۱۳۳۹
۱۲ -	اولین قرار داد همکاری علمی و تخنیکي با چکوسلواکیه	چکوسلواکیه	۱۳۳۹
۱۳ -	موافقتنامه تجارتی با	بلغاریا	۱۳۳۹

وزارت تجارت به سبب مسدود شدن و کالتالتجاری های افغانی در پشاور و چمن از طرف حکومت پاکستان يك موافقتنامه ترانزیتی با حکومت ایران بامضاء رسانیدکه با اساس آن امتعۀ افغانی توسط لاری به مشهد انتقال داده میشود و از آنجا با قطار آهن به خرم شهر ارسال میگردد .

نمایندگان افغانی در کنفرانسهای ایکافی و کمیته های فرعی آن در بعضی ممالک اشتراك نموده و در کنفرانس های آتی سهم گرفت .

۱ - در کنفرانس تریاک بتاریخ ۲۹-اپریل ۱۹۵۷ در امریکا .

۲ - در کنفرانس تریاک بتاریخ ۲۰ جنوری ۱۹۵۸ در بنکاک .

۳ - در کمیسیون عمومی ایکافی در کوالالمپور .

وزارت تجارت در سال ۱۳۳۶ در بارۀ تا سمیس نمایشگاههای بین المللی مطالعاتی نمود که هدف آن قایم کردن روابط مزید تجارتی با کشور های مختلف و یافتن بازارهای تجارتی برای مواد صادراتی افغانی و تحقیق در خصوص مالالتجارۀ وارداتی سایر ممالک برای مساعد ساختن بازار های وارداتی افغانستان بود . در سالهای ۱۳۳۷ و ۱۳۴۰ از تمام کشور هاییکه و ضمع تجارتی صناعتی و تخنیکي آنها مطالعه شده وبا افغانستان روابط تجارتی داشتند دعوت بعمل آمد تا در دومین و سومین نمایشگاه بین المللی افغانستان در کابل اشتراك نمایند .

افغانستان در نمایشگاههای بین المللی قرار آتی اشتراك نموده است .

۱ - در نمایشگاه بین المللی برلین غربی در سال ۱۳۳۵

۲ - در نمایشگاه بین المللی میلان در سال ۱۳۳۷

- ۳ - درنمایشگاه بین‌المللی دهلی جدید در سال ۱۳۳۸
 ۴ - در نمایشگاه بین‌المللی پوزنان در سال ۱۳۳۹
 ۵ - در نمایشگاه بین‌المللی پوزنان در سال ۱۳۴۰
شرکت ها :
 طی پلان پنجمسال اول ۹۱ شرکت تاسیس شد .

برای اینکه تمام امور تجارتي و اقتصادي کشور بر وفق معيار هاي بين‌المللي ومقتضيات زمان تنظيم گردد وزارت تجارت سعي نمود حتي الامكان اعمال وحرکات تجارتي و اقتصادي مردم را طبق يک‌عده قوانين تنظيم وانسجام بخشد . چنانچه در سال ۱۳۳۶ شعبه احصائيه و زارت تجارت سعي نمود به کمک متخصصين داخلي و مشاورين احصائيه ملل متحد اساسات ترتيب احصائيه تجارتي و توليدي کشور را با احصائيه‌هاي بين‌المللي وفق بدهد که درين کار توفيق‌رقيق آن گرديد . همچنان وزارت تجارت طی اين مدت به توازن تجارت کشور از نظر تنظيم واردات و صادرات واستقرار قيم توجه نموده کوشيد با عقد قرار داد هاي مبادله اموال با کشور هاي خارجي ، وضع مقررات داخلي ، کمک در راه انکشاف صادرات دادن کريدت ها ، مراقبت بر سورت و ستندرد مواد صادراتي وامثال آن حتي‌الامکان بيلانس تجارتي را متوازن گرداند .

طی پلان اول ارزش مجموعي تجارت افغانستان بدون امداد و قرضه ها ۵۱۱ ميليون دالر بود که از آن جمله حجم صادرات ۹ ر ۲۶۸ ميليون دالر و حجم واردات ۲۴۲ ر ۶ ميليون دالر بود . بصورت عمو مي وضع اقتصادي در اخير پلان مساعد بوده قسمت بزرگ سرمايه گذاري طويل‌المدة براي انکشاف منابع انساني و طبيعي تکميل گرديد .

ارقام صادراتي ووارداتي کشور در ظرف پلان پنجمساله اول :

(رجوع شود به صفحه ۸۲ و ۸۳)

تجارت افغانستان طی پلان پنجمساله دوم (۱۳۴۰-۱۳۴۵)

کامیابیهای پلان اولی زمینه را برای ترتیب پلان پنجمساله دوم آماده گردانید. پلان دوم در سال ۴۱ شروع و در سال ۴۵ ختم شد. طی این مدت تجارت با سه حوزه صورت گرفت.

تجارت افغانستان با اروپای شرقی عموماً بوسیله انعقاد موافقتنامه های تجارتي، انتظام بهتری یافت و اقسام مواد قابل تبادل با ارزش تجارتي آنها درین موافقتنامه ها تثبیت گردید. افغانستان يك قسمت عمده مواد صادراتی خود را از قبیل پنبه، پشم، حبوبات روغنی و میوه به این ممالك صادر نموده در مقابل يك حصة عمده مواد وارداتی خود را از قبیل ماشینهای صنعتی، پترول، پرزجات موتر شکر و مواد ضروری استهلاکی ازین ممالك بدست می آرد، از همین جا است که در حدود ۴۰ فیصد تجارت افغانستان با حوزه بار تری صورت میگیرد.

تجارت با هند در داخل يك چوگات معین قرار دارد تا تجارت بین دو کشور طی مدت مدیدی متوازن بماند. اموال صادراتی افغانستان را به هند بیشتر میوه جات حسته بابو تقریباً تمام نباتات طبی احتوا میکند. در مقابل و از دات افغانستان از هند بیشتر چای، منسوجات نخی و مصنوعی می باشد.

حجم تجارت افغانستان باین ساحه تقریباً بیست فیصد مجموع معاملات تجارتي را در بر میگیرد.

صادرات عمده افغانستان به حوزه آزاد از قبیل اروپای غربی، جاپان و ولایات حده امریکا، پوست قره قل، قالین و يك مقدار کم پنبه، پشم، میوه خشك و حسته باب می باشد. واردات افغانستان ازین حوزه ماشینهای صنعتی، عراده جات پرز جات، البسه و اقسام مختلف مواد استهلاکی و تولیدی می باشد. رویه مرفته تجارت کشور ما با این حوزه در طول پلان دوم ۴۰ تا ۴۵ فیصد مجموع صادرات افغانستان را تشکیل میدهد.

در اثر تدابیر وزارت تجارت طی پلان دوم تفاوت بین واردات و صادرات کمتر شده چنانچه حجم واردات (۱۴) فیصد و حجم صادرات (۸۱) فیصد بالا رفته است. وزارت تجارت طی پلان پنجمساله دوم به انعقاد يك سلسله قرار داد ها و پروتوکول های تجارتي پرداخت تا تجارت کشور را انکشاف بخشیده اسعار خارجی مورد ضرورت را تهیه نماید. بهمین اساس در سالهای ۴۲ و ۴۳ مقدار زیادی از تولیدات فابریکه کانزر و میوه قندهار به اتحاد شوروی صادر شد، همچنان يك مقدار کشمش به انگلستان، المان و بازارهای شرق دور عرضه گردید.

وزارت تجارت برای طرح مقررات بین المللی ترانزیتی همیشه در کنفرانس های بین المللی اشتراك ورزیده از حق ترانزیت ممالك محاط به خشكه پشتیبا نی نموده است. چنانچه در کنفرانس وزرای تجارت ممالك آسیائی در مانیل پیشنهاد را مبنی بر قبول حق آزادی ترانزیت ممالك محاط به خشكه تقدیم نمود. پیشنهاد مذکور طرف قبول واقع شده بر اساس آن علاوه بر قبول حق آزادی ترا نزیت مالك مزبور، فراهم نمودن تسهیلات لازمه ترانزیتی برای آنها نیز منظور گردید. متعاقباً در جلسه سالانه ایکافی منعقدته تهران تسوید يك میثاق بین المللی ترانزیتی برای ممالك محاط به خشكه پیشنهاد گردید که موضوع بعد از غور به کنفرانس تجارت منعقدته جنیوا محول شد و کمیته مخصوصی برای این کار تعیین شد. در نتیجه کنفرانس هشت اصل ترانزیتی را قبول نموده تصمیم گرفت در نیمه دوم اخیر سال ۱۹۶۴ کمیته علیحده از طرف ملل متحد تعیین گردد. وظیفه این کمیته مطالعه و ترتیب اوراق کنفرانس تجارت و تسوید کانوانسیون بین المللی بود که تمام جهات لازمه را در بر بگیرد.

(۸) صادرات افغانستان به تفریق سال
به هزار افغانسی

۱۳۳۴	۱۳۳۱	۱۳۳۸	۱۳۳۷	۱۳۳۶	۱۳۳۵	صادرات (اف. ا. ر. س.)
۷۵۱۷۲۸٫۵	۴۱۱۳۵۵٫۰	۷۳۲۸۷۰٫۰	۵۶۴۱۰۶٫۰	۷۷۰۴۱۹٫۰	۷۵۸۳۸۰٫۰	اتحادت شوروی
۴۵۲۰۸۸٫۰	۴۶۲۲۳۵٫۵	۵۷۷۲۱۵٫۰	۴۶۶۳۱۶٫۰	۴۸۶۵۵۸٫۰	۵۴۶۳۱۳٫۰	املاعه متعددہ امریکا
۳۲۱۷۷۲٫۰	۳۰۸۶۶۵٫۵	۴۸۶۵۷۶٫۰	۵۰۵۱۴۷٫۰	۵۲۹۴۵۰٫۰	۴۸۷۲۱۹٫۰	هندوستان
۳۹۱۳۱۵٫۰	۳۴۴۶۷۷٫۰	۴۱۳۶۰۸٫۰	۲۷۱۰۵۳٫۰	۴۰۴۸۲۲٫۰	۲۳۸۸۷۳٫۰	انگلستان
۲۵۱۶۶۷٫۰	۲۳۲۱۰۰٫۰	۱۷۴۶۷۷٫۰	۱۱۶۳۸۹٫۰	۱۵۸۰۷۱٫۵	۸۰۱۴۴٫۰	المان
۶۳۶۶۱٫۰	۲۱۳۲۲۷٫۰	۱۷۲۴۴۴٫۰	۱۱۸۴۰۴٫۰	۱۱۰۷۴۵۰٫۰	۷۵۴۷۸٫۰	پاکستان
۹۰۱۱۰٫۰	۱۳۱۱۴۴٫۵	۸۴۸۴۳٫۰	۳۵۸۹۶٫۰	۱۶۰۰۱۵٫۰	۳۹۴۱۱٫۰	چکوسلواکیہ
۲۵۷۸۵٫۰	۶۱۴۷٫۰	۶۴۸۰٫۰	۵۴۴٫۰	۱۱۰۴۴٫۰	۶۷۰۹٫۰	سایر ملوک با رتبری
۴۳۵۵۹٫۰	۵۴۳۵۵٫۰	۷۶۵۷۶٫۵	۴۷۲۱۴٫۰	۳۴۰۷۴٫۰	۶۹۷۱۳٫۰	سایر ممالک
۲۴۰۲۵۳۶٫۵	۲۲۴۴۸۳۸٫۵	۲۷۱۶۶۸۵٫۰	۲۰۸۸۰۷۶٫۰	۲۶۴۸۷۳۱٫۰	۲۳۰۷۲۹۴٫۰	مجموعہ صادرات

اشیاء صادراتی فوق عبارت بود از روده ، میوہ تازه ، میوہ خشک و چهارمغز
سبزیجات تازه و خشک ، حبوبات روغن دار ، پوست قره قل و سایر پوست های
قیمتی ، پشم ، پنبہ ، نباتات طبی ، قالین ، گلیم و سایر اشیاء .

(۹۳) واردات افغانستان به عتبریک سالک به هزار افغانی					
واردات (س. ا. ی. اف.)	۱۳۳۵	۱۳۳۶	۱۳۳۷	۱۳۳۸	۱۳۳۹
امدادات دولتی	۷۶۵۷۰۲۰	۸۴۱۷۷۹۰	۱۳۱۲۲۹۱۰	۱۶۸۳۰۲۳۰	۱۹۱۶۲۰۰۰
امدادات دولتی	۳۲۷۱۰۰۰	۳۷۷۰۱۰۰	۴۴۴۰۱۴۰	۶۱۱۱۳۶۰	۵۷۰۶۸۵۰
امدادات دولتی	۵۱۲۰۱۰۰	۷۱۱۶۲۰	۳۰۶۱۲۷۰	۳۶۰۵۲۲۰	۴۱۹۳۳۲۰
امدادات دولتی	۱۰۴۸۰۰۰	۳۶۵۹۱۳۰	۵۰۳۰۷۷۰	۳۲۵۱۹۱۰	۲۵۲۰۵۳۰
امدادات دولتی	۱۱۳۴۷۸۰	۳۳۶۱۵۰۰	۱۷۰۶۰۸۰	۱۰۸۸۱۰۰	۱۱۰۷۴۹۰
امدادات دولتی	۵۴۹۱۳۰	۷۱۷۲۱۰	۷۱۷۲۱۰	۱۰۹۷۹۱۰	۱۰۵۴۵۷۰
امدادات دولتی	۲۶۴۶۴۰	۵۴۵۶۴۰	۷۴۳۳۰	۶۲۴۶۰	۸۲۳۳۲۰
امدادات دولتی	۴۴۰۹۳۰	۸۳۹۷۰۰	۱۴۳۳۹۸۰	۱۵۵۳۲۶۰	۱۳۱۴۵۴۰
امدادات دولتی	۱۸۲۷۰	۱۵۷۹۵۰	۲۴۴۴۸۰	۱۴۹۸۵۰	۸۱۶۰۰
امدادات دولتی	۵۰۶۷۰۹۰	۶۲۴۲۰	۸۵۷۲۲۰	۲۰۵۲۸۱۰	۱۹۱۱۷۰
امدادات دولتی	۲۰۷۹۰۴۶۰	۲۴۱۵۰۸۷۰	۳۲۷۴۰۹۳۰	۳۶۴۹۲۳۲۰	۳۹۰۵۹۱۳۰
مجموع واردات	۱۳۳۵	۱۳۳۶	۱۳۳۷	۱۳۳۸	۱۳۳۹

واردات عبارت بود از گندم ، شکر ، چای ، محصولات بطرولی ، تنباکو و سگوت ، ادویه و سایر محصولات کیمیایی ، تاپیر و تیوپ ، منسوجات نخی و سایر منسوجات ، فلز و مواد فلزی ، ماشین باب (بدون ماشینهای برقی) موتورهای تیز رفتار و سایر عراده ها ، بایسکل ، سامان فلزاتی، حرارت، برق، البسه مستعمل یا پوش و مواد متفرقه .

اصلاحات پولی :

در سالهای ۴۱ و ۴۲ يك اقدام مهم و مفید برای انكشاف تجارت به عمل آمد كه عبارت از اصلاحات پولی بود . ازین اصلاحات ، طبقه مولد استفاده های لازم نموده قدرت آنرا پیدا كرد تا به تولیدات خود توجه بیشتری معطوف نماید ، در نتیجه حجم صادرات قره قل كه در سال ۴۱ به ۷۰۰٫۰۰۰ ر ۱ جلد بالغ شده بود در سال ۴۲ به ۲٫۲۰۰٫۰۰۰ ر ۲ جلد ارتقا یافت . همچنان در سال ۴۰ كه محلول به ۸۰۰۰ تن میرسید در سال ۴۲ به ۳۷۰۰۰ تن بالغ شد . صادرات حبوبات روغن دار كه در سال ۴۱ به ۱۴۳۵۰ تن بالغ میشد در سال ۴۲ به ۲۳۳۳۳ تن ارتقا یافت . تنها در صادرات میوه نظر به عدم مساعدت هوا نسبت به سال ۴۱ تنقیص بعمل آمد و لی حاصلات سال ۴۳ و سالهای مابعد میوه تازه اطمینان بخش ثابت گردید .

وضع مقررات :

وزارت تجارت طی پلان پنجساله دوم برای تنظیم برخی از امور تجارتي به وضع و تدوین مقررات آتی پرداخت .

۱ - لایحه غرفه های دایمی .

۲ - طرح اساسنامه های شرکتهای سهامی .

جلوگیری از صعود نرخ اسعار و تحدید واردات :

اقدامات وزارت تجارت طی پلان دوم به منظور صرفه جوئی اسعار ، جلوگیری از صعود نرخها ، منع واردات اشیای تجملی و اشیای قابل تولید در داخل کشور قرار آتی خلاصه میشود :

۱ - اقدام برای افزایش حاصلات پنبه ، حبوبات روغن دار ، قره قل و غیره به اتفاق وزارت زراعت و آبیاری .

۲ - اقدام برای تزئید تولیدات صنعتی از قبیل پارچه باب نخ ، شکر ، سمنت و بعضی مواد دیگر كه در توريد آن اسعار بیشتر مصرف میشد .

۳ - تحدید واردات اشیای تجملی .

۴ - افزایش در محصول گمرکی اشیای تجملی .

۵ - مراقبت و كنترول بازارها برای جلوگیری از صعود بیجای نرخها .

افغانستان در نندارتونهای بین المللی آتی شركت نموده است :

۱ - نندارتون بین المللی زراعتی قاهره در سال ۱۳۴۱

۲ - نندارتون بین المللی برای بدل هوم لندن در سال ۱۳۴۲

۳ - نندارتون بین المللی پرو

۴ - نندارتون بین المللی پاریس

۵ - نندارتون بین المللی از میر

شرکتهای :

تعداد شرکتهای لیمتد ، سهامی ، تضامنی كه طی سالهای ۴۳ ۴۴ ۴۵ تاسیس شده به ۶۳ میرسد .

نتیجه پلان دوم انكشافی :

تجارت خاز جی كشور انكشاف طبیعی خود را در جریان پلان دوم طی نموده حجم صادرات در سالهای ۱۳۴۱ ۴۲-۴۳ و ۴۴ به تناسب سال ۱۳۴۰ (سال اخیر پلان اول) علی الترتیب به ۱۰-۳۰ و ۳۳ فیصد افزایش یافته است .

دورنمای انکشاف تجارت طی پلان پنجساله سوم :

وزارت تجارت برای توسعه بیشتر صادرات کشور ، اقتصادی بودن وامكانات احداث دستگاههای اصلاح کیفیت اکثر مواد صادراتی (زراعتی ، فلاحتی و باغداری) را از قبیل دستگاه کشمش پاکی ، پشم شوئی ، پشم ریشی ، قالین شوئی ، سمورت و پاک کردن روده و غیره مطالعه نموده و آنرا با تعیین قیمت مصارف آن برای سرمایه گذاری خصوصی شامل پلان پنجساله سوم نموده است .

بعد از بکار افتادن این دستگاهها ، مواد صادراتی علاوه بر مارکیتهای عنعنوی خویش به بازار های ممالک اروپای غربی جاپان و غیره راه یافته که با دریافت قیمت مناسب اسعار قابل تبادل بیشتر بدسترس کشور قرار خواهد گرفت .

صادرات کشور درطول پلان پنجساله سوم به ۴۹۱ ملیون دالر خواهد رسید که از منابع ذیل تامین خواهد شد :

صادرات اقلام عنعنوی زراعتی ۴۳۱ ملیون دالر .

کود کیمیای و گاز طبیعی ۶۰ ملیون دالر .

چون یکعده صنایع داخلی در سالهای اخیر پلان سوم به کار می افتد يك حصه از حاصلات مواد اولیه از قبیل پنبه ، پشم و جرم برای تولید مواد صنعتی به کار خواهد رفت ، ازین سبب مواد مذکور که ۳۵ فیصد صادرات را در پلان دوم تشکیل میداد به ۳۰ فیصد تنزیل خواهد یافت .

حجم اقلام صادراتی دیگر از قبیل قانین ، قره قل ، میوه و روده در طرف پلان سوم از ۲۸ تا ۴۵ فیصد افزایش خواهد یافت .

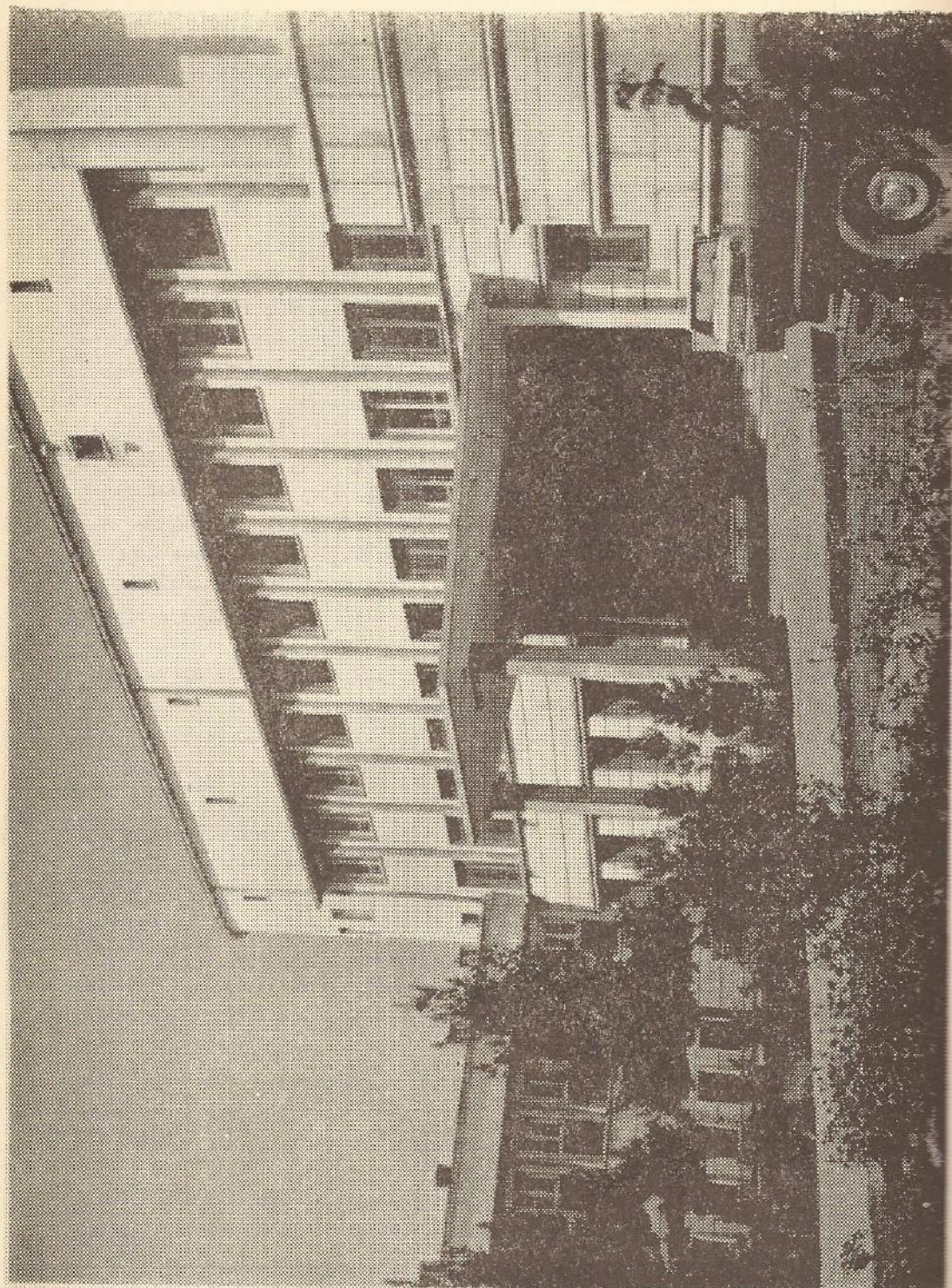
شروع صادرات گاز طبیعی در سال ۴۶ ، تولید و صدور کود کیمیای در سالهای اخیر پلان سوم در کم و کیف صادرات تغییر دیگری را وارد خواهد نمود .

فیصدی صادرات مواد معدنی که درطول پلان دوم در حدود کمتر از يك فیصد بود به ۱۳ فیصد خواهد رسید . وسطی ازدیاد سالانه صادرات از ۳ تا ۱۰ فیصد پیش بینی شده است در حالیکه فیصدی سالانه صادرات در پلان دوم از ۲ تا ۶ فیصد میرسید .

چون اکثر پروژه های صنعتی در سالهای اخیر پلان به تولید آغاز می نمایند لهذا در واردات مملکت کدام تنقیص محسوس رخ نخواهد داد بلکه توزیع مواد اسنپلاکی برای محافظت سطح قیم بیشتر خواهد شد .

توزید منسوجات نخی در حدود ۱۸ فیصد تنزیل خواهد یافت چه صنایع نساجی در سالهای اخیر به تولیدات خود شروع خواهند کرد .

قسمت دیگر فعالیت های مهم وزارت تجارت را در سال ۱۳۴۶ سرمایه گذاری خصوصی داخلی و خارجی به منظور تاسیس شرکتهای انفرادی سهامی و تضامنی تشکیل میداد .

این ساختمان در سال ۱۳۰۴ خورشیدی در محل سابق وزارت معادن و کانیات
واقع شده و در سال ۱۳۰۵ خورشیدی به وزارت تجارت منتقل گردید و در سال ۱۳۰۶ خورشیدی
تعمیرات اساسی در آن انجام گرفت.

وزارت فواید عامه

مسافرت از کابل تا قندهار در نخستین سالهای استقلال افغانستان غا لبابه اسب صورت میگرفت. موثر تیز رفتار هنوز به قدر کفایت و جود نداشت و سرویس ولاری محدود آنوقت که هر کدام به سه چهار هزار افغانی خریداری میشد فاصله (۵۱۵) کیلومتر راه را در سه روز طی میکرد.

مدتی بعد برای ساختمان اساسی سړك كندهار - هرات اقدامات صورت گرفت و با وسایل محدود سركسمازی آنوقت افغانستان دارای بیش از دو هزار کیلومتر سړك بود اما کابل با ولایات شمال از لحاظ سړكهای موثر رو ارتباط نداشت. هزاران نفر با کاروانها و اسبها فواصل بعید را در شب و روز طی میکردند. لهذا تصمیم گرفته شد که از سالنگ به آن طرف هندو کش یک راه کشیده شود که سروی مقدماتی آن در سال ۱۳۰۶ صورت گرفت. آرزوی راه یافتن به سالنگ برای برقراری ارتباط بین مرکز و ولایات شمال موجب شد ۴۰ کیلو متر راه درین دره صعب المرور ساخته شود.

مسافرت بولایت پکتیا بوسیله اسب صورت میگرفت. تنها تا نزدیک شیوکی سړك و جود داشت که بسمواری موثر از آن استفاده میشد.

پخته کاری سړكها همیشه توسط فیل صورت میگرفت و بعد برای این کار رولهای وارد گردید که با سوختن چوب بحرکت می آمد. ازین رولها در ساختمان سړكهای ولایات نیز استفاده بعمل آمد.

سینما کابل، کافه ولی، عمارت وزارت دربار و مسجد شاه دوشمشیره از بنا های جالب توجهیست که در ده سال اول استقلال تعمیر گردیده است. در عهد سلطنت اعلیحضرت محمد نادرشاه در امور ساختمانی و سړك سازی افغانستان جنبش های نوی پدید آمد و دولت برای ارتباط بهتر مرکز با ولایات وجود راهای سر تا سری افغانستان را لازمی پنداشت و راه هایی را که تا آنوقت وجود داشت به کمک مهندسان و وسایل سركسمازی به صورت صحیح و پخته تحت ساختمان گرفت، برای این کار وزارت فواید عامه در زمره وزارت خانه های دیگر به وجود آمد.

بر علاوه جاده های دیگر، بزرگ ترین اقدام زمان سلطنت اعلیحضرت محمد نادر شاه احداث جاده های در دره شکاری بود. سړك دره شکاری پس از سالها زحمت با وسایل محدود سركسمازی در سال ۱۳۱۲ افتتاح و برای ترافیک آ ماده گردید.

در ده سال دوم استقلال در سر تا سر افغانستان سړكهای نسبتا پخته مطابق با خصوصیات آن زمان اعمار گردید که مردم میوانستند با استفاده از موثر به نقاط دور دست مسافرت نموده در حمل و نقل اموال تجارتی خود از آن مستفید گردند بر علاوه در مرکز و ولایات عماراتی بنیاد نهاده شد که هم اکنون نمونه هایی از آنها در همه جا میتوان دید مثلا در مرکز تعمیر سناتوریم، پسته خانه مرکزی، عمارت باغ سر ده قندهار، عمارت قدیم مطبعه دولتی، تعمیر هو تل قندهار، تعمیر وزارت

فواید عامه درچمن حضوری ، فابریکه حجاری و نجاری در کابل ، عمارت مکتب صنایع عمارت گمرک کابل و غیره . همچنان يك تعداد بندها ، نه‌رها و پلها نیز ساخته شد .

وجود ارتباط بین ولایات مختلف افغانستان با مرکز و پیشرفت‌های صنعتی مخصوصاً در قسمت صنایع دستی و نساجی و برقراری روابط تجارتي با خارج باعث ورود صد ها عراده موتر تیز رفتار و لاری در افغانستان گردید و در پهلوی آن يك فابریکه ترمیم موتر از طرف بانک ملی افغان که انحصار موتر و پرزه های آنرا داشت در سال ۱۳۲۶ به کار آغاز نمود .

تا پایان ده سال دوم استقلال (۱۳۱۷) وزارت فواید عامه بر علاوه امور سرك سازی و تعمیرات در سراسر افغانستان امور برق و فابریكات متعدد دیگر چون نساجی ، دكمه سازی ، نختابی و غیره را نیز اداره می‌کرد .
دهه سوم استقلال افغانستان با نهضت های بیشتر عمرانی و سرك سازی آغاز می‌یابد . برای اینکه روشنی کافی بر فعالیت‌های این دوره انداخته شود فعالیت های هر سال را مورد توجه قرار می‌دهیم :

سال ۱۳۱۸

۱ - مطالعات و تحقیقات فنی در مورد بندها و انهار ، تهیه سامان و لوازم فنی آنها .

۲ - ساختمان سركهای جدید در شنوار و نقشه برداری از سرك جدید مشرقی از راه تنگ غارو و اصلاحات عمده از قبیل ترمیم و سنگ کاری و ساختمان كوته‌های معابر و ساختمان پل‌های متعدد در سرك دره شكاری .

۳ - اقدامات برای ساختمان فابریكه برق چك وردك .

۴ - اصلاح سب ستیشن برق دهمزنگ .

۵ - اقدامات برای بهبود و ضع تولید فابریكه‌ها و تاسیس يك فابریكه سنگتراشی .

۱۳۱۹

۱ - مراقبت از امور تمام راهای افغانستان و به وجود آوردن يك تشكيل منظم و تفتیش سیار برای آنها .

۲ - شروع ساختمان يك قسمت تنگ غارو .

۳ - احداث سرك جدید لغمان .

۱۳۲۱

۱ - احداث سرك جدید لغمان که دارای خط رفت و آمد می باشد .

۲ - توجه به سركهای اساسی دوردور افغانستان که در هر ولایت کار آن تحت نظر شعبات وزارت فواید عامه جریان داشت .

۳ - فعالیت برای تعمیر بند قرغه ، نه‌رهای قطن ، نه‌ر خواجه و نه‌ر رستم

۴ - تعمیر دیووی عمومی ادویه در کارته (۴) تعمیر شفاخانه مستورات و تعمیر نندار تون .

۵ - تعمیر معاینه خانه لب دریا ، تعمیر گراژهای سیاه سنگ و شهر آراء و گدامهای ارزاق و اتاقهای مهتاب قلعه موبوط وزارت مخابرات و غیره .

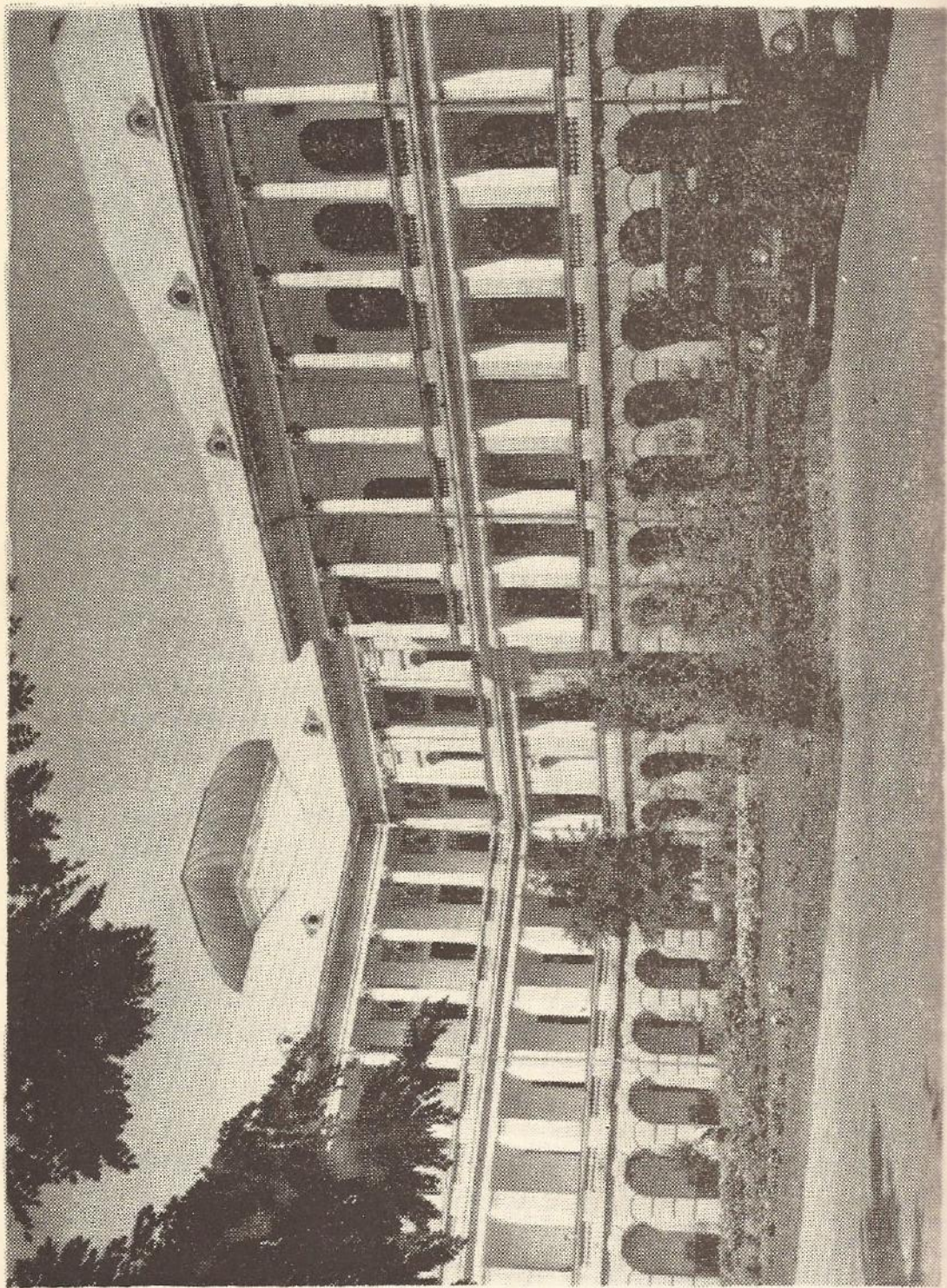
۱۳۲۲

۱ - حفر تونل اول ماهی پر و يك تونل در حصه تنگی ابریشم .

۲ - مطالعات درباره شهر جدید در رقبه دارالامان و مکتب حبیبیه و پروژه مازکیت عمومی شهر کابل .

۳ - ترتیب سکیج و مطالعات درباره تعمیر سینما در قندهار ، مکتب قضات در هرات و تعمیر شهر جدید آقچه و پیمایش شهر جدید بغلان .

عمارت وزارت فوائد عامه

۴ - فعالیت برای تعمیر و ساختن نهر مرغه در سپین بولدك ، نهر سراج بند خروار ، بند سراج ، نهر اجمیر برای پانزده هزار جریب زمین و خشك کردن باطلاقهای غوری و بغلان و اقدامات برای خشك کردن با طلاقهای کابل از قبیل چمن بیني نیزار ، خواجه رواش ، وزیرآباد .

۵ - تاسیس هوا شناسی مرکزی در دارالامان و افتتاح سرویسهای جوی در پغمان ، قندهار ، جلال آباد ، فراه ، گرشك و غزني .

۱ - فعالیت در امور ساختمانی سرك تنك غارو و دروخته و پل سرخ آب .

۲ - تعمیر مقبره اعلیحضرت شهید ، سینمای باغ نواب ، پنبستو ٲولنه ، مؤسسه دندان سازی ، سناتوریم نسوان ، شفاخانه مستورات و اتمام کارهای تعمیراتی قصر دارالامان و هوتل بهار .

۱۳۲۴

۱ - احداث سرك بین نغرك و پل سرخ .

۲ - تکمیل سرك تنك غارو .

۳ - سرنگپرانی و صخره کاری دره گلبهار برای ساختن سرك موتر رو از چهاریکار تا قریه بانده پنجشیر .

۴ - آغاز کار تعمیر برای حکومت های کلان قلات و گرشك ، حکومت ، دواين و گمرك جدید سپین بولدك .

۵ - تعمیر پل سید خیل بین گردیز و خوست .

۶ - ترمیم سرك گردیز و خوست .

۷ - احداث سرك جدید بطول ۲۴ کیلو متر بین حکومت اعلی فراه و انار دره .

۱۳۳۵

مطالعات برای پخته کاری و اساسی ساختن سرك سپین بولدك و گرشك

احداث سرك میرزكه و سرك جدید از میمنه تا میرزا اولنگ .

۱۳۲۶

افتتاح کوتل چیچل ، احداث سرك گردیز - خوست ، احداث سركی در ناحیه تیشگان از پل ظفر تا پل طوطی در ولایت بدخشان .

۱۳۲۷

تکمیل عمارت مرکز هوا شناسی مزار شریف و عمارت گدام ، تعمیر رهایش میضان بستری در پهلوی شفاخانه ملکی فراه .

ده سال چهارم

چند سال قبل حکومت قرار دادی در باره اعمار پروژه های آبیاری و ساختمان های بزرگ با کمپنی موریسن کنودسن امریکائی امضاء نمود. این پروژه ها شامل بندها ، راهها و تعمیرات بود. ازهمان آوان برای ساختمان شاهراه تورخم - کابل و سرك بزرگ گرشك - قندهار و سرك جدید قندهار - سپین بولدك و پلان و نقشه های نهر بغرا ، بند خروار ، بند سراج و پروژه آبیاری جلال آباد اقداماتی بعمل آمد به این ترتیب موضوع ساختمان راهها و بندها و تعمیرات وارد مرحله متین تری گردید .

۱۳۲۸

پروژه آبیاری بغرا وارد مرحله عملی شد و ساختمان سرك قندهار - سپین بولدك تکمیل گردید . همچنان به امتداد سمت غربی در یای هلمند از گرشك تا چخانسور يك پروژه آبیاری تحت اجرا گرفته شد تا برای (۲۰۰۰ ر ۵۲) ایگر زمین آب ذخیره گردد .

برای ساختمان بند کجکی که (۲۰۰۰ ر ۳) ایگر فت آب را در قابستان برای آبیاری ذخیره میکند نیز اقداماتی بعمل آمد .

تعمیر بعضی مکاتب و پسته‌خانه ها و تعمیر دارالحکومگی ولایات پکتیازیر ساختمان گرفته شد .

۱۳۷۹

فعالیت وزارت فواید عامه بیشتر متوجه امور تعمیراتی مرکز ولایات بود ، از جمله تعمیرات مرکز میتوان از تعمیر ستادیوم چمن و تعمیر قصر چهلستون نامبرد در ولایات عموماً مکاتب ابتدائی پسران و مستورات تکمیل شد و درین فعالیت تعمیرات سینما ها سر رشته داری ها و گدامها نیز شامل می‌باشد .
در قسمت سرکسازی ساختمان سرک کلفت قابل توجه می‌باشد .
در قسمت پلها میتوان از ادامه کار ساختمانی پلهای نه برجه ، چهار برجه
پل کشک سنائی ، پل خار خشه ، پل نائی ، پل کنک در غزنی یاد آور شد .

۱۳۳۱

مجموع کار وزارت فواید عامه در قسمت سرک سازی در مرکز ولایات به ۲۹۵۶۲۰ متر مکعب میرسید .

۱۳۳۲

فعالیت وزارت فواید عامه متوجه تعمیر ، بندها و سرکهای مهم نیم کاره یوده به منظور تسریع عملیات پلان های اساسی را تطبیق نمود .
در قسمت ساختمانهای نیم کاره مرکز میتوان از تعمیرات ستادیوم ، قصر چهلستون ، مسجد بابرشاه ، هتل دارالامان ، تعمیر هتل کابل ، تعمیر ارگ شاهی و سرک تنگ غارو نامبرد .

در ولایات نیز کارهای عمده را چنین میتوان خلاصه کرد :
تعمیرات ماموریت های مالیه در قندهار ، ساختمان معابر جدید در هرات ، تعمیر محکمه عدلیه در قطن ، تعمیر سینما و شفاخانه مستورات در مزار شریف تعمیر شفاخانه مستورات در ننگرهار ، تعمیر شفاخانه ملکی در غزنی ، تعمیر مرکز هواشناسی در فاریاب ، ترمیم ارگ جبل السراج در پروان .
تعمیراتی که درین سال تکمیل گردیده عبارت است از تعمیر میدان هوائی تعمیر هتل دارالامان ، تعمیر مطبخ وزارت مالیه ، تعمیر گدامهای دهمزنگ و ریشخور تعمیر هتل کابل در سال ۳۳ سریعتر پیشرفته و اتاقهای طبقه فوقانی آن تکمیل گردیده و برای پذیرائی مهمانان آماده شد .

کار ترمیم قصر دارالامان و نیه تاج بیک جریان داشته مخصوصاً در قسمت معماری ، سنگتراشی و نجاری آن فعالیت بیشتری صورت گرفت .
در ولایات نیز فعالیت برای کار عمارات مختلف دوام داشت .

۱۳۳۳

بند سراج غزنی نزده متر بلند گردیده و در قسمت سرنگیرانی کانکریت ریزی سنگ کاری ، هنگاف کاری ، پالش قیر ، پلستر کاری ، کندن تهداب بند و پرکاری آن فعالیت هائی صورت گرفت .

سرک خواجه رواش از حصه میدان پشمنوستان تا میدان هوائی به فاصله پنج کیلو متر احداث شد .

سرک سروبی و گلپهار سرنگیرانی ، جبل کاری و جفله اندازی گردید .

سرک کابل تورخم به فاصله ۲۴۰ کیلومتر برای قیر ریزی آماده شد .

در ولایات فعالیت های آتی صورت گرفت :

۱ - ساختمان پل پخته هشت کمانه روی دریای کشنده .

۲ - تعمیر یک پل پخته بالای نهر رباط چشمه شفا .

۳ - احداث سرک جدید بین شولگره و سنگ چهارک به طول ۴۰ میل .

۴ - احداث و تمدید سرک بین حکومت دره صوف و معدن ذغال سنگ .

- ۵ - پخته کاری سرک کلفت .
 - ۶ - ترمیم سرک بین شیندند و تورغندی .
 - ۷ - سرنگبرانی سرک تورغندی و ترمیمات سرکهای دیگر .
 - ۸ - کانکریت یک قسمت سرک تورغندی .
 - ۹ - ساختمان تمام سرک جدید تورغندی .
 - ۱۰ - جغله اندازی و پر کاری سرک قلات - سپین بولدک .
 - ۱۱ - احداث سرک اشپشته و پلخمری و سرک پلخمری تا دشت خواجهالوان سرک گرداب و سرک چشمه شیر .
 - ۱۲ - ساختمان بیست و دو پل جدید از چوب دستک و سنگ .
 - ۱۳ - تمدید سرک جدید از بهارک تا جرم و از بهارک تا زیباک .
 - ۱۴ - کانکریت ریزی پل متک .
 - ۱۵ - اصلاح و ترمیم سرکهای پروان .
- ۱۳۳۴
- ۱۶ - تنظیم پلان احداث سرکها و پلها و ذخیره آب .
 - ۱۷ - تاسیس فرماندانی عمومی قوای کار .
 - ۱۸ - تنظیم لایحه کار و تعلیماتنامه .
 - ۱۹ - ترتیب لایحه نرخها .
- ۱۳۳۵

در سال ۱۳۳۵ پلان پنجساله اول پیش بینی کرده بود که طی پلان باید یکمزار کیلومتر سرکهای مهم افغانستان پخته کاری و قیر ریزی شود و مبلغ هنگفتی برای ترمیم و حفظ و مراقبت سرکهای موجوده نیز تخصیص داده شد .

امور ساختمانی برود کاست و ستدیوی موج کوتاه رادیو افغانستان، عمارت بزرگ مکتب حبیبیه و لیلیه یک هزار نفری دارالمعلمین، خزانه دافغانستان بانک تعمیر سه منزله هوتل کابل، تعمیر جدید وزارت معادن و صنایع، تعمیر جدید وزارت امور خارجه، تعمیر دستگاه تلفن اتومات که اینها قسما توسط وزارت فواید عامه و قسما توسط کمپنی های خارجی و نمایندگی های شان در کابل زیر کار گرفته شد .

مساعی قوای کار وقف دومنظور عمده شده بود یکی تکمیل پرسونل و وسایط مورد نیاز و دوم پیشبرد وظیفه اصلی یعنی سرک سازی . برای این منظور یونتهای قوای کار چنین تقسیمات شد .

سه واحد کار در سرک تورخم - جلال آباد و یونتهای چهارم در ولایت قطغن به ساختمان سرک کنندز - امام صاحب گماشته شد . بعد که کار در سرک تورخم جلال آباد تقلیل یافت یونتهای ۲ و ۳ نیز به قطغن اعزام شدند تا به کار ساختمانی سرک جدید کنندز - قزقلعه مشغول شوند .

غند تعلیمی که در سرک مشرقی با قطعات دیگر فعالیت میکرد به کابل خواسته شد و اصلاح سرک چهلستون - دارالامان، اصلاح و ترمیم سرک کابل - یکه توت سرک مقبره اعلیحضرت شهید، همکاری با ساختمان سرک میدان هوایی و قصر چهلستون، منطقه نندار تون بین المللی، اصلاح و ترمیم سرک بینی حصار و پخته کاری سرک کوتل یک لنگه از فعالیتهای این غند بشمار میرود .

در قسمت بند وانهار از متخصصین تخنو پروم اکسپورت اتحاد شوروی برای اجرای کارهای انکشافی در ساختمان کانال ننگرهار و سه بند مخزن آب در پالتو سرده و خروار استفاده شد . کانال ننگرهار در حدود ۱۵۰ هزار جریب زمین را آبیاری کرده نیروی برق از آن حاصل میشود .

فعالیت عناصر مرکزی و یونتهای قوای کار عبارت بود از ساختمان سرك كندز قزل قلعه ، عقد قرار داد ساختمان قسمت اول سالنك تعمیر جدید لیسه حبیبیه تعمیر مؤسسه صحت عامه ، تعمیر شفاخانه سه صد بستر ، تعمیر بناری شانگه دافغانستان بانك ، تعمیر وزارت امور خارجه ، تعمیر استدیوی برودكاست موج کوتاه ، تعمیر خزانه پس انداز دافغانستان بانك، تعمیر جدید وزارت معادن و صنایع و بند ز قزل قلعه .

۱۳۳۸

در طی ده سال پنجم استقلال وزارت فواید عامه به كمك دو پلان پنجساله اقتصادی توانست شاهراهای عمده را تکمیل کند که مختصراً توضیح می یابد .

- ۱ - شاهراه تورخم - جلال آباد با تمام پلها و دیوارهای آن .
- ۲ - شاهراه کابل - جلال آباد .
- ۳ - شاهراه کابل - متك سنك كاری ، پخته كازی پلها و تعمیر پلچكههای آن
- ۴ - شاهراه قزل قلعه - دوشی بطول ۲۳۵۶ کیلومتر تا دوشی تکمیل گردید ساختمان پل الچین بر روی دریای کندوز یکی از مهمات پروژه ساختمانی شاهراه قزل قلعه - دوشی می باشد .
- ۵ - شاهراه تورغندی - هرات - کندهار .
- ۶ - پروژه ساختمانی سرك سالنك .

قیر ریزی سركها :

سرك كابل تا متك در حدود سی و پنج کیلومتر اسفالت شد . برای اسفالت سرك تورخم - کابل با اداره همکاری بین المللی امریکا به تاریخ ۲۱ جون ۱۹۵۸ موافقتی بعمل آمد .

پروژه حفظ و مراقبت :

این پروژه به موافقه اداره همکاری بین المللی امریکا در کابل زیر دست گرفته شد که امور حفظ و مراقبت را از لحاظ ماشین شدن کارها بهبود بخشید .

پروژه ترانزیتی :

موافقه پروژه ترانزیتی که ساختمان و اسفالت سرك سپین بولدك را در پر میگرفت در ۲۰ جون ۱۹۵۸ امضاء گردید و امور سروی ، دیزاین و عکاسی هوایی سرك مذکور در سال ۱۹۵۹ توسط دو شرکت امریکائی خاتمه یافت .

میدان هوایی بگرام :

قرار داد ساختمان میدان بگرام به تاریخ ۱۵ قوس ۳۶ با مؤسسه تخنواکسپورت شوروی امضاء و کار آن آغاز شد . درین مدت ۹۰ فیصد امور کانکریشی و ۶۰ فیصد امور تعمیراتی آن انجام یافت .

میدان هوایی کابل :

قرار داد ساختمان حصه اول میدان هوایی کابل در ثور ۱۳۳۸ با تخنواکسپورت شوروی امضاء گردید و امور مقدماتی آن آغاز شد .

۱۳۳۹

سرك كابل - چهاریکار چهل کیلومتر اسفالت گردیده و کار ساختمان بقیه نقاط این شاهراه به شدت جریان داشت .
قرار داد ساختمان عمارات پوهنتون با شرکت ساختمانی هوختیف بامضاء رسید و کار ساختمان آن آغاز گردید .

۱۳۴۰

کار اسفالت سرك كابل - جبل السراج آغاز گردید و در امتداد این سرك دوپل ۲۲ متری گادری ساخته شد .

از جبل السراج تا اولنگک بیست و چهار کیلو متر سړک خامه کاری و ۳۱ کیلو متر اسفالت شد.

از دو شاخ تا تونل شمالی و از اولنگک تا تونل جنوبی ۲۲۵ کیلو متر سړک پخته کاری گردید.

کار اسفالت طبقه دوم سړک دوشی - قزل قلعه آغاز یافت. امور ساختمانی سړک کابل - تورخم دوام داشته اسفالت طبقه دوم سړک مذکور بطول ۱۵۲ کیلو متر آغاز گردید.

سروی سړک جدید کابل - قندهار پایان یافت و ده کیلومتر آن اسفالت شد. شاهراه قندهار - کشک به طول ۶۸۰ کیلومتر کانکریت ریزی شد. تا ختم سال چهل در تمام افغانستان سرکهای فرعی ۳۹۳ کیلومتر اسفالت و ۸۸۸ کیلومتر برای قیر ریزی آماده گردید.

کارهای ساختمانی مؤسسات آتی تحت نظارت وزارت فواید عامه تکمیل گردید.

- ۱ - تعمیر ریاست کار توگرافی.
- ۲ - تعمیر وزارت معادن و صنایع.
- ۳ - تعمیر پوهنتون.
- ۴ - تعمیر شفاخانه سه صد بستری.
- ۵ - تعمیر صحت عامه.
- ۶ - تعمیر استودیوی رادیو افغانستان.
- ۷ - تعمیر خزانه د افغانستان بانک.
- ۸ - تعمیر مرکز تربیه وی یکه توت.
- ۹ - تعمیر مکتب حبیبیه.
- ۱۰ - تعمیر بند قرغه.
- ۱۱ - تعمیر خیاط خانه وزارت دفاع ملی.
- ۱۲ - تعمیر هتل کابل.
- ۱۳ - تعمیر لیسه نادریه.
- ۱۴ - تعمیر ریاست ترانسپورت عمومی.

۱۳۴۱

در پلان پنجساله اقتصادی اول ساختمان ۱۰۳۲ کیلومتر سړک پیشبینی شده بود اما وزارت فواید عامه ۱۷۰۹ کیلو متر سړک ساخت که ازین جمله ۴۴۴ کیلومتر قیر ریزی و ۱۶۰۹ کیلو متر کانکریت شده.

قیر ریزی طبقه اول این سړک در حصه تنگی ابریشمین و سنگ سوراخ ۳۸ کیلو متر انجام یافت و کار قیر ریزی از حصه دهن تنگی تا پل اول آغاز شد. کار سړک سالنگ به همکاری یونت های قوای کار جریان داشت.

شاهراه سالنگ از جبل السراج تادوشی دارای ۱۰۸ کیلومتر طول و ۲۷ پل گذاری می باشد همچنین شاهراه مذکور ۴۰ پلچک ۳۵۳ آبرو سنگی ۱۳۳۰۰ متر دیوار استنادی ۶۴ تعمیر رهایش و یک هتل عصری با ۲۶۷۶ متر تونل دارد.

سړک کابل شیرخان بندر:

این سړک از طریق سالنگ ۳۹۸۶ کیلومتر و از طریق دره غوربند و دره شکاری ۵۸۸ کیلومتر طول دارد که یکی از شاهراه های مهم کشور میباشد.

شاهراه تورغنندی - هرات - قندهار:

این پروژه ۶۷۸ کیلومتر طول دارد. سړک مذکور ۱۰۰ کیلو متر راه را نسبت به سړک سابق کوتاه میسازد. عرض سړک ۱۲ متر است که ۷ متر آن کانکریت شده.

سړك قندهار - سپين بولدك :

سړك قندهار - سپين بولدك كه به تاريخ ۱۰ قوس ۴۱ افتتاح كړيد ۱۰۵ كيلو متر فير ريزي شده و پل ترنك كه از جمله بزرگترين پلهاي افغانستان است داخل اين سړك مي باشد . ساختمان سړك ۱۰۵ كيلومتر توسط كمپني (موزيسن كنودسن) و فير ريزي آن بو سيله يك شركت ديگر امريكائي انجام شده است .

سړك پغمان :

سړك كابل پغمان كاملا اسفالت شده ومورد استفاده ترافيك قرار گرفته است .

ساختمان سه پل در ننگرهار :

در قطار پلانهاي انكشافی دولت ساختمان سه پل مدرن در ولايت ننگرهار نيز شامل مي باشد . اين پلها عبارتند از پل بهسود ، كاهه واسمار .

سروى سړك پلخمرى - مزار شريف - شبرغان :

وزارت فوايد عامه قرار داد سروى سړك مزبور را با تخنو اكسپورت شوروى عقد كرد و كار آن جاريست .

فابريکه خانه سازى .

تاسيس اين فابريکه در سال ۴۱ از اقدامات عمده وزارت فوايد عامه به حساب مي رود . اين پروژه برای انكشاف خانه هاي رهائش از تخته هاي كلان كانكريت آهنگدار در شهر كابل و يك پاينگاه مؤلد ساختمانهاي كانكريت آهنگدار به شكل پارچه هاي مكمل برای پروژه هاي صنعتی وغيره در كشور ما مي باشد .

اين فابريکه در سال ۳۵۰۰۰ متر مربع سامان كانكريتي برای ساختمان رهائشي و سال ۶۰۰۰ متر مكعب سامان كانكريتي آهنگدار برای ساختمان هاي صنعتی پروژه مرکز و اطراف توليد ميكند . همچنين انواع پايه ها ، ستونها ، بلوك هاي ته داب ، گادر زیر جر ثقیل ، تخته هاي سقف ، سرطاق و تخته هاي با ميوش می سازد .

فابريکه خانه سازى قسما از سرمايه دولت و قسما از قرضه امدادی اتحاد شوروى توسط متخصصين افغانی و تخنو اكسپورت زیر كار گرفته شده است .

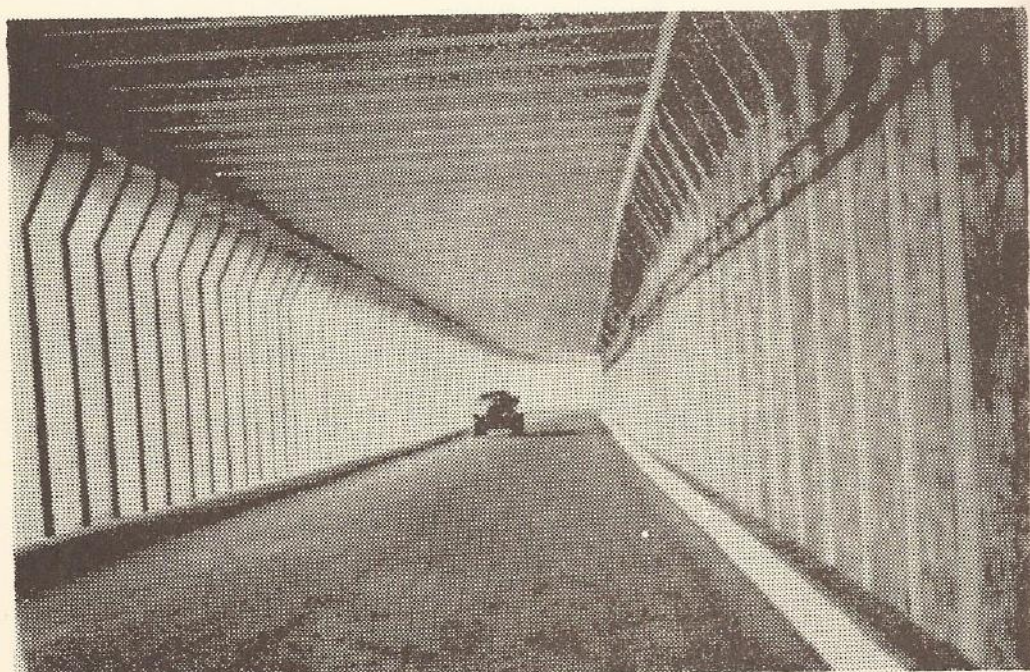
در سال مذکور آنچه قابل تذكار بيشتر است ساختمان واحداث سړك کوتل سر كنډو بابا و سړك ارگون - گوگامنده و آغاز كار سړك هرات - اسلام قلعه و سروى سړك پلخمرى - مزار شريف و شبرغان مي باشد و هم آغاز فعاليت برای راه سازى در ولايت پكتيا يکی از اقدامات مهم وزارت فوايد عامه به حساب مي رود ساختمان سړك كابل - گردیز در جمله پلانهاي انكشافی دولت داخل پروژه انكشافی پكتيا گرديده است .

درين سال پروژه ميدان هوایی كابل به كمكهاي اقتصادي و تخنيکی اتحاد شوروى تکميل و افتتاح گرديد .

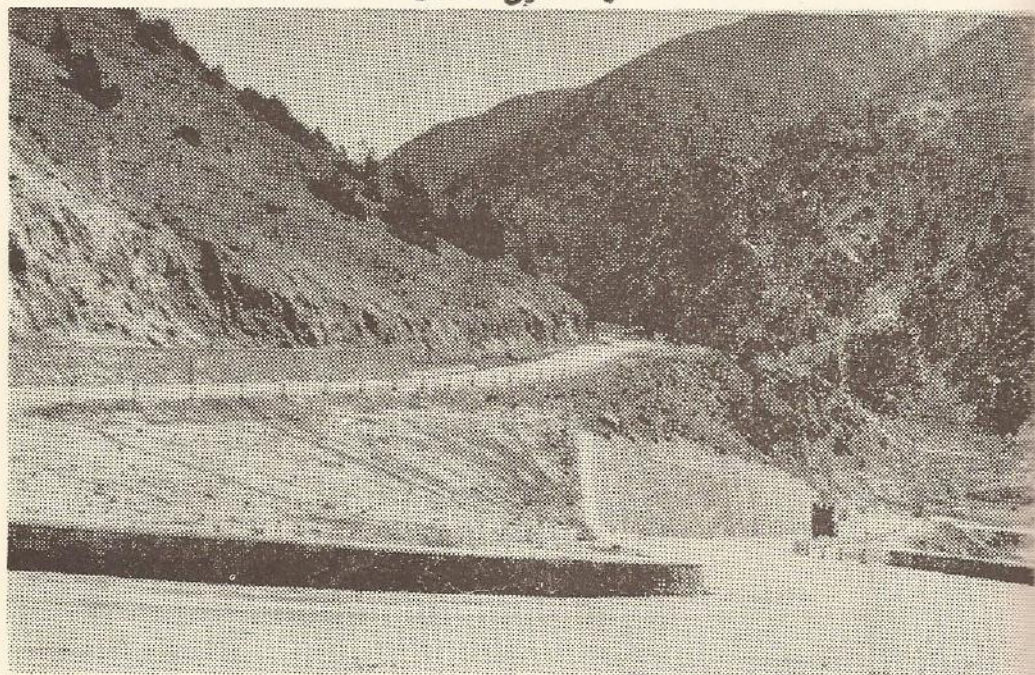
۱۳۴۳

درين سال بيش از همه اتمام و افتتاح شاهراه بزرگ سالنگ قابل تذكار است سړك سالنگ پس از شش سال کار مداوم افراد زحمت کش قوای کار و متخصصان وانجنيران سړك سازى ساخته شد .

اين شاهراه كه هر متر آن با مصارف هنگفتی اعمار شده راه زان نسبت به دره شكاری ۲۰۰ كيلو متر کوتاه تر ساخت .

راه قادری سالنگ

دره خنجان در سالنگ

شاهراه سالنگ در همه جا به عرض شش متر اسفالت شده و در گولائی ها برای جلوگیری از تصادمات عریض تر است .

به قرار احصائیة مستند با جریان ترافیک در شاهراه سالنگ از لحاظ معاملات اقتصادی سالانه دو صد و هفتاد و هفت ملیون افغانی مفاد ترانسپورتی متصور است در حالیکه مصارف آن روز افتتاح به ۶۹۸ ر ۲۰۳ ر ۲۵۶ ر افغانی بالغ گردید .

۱۳۴۵

یک یونت قوای کار در شهر کابل به منظور کمک با بناروالی در ساختمان سرکها مؤظف گردید . این یونت یک قسمت کارهای سرکهای شیر پور ، کارته ۳ ده نو ، ده بوزی ، دیوار کنار دریای چمچه مست ، پل چمچه مست ، باغ بالا و عریض ساختن پل شاهلی ، تجدید پل نادر پنبتون (پل خشتی) سرک مطبوعه دولتی سرکهای کارته سید نور محمد شاه مینه و سرکهای پارک زرنگار را تکمیل کرده است ، کار ساختمان سرک پلخمری - مزار شریف - شبرغان بطول ۲۲۰ کیلومتر آغاز گردیده .

شاهراه تورغندی - هرات قندهار :

شاهراه تورغندی-هرات قندهار که ۶۷۱ کیلومتر طول دارد از کانکریت آهندار ساخته شده است .

در طول این شاهراه بزرگ پلهای بزرگی اعمار گردیده که هر کدام از لحاظ قدرت ساختمان و تحمل بار داری ارزش فراوان است . از آنجمله باید از پل بزرگ پنبتون روی دریا ی هریرود بطول ۴۱۰ متر و پل دریای فراه رود بطول ۳۲۶ متر یاد آور شد .

کار ساختمان پروژه سرک کابل - پل علم که به پکتیا منتهی میشود به طول ۶۷ کیلومتر آغاز گردید .

کار ساختمان پروژه بولی تخنیک به وزارت فواید عامه ارتباط یافت ، این پروژه ساختمان چهار پوهنجی و یک تخنیکم را در بر میگیرد .

برای حفظ و مراقبت سرکهای افغانستان به خصوص شاهراها ریاستی به نام حفظ و مراقبت تشکیل شد و به کار آغاز کرد .

نگهداری شاهراها و سرکها :

دستگاههای مهم و ضروری حفظ و مراقبت بادر نظر گرفتن وضع مالی کشور به صورت عصری و مطابق با شرایط امروز پایه گذاری شد و تشکیلات قبلی حفظ و مراقبت وسعت یافت و تمام ادارات حفظ و مراقبت زیر اثر یک ریاست عمومی حفظ و مراقبت درآمد .

امور پروژه کانال ننگرهار تکمیل و افتتاح گردید . ساحه که ازین کانال آبیاری میشود ۱۵۲۰۰۰ جریب زمین را احتوا میکند که از آن جمله ۲۰۰ ر ۳۲ جریب زمین زراعتی سابقه و ۱۲۰۰۰۰ جریب زمین زراعتی جدید می باشد .

تاکنون بیش از ۲۰۰۰۰ جریب زمین تسطیح ابتدائی گردیده و قسمتی ازین اراضی که تسطیح آن انجام یافته تحت زراعت در آورده شده است .

ساختمان یک بند مقابل طغیان آب دریای هیرمند در چخانسور آغاز یافت و احداث راهی بین فراه شروع شد . همچنان کار ساختمان پل دریای چمچه مست تکمیل گردید .

در نظر گرفته شد که در سال ۱۳۴۴ در حدود ۵۰ تا ۱۰۰ خانه ارزان قیمت در سید نور محمد شاه مینه توسط قوای ساختمانی اعمار گردد . کار قیر ریزی راه کابل - جبل السراج پایان یافت و موافقه شد که سروی راه کابل - هرات از طریق دایزنگی توسط یک شرکت ایتالوی شروع شود .

اعلیحضرت معظم همایونی اراده فرمودند تا حکومت به منظور بهبود وضع صحی و مدنی باشندگان نقاط فرسوده شهر کابل پلان عاجلی روی دست بگیرد تا از یک طرف قسمت های فرسوده شهر از بین برود و از جانب دیگر منازل جدیدی برای باشندگان آن تهیه شود .

۱۳۴۵

امور ساختمانی و اسفالت سرک کابل - قندهار پایان یافته و رسماً افتتاح گردید .

شاهراه کابل - تورخم :

از کابل تا تورخم ، بعضی قسمتهای سرک که قبلاً در معرض تهدید آب قرار داشت و مشکلاتی در موسم بارانی برای ترافیک ایجاد میکرد با تعمیر دیوارهای استنادی جلو آب گرفته شد . همچنان در قسمت هائیکه سنگریزه به حجم و مقدار بیشتر بر سرک سرازیر میشد به حفر تونلها اقدام گردید و در شیله ها پلهای بزرگ اعمار شد که شمار آن به ۹۷ میرسد .

امور ساختمانی نهر های بیدک اجمیر و شیروان تکمیل گردید .

کار بند سرده که به مقصد آبیاری ۶۰۰۰۰ - ۸۰۰۰۰ ر جریب زمین شروع شده بود تا اخیر پلان دوم تکمیل گردید و در ظرف سالهای آینده شبکه آبیاری و تسطیح اراضی آن انجام خواهد یافت .

کار احداث و ساختمان سرک دوشی - شیرخان بندر پایان یافته و شاهراه مذکور افتتاح گردید ، این شاهراه ۳۱۴ کیلو متر طول و هفت متر عرض اسفالت دارد ، در طول آن پنج پل بزرگ ۳۱ پلچک و ۱۳۲۹ آبرو ساخته شده است .

سرروی پروژه ساختمان خانه سازی در زنده بانان که در سال ۴۲ تکمیل گردیده بود در سال های مابعد جمعا ۲۵۶۶ آپارتمان آن تکمیل گردید .

ریاست شهر سازی به کمک متخصصان ملل متحد در تثبیت محل مراکز یکعه ولایات اقدام نموده نقشه های آنها ترتیب و برای ساختمان به ولایات مربوط سپرد .

ساختمان و قیر ریزی سرک هرات - اسم قلعه آغاز گردید .

از ۲۴۵ کیلو متر سرک کابل - گردیز ۳۰ کیلو متر یک طبقه اسفالت شد و در نظر است تا اواخر پلان سوم تا گردیز قیر و از گردیز تا خوست ساختمان سرک صورت بگیرد . درین پروژه نظر به نوع کار و شرایط توپوگرافی پروگرام کار طوری ترتیب یافته که سرروی و پروژه سازی آن قسمت به قسمت انجام شده متعاقباً به کار های ساختمانی اقدام میگردد .

کار ساختمانی سرک کنرها و حصارک آغاز گردیده و تا اکنون از جمله امور ساختمانی ۶۳ کیلو متر سرک کنرها در حدود ۱۷ کیلو متر و از جمله ۳۰ کیلو متر سرک حصارک ۲ کیلو متر آن پیشرفته است .

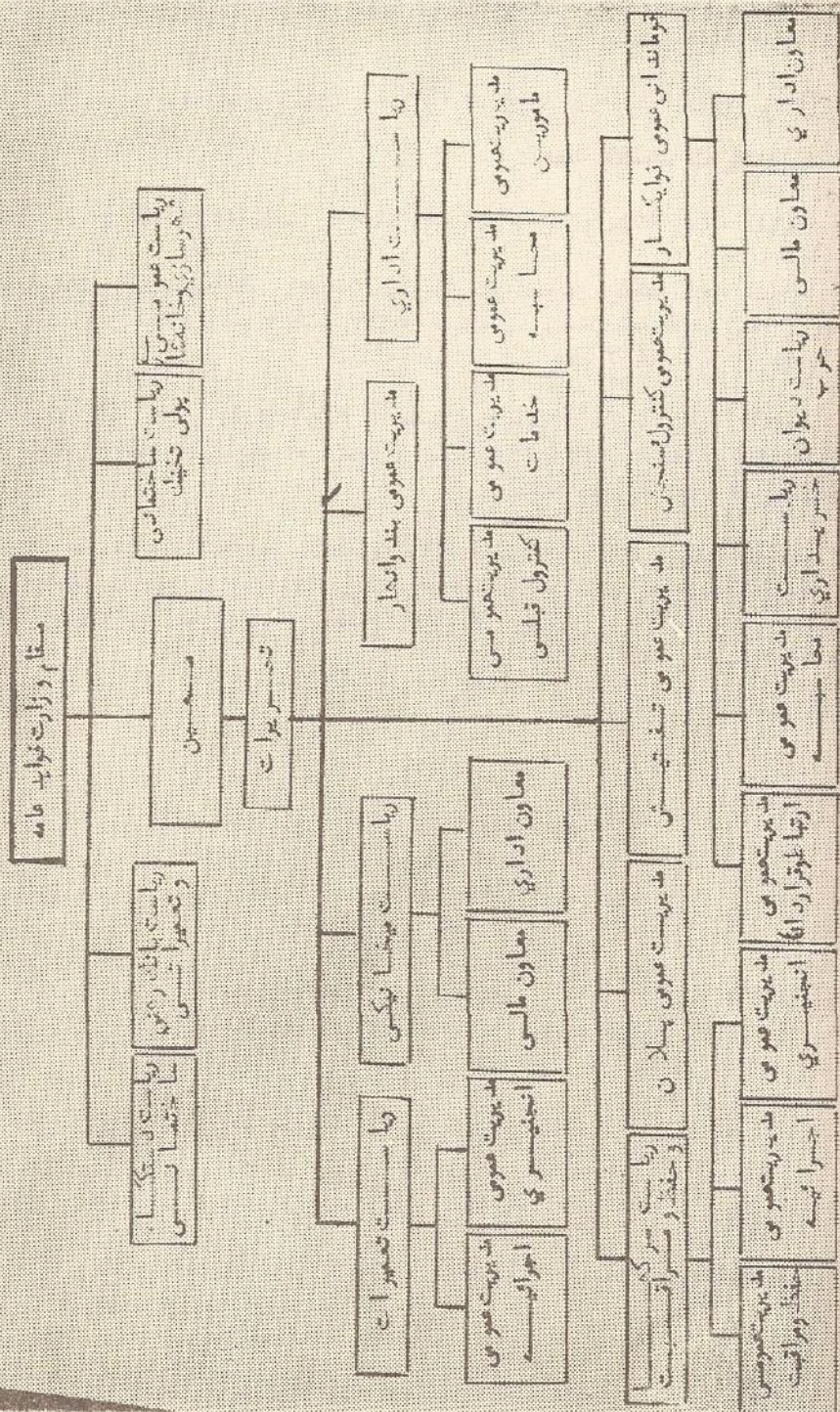
۱۳۴۶ و ۴۷

وزارت فواید عامه با پایان پلان پنجم سال دوم و آغاز پلان سوم احداث راهها و ساختمانها را چنین در نظر گرفت .

ساختمان و قیر ریزی سرک مزار شریف - تاشکند که سرروی و پروژه آن به زودی تکمیل خواهد شد .

تکمیل این سرک در سال سوم پلان در نظر گرفته شده است .

سرک شبرغان فاریاب - هرات که قسمت باقیمانده نیمه قوسی شاهراه سرتاسری کشور را تشکیل میدهد در سال سوم پلان سوم سرروی و پروژه سازی خواهد گردید .

سروی و پروژه سازی سرکهای کندز - خان آباد - تالقان - فیض آباد، اصلاح سرک
فراه رود - فراه چخانسوز و سرک گردن دیوار پنجاب نیز در سال دوم پلان روی
دست گرفته خواهد شد .

اعمار پلهای امام بکری ، چار دره و کشم روی دست است .

سرک هرات - اسلام قلعه :

سروی نهائی شاهراه هرات - اسلام قلعه در سال ۱۳۴۳ آغاز و تقریباً یکسال
دوام کرد .

احداث سرک مذکور توسط يك شرکت امریکائی که ساختمان شاهراه هرات
قندهار را نیز به عهده داشت در سنبله ۱۳۴۵ شروع و در ۲۲ میزان سال ۱۳۶۴
ختم گردید و به تاریخ ۳ جدی ۱۳۴۶ افتتاح شد .

مبلغیکه در این پروژه به مصرف رسیده (۲۹۰٫۳۵۳٫۹۰۰) دالر و ۶۴ ملیون افغانی
می باشد که از آنجمله (۲۹۰٫۹۴۲) دالر از امداد بلا عوض امریکا و بقیه آن از
گرایت امریکا تادیه گردیده است .

مصرف افغانی پروژه از بودجه انکشافی دولت پرداخته شده است .
طول شاهراه هرات - اسلام قلعه به شمول ۱۵۳ متر پل بزرگ کانکریتی بالای
دریای هریرود ۵۷۷۰ متر معبر ۷۲ ز ۱۲۳ کیلومتر است، عرض قیر ریزی شده
آن ۲۰ تا ۶ متر می باشد .

وزارت اطلاعات و کلتور

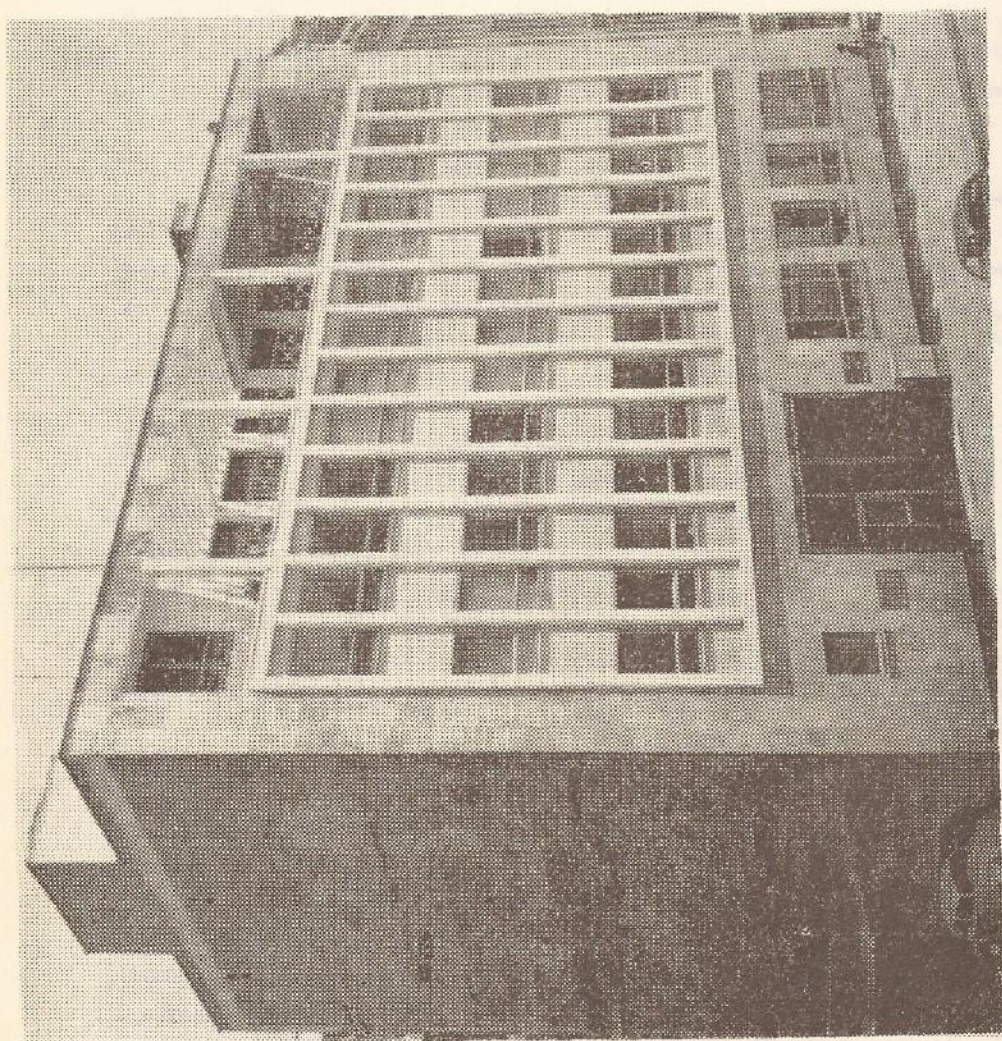
جامعه افغانی که جزء جامعه بین المللی میباشد در پیروزی تمدن بشری سهم بارزی داشته طبق شرایط زمان و مکان برای انکشاف این تمدن کوشیده است چنانچه جریده و جریده نگاری در افغانستان که يك جزء مهم فرهنگ بشری میباشد تقریباً يك قرن پیش پایه گذاری گردیده است لیکن از ۱۲۴۲ که تا سپس جریده «کابل» را در آن نشان داده اند تا ۱۳۱۸ که سال تاسیس ریاست مستقل مطبوعات می باشد جریده و جریده نگاری رویهم رفته در حال انکشاف دیده میشود .

قبل از ۱۳۱۸ تشکیل مستقلی برای مطبوعات سر تاسر کشور وجود نداشت بلکه تنها اداراتی در وزارت های خارجه و داخله برای امور مطبوعاتی بوجود آمده بود و هر جریده مسئول امور نشراتی خود بوده مستقیماً از طرف دربار نگرانی میشد .

گرچه جریده نگاری در افغانستان به مقایسه کشور های غربی عمر بس کوتاهی دارد اما به مقایسه اکثر کشورهای شرق میانه و جنوب آسیا ، کشور مادرین راه پیشقدم میباشد و یا اینکه مطبوعات آن با مطبوعات بعضی کشور های این مناطق معاصر میباشد اما در مورد اینکه چرا مطبوعات در این مناطق به شمول افغانستان بعد تر ظهور نموده است علت آن در پهلوی عوامل تاریخی و جغرافیائی ، شیوع بی - سواد ی و بی خبری کشور کشایان این مناطق از تاثیر و ارزش زوحي مطبوعات در زد و خورد های تاریخی میباشد و رنه تردیدی نداشت که چون ناپلیون بونا پارت و برخی از زمامداران آلمان در تاخت و تاز های خود این سلاح را نیز به کار میبردند و امروز در آغوش تاریخ ، مطبوعات و صنائع ما اشخاصی مثل گوتنبرگ وجود میداشت .

بهر تقدیر مطبوعات در تمام کشور های جهان و ادوار تاریخ با وصف سبکها و اسالیب مختلف هدفهای مشخصی داشته است و آن عبارت است از نشر فرهنگ محلی و بین المللی ، احیای کلتور و هنر و رهنمائی مردم در راه بزرگداشت ارزش های عالی بشری و غیره . مطبوعات افغانستان از بدو تاسیس تاکنون تحت امکانات محدود در راه تامین اهداف خود قدمهایی برداشته است و امروز نتیجه همان تلاشهای پیگیر است که در هر گوشه و کنار مملکت روزنامه ها ، جراید و مجلات به منظور تنویر افکار عامه و عرضه داشتن معلومات دست بکار زده در پهلوی سایر دستگاه های اطلاعاتی و فرهنگی چون رادیو و کتابخانه ها ب مردم خدمت می نماید .

تاریخچه جراید بعد از جریده (کابل) که در عصر امیر محمد اعظم خان (۱۲۴۲) تحت نظر علامه شرق سید جمال الدین افغان نشر می شد بصورت حقیقی از ظهور «شمس النهار» عصر امیر شیر علی خان (۱۲۵۹) شروع میشود . این جریده که برای ما مورین عالی رتبه بطور رایگان و برای سائرین در بدل اشتراك و پول نقد داده میشد بیشتر

عمارت وزارت اطلاعات و کلتور

از چند سال محدود دوام نکرد و در اثر حمله انگلیسها از بین رفت. در عصر امیر عبدالرحمن خان نامی از مطبوعات برده نمی شد ۲۳ سال بعد از ظهور جریده شمس النهار در عصر امیر حبیب الله خان جرایدی بنام «سراج الاخبار» (۱۲۸۲) تحت اداره مرحوم مولوی عبدالرؤف خان مدرس، «سراج الاخبار افغانیه» (۱۲۹۰) به نگارندگی شیخ روزنامه نگاران افغانی مرحوم محمود طرزی «وسراج الاطفال» (۱۲۹۶) انتشار یافت. رویه مرفته میتوان عصر حبیب الله خان را عصر پایه گذاری مطبوعات افغانی نامید زیرا جرایدیکه قبل ازین عصر ظهور کرده بود بطور نسبی کم دوام و ساحه انتشار آن خیلی محدود بود. بعد از سال (۱۲۹۷) که میتوان آنرا سال اوج احساسات ملی نامید مطبوعات افغانستان وارد یک مرحله نوین شد درین عصر (قرن ۱۹) جریده از قبیل «امان افغان» تحت نگارندگی بناغلی عبدالهادی داوی در کابل (۱۲۹۹)، «اتحاد مشرقی» در ننگرهار (۱۲۹۸)، «اتفاق اسلام» (۱۲۹۹) در هرات، «انیس» (۱۳۰۶) در کابل انتشار یافت. بناء میتوان دوره اعلی حضرت امان الله خان را از لحاظ انکشاف جرائد به مقایسه مطبوعات عصر امیر حبیب الله خان عصر انکشاف و شیوع جراید ایالتی و ملی نامید.

در سال ۱۳۰۷ میتوان از ظهور جریده رسمی بنام «حبیب الاسلام» و برخی جراید دیگر از قبیل «اتحاد افغان»، «دکورغم»، «غیرت اسلام والايمان» نام برد. در دوره کوتاه اعلی حضرت محمد نادرشاه شهید نقش مطبوعات باز دیگر تقدیر کردید و چندین جریده و مجله از قبیل روز نامه «اصلاح»، مجله «حی علی الفلاح»، مجله «کابل»، مجله «پنبتون» کندهار و غیره تاسیس شد و نشریه هائیکه در طول اغتشاش بچه سقاء متوقف گردیده بود مجدداً انتشار یافت، بعبارۀ دیگر درین عصر مطبوعات نیز مثل همه چیز باز دیگر احیا گردید. گذشته از آن تاسیس انجمن ادبی کابل در سال ۱۳۱۰ قدم نوینی بود که در راه انکشاف مطبوعات برداشته شد و در حقیقت همین انجمن هسته نشرات کشور در آن مرحله به شمار میرود. زیرا قبل از تاسیس ریاست مستقل مطبوعات وظایف اداره مطبوعاتی توسط چندین شعبه انجام میکردید که یکی از آنها انجمن ادبی کابل بود. هنگامیکه اعلی حضرت محمد نادرشاه در ۱۳۱۲ شهید شدند و اعلی حضرت همایونی زمام امور را بدست گرفتند مطبوعات کشور روبه تکامل میرفت ولی قدم اساسی انکشاف مطبوعات یا تاسیس ریاست مستقل مطبوعات (۱۳۱۸) برداشته شد و اولین رئیس آن علامه صلاح الدین سلجوقی بود. وجود این ریاست نه تنها در راه پیشرفت و انکشاف مطبوعات مفید ثابت شد بلکه امور پاشان مطبوعات کشور نیز در یک مرکز جمع گردید.

سپس رفته رفته بنابر نیازمندیهای اطلاعاتی و کلتوری مردم و مقتضیات روز و نزون عصر در سال ۱۳۲۹ اصولنامه مطبوعات تدوین گردید و ادارات مطبوعاتی انکشاف نموده دوائر جدیدی از قبیل مدیریت عمومی دایرة المعارف مدیریت عمومی پوهنی ننداری و مدیریت عمومی تر بیۀ افکار نیز بران افزوده شد. در سال ۱۳۳۱ به منظور اینکه انکشاف نهضت های افغانستان بسائر کشورهای خویتر معرفی گردد ادارات اطلاعاتی (مطبوعاتی) در کراچی، لندن، قاهره، دهلی، جدید، واشنگتن و تهران تاسیس گردید و باین وسیله ساحه فعالیت ریاست مستقل مطبوعات در کشور های خارج نیز توسعه یافت. فی الجمله در عصر اعلی حضرت همایونی مطبوعات افغانستان وقتاً فوقتاً قدم های متینی بسوی انکشاف برداشته است. درین سالهای ۱۳۱۷ و ۱۳۲۹ مطبوعات روبانکشاف گذاشت و به مقتضای وقت و زمان و نیاز مندیهای مردم ادارات جدیدی در آن تاسیس شد چنانچه تاسیس ادارات دایرة المعارف و پوهنی ننداری در خلال همین مدت صورت گرفته است. در

سال ۱۳۲۹ هنگامه دیمو کراسی و آزادی بیان و قلم بلند گردید و در پهلوی جراید دولتی جراید ملی (شخصی) نیز ظهور نمود، این جراید عبارت بود از «وطن» «ندای خلق» «ولس» «انگار» و «نیلاب».

لیکن عمر این جرائد در اثر بعضی عوامل سیاسی و اجتماعی خیلی کوتاه بود و یکی بعد دیگری بنابر تجاوز از حدود قانون مصادره گردید.

بعد از سال ۱۳۳۳ چون افغانستان بار اول از شکل انزوا بر آمده در محافل بین المللی اشتراک نمود و آمد و شد زعمای کشورهای دوست به افغانستان آغاز شد و بالاخر اقتصاد رهبری شده به میان آمده پدیده های جدید ایجاد میکرد دستگاه های تبلیغاتی دولت خیلی فعال گردید چنانچه در بین سالهای ۱۳۳۲ و ۱۳۴۱ در حدود ۳۴ نشریه مسلكی و فرهنگی در مؤسسات دولتی تاسیس گردید تا هر کدام معرف جریاناتی باشد که در مؤسسات مربوط بر ایمی افتاد. همچنان این نشریه ها به منظور انکشاف معلومات و ابستگان ادارات و مؤسسات مربوط يك سلسله مضامین مسلكی را نشر مینمود و زوی این جریان میتوانیم این دوره را در پهلوی روز نامه های دولتی، دوره مطبوعات مسلكی بنامیم.

سال ۱۳۴۲ از لحاظ تحولات سیاسی در افغانستان نقطه بارز به شمار میرود زیرا با تشکیل کابینه جدید تحولات و حوادث مهم تاریخی آغاز گردید چنانچه در پهلوی دیگر حوادث مهم چون تشکیل لویه جرگه، تدوین قانون اساسی جدید، قانون انتخابات، قانون جدید مطبوعات بمیان آمد. در سرطان ۱۳۴۲ ریاست مستقل مطبوعات بوزارت مطبوعات ارتقا یافت زیرا رویکار آمدن ارزشهای دیمو کراسی فرارسیدن انتخابات شوری و احتمال ظهور يك سلسله قوانین جدید وظیفه مطبوعات را سنگینتر و وسیعتر ساخت بنامفکوره توسعه و تمرکز ادارات و امور مطبوعات از همین وقت به بعد به میان آمد. دستگاه های جدید یکصد کلیواته رادیو افغانستان به کار انداخته شد و در اوقات نشر پروگرامهای آن افزایش بعمل آمد. عمارت جدید مطبعه دولتی افتتاح شده با ماشینهای عصری مجهز گردید و بالاخر در امور خبر رسانی آژانس باخترا انکشاف بعمل آمد. گذشته از آن در ایام انتخابات دستگاه های تبلیغاتی دولت رویدادهای انتخاباتی و برای بار اول سوانح کاندیدان را به کمال بیطرفی نشر کرد.

در سال ۱۳۴۴ وزارت مطبوعات بوزارت اطلاعات و کلتور مسمی گردید. روی این مفکوره کتابخانه عامه وزارت معارف و اکثر دستگاه های نشراتی وزارت خانها بوزارت اطلاعات و کلتور مربوط شد و ریاست کلتور بجای ریاست پوهنی ننداری به میان آمد. يك سلسله ادارات از قبیل انجمن تاریخ، پښتو ټولنه، دایرة المعارف موزیمها و کتابخانه ها که در ابتداء بر ریاست مستقل مطبوعات مربوط بود در حمل سال ۱۳۳۵ بوزارت معارف مربوط شد لیکن باز دیگر در سال ۱۳۴۵ به تاسی از نظریه تمرکز امور اطلاعاتی ادارات مذکور باستثنای پښتو ټولنه بوزارت اطلاعات و کلتور تعلق گرفت چنانچه بسلسله همین تغییرات ریاست گر خندوی نیز در سال ۱۳۴۶ از وزارت اطلاعات و کلتور مجزا شده بر ریاست هوایی ملکی مربوط شد.

گذشته از آن چون قانون جدید مطبوعات در سال ۱۳۴۴ تدوین یافته بود به تعقیب آن جرائد (شخصی) پیام امروز، افغان ملت، پیام وجدان، خلق و مساوات در مرکز ظهور نمود لیکن دیری نگذشت که این جرائد در اثر مخالفت های قانونی یکی بعد از دیگری توقیف و مصادره گردید و تنها جریده مساوات و پیام وجدان باقی ماند. در نیمه دوم سال ۱۳۴۶ کابینه جدیدی به میان آمد. درین وقت مظاهر دیمو کراسی به مقایسه گذشته چه در شوری، چه در مطبوعات و چه در سایر حلقه های جامعه بصورت بارز دیده شد.

جراید پرچم ، شعله جاوید . صدای عوام ، ترجمان و سبأ امتیاز نشر دراحاصل کرد (جراید شعله جاوید و صدای عوام پس از مدتی مصادره شد) و افغان ملت نیز دو باره به نشرات پرداخت . نشرات آزاد این جراید در تاریخ مطبوعات افغانستان کاملاً بی سابقه است که مظهر روحیه دیموکراسی پنداشته میشود .

برای اینکه سیر انکشاف مطبوعات را بصورت بارز ملاحظه کرده باشیم در اخیر ادارات ریاست مستقل مطبوعات را در ابتدای تاسیس و ادارات وزارت اطلاعات و کلتور موجوده را تقدیم میکنیم .

ادارات مهم مسلکی ریاست مستقل مطبوعات در سال ۱۳۱۸

- ۱ - مدیریت عمومی نشرات .
- ۲ - مدیریت عمومی آژانس باختر .
- ۳ - مدیریت عمومی پښتو ټولنه .
- ۴ - مدیریت عمومی مطبعه .
- ۵ - مدیریت تاریخ .
- ۶ - مدیریت صحافت .
- ۷ - اداره رادیو افغانستان .
- ۸ - مدیریت اصلاح .
- ۹ - مدیریت عمومی انیس .

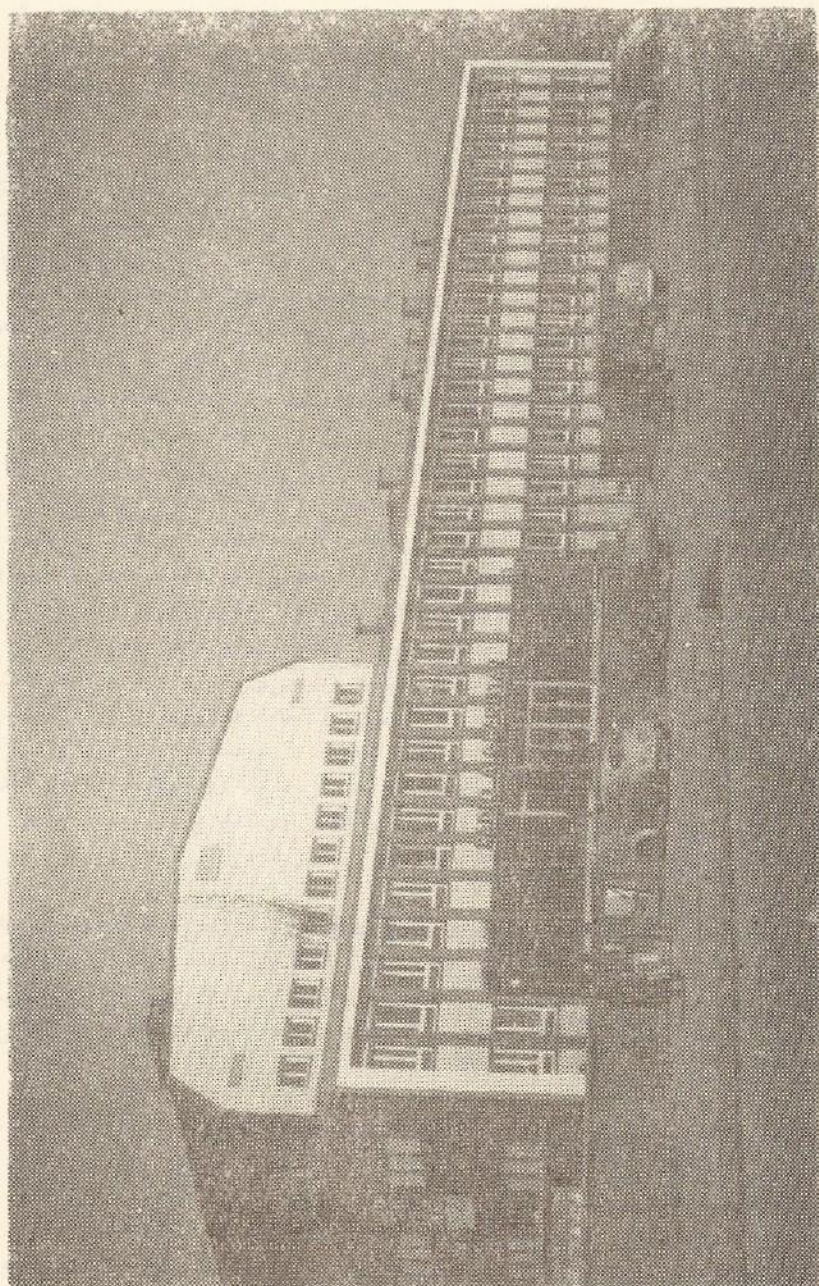
ادارات مهم مسلکی وزارت اطلاعات و کلتور در سال ۱۳۴۷

- ۱ - ریاست آژانس باختر .
- ۲ - ریاست رادیو افغانستان .
- ۳ - ریاست کلتور .
- ۴ - ریاست مطابع دولتی .
- ۵ - ریاست طبع کتب .
- ۶ - ریاست انجمن تاریخ .
- ۷ - ریاست دایرة المعارف .
- ۸ - ریاست کتابخانه های عامه .
- ۹ - مؤسسه روزنامه اصلاح .
- ۱۰ - مؤسسه روزنامه انیس .
- ۱۱ - مؤسسه روزنامه هیواد .
- ۱۲ - مؤسسه روزنامه کابل تایمز .
- ۱۳ - مؤسسه افغان فلم .
- ۱۴ - مدیریت عمومی نشرات .
- ۱۵ - مدیریت عمومی اطلاعات .
- ۱۶ - مدیریت عمومی انکشاف پښتو .
- ۱۷ - مدیریت عمومی تبلیغات .
- ۱۸ - مدیریت عمومی سمعی و بصری .
- ۱۹ - مدیریت عمومی موزیم ها .
- ۲۰ - مدیریت عمومی باستانشناسی .

از مقایسه ادارات مطبوعات در سال ۱۳۱۸ با ادارات اطلاعات و کلتور در سال ۱۳۴۷ انکشاف امور اطلاعات را میتوان بخوبی ادراک کرد . لیکن درینجا میتوان گفت که این توسعه در امور مطبوعات توسعه راسی (عمقی - عمودی) و توسعه افقی میباشد . به عبارته دیگر تحول نمودن ۹ اداره به (۲۰) اداره از یکطرف نشان میدهد

که شعبات و ادارات جدیدی بر ادارات سابق افزوده شده است اما در عین حال واضح میسازد که این تحول در کیفیت ادارات نیز راه یافته است زیرا اکثر ادارات سابق بهمان نام ابتدائی باقی ماند اما در یک چوکات و وسیع دارای شعبات اختصاصی چون باختر آژانس ، رادیو و غیره . موفقیت و مصلحت کار هم درین است که تحول راسی و افقی دوش بدوش در یک دستگاه براه افتد . اینها اداری است که قبل از تاسیس ریاست مستقل مطبوعات موجود بوده و امروز انکشاف بارزی در آن بملاحظه میرسند . با اعتراف باین حقیقت که روزنامه نگاری در کشور ما نظر بعوامل مختلف در آغوش مطبوعات دولتی و رسمی تربیت یافته است به همین سلسله روزنامه انیس بعد از وفات مؤسس آن از خطر سقوط حمایه گردید . در حالیکه در آنوقت هفته یکبار نشر میشد در سال ۱۳۱۹ بروز نامه مبدل گشت و امروز با سر مایه مستقل بشکل یک مؤسسه در آمده است .

بی مورد نیست بگوئیم که روزنامه انیس از سال ۱۳۰۶ و روز نامه اصلاح از سال ۱۳۰۸ باینطرف در مراحل دشوار اقتصادی و فرهنگی نقش ارزنده را در تنویر افکار مردم ما بدوش داشته و از چهار صفحه به هشت صفحه توسعه یافته اند دروایات تعداد روز نامه ها و جراید به ۱۳ میرسد . امید داریم مطبوعات ما با رویکار آمدن شرایط جدید نقش ارزنده تری را ایفا نماید .

تعمیر رادیو کابل

وزارت صحیه

طبابت جدید از پنجاه سال قبل در افغانستان رایج شده و در تشکیلات دولت اداره بنام مدیریت طبیه تاسیس گردید (۱۳۰۲) ولی چندین سال نظریه فقدان پرسونل فنی سیربطی داشته صرف در مرکز و سه ولایت شفاخانه های ده بستر بادو کتوران هندی فعالیت داشتند.

از سال ۱۳۱۰ به بعد در تاسیس شفاخانه ها و مخصوصاً تربیه پرسونل فنی طبی داخلی با تاسیس مکتب و فاکولته طب و پرسونل پارامیدیکل از طریق کورس های قابله کی کمپوندری و پرستاری قدم های سریع و مؤثری در سراسر مملکت برداشته شده و مدیریت مستقل طبیه به سوبه وزارت صحیه در تشکیلات دولت فعالیت خود را آغاز نموده در طرح پروگرام های طب و قایوی خدمات شایانی را انجام داده است در کابل و ولایات شفاخانه های عصری و مجهزی برای مردها و طبقه نسوان اعمار گردیده و تطبیق واکسین های چیچک محرقه و عندالایجاب کولرا بصورت مجانی به سیستم عصری توسط تیم های طبی صورت گرفته و دامنه این فعالیت ها به پیمانه وسیع و مکمل تری دوام دارد.

چون در طب عصری اصول تداوی نظریه طب یونانی فرق با رزی دارد بنابراین برای معالجه مریضان تدارک ادویه و وسایل تشخیص از قبیل اکسریز و لابراتوار لازمی بود وزارت صحیه با تاسیس دیپوی عمومی ادویه در توریه ادویه مورد نیازمندی شفاخانه ها و اهالی و با اعطای جوازنامه به دواخانه های شخصی این مشکلات را مرفوع نموده بانصب دستگاه های اکسریز و بکار انداختن لابراتوار های تحلیل و تجزیه مواد مرضی در شفاخانه ها و مؤسسات در تشخیص امراض اقدامات مؤثری بعمل آورد بعد از طرح پلانهای انکشافی مملکت شفاخانه های جدید و عصری اعمار و حاضر خدمت گردید و در نقاط دور دست برای واریسی از امور صحتی شفاخانه های سیار و مراکز صحتی بصورت پولی کلینیک دایر گردید و تا اندازه زیادی تسهیلات در معالجه مریضان فراهم شد شفاخانه های عصری مانند نادرشاه روغتون، ابن سینا روغتون، وزیر اکبرخان روغتون و کلینیک و پولی کلینیک ها علاوه بر تداوی مراجعین در بلند بردن سویه علمی دو کتوران جوان افغان بصورت مرکز تربیوی نیز فعالیت دارند.

مؤسسه صحت عامه :

منظور ازین مؤسسه جلوگیری از آفات فزیک، روحی، تاثیرات و عوامل ناگوار محیطی و امراض ساری استحالوی، مصئونیت و تقویت سلامت افراد خانواده و جامعه است که این عوامل البته به طولانی شدن حدوسطی حیات، رشد و انکشاف و به کار انداختن نیروی جسمی و فکری افرادیک کشور و توسعه امور اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می انجامد.

این مؤسسه که در سال ۱۳۳۶ سنگ تهادب آن گذاشته شد در سال ۱۳۴۱ تکمیل و شروع به فعالیت کرده و در سال ۱۳۴۳ رسماً افتتاح گردید.

مؤسسه صحت عامه دارای لابراتوار های مجهز می باشد که باشعب فرعی آن در مرکز و ولایات میتواند موضوعات اپیدمولوژی و تشخیصی را که مامول طب و قایوی و معالجوی است در مملکت برآورده سازد. این لابراتوارها در شقوق میکروبیولوژی، کیمیا و همولوژی فعالیت های متعددی را انجام میدهند.

شعبات میکروبیولوژی این لابراتوار ها عبارت اند از شعبه انتر و باکتریسی، شعبه پرازیولوژی، طرق تنفسی، توبرکلوز، کولرا، باکتریولوژی عمومی آب، سیرولوژی و اوساط زرعیه و تعقیب آنها.

در شعبه انتروباکتریسی عوامل مرضی سلمونیا و شکبلا و کولرا مطالعه گردیده
از سال ۱۳۴۴ تاکنون (۱۵۵۸۰) نمونه مختلف مواد مرضی درین شعبه تدقیق گردیده
و (۲۰۰) عامل مرضی تثبیت شده است .

در شعبه پرازیولوژی پرازیت های مختلف معائی و پرازیت های خون و جلد مورد
بررسی قرار میگیرد. از سال ۱۳۴۳ تاکنون (۱۳۸۷۳) نمونه مواد مختلف بررسی شده
و (۷۷۰۷) پرازیت مختلف تثبیت گردیده است .

در شعبه طرق تنفسی عضویت های میکروبی و مرضی جهاز تنفسی مطالعه شده
و در طی هفت سال گذشته (۱۴۲۷۰) نفر از نگاه دفتری، توبرکلوز، سیاه سرفه و غیره
مورد تحقیق قرار گرفته و خدمات قابل قدری در جلوگیری امراض مذکور نموده است.
در شعبه آب و باکترولوژی عمومی در مورد آب آشامیدنی کابل و ولایات فعالیت هائی
صورت گرفته که از سال ۱۳۴۴ تاکنون (۱۱۰۶) معاینات انجام یافته است .

در شعبه سیرالوژی امراض سازی مانند سفلیس و غیره مطالعه شده از سال ۱۳۴۵
تاکنون (۱۴۵۱۴) نمونه خون تحقیق گردیده و یک تعداد معتنا به امراض سازی تشخیص
شده است .

شعبات کیمیاوی شامل لابراتوار های کیمیاوی تحلیلی، تجزیه مواد غذایی، تجزیه
ادویه، تجزیه آب همتولوژی و ویرولوژی است که در موارد مختلفه خدماتی را انجام
داده است .

در شعبه کیمیاوی حیاتی و همتولوژی معاینات مختلفه کیمیاوی و خون صورت گرفته
از سال ۱۳۴۳ تاکنون (۷۷۲۸) ماده مرضی مورد معاینه قرار گرفته و آبهای معدنی
و غیره سروی شده است .

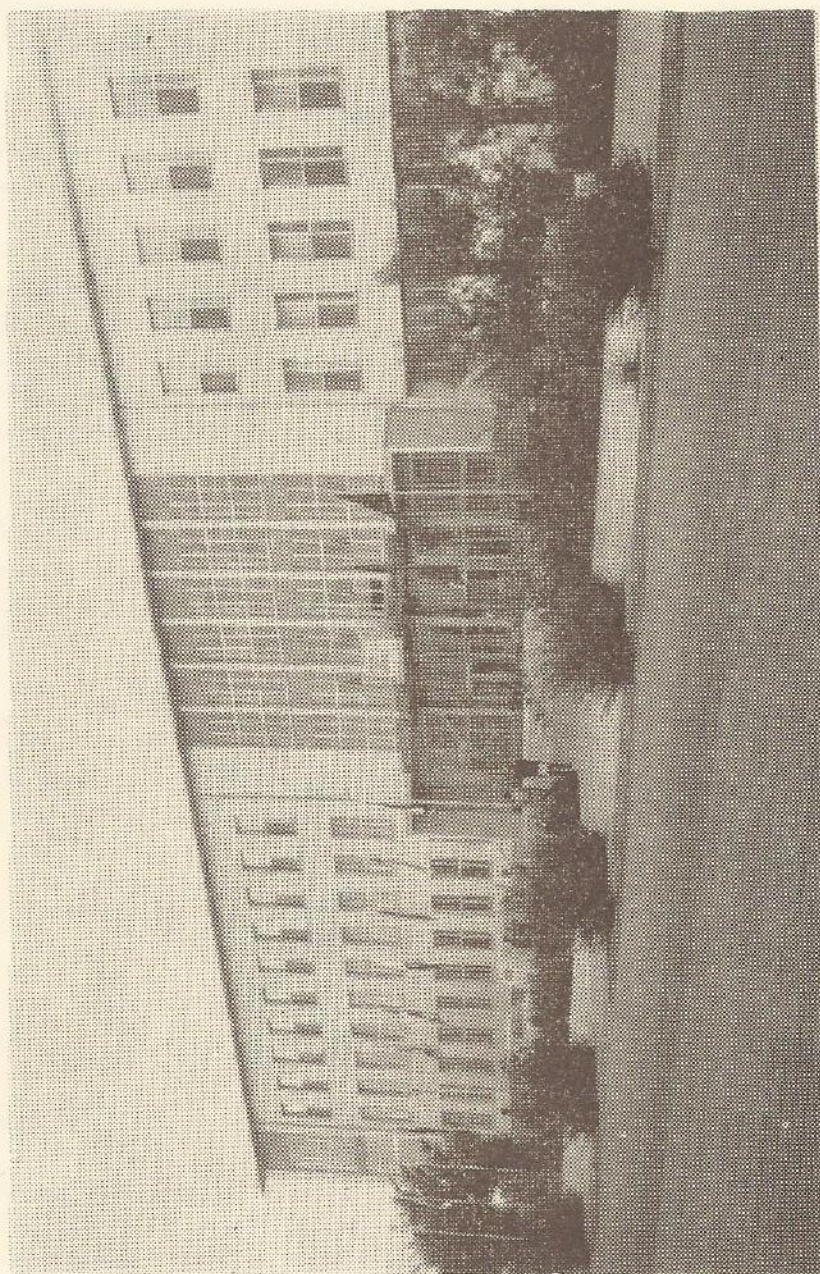
شعبه کنترول غذا مواد مختلفه غذایی را از نگاه ستاندرد ایزیشن و تشخیص مواد
تقلبی تجزیه و تحلیل نموده از سال ۱۳۴۳ تاکنون (۱۲۶۹) ماده مختلفه غذایی را تحت
بررسی قرار داده است .

لابراتوار تحقیقات آب در معاینات کیمیاوی آب های آشامیدنی، معدنی و قابل
استعمال چه در مرکز و چه در ولایات فعالیت انجام داده از سال ۱۳۴۳ تاکنون (۵۰۳)
نمونه آب را مورد بررسی قرار داده و نتایج خود را به شعب ذی علاقه ابلاغ کرده است.
شعبه تحلیل و تجزیه ادویه در تحلیل و تجزیه ادویه داخلی و وارداتی یک سلسله
فعالیت نموده از سال ۱۳۴۴ تاکنون (۳۸۹) نوع ادویه را تجزیه کرده است .
لابراتوار ویرولوژی اولین هسته تحقیقات و بررسی در کشور بشمار میرود که
از سال ۱۳۴۵ به فعالیت آغاز کرده و تاکنون یک سلسله فعالیت ها در مورد تحقیق امراض
و بررسی انجام داده است .

مؤسسه صحت عامه (۲۷) لابراتوار در ولایات داشته یک تعداد لابراتوار های
دیگری مانند لابراتوار های شفاخانه های مرکز و همچنان لابراتوار مرکزی صحت عامه
و مؤسسه تهیه واکسین را برای پیشبرد پلان های صحتی بکار انداخته است .
لابراتوار مرکزی صحت عامه در سال ۱۳۲۹ تاسیس و فعالیت های آن را در راه
تامین صحت مردم انجام داده است :

فعالیت های تشخیصیه، فعالیت های مخصوص صحت عامه، فعالیت های تدریسی
و انکشافی در شعبات مختلفه. این لابراتوار از سال ۱۳۲۹ تاکنون (۱۱۹۹۷۵) ماده
مرضی را تحت معاینه قرار داده است .

مؤسسه تهیه واکسین در سال ۱۳۱۴ از طرف پوهنتون کابل تاسیس شد و در سال
۱۳۲۵ به وزارت صحتیه تعلق گرفت. در سال ۱۳۱۵ به تولید واکسین های مختلف
مانند واکسین چیچک، محرقه، شبه محرقه، کولرا، مرض سگ دیوانه و غیره
پرداخته است .

تعمير مؤسسه صحت عامه

شعبه احصائیه صحتی مؤسسه صحت عامه احصائیه شفاخانه های کشور را اخذ میکند که از آن درپلان گذاری صحتی استفاده میگردد. اجراءات دیگر این شعبه عبارت است از ارسال راپور هفته وار دربارهٔ مریضان داخل بستر، امراض قرانطینی تحلیل احصائیه های شفاخانه ها و تنظیم فورمه ها و ترتیب جداول و نتیجه گیری از آنها .

شعبه اپیدیمولوژی از بدو تاسیس سروی جذام، سروی پرازیتهای معانی، مطالعهٔ شیک تست، سروی حمای لکه دار، سروی سال دانه، سروی صحتی چند جانبه شهر کابل و جلال آباد و تطبیق دی، دی، تی رایش برده و نیز در اخیر به تشکیل بوردملی امراض ساری و طبخ رساله های مورد ضرورت مؤفق گردیده است .

شعبهٔ تبلیغات صحتی موضوعات صحتی را بصورت سمعی و بصری تبلیغ نموده یک تعداد پوسترها و پامفلت‌ها را تهیه و برای توسعهٔ تعلیمات صحتی در ولایات توزیع و یک تیم سیار را باتمام وسایل آن بآورد ملی تعلیمات صحتی بوجود آورده است. هدف شعبه حفظ الصحه محیطی بهبودی عوامل محیطی و تهیهٔ مواد بصورت صحتی بوده و وظیفه دارد فضلات را رفع، آب مشروب را تهیه و لایحهٔ وظایف مفتشین صحتی را ترتیب کند .

شعبهٔ نشرات در سال ۱۳۱۹ اولین مجموعهٔ صحیه را انتشار داد و در سال ۱۳۲۵ در پهلوی این نشریه یک مجلهٔ ماهانه دیگر بنام روغتیا مجله را بمیان آورد و در سال ۱۳۲۷ جریدهٔ روغتیا زیری به سویهٔ عام فهم منتشر گردید که تاکنون بصورت پانزده روزه انتشار مییابد .

بانك خون در سال ۱۳۴۳ در مؤسسه صحت عامه تاسیس شده است . این مرکز حیاتی که در ابتدا به كمك تخنیک و فنی جمهوریت اتحادی آلمان اجرای وظیفه مینمود امروز تحت اداره و رهبری کارکنان افغانی خون مورد ضرورت شفاخانه‌ها را تهیه و توزیع مینماید. قسمتی از فعالیت های بانك خون در سالهای مختلف قرار آتی توضیح میگردد :

در ۱۳۴۳	۷۴۶ بوتل خون اخذ	۶۶۹ بوتل خون توزیع شده
در ۱۳۴۴	۱۳۸۹	۱۳۵۳
در ۱۳۴۵	۱۹۱۰	۱۹۱۰
در ۱۳۴۶	۲۲۹۷	۲۲۳۲
در ۱۳۴۷	۱۱۲۷	۱۱۲۷

ریاست طب و قایوی پروگرام های مجادله را علیه امراض ساری به شکل بهتر و منظم تر پیش می برد .

در سال ۱۳۲۷ مدیریت مجادله علیه امراض ساری تاسیس و نظریه نتایج درخشان آن در سال ۱۳۴۵ بریاست طب و قایوی ارتقاء یافت. پروگرام های مجادلوی علیه امراض ساری که یک مشکل بزرگ را در اجتماع تشکیل میداد به همکاری مؤسسهٔ صحتی جهان و یونیسف در سرتاسر کشور آغاز شد و نتایج حاصله از آن قناعت بخش میباشد .

پروگرام های مجادلوی عندالضرورت در بسا نقاط کشور در سالیان متمادی عملی شده که آخرین آن در سال جاری به منظور جلوگیری از سرایت مرض کولرا از خارج کشور بعمل آمده و نتایج درخشانی از آن حاصل گردیده است .

مجادله عليه چيچك

مجادله به منظور جلوگیری از شیوع صورت گرفته و اخیراً پروگرام امحای آن به همکاری سازمان صحتی جهان در بسانقاط کشور مورد تطبیق قرار گرفته است.

مجادله عليه توبركلوز:

درسال ۱۳۳۳ بعد از تاسیس آمریت مجادله عليه توبركلوز پروگرام های وقایوی در مرکز و اطراف شروع و نتایج سودمندی از آن حاصل گردیده است. از جمله فعالیت های وقایوی تنظیم پروگرام های مجادلوی عليه مرض جنام لشمایا، حمای لکه دار، تراخم، محرقه و غیره در بسانقاط کشور قابل ذکر است.

ریاست مجادله ملاریا

پروگرام کنترل مرض ملاریا درسال ۱۳۲۷ مورد تطبیق قرار داده شد که تا سال ۱۳۳۷ در بسانقاط کشور توسعه یافت. این پروگرام نظریه بعضی معاذیر تخنیک و اقتصادی درسال ۱۳۳۸ تعدیل شد و دامنه فعالیت آن بعد از سروی های مقدماتی به منظور تحدید مناطق ملاریائی در سرتاسر کشور گسترش یافت و در بسانقاط ولایات ملاریا کاملاً ریشه کن گردید که امید است در آینده قریب این مرض از بین برود.

ریاست روزنتون

ریاست روزنتون درسال ۱۳۲۷ تاسیس شد و خلاصه فعالیت های آن قرار ذیل است:

برای اولین بار به همکاری بناروالی شفاخانه زایشگاه درسال ۱۳۲۵ با پانزده بستر به فعالیت آغاز نمود و درسال ۱۳۲۷ به ریاست روزنتون مربوط گردید. چون تعداد بسترهای آن نیازمندی مادران را مرفوع ساخته نمی توانست به توسعه آن توجه خاصی بعمل آمد چنانچه فعلاً دارای (۸۵) بستر ولادی و نسائی میباشد. بر علاوه این شفاخانه در تربیه پرسونل فنی مورد نیاز شفاخانه های مرکز و ولایات نقش مهمی دارد.

بمنظور وقایه صحت اطفال و معالجه کودکان بیمار، ریاست روزنتون هفت پولیکلینیک در قسمت های مختلف شهر تاسیس نموده در قسمت تهیه و تدارک مواد غذایی برای اطفال کمک های لازم نموده است.

تربیه طفل قبل از آغاز دوره تعلیمی به نظر روزنتون دارای اهمیت فراوان بوده در نقاط مختلفه کابل و ولایات یک تعداد کودکان ها تاسیس نموده است.

طب دهانجوی در نیم قرن اخیر

اولین شفاخانه عمومی ده بستره با تجهیزات لازم مخصوص مریضان مردانه در شهر کابل تاسیس و متعاقباً شفاخانه ده بستره نسوان افتتاح گردید. این شفاخانه ها که توسط دکتوران خارجی با پرسونل غیرطبیی دادر شده بود هسته اصلی طبابت معالجویی را در کشور مانشکیل میداده بعدها به مرور زمان و با بدست آمدن پرسونل طبی و پارامیدیکل روبه توسعه گذاشت. وزارت صحتیه توانست در داخل امکانات و توان بودجه خود در مراکز ولایات و بعضی ولسوالی ها که دارای نفوس نسبتاً زیاد میباشد اجراءات آتی را عملی سازد:

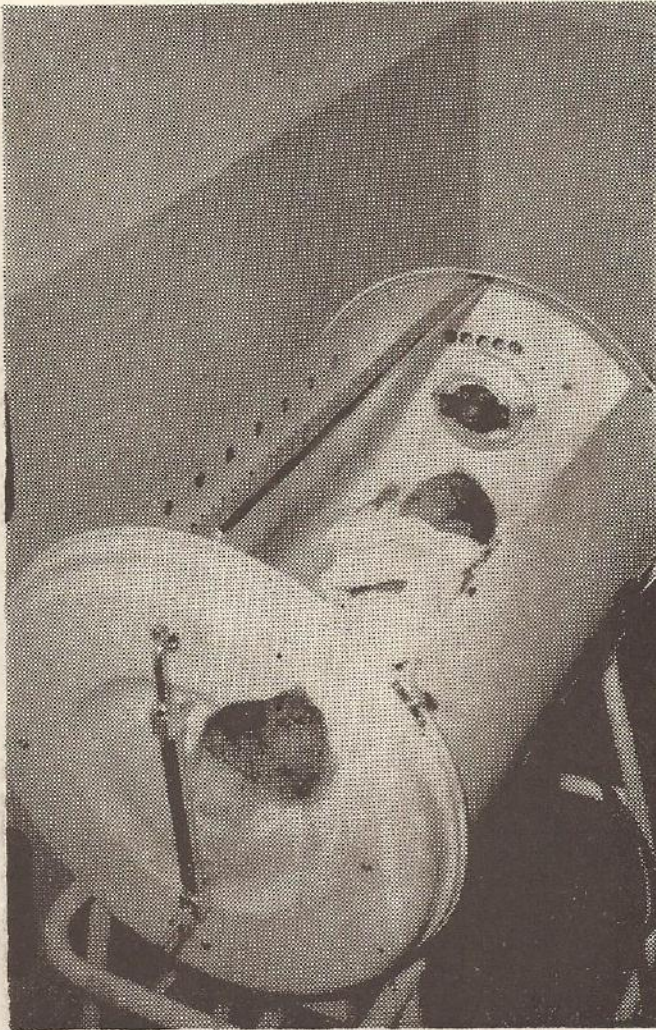
۱- شفاخانه ها و مراکز صحتی برای واری و معالجه مریضان و مراجعین در تمام ولایات تاسیس شد شفاخانه های مستورات به تدریج در ولایات قندهار، هرات، بلخ، بغلان، ننگرهار، پروان، پکتیا، فاریاب، بدخشان و غیره افتتاح گردید.

همچنین بمقصد واری از مادران حامله و عملیات امراض نسائی در مرحله اول در کابل شفاخانه زایشگاه و برای تربیه قابله هایی که دارای معلومات اساسی در این رشته باشند مکتب قابله گی را تاسیس نموده دامنه آن را در ولایات قندهار، بلخ، بغلان و ننگرهار توسعه بخشید.

شیر خوارگاه کودکان

دانشگاه

زایشگاه

موسسة تهية واكسين ضد چيچك

موسسة تهية واكسين ضد چيچك

تېلىق ۋاكسىن چېچك

۲- درجوار مراکز حمایه مادران در مرکز ولایات متذکره شفاخانه های اطفال را تدویر و تجهیز نمود .

۳- در شفاخانه ها به مقصد اجرای عملیات مریضان سرویس های جراحی عمومی را تاسیس و سامان و لوازم ضروری را تهیه و مورد استفاده قرار داد که فعلاً در ۲ ولایت سرویس جراحی برای این مرام خدمت میکند .

۴- برای معالجه و تدایوی امراض دندان در مرکز کلینیک های مجهز اجرتی و مجانی و شعبه پروتیز دندان را برای مراجعین زنانه و مردانه تدویر نموده در مراکز ولایات یک کلینیک دندان و پروتیز را با پرسونل طب دندان تاسیس و در خدمت مردم گذاشته است .

۵- برای تشخیص امراض بانصب دستگاہای اکسیریز در شفاخانه های مربوط مرکز و بعضی ولایات از قبیل غزنی، قندهار، هلمند، هرات، فاریاب، جوزجان، بلخ، بغلان، پروان، ننکرها و بامیان تسهیلات لازم را فراهم نموده نیازمندی های اهالی را ازین رهگذر مرفوع گردانیده است .

۶- برای تحلیل و تجزیه مواد مرضی که در تشخیص امراض عامل مهم میباشد لابراتوار های تحلیل و تجزیه را در شفاخانه های مرکز و ولایات تاسیس و باتعین پرسونل فنی از قبیل معاون و تکنالوجست لابراتوار اقدامات مؤثری نموده است .

۷- ادویه لازم را تهیه و مجاناً بدسترس مؤسسات طبی گذاشته است .

۸- تجهیزات لوازم بستر و سامان غیر فنی را تهیه و برای شفاخانه ها و مؤسسات طبی ارسال کرده است .

۹- برای تربیه دو کتوران افغانی در مشقوق مختلفه طب، جراحی، داخله، چشم، گوش و کولون از شفاخانه های ابن سینا و وزیر اکبرخان بحیث مرکز تربیوی استفاده شده است که تحت نظارت متخصصین داخلی و خارجی دوره تریننگ را اکیمال و بعد در شفاخانه های ولایات در رشته های تحصیل کردگی خود بوظیفه گماشته میشوند .

۱۰- به مقصد تسهیل در عملیات جراحی قلب و شش مریضان قلبی و ریوی کلینیک صدری باجهل بستر تاسیس گردیده و موفقانه انجام وظیفه مینماید .

۱۱- برای واریسی از مریضان مناطق دوردست که فاقد مراکز صحی و شفاخانه میباشند یک تعداد مراکز صحی در ولسوالی های مربوطه تاسیس و با اعزام و تعیین پرسونل فنی ادویه و لوازم طبی به خدمت اهالی گذاشته شده است .

۱۲- برای شفاخانه های ولایات که طبق پلان انکشافی صحی جدیداً اعمار گردیده سامان و لوازم طبی تهیه و تجهیزات آنها اکیمال شده است .

۱۳- وزارت صحیه باتعین پرسونل طبی و پارامیدیکل برای مؤسسات صحی سایر وزارت خانه ها (معارف و مؤسسات ملی، فابریکه ها، قوای کار، پروژه های انکشاف جمعیت دهات، کانال ننکرها، صنایع و معادن) همکاری ها و معاونت های مؤثری نموده است .

امور ادویه :

در سال ۱۳۱۲ یک تحویلخانه ادویه تحت نظارت مدیریت مستقله طبیه بمیان آمد که در سال ۱۳۱۸ بنام دیوی عمومی ادویه مسمی گردید. در سال ۱۳۲۳ این دیوشکل تصدی را اختیار نمود و در سال ۱۳۴۵ توریه ادویه طبق فارمولیر ملی جریان یافت .

تولیدات ادویه در افغانستان یکی از آرزو های وزارت صحیه بوده چنانچه یک قسمت از احتیاجات تینچر، شربت ها، تابلیت ها، محلولات زرقي، سیروم های متعدد و غیره در خود دیوی ادویه تولید میگردد. شعبات مختلف دیوی در مرکز و ولایات موجود بوده علاوه بر عرضه دوا بصورت اقتصادی حیثیت رهنما را برای ادویه فروشی های دیگر دارد .

پلان های انکشافی

وزارت صحنه برای وارسى بهتر از صحت و سلامت مردم كشور اولين پلان پنجساله صحى را ترتيب و تنظيم نمود و شعبه بنام مديريت پلان دائر ساخت. درين پلان پروگرام هاى وسيعى در ساخا طب معالجه و وقايوى تحت اجرا گرفته شد .

به تعداد بستر هاى سنا توريم نسوان كابل شفاخانه هاى قندهار، هرات، بلخ، ننگرهار، جوزجان، پكتيا و قطغن تزئيد بعمل آمد. شفاخانه هاى مستورات در ولايات غزني، فارياب، بغلان، بدخشان، پروان، قندهار و بلخ افتتاح شد. معاينه خانه هاى بعضى مراكز مثل سمنگان، غوريان، مير بچه كوت، شنوار، ولسوالى بلخ به شفاخانه ها تعديل گرديد و نيز چهارده كلينيك دندان بر علاوه مراكز سابق در ولايات تاسيس يافت .

وسايط تشخيص از قبيل اكسيريز و ماشينهاى ته اوى برقى در ولايات قندهار و هرات وسعت يافت .

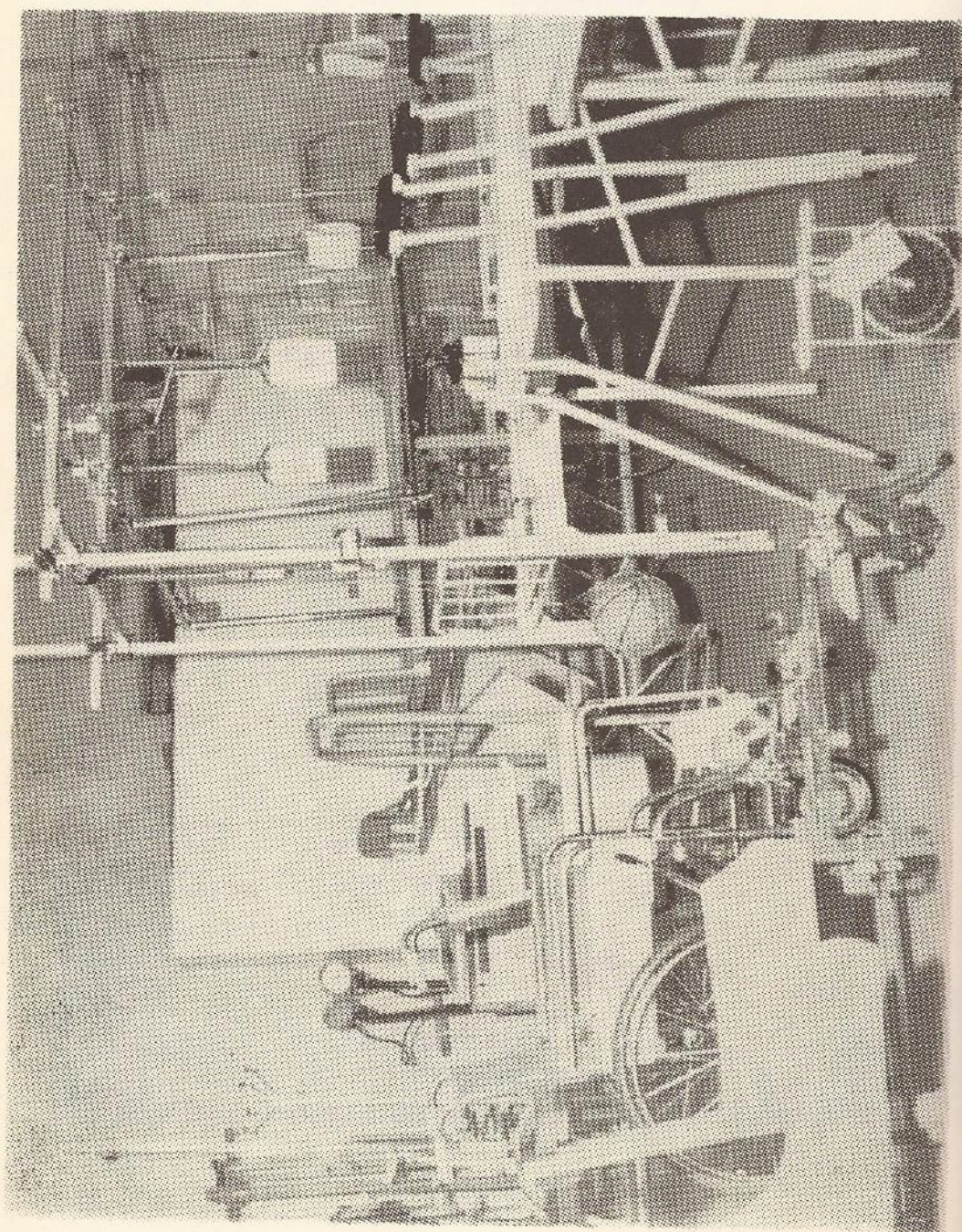
لا براتوارهاى سابق در ولايات توسعه يافته لا براتوار هاى جديد تاسيس شد . شفاخانه ابن سينا بيك شفاخانه عصرى و مجهز صد بستره تعديل شده ساختمان شفاخانه دوصد بستره وزير اكبر خان و يك شفاخانه عصرى در لوگر آغاز گرديد . در دوره پلان پنجساله دوم كوشيده شد تا پروژه هاى باقى مانده پلان اول نيز تكميل گردد. از اينكه قواى بشرى و تحقيقات امراض بومى اساس پلان گذارى صحى را تشكيل ميدهد، مؤسسه صحت عامه در سال ۱۳۴۳ رسماً افتتاح گرديد . در جوار شفاخانه ابن سينا لا براتوار مركزى براى فراهم آوري تسهيلات به مردم اعمار شد. همچنان براى رسيدگى بمرىضان بى بضاعت كلينيك سره مياشت از طرف پرسونل صحى ابن سينا روغتون داير گرديده است .

تعمير پولى كلينيك قندهار، الحاقيه شفاخانه ولايت بلخ، تعمير شفاخانه ولايت جوزجان، بغلان ولسوالى پلخمرى ولايت تخار، بدخشان، باميان، ننگرهار گردين ارگون، زرمت، جاجى، غوزات، اورزگان، كنها، لغمان، سمنگان، كاپيسا، نيمروز در پلان دوم انكشافى شروع گرديد. همچنان دستگاه اكسيريز در شفاخانه هاى غزني، فارياب، جوزجان، بغلان و پروان نصب و بكار انداخته شد .

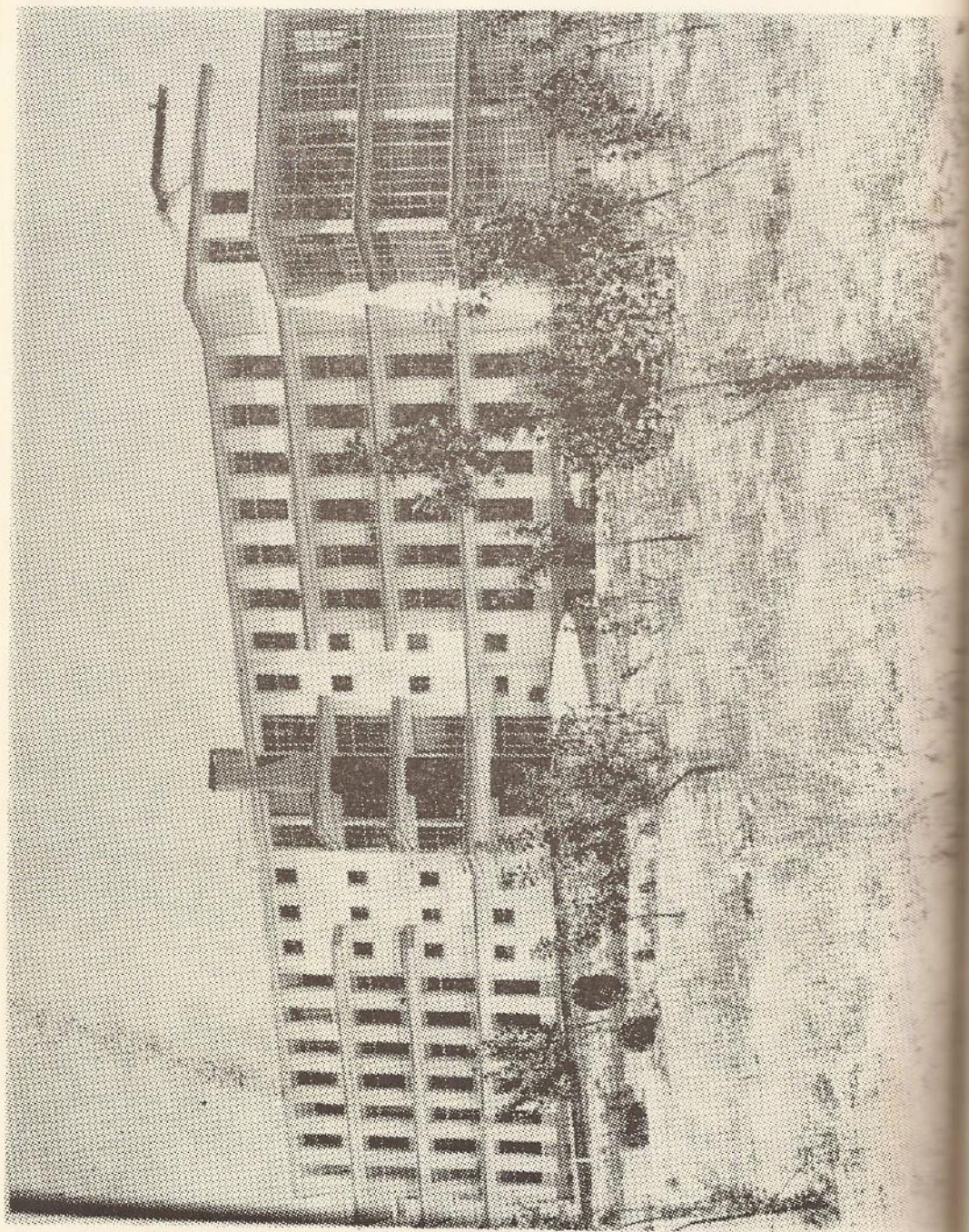
لا براتوار هاى تشخيص امراض در ولايات غزني، فارياب، بادغيسات، جوزجان تخار، بدخشان، كندهز، پروان و گردين با پرسونل فنى آن شروع بفعاليت نمودند . براى تجريد و معالجه مريضان جذام در پلان سوم اعمار شفاخانه ها روى دست بوده مطالعه موضوع جريان دارد. اعمار مراكز حمايه مادر و طفل به معاونت اهالى در ولايات قندهار و هرات صورت گرفته در سال ۱۳۴۵ مديريت كنترول امراض سارى بريا ست طب وقايوى ارتقاء نمود. اقدامات وسيعى براى امحاى ملاريا، چيچك، توبركلوز تراخم، محرقه، كولرا، حماى لكه دار، دفتري وغيره صورت گرفت .

تشكيلات امور صحى

طبابت عصرى در مملكت از سال ۱۳۰۲ آغاز گرديده و در نيم قرن اخير تحول بارزى نموده است. تشكيلات صحى در مرحله اول تحت اثر مديريت مستقله طبه روى كار آمد و در سال ۱۳۱۳ نظربه توسعه مؤسسات طبى بريا ست مستقله صحنه تعديل گرديد و در سال ۱۳۲۴ بنام وزارت صحنه شناخته شد. نظربه توسعه مزيد مؤسسات طبى و تا مين صحت عامه در سال ۱۳۴۳ وزارت صحنه در هرولايت يك دستگاه ادارى منظم را بنام آمرىت صحت عامه داير نمود. تا از امور معالجه و وقايوى بررسى كند.

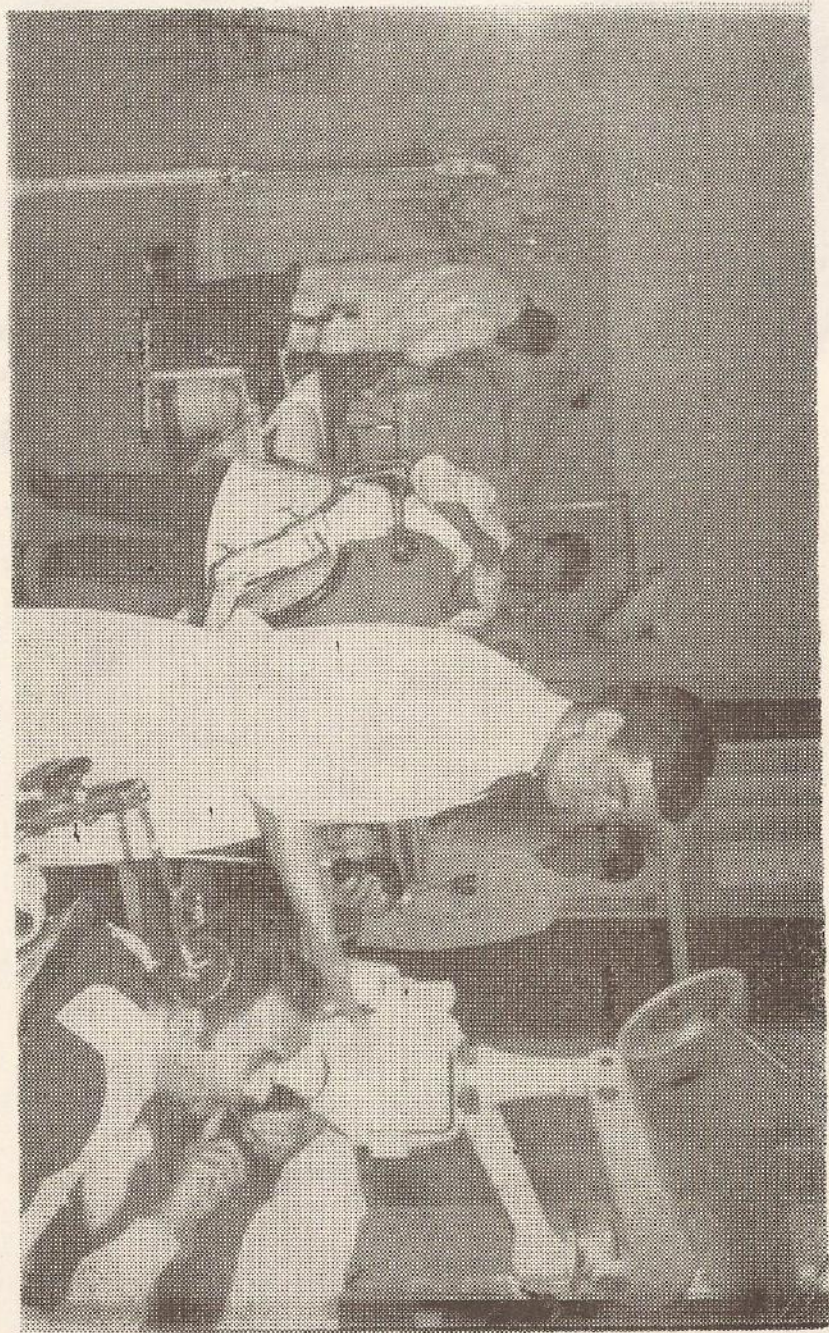

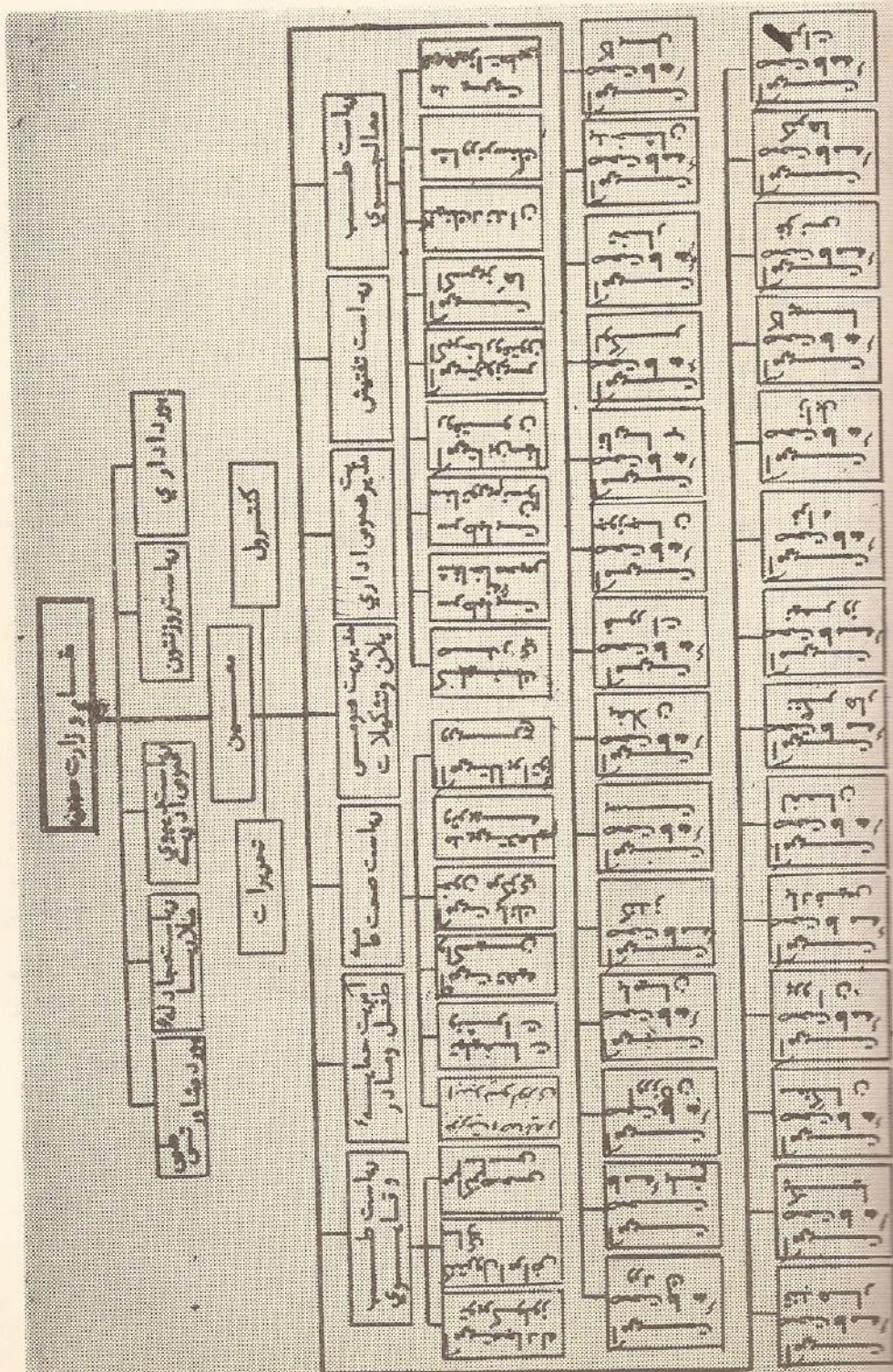
اتاق اخیای مجدد تشکخانه وزیر محمد اکبر خان که بالالت عسوری مجبور میباشد.

شفافخانه نوی کلینیک ابن سینا که عملیات قلبی شکفت آوری در آن اجرا شده است

وزارت معادن و صنایع

در سال ۱۳۰۰ دائره کوچکی بنام سر کتابت معادن در مدیریت عمومی زراعت تشکیل گردید که آنهم تحت اثر وزارت تجارت قرار داشت و امور معادن تا اواخر سال ۳۳ به صورت محدود اجرا میشد .

در سال ۱۳۰۱ يك تعداد محصلين افغانی برای تحصیلات عالی در شوق معادن به خارج اعزام گردید .

در سال ۱۳۰۲ يك لابراتوار تجزیه مواد معدنی و يك مكتب كه در آن مبادی معدن شناسی ، طبقات الارض و معدن كنی تدریس میشد افتتاح گردید و معدن كوچك مس كهنه خمار طور امتحانی به كار انداخته شد .

در سال ۱۳۱۱ معدن ذغال غوربند و برفك طور ابتدائی استخراج گردید و در همین سال معدن لعل پیازی در دشت توب قندهار كشف گردید .

در سال ۱۳۱۷ سر کتابت معدن به صفت يك واحد اداری بنام ریاست مستقل معادن توسعه یافت ، در این وقت تنها چهار نفر متخصص افغانی در شوق معادن شامل كار بودند .

اهداف این ریاست را مطالعه و استخراج ذغال ، تجسس درباره نفت و گاز و تحقیق در اطراف احجار کریمه و فلزات کمیاب تشکیل میداد .

در سال ۱۳۱۷ متخصصین داخلی معدن ذغال سنگ قبر افغان را در دره صوف كشف نمودند ، در سال ۱۳۱۸ بعد از عملیات اکتشافی و ترتیب نقشه ها ذخیره این معدن چهار میلیون تن سنجش گردید .

معادن خاک چینی ، گرافیت ، کرانات و معدن جدید لاجورد در بدخشان از طرف متخصصین داخلی كشف گردید . ذخایر سنگ ریشه در كمر نیز توسط متخصصین داخلی كشف و متعاقباً دو تن از آن به كابل نقل داده شد .

در سال ۱۳۱۸ در اثر امیدواریهائیکه از نتایج عملیات تجسسی پیدا شد ریاست مستقل معادن به وزارت معادن ارتقاء یافت .

اقدام اول وزارت معادن ملی ساختن تمام معدن نمك بود كه قبل از آن بدست اجاره دارها قرار داشت . در سال ۱۳۱۹ يك معدن جدید ذغال سنگ در منطقه كركر واقع چهارده کیلومتری شمال شرق پلخمري توسط متخصصین داخلی كشف گردید كه ذخیره ابتدائی آن در حدود (۵) میلیون تن سنجیده شد . همچنان معدن ذغال سنگ اشپشته تحت مطالعه قرار گرفت برای بریكت سازی ذغال اشپشته و كركر دویپه ماشین بریكت به كار انداخته شد .

در سال ۱۳۲۲ معدن ذغال كرخ هرات توسط متخصصین داخلی معاینه گردید همچنان معدن سرب فرنجل غوربند توسط متخصصین داخلی بكار انداخته شد و روزانه در حدود پنجاه کیلوگرام سرب خالص به ترتیب و طنی استحصال گردید يك اندازه سنگ سلیمت نیز طور امتحانی از معدن كهنه خمار میدان استخراج شد .

ذغال سنگ معدن چال اشکمش که دارای جنسیت عالی و قابلیت کوكس شدن را دارد در سال ۱۳۲۲ برای استفاده ریخته گری فابریكات قندوز مورد استفاده شركت پخته آتوق قرار گرفت .

معدن بزرگ میگزیت در محمدآغه لوگر توسط متخصصین داخلی كشف گردید و معدن ابرك درمیدان و پنجشیر كشف و يك مقدار آن برای معاینات فیزیکی استخراج گردید ذخایر سنگ سلیت در تنگی خلم و غیره قسمت های سمت شمال كشف شد در سالهای ۱۳۲۷ و ۱۳۲۸ ذخایر کرومیت در لوگر برمه کاری گردید و مقدار آن (۲۶۹۸۰) تن سنجیده شد .

متعاقب آن یکمزار تن از کرومیت مذکور استخراج و طوز نمونه برای فروش به امریکا ارسال گردید . همچنان یکصد و پنج تن تالك از شنوار استخراج و برای فروش به امریکا فرستاده شد .

در سال ۱۳۴۳ دوصدتن سنگ گوگرد از معدن کوه البرز ولایت بلخ استخراج و به اتحاد شوروی به فروش رسانیده شد و متعاقب آن تحقیقات طبقات الارضی راجع به معدن مذکور آغاز گردید . نظر به ملاحظه نتایج اجراءات چند سانه و مشکلات مراحل اولیه تصمیم گرفته شد تا اجراءات آینده به اساس پلان صورت بگیرد . روی این منظور وزارت معادن و صنایع به تشکیل مؤسسه سروی جیا لوجی اتحادیه ذغال ، ریاست تفحصات بطرول و ریاست سروی معادن مبادرت ورزید .

اتحادیه ذغال :

در سال ۱۳۳۳ این اتحادیه به سرمایه ده ملیون افغانی تشکیل گردید . سیستم استخراج ، اداره و تنظیم تحویلخانه ها را تغییر داده سیستم حسابی معدن را به اصول تجارتی تبدیل نمود .

يك پایه ماشین بریكت سازی این اتحادیه نزدیک معدن کرکر که ظرفیت قی ساعت (هشت) تن بریكت را دارد عنقریب به کار شروع میکند . از تولیدات معدن ذغال اشپشته و کرکر ، فابریکه قند سازی بغلان سمند جبل السراج ، سمند غوری ، سیلو های کابل و پلخمري ، نساجی گلپهار اهالی کابل استفاده میکنند .

در سال ۱۳۳۸ در معدن ذغال دره صوف يك دستگاه كوچك بریكت سازی برای ضرورت شهر مزار شریف بکار انداخته شد .

ریاست سروی جیالوجی :

ریاست سروی جیالوجی ابتداء بنام مدیریت سروی جیالوجی در سال ۱۳۳۴ تشکیل گردید . هدف این دستگاه جمع آوری معلومات اکتشافی ، تدوین آن بالای نقشه ها ، تحقیقات مزاید راجع به معادن ، بوجود آوردن لابراتوار تجزیه مواد معدنی و تحقیقات درباره منابع آبی می باشد .

ریاست کارتو گرافی :

مؤسسه جیالوجی در سال ۱۳۳۶ توسط کمپنی فیر چایلد امریکا نقشه های هوائی ساحه جنوب مملکت را به اندازه ۴۵۴۰۰۰ کیلومتر مربع وبعد از آن در سال ۱۳۴۰ توسط تخنواکسپورت شوروی نقشه های باقی باندۀ کشور را تکمیل نمود که در نتیجه نقشه های ۱:۱۰۰۰۰ و ۱:۵۰۰۰۰ و ۱:۲۵۰۰۰۰ و رنكه و عكس های هوائی ۱:۳۰۰۰۰ و ۱:۶۰۰۰۰ و فوتو موزائیک های شهر های

مهم را به مقیاس های بزرگتر گرفت . از نقشه های مذکور در امور زراعت و آبیاری صحیه ، فواید عامه ، دفاع ملی ، معادن و غیره کار گرفته میشود .
در سال ۱۳۴۴ شعبه توپوگرافی مؤسسه جیالوجی با ریاست کارتو گرافی ضم شده يك دستگاه مجهز و مهم علمی دارای ماشینهای نقشه گیری و اشخاص فنی بوجود آمد که اکنون هرگونه فرمایش را برای نقشه گیری قبول میکند .

ریاست سروی معادن :

قبل از تشکیل شدن ریاست سروی معادن تجسس و اکتشافات موضعی و اقتضائی صورت میگرفت ولی نتایج اجراآت گذشته باعث شد تحقیقات درین باره شکل جدی تری را بگیرد .

بنا بران در سال ۱۳۴۲ قرار دادی بین وزارت معادن و تخیو اکسپورت شوروی راجع به نقشه برداری جیالوجی و تحقیق درباره مواد مورد ضرورت صنایع فلزی و معادن ذغال سنگ ، طلای ریگی ، بیرل ، لاجورد ، مس ، سرب و جست و تشکیل لابراتوار ها منعقد گردید و ریاست سروی معادن بوجود آمد .
در نتیجه اجراآت پنجساله ، تحقیق در باره بعضی معادن تکمیل گردید و ذخایر آنها تثبیت شد که به اساس آن میتوان پلانهای استخراجی را ترتیب کرد .

ذخایر آهن :

ذخیره آهن معدن حاجی گك (۱۸۰۰) ملیون تن تخمین گردیده مقدار آهن آن (۶۳۵) فیصد می باشد، ذخیره آهن رود تورخان و قلعه اوچ به ۴۵-۵۰ ملیون تن تخمین شده و دارای ۶۰ فیصد آهن میباشد . ذخیره سنگ آهن مانو خیل در حدود ۶ الی ۸ ملیون تن دارای (۵۵-۵۶) فیصد آهن می باشد .

ذخایر مواد مورد ضرورت ذوب آهن :

ذخایر سنگ چونه و دالومیت به کتگوری های مختلف ۱۳ ملیون تن در بامیان نزدیک معدن حاجی گك تثبیت گردیده است .
ذخایر کوارتس در اطراف کوتل حاجی گك در حدود ۶۵۲ هزار تن و ریگ قالب گیری در کوه البرز به کتگوری مختلف (۱۰۹۹۵۰) ملیون تن تثبیت گردیده در حالیکه ذخیره گل مقاوم آتش در تاله ۳۸۵ هزار تن تثبیت شده است .

ذغال سنگ :

ذخایر ذغال سنگ به کتگوری های مختلف به مقدار ذیل تثبیت گردیده است .

موضع معدن	واحد قیاسی	ذخیره بصورت عمومی
شب باشك دره صوف	ملیون تن	۷۳۴
سر آسیاب دره صوف	ملیون تن	۵۹
مسجد چوبی هرات	ملیون تن	۹۵

۸۸۸

ذخایر طلا :

طلای معدنی در حوزه دریای پنج بین هفتاد رگ كوچك کوارتس و جود دارد که در هرتن سنگ آن ۲ تا ۵ گرام طلا می باشد . مقدار عمومی ذخیره طلا در این حوزه در حدود ۹۶۰ کیلو گرام سمنجش شده و بعضی رگها که دارای فیصدی زیاد طلاست قابل استخراج می باشد .

در بدخشان مقدار طلا از ۷۴ تا ۱۳۰۰۰ میلی گرام در يك متر مكعب مواد رسوبي می باشد . ذخیره عمومی طلا در رسوبات رود خانه های موجوده این منطقه تا يك هزار و دو صد كيلو گرام حساب شده كه در بعضی قسمت ها استخراج آن مناسب به نظر میرسد .

مناطق دیگر طلا زرکشان ، انگوری ، هودقول ، کاریز نو و غیره می باشد . در تمام مواضع فوق نظر به تحقیقاتيكه تاكنون بعمل آمده زر كشان اهميت بیشتر دارد و ذخیره طلا در اینجا بشمول طلای رسوبي در حدود (۳۰۰۰) كيلو گرام سنجش شده است .

بیریل :

به تعقیب عملیات سنوات گذشته پيك ماتيكهای دره نور، دره پیچ، پارون و وایگل تحت عملیات اکتشافی قرار داده شده و در نتیجه ذخیره مواد معدنی بیرل در به کتگوری های مختلف و فیصدي های مختلف (۱۱۶۰۰۰) تن حساب شده است .

لاجورد :

سنگ لاجورد به کتگوری ها و جنسیت مختلف (۱۵۰۱) تن حساب گردیده است .

باریت و سلیستین :

در نتیجه تحقیقات ذخیره باریت فرنجل (۵۴۶۴۲) و ذخیره سلیستین آق بولاك (۵۶۷۶) هزار تن تثبیت شده است .

سرب ، جست و مس :

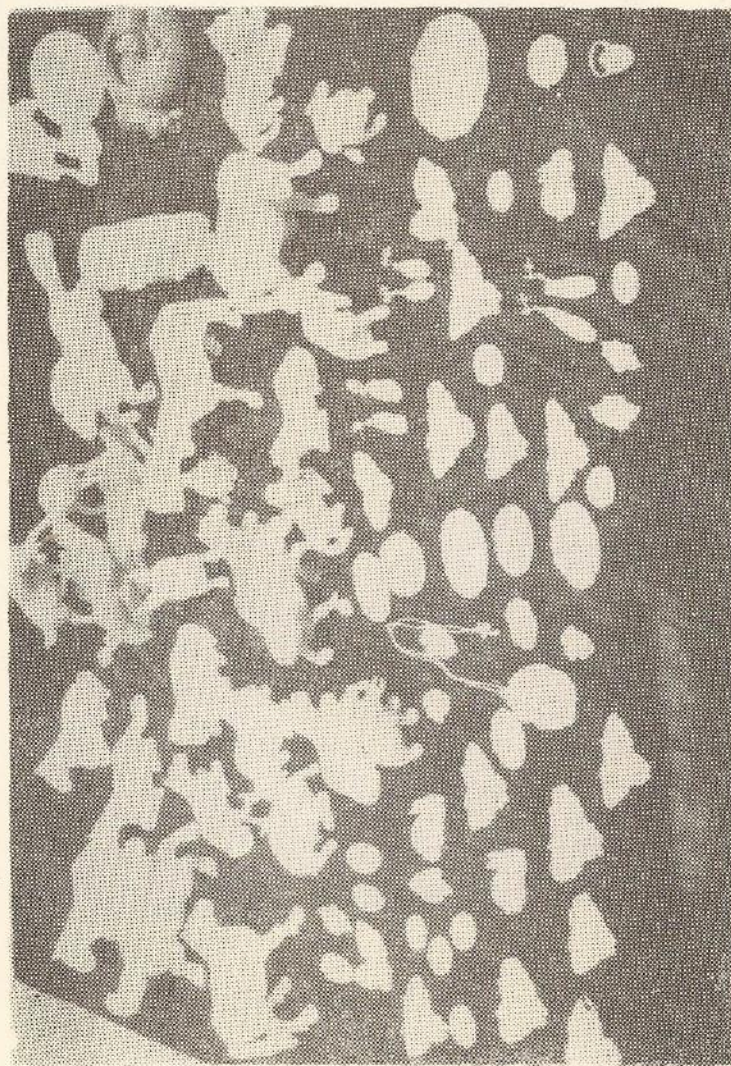
ذخیره سرب و جست فرنجل غوربند (۲۲۰) هزار تن ، ذخیره سرب خاکریز قندهار (۶۹) هزار تن ، ذخیره معدن مس غبرکی ده هزار تن سنجش گردیده است در قسمت تحقیقات آبهای معدنی و طبی نیز اقدامات شده است ، از آن جمله آب معدنی استالف كه دارای ترکیب کاربن دای آكساید میباشد تجزیه شده و در بامیان نیز آبهای مفید معدنی كشف گردیده است .
لابراتوار های كیمیا ، سپكتروال ، معدن شناسی و پترو گرافی و كیمیا و ی ذغال در مركز ریاست تاسیس و به كار انداخته شده است .
مقدار لاجورد استخراج شده از سال ۳۳ تا ۴۶ به ۵۷۹۲۳ كيلوگرام بالغ می گردد .

كورس حكاکي و مجسمه سازی :

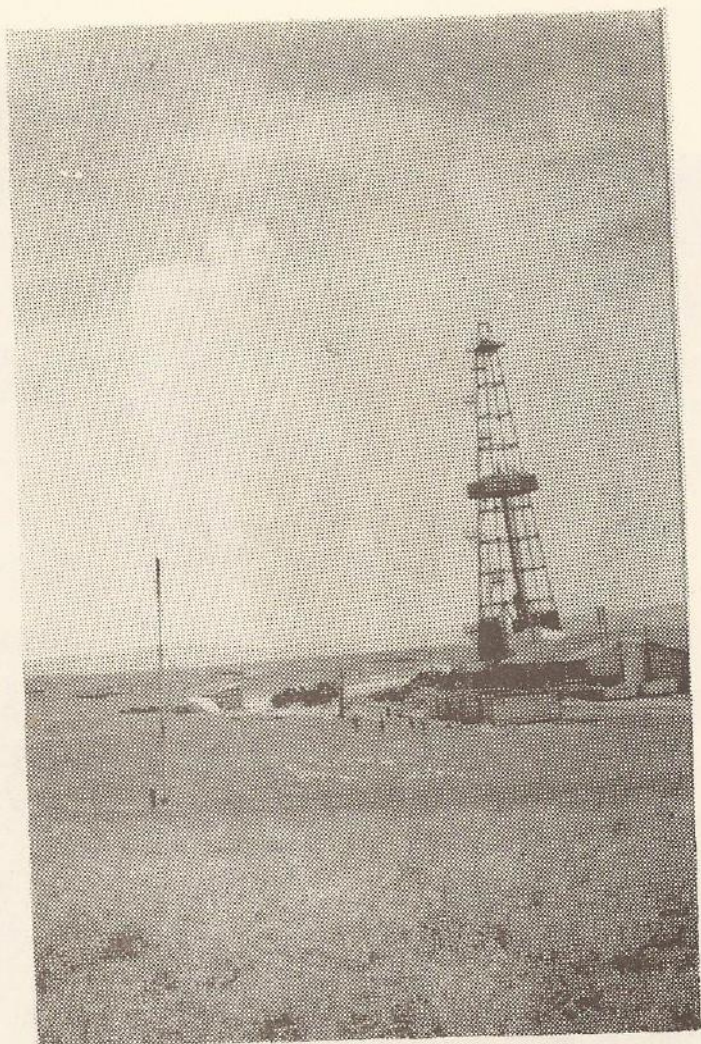
وزارت معادن و صنایع برای پیدا كردن بازار فروش سنگ لاجورد ، سنگ رخام و غیره احجار كریمه و برای ترقی صنعت حكاکي به توريد ۲۵ ماشین و تشكيل يك كورس سه ساله حكاکي و مجسمه سازی پرداخته كه به كمك تخنيكي و اقتصادی جمهوریت مردم چین بكار افتاده است و ۲۰ نفر درین كورس تحت رهنمائی متخصصین چينائی مصروف تعلیمات نظری و عملی میباشد .

ریاست تفحصات بطرول :

ریاست تفحصات بطرول در سال ۱۳۳۴ تشكيل گردید و راجع به خریداری يك دستگاه برمه و استخدام هفت نفر برمه كار بایك كمنی سویدنی قرار داد نمود در دو چاه سرپل به عمق ۸۱۷ و ۱۱۲۱ متر برمه كاری هسته وی انجام یافت .

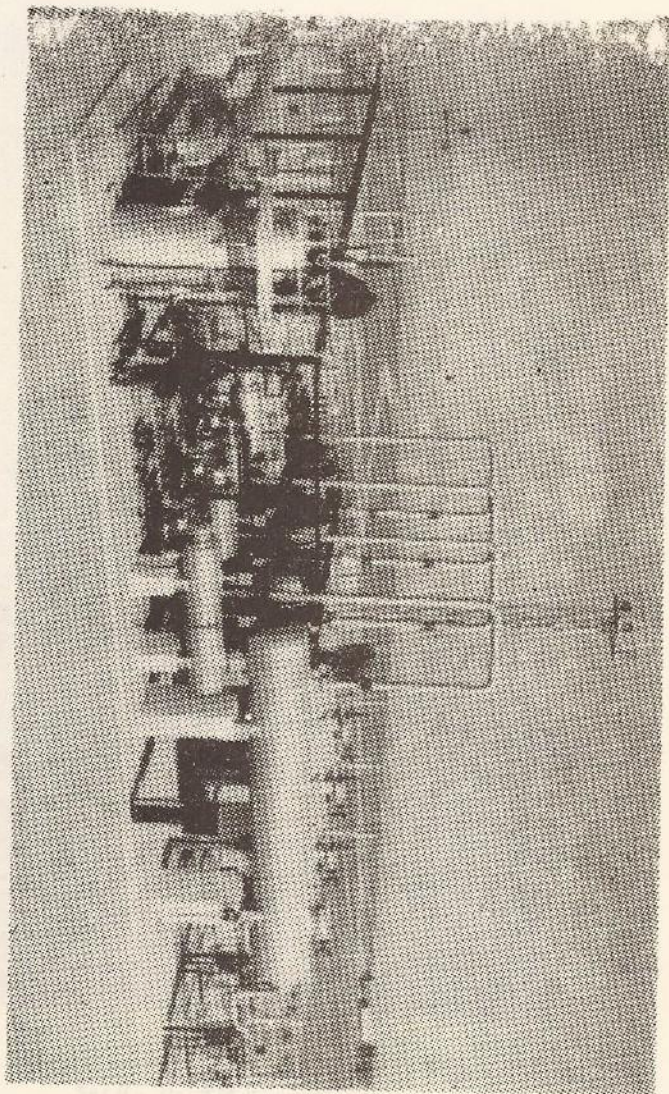

نمونه کار دستی شاگردان کورس حکاکی و مجسمه سازی

فوران گاز چاه یتیم تاق

مرکز تجمع گاز نمبر ۲ درخواجه گوگردک

اعلیٰ حضرت معظم ہمایونی حین بازدید از معدن طلای زرکشان

درچاههای اول و دوم در چندین طبقه آثار نفت و گاز و آب شور ظاهر گردید بنابراین تصمیم گرفته شد که کار کشف و تفحص به پیمانۀ و سیعی صورت بگیرد. به همین منظور در سال ۱۳۳۶ قرار داد اجرای انواع سروی ها در ساحۀ (۴۳) هزار کیلو متر مربع با مؤسسۀ تخنو اکسپورت شوروی عقد گردید و بعد از يك دو ره عملیات ساحۀ تحقیقاتی (۱۱۴۰۰۰) کیلومتری در ولایت هرات ، فاریاب ، جوزجان ، بلخ ، سمنگان ، بغلان و قندوز توسعه داده شد .

نتایج تمام سروی تا جائیکه کار آن ختم گردیده قرار ذیل است :
يك اندازه تیل در آنکوت و مقدار (۴۷ ر ۴۸) میلیارد متر مکعب گاز طبیعی در ساحۀ خواجه گوگردك و مقدار (۲۰ ر ۲۵) میلیارد متر مکعب گاز در یتیم تاق در حدود چهار میلیارد متر مکعب گاز در خواجه برهان تثبیت گردید .
هفتاد و پنج نفر فارغ التحصیل افغانی که توسط تخنو اکسپورت به خا رج اعزام شده بود اکنون درین موسسه شامل کار گردیده اند .

مدیریت عمومی تمديد پایپ لاین و ساختمان مرکز تجمع گاز :

این پروژه در اثر کشف ذخایر گاز طبیعی به میان آمد . وزارت معادن و صنایع تصمیم گرفت يك مقدار گاز مکشوفه را طبق قرار داد علیحده به اتحاد شوروی بفروشد و هم يك مقدار گاز را سالانه برای تدویر کار خانه های کود کیمیاوی و برق حرارتی مزار شریف انتقال بدهد ، روی این منظور بر علاوه دستگاهائی که گاز را پاك و برای انتقال آماده میسازد دو پایپ لاین (لولۀ انتقال گاز) یکی به قطر ۸۲۰ میلی متر و طول ۹۱۰۵ کیلو متر به طرف کلفت و دیگر آن به قطر ۳۲۰ ملی متر و بطول ۸۸ کیلومتر به طرف کار خانه های کود و برق که در نظر است نزدیک پل اما م بکری مزار شریف آباد شود ، تمديد نماید ، پایپ لاین کلفت تکمیل شده اما پایپ لاین دومی تحت ساختمان می باشد .

در خواجه گوگردك چاه استخراجی حفر گردیده و يك مرکز فرعی تجمع گاز به منظور پایان آوردن فشار و خشك ساختن آن ساخته شده است .
دوازده چاه توسط نلها به مرکز تجمع فرعی و صل گردیده و از آنجا بعد از جدا کردن تیل و آب از آن گاز قسمًا خشك شده توسط نل بزرگتر به مرکز تجمع عمومی منتقل گردیده آمادۀ صدور میشود .

مدیریت عمومی استخراج و انتقال گاز :

این پروژه بعد از اینکه ذخایر گاز طبیعی در خواجه گوگردك و یتیم تاق تثبیت گردید و ساختمان مراکز تجمع گاز و احداث پایپ لاین ها تکمیل شد به وجود آمد گاز طبیعی خواجه گوگردك از نوع گاز های سبك می باشد که بدون گاز میتان دیگر گاز های ثقیل یا در آن موجود نیست یا مقدار آنها از يك فیصد کمتر میباشد بعد از كنترول و امتحان مرکز تجمع فرعی نلهای اتصال چاهها به مرکز تجمع دیگرهای بخار ، جنراتورهای گاز ، مراکز اندازه گیری ، تاسیسات مخابره و آب رسانی و پایپ لاین ، استخراج و انتقال گاز طبیعی مطابق قرار داد های منعقدۀ سال ۱۳۴۶ آغاز یافت و توسط پایپ لاین از ساحۀ شیرغان طور امتحانی به مرکز اندازه گیری در سرحد واز آنجا بخاك شوروی شروع شد . تا ختم سال ۱۳۴۶ مقدار ۵۲۰ میلیون متر مکعب گاز طبیعی با اتحاد شوروی صادر گردید که ازین مدرك در حدود سه میلیون دالر به عایدات دولت اضافه شد .

فابریکۀ کود کیمیاوی و برق حرارتی مزار شریف :

بعد از اینکه ذخایر گاز طبیعی در خواجه گوگردك و یتیم تاق کشف گردید دولت تصمیم گرفت کارخانه های کود کیمیاوی و برق حرارتی را توسط گاز طبیعی

به کار اندازد چنانچه در اثر موافقت نامه منعقدہ بین وزارت معادن و صنایع و مؤسسہ تخنوی اکسپورت شوروی کار ساختمان هردو کار خانہ آغاز گردید و ریاست فابریکات کود کیمیای و برق تاسیس شد .

در اخیر سال ۱۳۴۲ سروی مقدماتی توپوچیو دیزی ، جیالوجی ، میخانیکی وهیدرولوجی برای ترتیب پروژه در هجده کیلومتری غرب شهر مزار شریف شروع گردید و در خزان ۱۳۴۴ خانمہ یافت .

فابریکہ کود کیمیای دارای دو واحد بزرگ می باشد کہ یکی امونیای مایع ودیگری کاربامید (یوریا) تولید میکند . مواد خام فابریکہ گاز طبیعی ذخایر شبرغان و هوای محیط می باشد .

ظرفیت نهائی تولیدی فابریکہ در یکسال ۷۱۰۰۰ تن امونیای مایع خواهد بود کہ از آن در حدود ۱۰۵۰۰۰ تن کود کیمیای کار بامید استحصال میشود .

فابریکہ برق حرارتی بر علاوہ تعمیر مرکزی توربینها و دیگهای بخار مشتمل بر مراکز تصفیہ کیمیای آب ، ورکشاپهای ترمیم ، سیستم مخابرات لابراتوارها تحویلخانه ها وغیره خواهد بود . ظرفیت تولیدی دستگاه برق حرارتی بانصب دو توربین ۲۴۰۰۰ کیلووات بوده ظرفیت نهائی آن بانصب توربین سوم به ۳۶۰۰۰ کیلووات میرسد . تولیدات ابتدائی ۲۴۰۰۰ هزار کیلووات تماما در فابریکہ کود کیمیای و ساحہ رهایش به صرف میرسد و از ۱۲۰۰۰ کیلووات برای تنویر و تسخین شهر مزار شریف ، بلخ قصبات همجوار و همچنین تدویر سایر دستگا های صنعتی کہ در آینده احداث میشود ، استفاده خواهد شد .

صنایع :

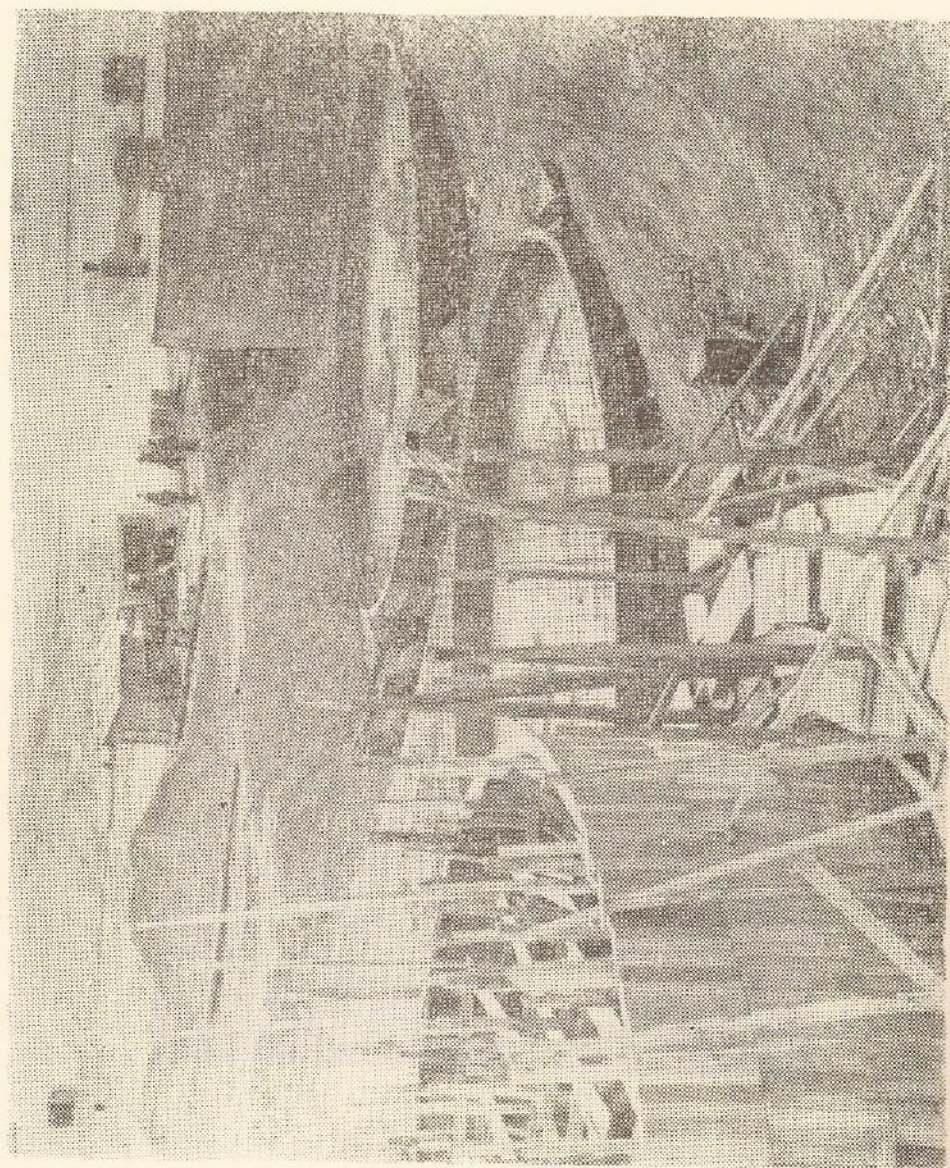
در قرن نژده در افغانستان از صنایع ماشینی جدید اثری نبود اما بر عکس صنایع دستی و حرفہ های مختلف در هر قسمت مملکت در دهات و شهرها وجود داشت و قسمت بزرگ احتیاجات مردم از قبیل لباس ، ظرف ، فرش ، زیور، ادوات زراعتی تهیه تیلهای نباتی و مواد خوراکه وغیره تامین میگردد . این صنایع شکل بسیط و انفرادی داشت .

اولین اقدام در راه ایجاد صنایع ماشینی درین کشور در عصر اعلیحضرت امیر عبدالرحمن خان شروع شد .

در سال ۱۳۰۴ اولین کار خانہ ماشینی بنام (ماشینخانه) بوجود آمد کہ در آن اسلحه ومهمات حربی ساخته میشد و مجهز با ورکشاپ های ریخته گری ، میخانیکی و نجاری بود ، هکذا ضرابخانہ و یک کار خانہ پشمینه بافی نیز در جوار آن قرار داشت .

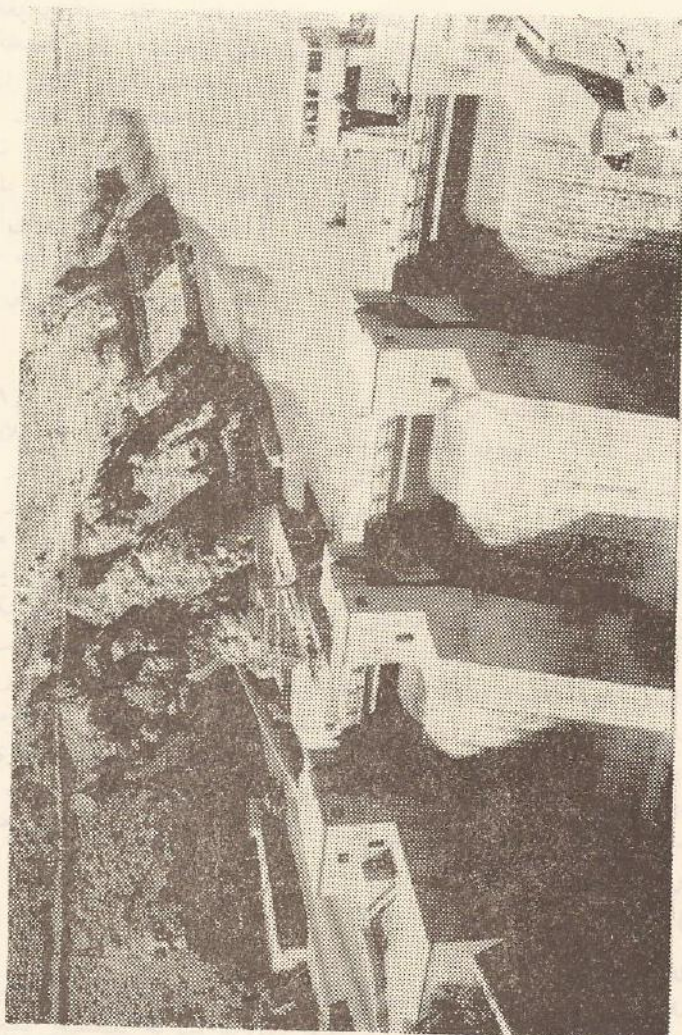
ماشینهای صنعتی کہ در وقت اعلیحضرت امیر عبدالرحمن خان بافغانستان وارد گردید قرار ذیل است :

- ۱ - ماشینهای ضرب مسکوکات (ضرابخانه) .
- ۲ - ماشین ساخت تفنگهای هنری هارتین .
- ۳ - ماشین ساخت کارتوسهای تفنگ هنری هارتین .
- ۴ - دستگاه بخار و کارخانه جات آهنگری و توپ سازی .
- ۵ - ماشین آلات عرق کشی .
- ۶ - ماشین دباغی و چرمگری .
- ۷ - ماشین بوت و خیمه سازی .
- ۸ - ماشین صابون سازی وشمع ریزی .
- ۹ - ماشین باروت و گلوله سازی .
- ۱۰ - فابریکہ پشمینه بافی .
- ۱۱ - مطبعہ .

ساختمان ذخیره آب برای فابریکات کود و برق

بند برق سربو سی

در سال ۱۳۱۰ حکومت سیاست حمایه و تقویه سرمایه‌های داخلی را روی دست گرفته به منظور فراهم نمودن سرمایه ابتدائی برای ایجاد صنایع يك سلسله انحصارات و امتیازات مهم به طبقه تاجر داد چنانچه در اثر این معاونتها و مساعی بانک ملی افغان و سرمایه داران افغانی يك تعداد مؤسسات صنعتی جدید را تاسیس نمودند .

فابریكات نساجی پلخمری ، نساجی جبل السراج ، قند سازی بغلان ، حلای پنبه ، تیل کشی و صابون سازی قندز ، فابریکه‌های پشمینه باقی قندهار و کابل فابریکه حجاری و نجاری کابل ، فابریکه بوت دوزی و چرمگری کابل از جمله کارخانه های است که باین سرمایه ها تاسیس و به کار انداخته شده است .
انكشاف و توسعه صنایع در پلان پنجساله اول فصل مهم آنرا تشکیل داده و تاسیس واحداث صنایع به منظور ارتقای سطح تولیدات صنعتی ، بلند بردن قدرت تولید مملکت ، صرفه جوئی در اسعار ، و ایجاد زمینه کار برای قدرت های مساعد انسانی کشور و در نتیجه بالا بردن سطح زندگی مردم و تزئید عایدات ملی و بالاخره ایجاد تحولی در حیات اجتماعی و فرهنگی مردم و معرفی تخنیک و تکنولوژی جدید و پیشرفته در جامعه در نظر گرفته شد .

پروژه های برق :

در اصل پلان نه دستگاه تولید برق با ظرفیت مجموعی (۸۸۰۰۰) کیلووات و سرمایه گذاری ۱۳۴۴ ملیون افغانی پیش بینی شده بود ، بعد تر پلان تعدیل شد و حجم اکثر فابریکه های برق آبی بزرگتر گردید ولی تعداد آنها که در جریان پلان ساخته میشد تقلیل یافت . بر علاوه چندین دستگاه برق دیزلی و بخار شامل پلان گردید تا ضرورت های فوری را از نا حیة برق در نقاط مختلف کشور مرفوع سازد دستگاه های تولید برق با ظرفیت (۳۲۸۰۰) کیلووات و سرمایه گذاری (۳۴۲) ملیون افغانی در اخیر پلان تکمیل گردید که عبارت اند از فابریکه های برق آبی سروبی ، گرشک ، خان آباد ، شش دستگاه خرد دیزلی و چهار دستگاه کوچک بخار و ساختمان دستگاه های دیگری با ظرفیت (۸۰۷۰۰) کیلووات . در پلان پنجساله اول ساختمان چند فابریکه برق دیگر آغاز گردید که عبارت اند از کارخانهای برق آبی نغلو ، جلال آباد ، پلخمری دوم و فیلکو که منجمله پروژه پلخمری با ظرفیت (۹۰۰۰) کیلو وات و فیلکو با ظرفیت (۷۰۰) کیلو وات در اواخر سال ۱۳۴۰ به پایة تکمیل رسید ، مجموع سرمایه گذاری در دستگاه های تولید برق در جریان پلان به ۷۹۷ ملیون افغانی بالغ گردید .

صنایع نساجی :

فابریکه پلخمری

نظر به پیش بینی پلان که تعداد کارگا های ریسندگی اتوماتیک فابریکه نساجی پلخمری زیاد گردد و ظرفیت تولیدی سالانه آن به بیست و پنج هزار متر به اساس سه نوبت کار برسد ، کار توسیع فابریکه در سال ۱۳۳۷ با مصارف مجموعی (۴۸۰) ملیون افغانی که (۲۸) ملیون آن در جریان پلان سرمایه گذاری شده تکمیل گردید و تولیدات فابریکه مذکور در حدود (۱۹) ملیون متر در سال رسید .

فابریکه نساجی گلپهار :

ساختمان این فابریکه در سال ۱۳۳۲ شروع گردید که از جمله (۸۰۰) ملیون افغانی مجموع سرمایه گذاری مبلغ (۶۰۶) ملیون آن در جریان پلان سرمایه گذاری شد . فابریکه در سال ۱۳۳۹ به تولید آغاز کرد و با (۴۷۰۰۰) ماکو (۱۳۸۰) پایه کارگاهای ریسندگی اتوماتیک و سایل رنگ آمیزی و تا په کاری مجهز گردید که

اکنون دارای ظرفیت نهائی سالانه ۵۲ میلیون متر پارچه به اساس سه نوبت کار می باشد . این فابریکه تخمیناً (۴۰۰۰) نفر را استخدام کرده است .
علاوۃ فابریکه دارای بیشتر از (۸۰۰۰) سهمدار می باشد که بزرگترین آن بانک ملی است . شرکت نساجی بصورت مجموعی در حدود (۶۰۰۰) نفر را استخدام کرده و ظرفیت مجموعی تولیدی آن ۷۵ میلیون متر پارچه در سال میباشد .

فابریکه های پشمینه بافی کابل و قندهار :

چون اکثر ماشین آلات فابریکه پشمینه بافی کابل کهنه شده بود ، ماشینهای قابل استفاده آن در سال ۱۳۴۰ به قندهار انتقال داده شد . بر علاوه بعضی ماشینهای کهنه پشمینه بافی قندهار در اثر کمکهای تخنیکي واقتصادی جمهوریت مردم پولیند با ماشینهای جدید تعویض گردید .

فابریکه نساجی امید :

این فابریکه که در اصل پلان شامل نبود در سال ۱۳۳۷ به مصرف (۱۰۲) میلیون افغانی تکمیل شد که تولیدات سالانه آن در حدود ۲۷۰۰۰۰ متر است .

دستگاههای تخنیکي وورکشاپها :

شرکت سهامی کارخانجات جنگلک :

قسمت نجاری این شرکت قبل از پلان توسط شرکت نساجی ساخته شده و در نظر بود که یک ورکشاپ کامل تاسیس گردد تا احتیاجات فابریکه را بر فوع گرداند .

مجموع سرمایه گذاری که توسط شرکت نساجی بعمل آمده تقریباً مبلغ ۶۰ میلیون افغانی بود . بعدتر جنگلک به حیث یک مؤسسه مستقل عرض اندام کرد و بر علاوه نجاری متشکل از قسمت ترمیم موتر ، ترمیم ماشین آلات ، تولید سامان فلزی و پرزه جات گردید . قسمت جدید این فابریکه با کمک های تخنیکي و مالی اتحادشوروی تکمیل شد و در سال ۱۳۳۹ به کار آغاز کرد . مقدار سرمایه گذاری درین فابریکه در حدود ۱۲۵ میلیون افغانی می باشد .

ورکشاپهای رنده بانان و قندهار علی الترتیب توسط شرکت سرویس در کابل و انحصارات دولتی در قندهار در سال ۱۳۴۰ ساخته شده است .
صنایع مواد تعمیراتی :

فابریکه سمنت جبل السراج :

این فابریکه با ظرفیت یکصد تن سمنت در روز به مصارف ۶۹ میلیون افغانی در سال ۱۳۳۶ تکمیل گردید و اکنون با ظرفیت کامل خود فعالیت میکند .
فابریکه سمنت غوری :

قسمت اول این فابریکه با ظرفیت دوصد تن در روز در اوایل سال ۱۳۴۱ تکمیل و به کار انداخته شد . نظریه تقاضای روزافزون به سمنت قسمت دوم آن در اوایل سال ۱۳۴۲ تکمیل شد . سرمایه گذاری مجموعی آن در جریان پلان ۹۴ میلیون افغانی بوده و مصارف مجموعی دستگاه به ۲۷۰ میلیون افغانی بالغ گردید .
خشت تایل :

سه فابریکه کو چک خشت تایل در کابل ساخته شده که از جمله یکی از طریق سرمایه گذاری خصوصی خارجی تکمیل گردیده است .

صنایع مواد غذایی :

روغن نباتی :

در قندوز يك فابریكه برای تولید روغن پنبه دانه با ظرفیت ۴۸۰۰ تن در سال و يك فابریكه صابون سازی با ظرفیت ۷۰۰ تن در سال در چوكانت شركت سپین زر تاسیس گردید ، مصارف مجموعی هردو فابریكه به شمول تجهیزات جن و پیرس در قندوز ، خواجه غار و حضرت امام ۷۶ ملیون افغانی سنجیده شده و در سال ۱۳۳۹ بامصارف مجموعی ۱۰۶ ملیون افغانی تکمیل گردیده که ظرفیت سالانه آن ۸۰۰ تن روغن و ۱۸۰۰ تن صابون می باشد .

در مزار شریف يك فابریكه تولید روغن نباتی به ظرفیت ۲۰۰۰ تن در سال به مصرف ۱۱۵ ملیون افغانی ساخته شده است و کار خانه دیگری در لشکر گاه به ظرفیت سالانه ۲۵۵۵ تن به کمک انگلستان و اخیراً فابریكه مشابهی درهرات به پایه تکمیل رسیده است .

ساختمان فابریكه كانسرو و حفاظة میوه به همكاری تخنیکي و مالی چكوسلواکی در سال ۱۳۴۰ به مصرف (۴ ر ۴۴) ملیون افغانی تکمیل شد که میتواند ۳۲۰۰۰ تن میوه را در سال حفاظه کند .

فابریكه چینی سازی قندز تحت اداره شركت سپین زر به مصرف ۱۶۷ ملیون افغانی در سال ۱۳۳۸ تکمیل شد ، ظرفیت روزانه آن ۱۲۰۰ پارچه در روز بوده و نوبت کار میکند .

فابریكه چینی سازی شاکر شامل پلان اصلی نبود و در سال ۱۳۳۶ به مصرف مجموعی ۱۱۳ ملیون افغانی و ظرفیت ۱۰۰۰ ر ۱۰۰ پارچه در ماه تکمیل شد. تولیدات عمده فابریكه را چاپنك تشكيل میدهد . فابریكه مذکور با رقابت خارجی مواجه بوده در حال حاضر کمتر از ظرفیت خود کار مینماید .

گوگرد سازی :

کارخانه گوگرد سازی کابل به ظرفیت ۳۰ ملیون قطی در سال تاسیس گردید اما نسبت بعضی مشکلات اقتصادی و نتوانستن رقابت با بازار های خارجی از فعالیت باز مانده فعلا غیر فعال است .

بریکت ذغال سنگ :

در سال ۳۸ فابریكه مذکور با مصرف ۵۸ ر ۲ ملیون افغانی تکمیل و به کار افتاد که احتیاج دواير واشخاص را رفع میکند .

پلان پنجساله دوم :

برای انكشاف صنایع در پلان دوم مبلغ (۱۰۷۶) ملیارد افغانی پیش بینی گردید ، تاسیس صنایع اساسی و انرژی و به میان آمدن صنایع خفیف برای تولید اشیای استهلاکی ، اهداف اساسی پلان پنجساله دوم را برای انكشاف صنایع تشكيل میدهد .

صنایع اساسی :

کار سروی و مطالعة اقتصادی ساختمان یکدستگاه ذوب آهن و فولاد ریزی در پلان پنجساله دوم در نظر گرفته شده بود و مبلغ ۸۷ ملیون افغانی برای این سروی تخصیص داده شد که تا اخیر پلان تکمیل گردید .

کار ساختمان فابریکه کود کیمیاوی مزار شریف به کمک تخنیکي و اقتصادی اتحاد شوروی به ظرفیت (۱۰۵) هزار تن کود در سال که به مصرف مجموعی ۱۱۵۷ میلیون افغانی به شمول ۱۸ میلیون دالر تخمین شده بود در سال ۱۳۴۳ شروع گردیده و تاکنون کارهای اساسی ساختمان آن انجام یافته و قسمت بیشتر ماشین آلات و تجهیزات آن وارد گردیده و آماده نصب می باشد. توقع می رود این فابریکه بزرگ نه تنها ضروریات داخلی زراعت ما را از نظر تهیه کود مصنوعی تکافو نماید بلکه تا چندین سال محصولات آن بر طبق قرار داد یکپه موجود است به اتحاد شوروی صادر شود، این فابریکه تا اخیر سال ۱۳۴۹ تکمیل شده و به تولید آغاز خواهد کرد.

صنعت ساختمانی

فابریکه سمنت غوری :

تولید سمنت به حیث یک صنعت جدید با آغاز فعالیت فابریکه سمنت جبل السراج به ظرفیت روزانه صد تن در پلان اول آغاز گردید ولی نظر به ضرورت روز افزون این ماده ساختمانی در پلان اول ساختمان فابریکه سمنت غوری در مرحله اول به ظرفیت دوصد تن در روز آغاز و در اخیر سال ۴۱ شروع به تولید نمود. مرحله دوم آن به ظرفیت دوصد تن در روز در اخیر سال ۱۳۴۰ شروع و در سال ۱۳۴۲ به ظرفیت تولیدی مجموعی ۴۰۰ تن سمنت در روز به کمک تخنیکي و اقتصادی چکوسلواکی تکمیل شد و در ظرف چند سال باقیمانده پلان پنجساله دوم خدمت قابل ملاحظه را در امور ساختمانی کشور و به خصوص پروژه های بزرگ ساختمانی پلان دوم مانند نعلو، کانال ننگرهار، شاهراه سالنک و غیره انجام داد.

فابریکه خانه سازی :

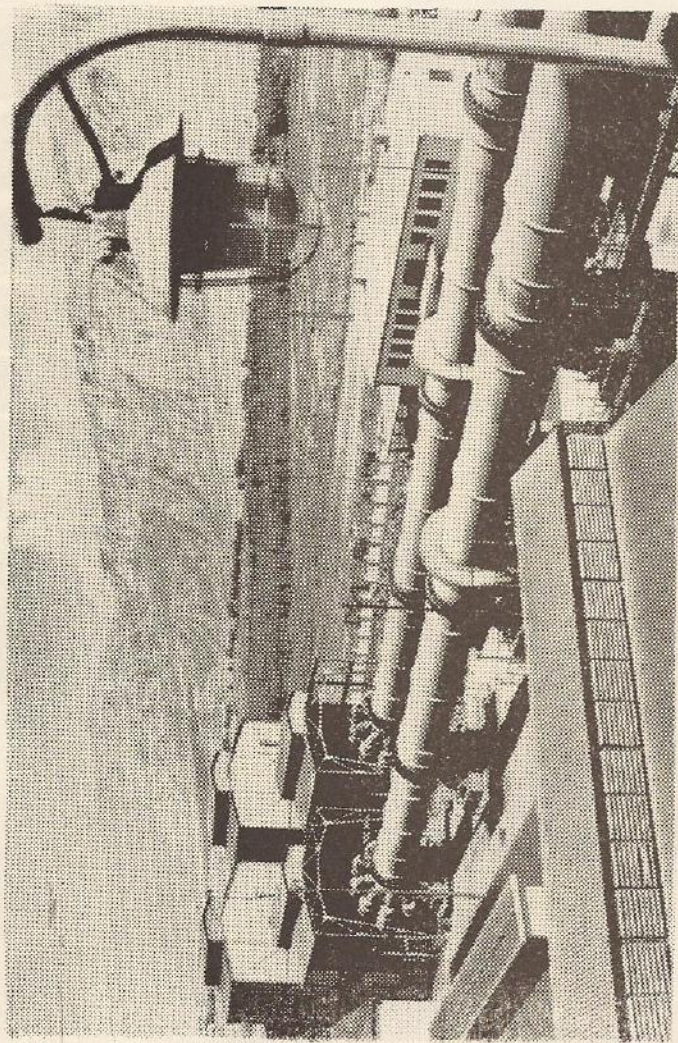
این فابریکه در برج سرطان ۱۳۴۱ به منظور ساختمان منازل رهائشی از تخته های کانکریتی آهنگار برای شهر کابل و مواد کانکریتی به شکل پارچه های مکمل و تخته های کانکریتی و همچنین مصالح کانکریتی بشکل جغل برای سرك سازی و غیره به امداد اتحاد شوروی شروع و در سال ۱۳۴۳ تکمیل گردیده به فعالیت تولیدی آغاز کرد که نمونه آن ساختمان یک تعداد زیاد آپارتمان های بزرگ مکروریان در منطقه زنده بانان می باشد.

فابریکه کشمش پاکی :

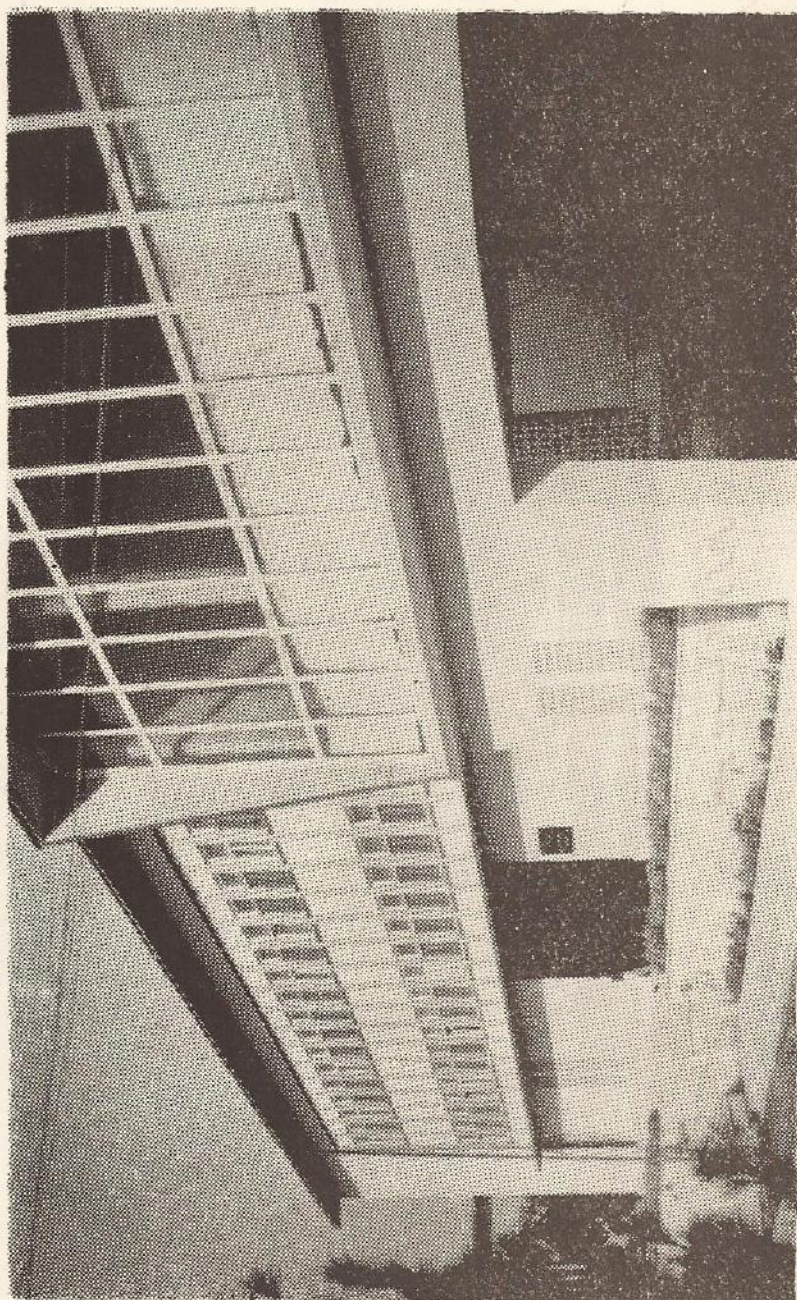
به منظور پاک کردن، باربندی و حفظ میوه های خشک و مخصوصاً کشمش یک دستگاه کشمش پاکی به نام دمیوی د سمون شرکت به سرمایه گذاری داخلی و اشتراک کمپنی اندیمار به ظرفیت (۶) تن در ساعت در اوایل پلان پنجساله دوم شروع و در اواسط سال ۱۳۴۲ تکمیل شد.

منطقه صنعتی کابل :

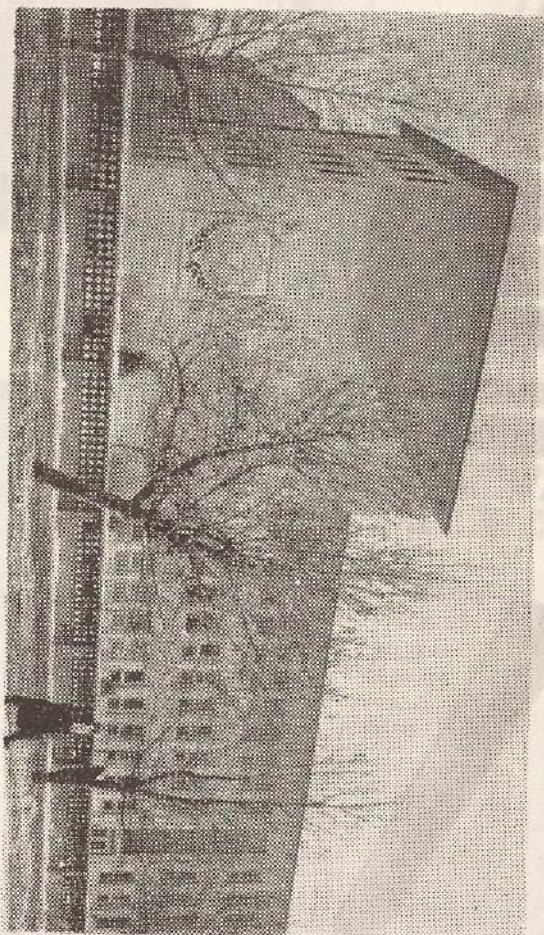
وزارت معادن و صنایع منطقه ای را واقع در پلچرخ برای تمرکز دستگاههای صنعتی تخصیص داد که طبق قرار داد های منعقد شده و پلان سازی آن در جریان پلان دوم تکمیل گردید. اولین فابریکه که درین منطقه احداث گردید مرکز تربیوی فنی می باشد که به امداد حکومت جاپان ساخته شده و هدف آن تربیه یک تعداد پرسونل آزموده افغانی است این مرکز متشکل از سه

فابریکه سمنت پل خمیری

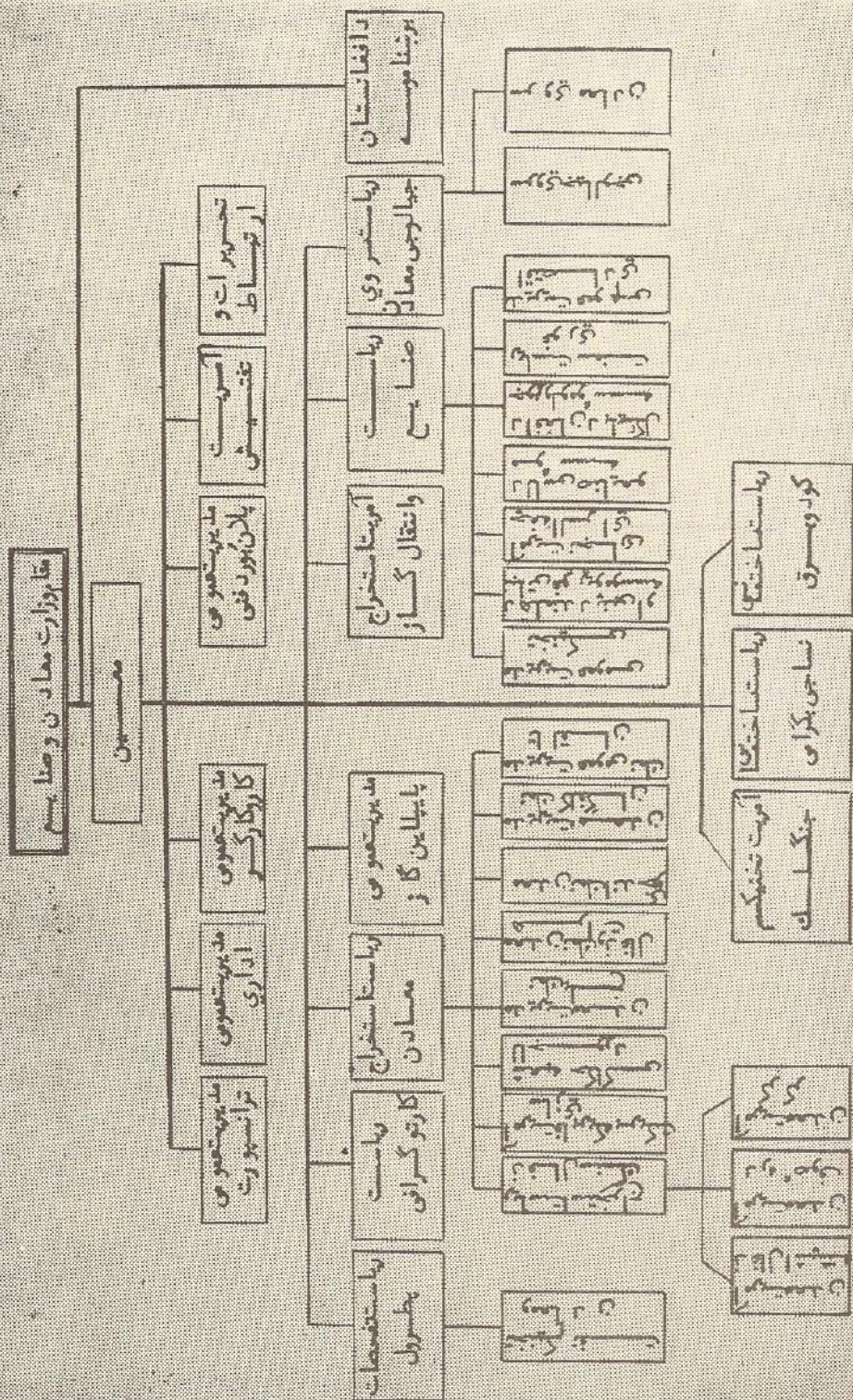

عمارت وزارت معادن و صنایع

تعمير موسسه کار تو گرافي

و توسعه بنادر و موانع ترانزيت

قسمت می باشد: دستگاه بایسکل سازی که مونتاژ و بسته کاری و تکمیل بایسکل در آن صورت میگیرد، پلاستیک و شیشه سازی. اکنون دستگاه بایسکل سازی قدرت تکمیل پنجمصد عراده بایسکل را در یک ماه دارد. در منطقه صنعتی کابل تا کنون چندین فابریکه دیگر تاسیس گردیده است، این فابریکه ها عبارتند از فابریکه پشمینه بافی کابل که به سرمایه گذاری آلمانها تاسیس گردیده و در سال ۱۳۴۴ به تولید آغاز کرد، فابریکه نجاری دستگاه ساختمانی افغانی که در اخیر پلان پنجمساله اول شروع به کار نمود، فابریکه کشمش پاکی شرکت سمون و ورکشاپ های پل چرخ، دستگاه اخیر از جمله پروژه های انتقالی پلان اول بوده که در ساختمانی آن در سال ۱۳۴۰ به همکاری تخیکی و اقتصادی چکوسلواکی شروع گردید و در سال ۱۳۴۵ مطابق به پلان به پایه تکمیل رسید، فابریکه بریکت سازی پلخمری به ظرفیت هشت تن بریکت بیضوی در ساعت از ذغال به قیمت ۱۶۶۶۷۵ دالر در سال ۱۳۴۱ از یک کمپنی فرانسوی خریداری شد که کار ساختمانی و نصب ماشینهای فابریکه مذکور روبه تکمیل بوده در آینده نزدیک آماده تولید خواهد شد.

پیش بینی های پلان سوم:

وزارت معادن و صنایع با تجارب حاصله از پلان اول و دوم برای استفاده اعظمی درموارد اولیه و فراهم نمودن زمینه کار و تامین معیشت مردم یک تعداد پروژه های سریع الثمر صنعتی را در پلان پنجمساله سوم پیش بینی نموده و ترتیبی اتخاذ کرده تا اولتر از همه این پروژه ها بصورت همه جانبه از طرف متخصصین بصورت دقیق مطالعه شود و بعد درباره تطبیق آنها اقدامات لازم بعمل آید تا اشتباهات پلان اول و دوم تکرار نگردد.

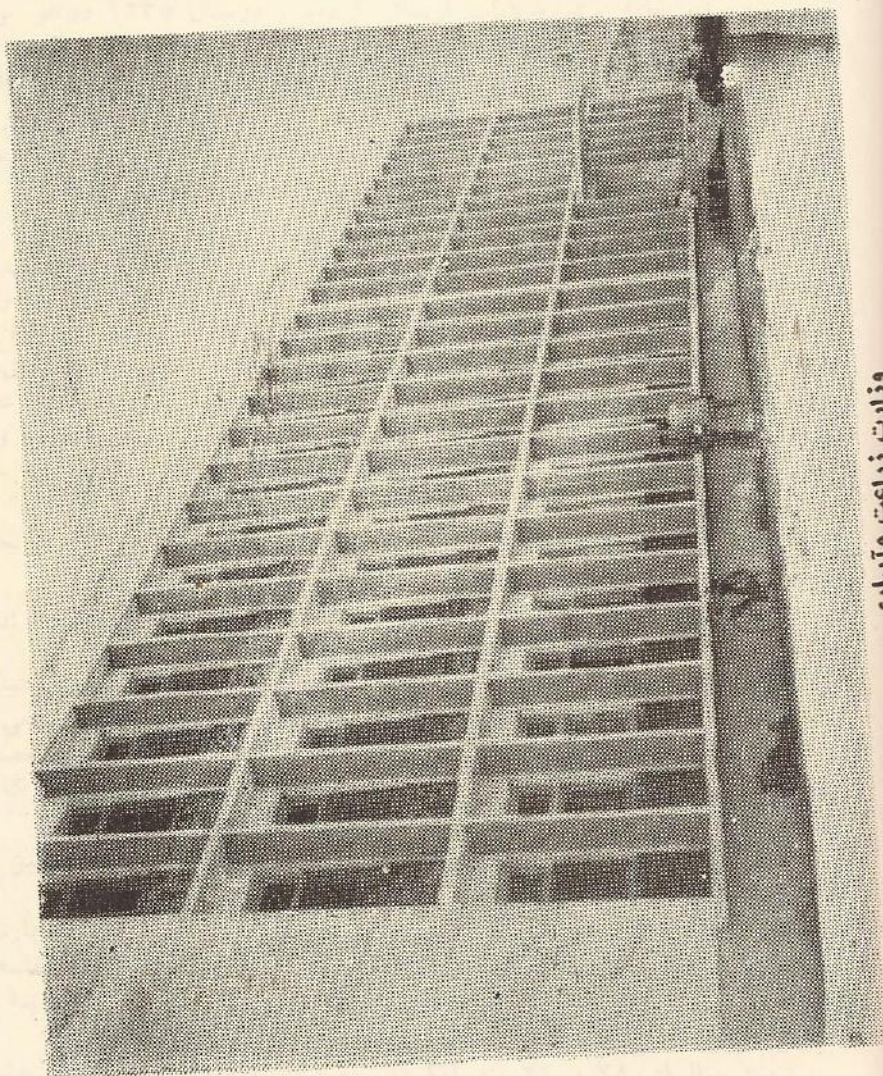
وزارت زراعت و آبیاری

قبل از حصول استقلال نیز يك سلسله اقدامات مبنی بر تقویه و انكشاف زراعت به عمل آمد . مخصوصاً فعالیت های دوره امیر حبیب الله خان از قبیل احداث باغها ، بندها و نهرها در ولایات مختلف کشور قابل تذکر میباشد . بعد از استرداد استقلال برای پیشبرد امور زراعت تدابیر اساسی سنجیده شده در عهد سلطنت اعلیحضرت امیر امان الله خان برای اولین بار مکتب زراعت تاسیس شد (۱۳۰۳) و زمینه برای تجارب عملی شاگردان باتورید انواع گل ها ، حیوانات ، مرغان خانگی ماشینهای قلیه ، درو ، تخم پاشی و گندم پاکی که توسط دست وقوه حیوانات به کار می افتید ، مهیا گردید ، برای تکثیر و ترویج مرغهای خارجی يك ماشین چوپه کشی مورد استفاده قرار گرفت . در قسمت تکثیر و ترویج کرم پیله و تولید ابریشم اقدامات لازم بعمل آمده درین رشته يك تعداد شاگردان برای سه سال از طرف متخصصین ایطالوی تحت تربیه گرفته شدند و مراکز پیله وری تاسیس گردید ۲۳ نفر از متعلمین به منظور تحصیلات عالی اولین بار به خارج اعزام شد و اداره زراعت تحت يك نظم واحد درآمد ، امور زراعت در چوكات يك مدیریت عمومی دروزارت تجارت شامل گردید اما متأسفانه در اثر اغتشاش شیرازه کار از هم گسیخته همه فعالیتها بر كود مواجه شد .

در سال ۱۳۰۹ امور زراعت مورد توجه جدی قرار گرفت چنانچه به منظور حفاظت جنگلات و تکثیر آن مساعی خاص به خرج داده شد و برای آبیاری اراضی بایر اساس بند قرغه پغمان ، بند زنخان غزنی ، بند سرده غزنی ، بند سرخاب و بند خروار لوگر گذاشته شد .

در قسمت غرس اشجار مثمر و غیر مثمر اقدامات لازم صورت گرفته برای اشخاص بی بضاعت يك اندازه املاك مزروعی دولت به قیمت مناسب به فروش رسانیده شد . چنانچه برای این منظور (۱۰۸ ۱۴۱) تاك و ۸۰۶۴ جریب زمین به اشخاص مستحق در مقابل قیمت داده شد . اساس تربیه ، تکثیر و وقایه حیوانات در مقابل امراض با تهداب گذاری يك تربیه خانه در دامنه علی آباد گذاشته شد که در آن يك تعداد گوسفند و اقسام طیور از داخل و خارج جمع آوری گردیده تحت نظر متخصصین به تکثیر و ترویج آن اقدام بعمل آمد .

نظر به علاقه اعلیحضرت همایونی به سرسبزی کشور در سال ۱۳۱۵ اولین اعلان پادشاهی راجع به غرس اشجار صادر و روز نهالستانی در سرتا سر مملکت تعطیل عمومی اعلام گردید . امور زراعت نظر به اهمیت و تزاید حجم کار آن در سال ۱۳۱۶ از وزارت تجارت مجزا شده برای آن يك ریاست مستقل تشکیل گردید در نتیجه ساحة فعالیت نیز توسعه یافته برای اصلاح . اراضی بایر ، سر سبز ساختن کشور ، اصلاح و تکثیر جنسهای بهتر حیوانات و حیوانات اقدام مفید به عمل آمد ، در همین سال ریاست زراعت در ولایت قطغن گندم ، جواری ، ماش برنج و اقسام مختلف سبزیجات را بعد از تحقیق و تجربه ترویج داد . در قسمت ذرع بنه و ترویج بهترین انواع پنبه دانه و تشویق اهالی برای بذر لبلبو اقدامات لازم به عمل آمد ، زمینهای جبه زار و نیزار در اثر مساعی مشترك حكومت و مردم مبدل بزمین های زراعتی گردیده در قسمت كشت و زرع انواع حیوانات مخصوصاً پنبه و لبلبو از آن استفاده بعمل آمد تا احتیاجات کارخانه قند سازی را که بعدتر در بغلان ایجاد میگردید تکافو نماید .

آبیاری ساحه نادعلی ومارجه ، ساختمان سربند نهر شاهي بالای دریای ارغندا ب
و نهر ظاهرشاهی برای آبیاری اراضی ارغنداب و ترنک تا سال ۳۵ ادامه یافت .

فعالیت های وزارت زراعت طی دو پلان پنجساله :

برای پیشبرد امور پروژه ها و پروگرامهای مورد نظر يك سلسله تعدیلات
در وزارت زراعت بوجود آمد و با ایجاد شعب جدید در انكشاف زراعت اقدامات
مفیدی صورت گرفت .

تربیه یوسونل فنی :

برای رفع احتیاج مبرم وشدید به پرسونل فنی یكتعداد مكاتب فنی و مسلكی
تاسیس گردید كه درآن رشته های مربوطه به وتر نری و مالداری ، احصائیة زراعتی
تربیه زنبور ، تربیه مرغان خانگی ، سبزیجات و میوه جات و آبیاری تدریس شد
تعداد مشمولین این كورسها از بیست و هفت نفر در سال اول پلان پنجساله اول
به ۷۰۰ نفر در اخیر پلان پنجساله دوم رسید و شاگردانیکه به خارج فرستاده شدند
از ۲۶ نفر در سال اول به ۱۳۰ نفر در اخیر پلان دوم ارتقاء یافت ، برای بلند بردن
سویه علمی و حل پرو بلم های زراعتی در مناطق مختلفه سیمینار های زراعتی به
اشترك مدیران و لایات انعقاد یافت .

كمك و رهنمائی به زارعین :

هدف عمده این پروگرام به كار انداختن طرق بهتر و عملی زراعت و قبول آن
از طرف زارعین بود كه بایست از راه تشویق به زارعین و تدریس صورت میگرفت
و در نتیجه در محصول فی واحد زمین و فی رأس حیوان تزییدی رونما میگردد . برای
عملی ساختن این مفكوره شعبه تعمیم و ترویج زراعتی در سال سوم پلان اول بمیان
آمد . در سال اخیر پلان دوم مقدار (۱۰۰۰۰) سیر گندم اصلاح شده به زار عین
مناطق مختلف کشور توزیع گردید . مقدار (۲۸۸۴۰) تن كود كیمیای در طول
پلان به زارعین مناطق پخته كاری در مقابل قیمت داده شد .
به منظور تهیه كریدهای زراعتی برای زارعین کشور از طریق بانك زراعتی اقدامات
لازم صورت گرفت تا سامان زراعتی و كود كیمیای به اقساط معین و مناسب به
دسترس دهاقین قرار گیرد . مجموعا به تعداد (۴۰۰) تراكتور و (۲۵۰) و اتر پمپ
و يك تعداد ماشین كوچك زراعتی تحت شرائط مناسب به زارعین توزیع گردید .
برای تشویق دهاقین در امور زراعتی يك مشیت بول در طول پلانهای پنجساله
اول و دوم بروز دهقان به انواع دهاقین ورزیده اعطاء گردید .

برای یافتن تخمهای اصلاح شده حیوانات و سبزیجات و انتخاب نسل بهتر
حیوانات و طیور تحقیقات و تجارب بالای انواع مختلف حیوانات و نژاد های حیوانات
اهلی و طیور صورت گرفت چنانچه (۶۰۰) نوع گندم (۱۰) نوع جواری و (۶۰) نوع
برنج (۲۰۰) نوع سبزیجات و چند جنس پيله وزنبور عسل تحت مطالعه قرار داده
شد . از آنجمله انواع واجناس بهتر كه با شرایط محیطی موافقت داشته در برابر
امراض مقاوم بودند انتخاب گردید و برای تكثیر و ترویج توزیع شد . به تعداد
(۱۴۴۰۰۰۰) نهالی و پیشتر از يكصد سیر تخم سبزیجات مختلف اصلاح شده
به دهاقین توزیع گردید . در حدود (۱۴۳۷۳۳) درخت مشر و تاك در مقابل امراض
كوناگون دواپاشی گردید و ۸۰۰ از ۷۱۲ هكتار زمین زراعتی علیه حشرات مضره ، ملخ
و امراض نباتی دواپاشی شد . بیش از ۱۸۱۰۶ سیر گندم تداوی بذری گردیده
بالای ۴۸۷۶۴ متر مكعب ساحه مجادله صورت گرفت . در طول پلانهای اول و دوم

مراکز حفاظة نباتات در بغلان ، هرات ، قندهار ، بلخ و ننگرهار افتتاح شد، درمجادله عليه بلخ دستکاهای مخاברה بی سیم و سایل حمل و نقل و ادویه تهیه گردید .
در طول دو پلان به تعداد ۱۱۲ر۴۳۰ جعبه ۱۲ گرامه تخم پیله و بیشتر از ۶۰۰ سیر غوزة انکشافی و یکصد سیر غوزة غیر انکشافی تولید و به مردم توزیع گردید .
در طول دو پلان برای تکثیر و توزیع مرغهای اصلاح شده اقدامات لازم صورت گرفت که در اثر آن بیش از ۱۴ر۰۰۰ جوجه مرغ و مرغ آبی و درجریان پلان دوم سالانه از ۲۵-۳۰ هزار تخم برای جوجه کشی در مقابل قیمت بمردم توزیع گردید .
یک دستکاه جوجه کشی مرغ به ظرفیت ۴۰ر۰۰۰ تخم به کار انداخته شد .

در ظرف پلانهای اول و دوم ۳۵-۴۵ کلینیک در ولایات قندهار ، هرات ، بلخ ، ننگرهار ، بغلان ، فاریاب ، پکتیا ، جوزجان ، کندز ، لغمان ، نیمروز ، سمنگان ، غزنی ، کاپیسا ، بدخشان و فراه تاسیس گردید و بیش از ۱۷ر۸۰۰ر۰۰۰ د و ز از انواع واکسین های حیوانی در لابراتوار های مرکزی استحصال و در مرکز ولایات در امور مجادلوای امراض حیوانی از آن استفاده شد . در حدود بیست و چهار ملیون حیوان توسط مامورین مربوطه واکسینا سیون ، معاینه و تداوی گردید . در حدود ۳۵۰ر۰۰۰ حیوان القاح مصنوعی شد و یکتعداد کوساله اصلاح شده به مردم توزیع گردید .

برای اصلاح و تکثیر نسلهای بهتر گوسفند از نگاه پوست پشم و گوشت فارمهای تحقیقاتی و تکثیری در چمتله ، پوزة ایشان ، کوکران و مرغاب تا سیس گردید .

یک تعداد از گاو های نسلی در فارمهای مربوط تحت تربیه قرار گرفت و در جریان پلانهای اول و دوم بیش از ۴۹ر۰۰۰ لیتر شیر و ۵۰۰ کیلو مسکه از گاوهای تحقیقاتی به صورت تولیدات فرعی استحصال گردید .

درجریان پلان دوم در قسمت زنبور های داخلی و خارجی یک سلسله تحقیقات صورت گرفت که در اثر آن نسلهای ایتالوی و قفقازی از نگاه حاصلات و انطباق با شرایط محیطی نتیجه بهتر باز آورده در اخیر پلان تعداد زنبورهای موجوده ۲۴۰ فامیل بوده و یک تعداد از فامیل های زنبور های مذکور در کابل ، ننگرهار و پکتیا برای تکثیر و بهره برداری به مردم توزیع گردید و از امور آن توسط مامورین زنبور داری و زارت زراعت کنترول و مراقبت بعمل آمد .

پروگرام تربیه و تکثیر ماهی :

این پروگرام درجریان پلان دوم شروع شده برای تربیه و تکثیر ماهی تخم ۲۱۵ ملیون ماهی خالدار و شیر ماهی از خارج وارد و در قرغه و درونته تکثیر گردید و یک تعداد ماهی از قرغه و درونته به بند سرده ، دریا های سالنگ و پنجشیر برای تکثیر انتقال داده شد .

در ظرف ده سال در حدود ۳۰۰ کیلو گرام تخمهای مختلف در فارمها و قوریه ها بذر و ۱۰ ملیون نهال و یازده ملیون قلمه از درختان متنوع غرس ۹۰۰ ر ۱۸ درخت پیوند و بیش از دو ملیون درخت مثمر و غیر مثمر بمردم و موسسات توزیع گردید . جنگلات وزیری و پکتیا قروغ و کروکی آن صورت گرفت ، قوریه های بغمان و کابل ، فارمهای سرو و ارچه ، شیشم باغ ننگرهار و قوریه گردیز احداث گردید پروژه انکشاف وادی ننگرهار که برای آبیاری یک ساحه ۳۱-۴۵ هزار هکتار زمین و تولید ۰۰۰ ۱۵۰ کلیوات برق رویدست گرفته شده بود در سال ۱۳۳۵ سر و ی گردید و در سال ۱۳۳۹ کار ساختمان آن شروع شد .

درختم پلان دوم کارهای ساختمانی تا سیستمات اساسی از قبیل بند آبگردان به ارتفاع ۲۲ متر با پرچاوه های مربوط، تونل خروج آب برای فابریکه برق آبی و کانال، اصل ساختمان فابریکه برق آبی به ظرفیت ۵۰۰ ر ۱۱۰ کلیوات و فابریکه برق دیزلی ۲۴۰۰ کلیوات و سرک کابل-جلال آباد به شمول تونل ۲۶۸ متره آن در درونته بطول ۵۰ کیلو متر اجرا گردید و همچنین اعمار تا سیستمات تولیدی از قبیل فابریکه نجاری و کانکریت ریزی، داشمهای خشت و چونه واحداث کانال عمومی بطول ۷۰ کیلو متر و ظرفیت ۵۰ متر مکعب آب فی ثانیه با تونلهای مربوط به طول ۸۰ کیلو متر و شبکه توزیع آب در ۳۰ جوی و سایر تا سیستمات آبی و هیدروتخنیکی که برای آبیاری ۵۰۰ ر ۳۰ هکتار زمین آب تهیه می نماید و تاسیس دو مرکز واتر پمپ و شبکه آبیاری ۲۲۵۰ هکتار زمین در ساحه غربی عملی گردید، کارهای آبادی و آبیاری (۶۱۸۹) هکتار زمین داخل فارمها و خارج ان و ساختمان عمارات رهایش در فارم نمبر (۳) ۷۰ فیصد تکمیل گردید.

از پروژه های بزرگ آبیاری بند قرغه به پایه تکمیل رسیده که برعلاوه آبیاری اراضی زراعتی که قبلا زیر آب بود اراضی جدیدی به شمول بادام باغ و باغ بالا و غیره نیز از آن سیراب شد. امور ساختمانی بند سرده غزنی جریان دارد و امید است در آینده قریب تکمیل شود.

در دوران پلان اول و دوم پروژه های کوچک آبیاری يك سلسله اقدامات صورت گرفته برای بهبود وضع انهار و سیستم های آبیاری کوشش بعمل آمد.

کوپراتیف های زراعتی :

دائرر رهنمائی وزارت زراعت و آبیاری ۱۳ کوپراتیف قره قل در صفحات شمال تاسیس گردید که سرمایه دورانی آن ۶۳۰۹۶ ر ۴۶۹۶ - افغانی است و تعداد اعضای آن به ۵۵۶ نفر میرسد. در ظرف سه سال اخیر پلان دوم ۱۶۲ ر ۵۹۳ پوست قره قل توسط کوپراتیفهای فوق الذکر جمع آوری و به خارج صادر شد.

سروی آب و خاک :

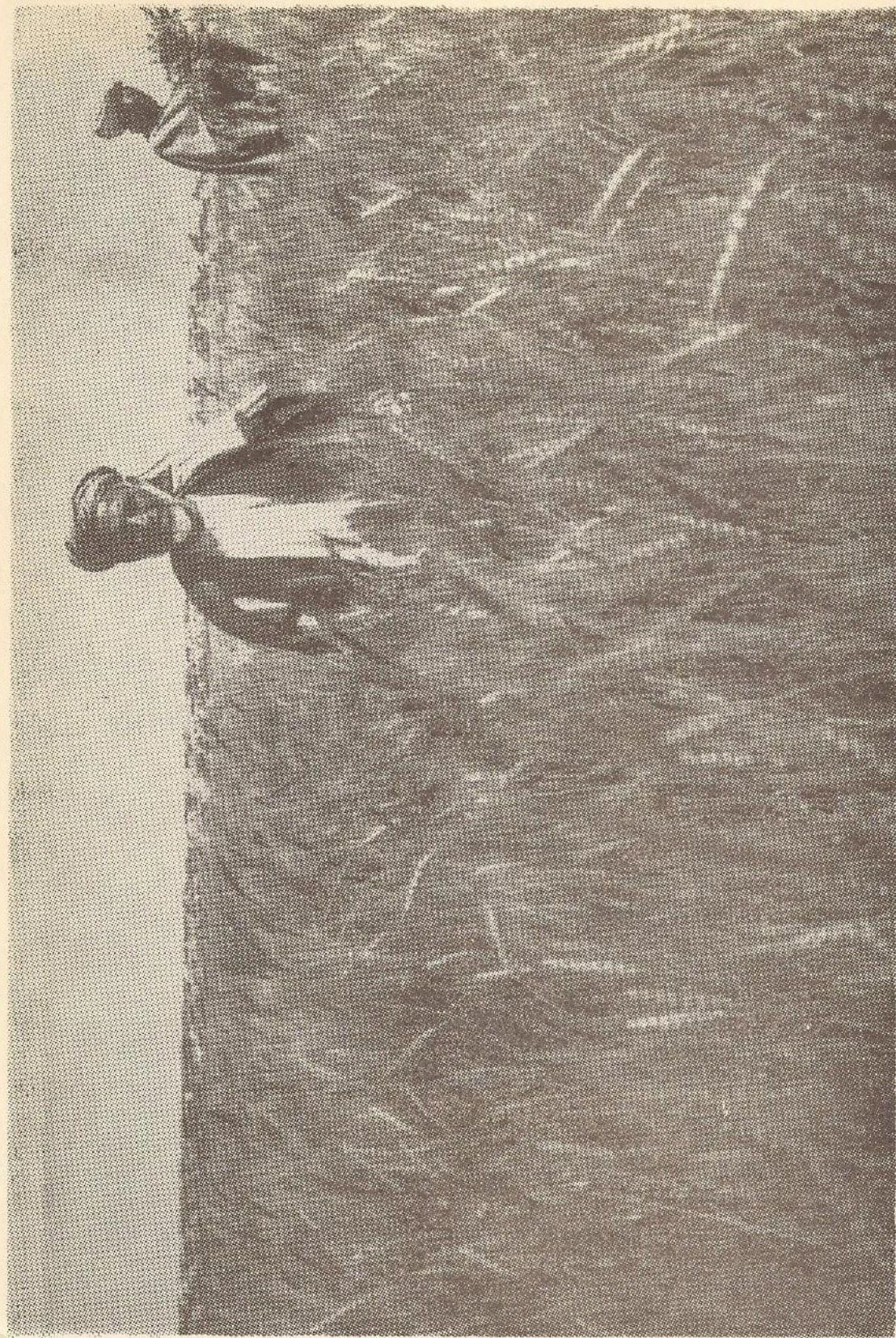
ریاست سروی آب و خاک از بدو تاسیس پروژه سروی منابع آب و خاک راروی دست گرفت. این پروژه در سال ۱۳۳۹ شروع شد که سروی بعضی پروژه ها تکمیل و بعضا در جریان است که شرح مختصر آن ارائه میگردد.

پروژه های تکمیل شده :

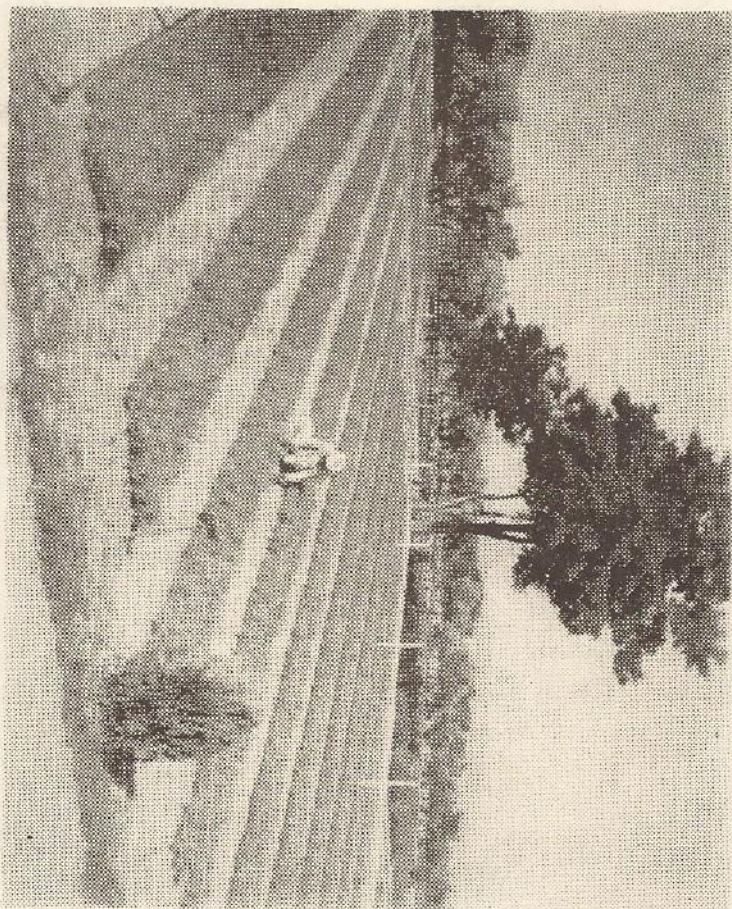
۱ - منابع آب و خاک وادی های کابل، غزنی، کتواز، فراه و ادرسکن و هریرود تحت مطالعه قرار داده شد و مطالعات و تحقیقات هیدرولوژی خاک شناسی توپوگرافی و آبیاری صورت گرفت و دریاها، آبهای تحت الارضی، بندها و خاک وادی های متذکره مطالعه شد.

۲ دریاها، بندها، خاک و وضع زراعت و وضع اجتماعی از نظر زراعت دروالات شمال مورد مطالعه قرار گرفت و وادی های دریا های خلم، سرپل، قیصار و کوکچه به صورت مقدماتی مطالعه گردیده پلان عمومی و توسعه ای آن ترتیب شد.

۳ - سروی مفصل و پروژه ساحه وادی دریای کوکچه از نظر توسعه زراعت و انرژی برق مطالعه گردید و برای توسعه زراعتی منطقه که اساساً مشتمل است بر احداث بند آبگردان، کانال و شبکه آبیاری و زاکشی به طرف راست دریای کوکچه، تولید انرژی برق، مطالعات مکمل پروژه سازی و تهیه نقشه های کار اقدام بعمل آمد.

منظره از تکثیر گندم اصلاح شده در گوشتک

قرويه پغمان که برای سرسبزی منطقه مرکزی کشور نهال تریه می‌کند.

۴ - سروی مقدماتی ساحه کندز و خان آباد از نظر منابع آب و خاک و امکانات تو سعه زراعتی و سروی آبیاری وادی های کابل و هریرود تکمیل گردید .

۵ - پروژه تحقیقات آبهای تحت الارضی به منظور بدست آوردن معلومات راجع بوضع وامکان استفاده از آبهای تحت الارضی . پروژه مذکور تحت اجرا گرفته شده ساحه مطالعه آن عبارت از منطقه بین کابل و چهاریکار و منطقه مقر و کتوازمیباشد .

سروی هاید رالوجی :

به منظور تهیه معلومات لازم در باره منابع آبی کشور و همچنین بدست آوردن معلومات برای احداث پروژه های مربوط به توسعه منابع آبی سیستم های رودخانه ها تحت مطالعه قرار گرفته برای دریافت اینگونه معلومات مراکزها یدرو متری (اندازه گیری آب) احداث گردید که پروگرام تکمیل شبکه مراکز فوق تحت اجرا می باشد در مطالعات مذکور معلومات را جمع به جریان آب ، حجم آب ، مقدار رسوبات و همچنین مشخصات کیمیای آب بدست آمده به صورت منظم تر تیب ومورد استفاده قرار میگیرد .

پروژه پنج و آمو :

دریاهای پنج و آمو از منابع سر شار آب و انرژی می باشد ، حجم فراوان آب موجودیت مواضع بند ها و شرایط طبیعی دیگر ، امکانات استفاده برای آبیاری ساحات و سیم و تولید میلونها کیلووات برق را دارد ، علاوه احداث ساختمان هائی بالای این دریا باعث تنظیم جریان آب گردیده امکانات کشتی رانی را مهیا واز تخریبات جلوگیری می نماید ، پروژه مذکور در سال ۱۳۴۴ شروع گردیده امور سروی آن که مشتمل بر موضوعات تحقیقاتی توپوگرافی جیالوجی ، انجنیری جیو فیزیکی ، مطالعات هاید رالوجیک و سائز میک می باشد به پایه تکمیل رسیده است .
اجرا آتی که در یکسال و چند ماه پلان پنجساله سوم انکشافی زراعت و آبیاری بعمل آمده حسب آتی مختصراً توضیح میگردد .

پروژه گندم :

توزیع کود کیمیای در ولایات مختلف
تهیه وتوزیع تخم اصلاح شده
۲۱۹۴۸۲۵ سیر
۵۰۱۴۹۵ »

پروژه پخته :

توزیع ۴۲۶ سیر پنبه دانه اصلاح شده در ولایت هرات و بذر (۳۸۰) جریب
زمین پخته اصلاح شده نوع (۱۰۸) برای تکثیر در ولایت هرات .

پروژه لبلبو :

تحقیق بالای (۹) نوع تخم اصلاح شده در فارم پوزه ایشان ، انتخاب (۵) نوع بهتر لبلبو برای تکثیر که حاصل فی جریب آن به (۸۰۰ تا ۶۱۰) کیلوگرام ومقدار شکر آن به ۶۲۱ تا ۲۰۰ گرام میرسد و تطبیق ۷۵ قطعه نمایشی بذر لبلبو واستعمال کود کیمیای در ولایت بغلان .

پروژه اصلاح و تکثیر سبزیجات و میوه جات

توزیع ۴۳۷۹۰ نهال شمر .
توزیع ۲۰۰ هزار ۴۸ نهال سبزیجات مختلف در ولایات کابل ، میدان ، کاپیسا بلیمان و لوگر .

توزیع ۱۴۴ سیر تخم انواع مختلف سبزیجات اصلاح شده در ولایات بلخ، کندز، تخار، بدخشان، سمنگان، لوگر، بامیان، میدان کابل و کاپیسا.

بندر ۵۹ سیر خسته میودجات مختلف برای احداث قوریه.

توزیع ۳۶ سیر تخم درختان مثمر بولایات کندوز، بلخ و ننگرهار.

تطبیق کود کیمیاوی بر ۱۲۰ قطعه نمایشی در پروان و میربچه کوت و در ۱۳۳ قطعه نمایشی کچالو در ولایات غزنی، میدان، لوگر، کندهار، بامیان و کاپیسا.

تحقیقات بالای بیشتر از ۲۰۰ نوع سبزیجات مختلف:

پروژه سروی جنگلات و تربیه پرسونل:

مطالعات ابتدائی روی نقشه های توپوگرافیک به مقیاس ۱ بر ۵۰۰۰۰ و عکسهای هوائی به مقیاس ۱ بر ۳۰۰۰۰ و مطالعه دقیق عکسهای هوائی به منظور تعیین ساحه جنگلات کنرها.

عکس برداری و علامه گذاری روی نقشه و تعیین سه منطقه برای پروژه از هوا.

پروژه پسته وزیتون:

توزیع ۶۵۸۰۰ قلمه زیتون اصلاح شده به وادی ننگرهار، جمع آوری ۴۲۰ کیلو گرام میوه زیتون اصلاح شده و تعیین فیصدی روغن آن.

بندر تخم زیتون به اندازه ۲۸۰ کیلو گرام برای پیوند.

غرس ۱۸۰۰ اصله زیتون پیوندی.

پسته:

بندر ۹۱۰ کیلو گرام تخم در ساحه پروژه بادغیس.

تهیه سامان برای یکصد هزار جریب زمین.

احداث قوریه پسته در ساحه (۶۰) جریب زمین.

انتخاب ساحه یکصد هزار جریب زمین و قروغ آن.

پروژه جنگلات مصنوعی:

آماده ساختن زمین قوریه برای بندر تخمینا نه در ۷۶ جریب زمین در ولایات کابل و ننگرهار.

جمع آوری ۲۰۰۰ کیلو گرام تخمینا مختلف جنگلی.

غرس ۴۶۰ ۲۸۴۴ نهال و قلمه در ولایات کابل، پکتیا، ننگرهار و بغلان.

تاسیس و تکمیل مراکز تجربوی علفچر در ولایات کندهار، فراه و بادغیس در ساحه (۱۵۰۰) جریب زمین.

بندر تخم علوفه خار جی برای تکثیر در ساحه (۵۰) جریب زمین.

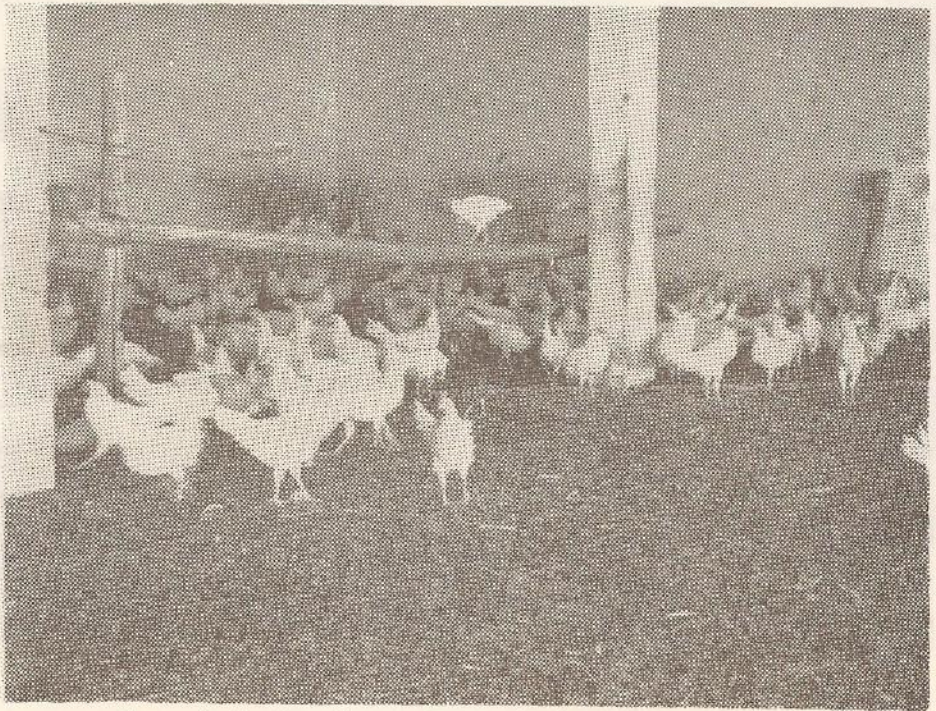
جمع آوری مقدار ۱۵۰۰ کیلو گرام تخم سکساول از مربوطات ولایت بلخ و بندر آن در ساحه ۳۰۰۰ جریب زمین در ولایت مذکور.

پروژه اصلاح گوسفند:

یک هزار رأس بره قره قل و گوسفند پشمنی در ولایات بغلان و جوزجان و مرغاب تولید و مقدار ۴۶۳ کیلو پشم از آن بدست آمد ۳۷۰ قچ اصل در جه اول در ولایت بغلان به مالداران توزیع گردید.

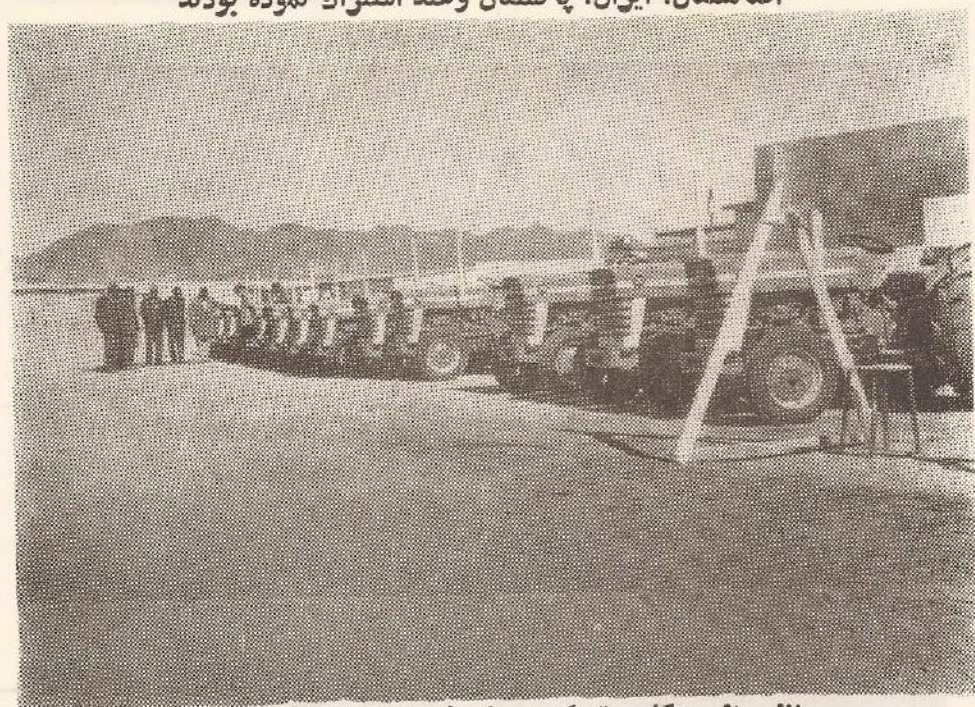
زنبور عسل اصلاح شده

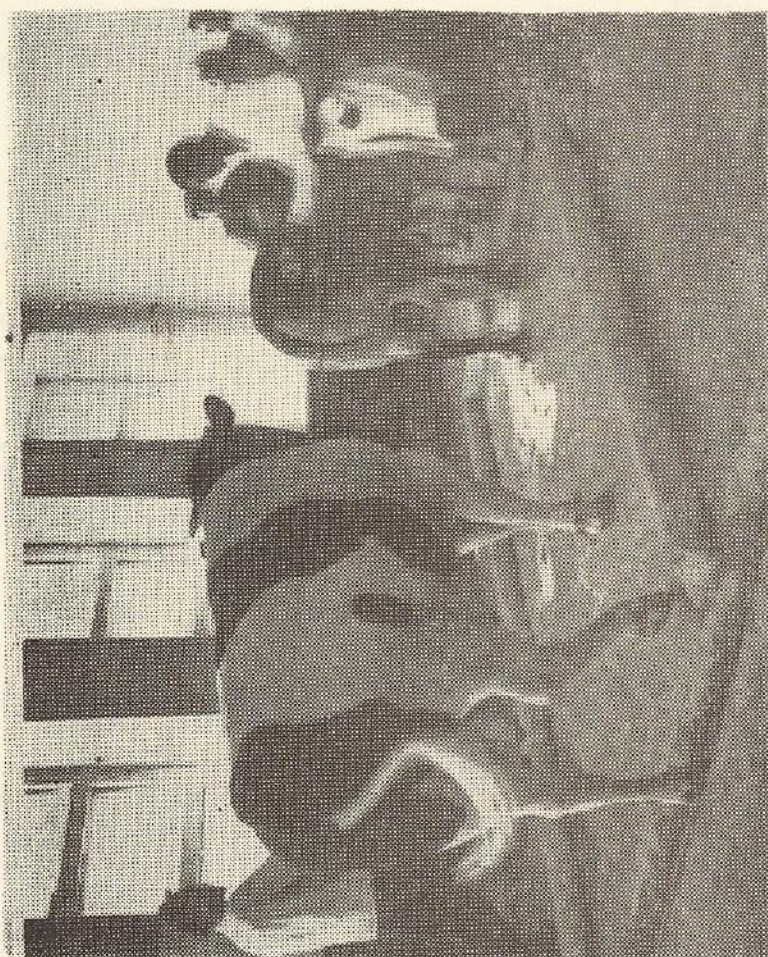
مرغهای اصلاح شده که تخم زیادتر و بهتر تولید و زودتر نمو میکنند

چارمین کنفرانس بین‌المللی منطقوی ملخ در حوزۀ جنوب غرب آسیا که در آن نمایندگان افغانستان، ایران، پاکستان و هند اشتراک نموده بودند

منظره از بستکاری تراکتور های فرسن در قندهار

پروژه حمایه حیوانات :

در طول سال ۴۶ - ۱۰۲۵۰ حیوان از نسلهای خارجی از قبیل برون سویس ، نرین و جرمنی در ولایات کابل ، ننگرهار ، پکتیا ، بغلان کندوز ، بلخ ، فاریاب و هرات القاح مصنوعي گرديد .

پروژه زنبور داری :

۳۴۸ فامیل و ۱۰۰ گروه زنبور عسل از جنس ایتالوی تکثیر و ۳۱۰ فامیل به اهالی فروخته شد و ۱۳۱۷ سیر عسل و ۵ سیر موم استحصال گردید . علاوه بر مراکز زنبور داری سابق سیزده مرکز جدید در ولایات ننگرهار ، کاپیسا و قندهار تاسیس گردید .

پروژه لبنیات :

امور ساختمانی يك دستگاه لبنیات به ظرفیت روزانه (۳۰۰۰) لیتر شیرتکمیل گردید .

پروژه مرغ داری :

۴۶۰ ر۱۶ مرغ و مرغ آبی و ۹۸۳۴۷ تخم مرغ و مرغ آبی تولید گردید .

پروژه گاوهای شیری :

۶۰ گوساله دورگ و خالص از نسلهای وطنی (قندهاری و کنری) نسل های خارجی سویس و فریز بدست آمده ۱۵۶۰۰۰ پاو شیر و ۸۷۲۰ پاومستکه استحصال گردید .

پروژه پيله وری :

۱۶۱۴۹ جعبه دوازده گرامه تخم تجارتي استحصال و از آن جمله ۱۵۰۰۰۰ جعبه به پيله واران ولایت هرات توزیع گردیده و ۳۴۵۰ جعبه تخم مادری استحصال شده در مراکز مربوطه تحت عملیات تخم گذاری قرار داده شده است ، هکذا ۴۲۸ سیر غوزه انکشافی و غیر انکشافی حاصل شده و به تعداد ۴۸۰۰۰ نهال توت غرس و ۶۵۰۰۰ نهال توت برای تغذیه کرم ها شاخه بری و پیوند شده است .

پروژه مکتب و ترنری :

ازین موسسه ۱۸۵ نفر در شقوق و ترنری ، آبیاری ، احصائیه ، جنگلات ، میوه جات و سبزیجات فارغ التحصیل و در شعبات مختلف وزارت شامل وظیفه گردیده .

پروژه احصائیه :

امور سروی مقدماتی ۲۸ ولایت تکمیل گردیده و معلومات حاصله تحت بررسی قرار دارد . نفوس زراعتی ، تعداد مالداران ، ساحه تحت کشت بتفریق آبی و للمی ، تعداد مواشی و طیور پنج ولایت توحید و انسجام یافته است پروگرام سروی اجتماعی و اقتصادی وادی هریرود تکمیل گردیده پروگرام سروی اقتصادی کابل علیا جریان دارد .

پروژه انکشاف وادی ننگرهار :

کار ۴۷۷۹۳۳ متر مکعب امور ساختمانی از قبیل کندن ، برمه کاری ، جفل و جفله اندازی ، فرش سنگی سنگ کاری با مخلوط سمنت ، کانکریت آهنگدار - خشت کاری ، بریدن زمین ، پاک کردن و جمع آوری سنگ روی زمین با مخلوط و آوردن خاک تکمیل گردیده .

مستعد ساختن زمین وزرع آن :

زرع انواع محصولات زراعتی در ساحه ۲۰۲۱۵ جریب زمین از قبیل گندم لوما هو ، احداث باغ مالته و زیتون و زرع مشنگ و نیشکر ، شبدر ، رشقه و غرس نهالهای مثمر و غیر مثمر .

حیوانداری :

در قسمت حیوانداری ۳۱۰ گاو شیری ، گوساله و نرگاو نسلی و ۲۲۶۰۰ مرغ نیوهمسایر ، لگهارن و فیل مرغ تربیه شده .

لابراتوار اگروشیمی :

در لابراتوار اگروشیمی ۳۷۰۰ تجزیه خاک زراعتی از مناطق مختلفه کشور بعمل آمده ، تجزیه و تحلیل و صدور سر تفکیک تمام صادرات هنگ و زیره صورت گرفته است .

پروژه ماشین آلات :

توزیع ۵۶ پایه پولی کلتور نمونه فرانسه که در فابریکه جنگلک ساخته شده به دهاقین برای مطالعات بیشتر و میکانیزه ساختن زراعت در صفحات شمال و پنجاه پولی کلتور دیگر در فابریکه جنگلک فرمایش داده شده ،

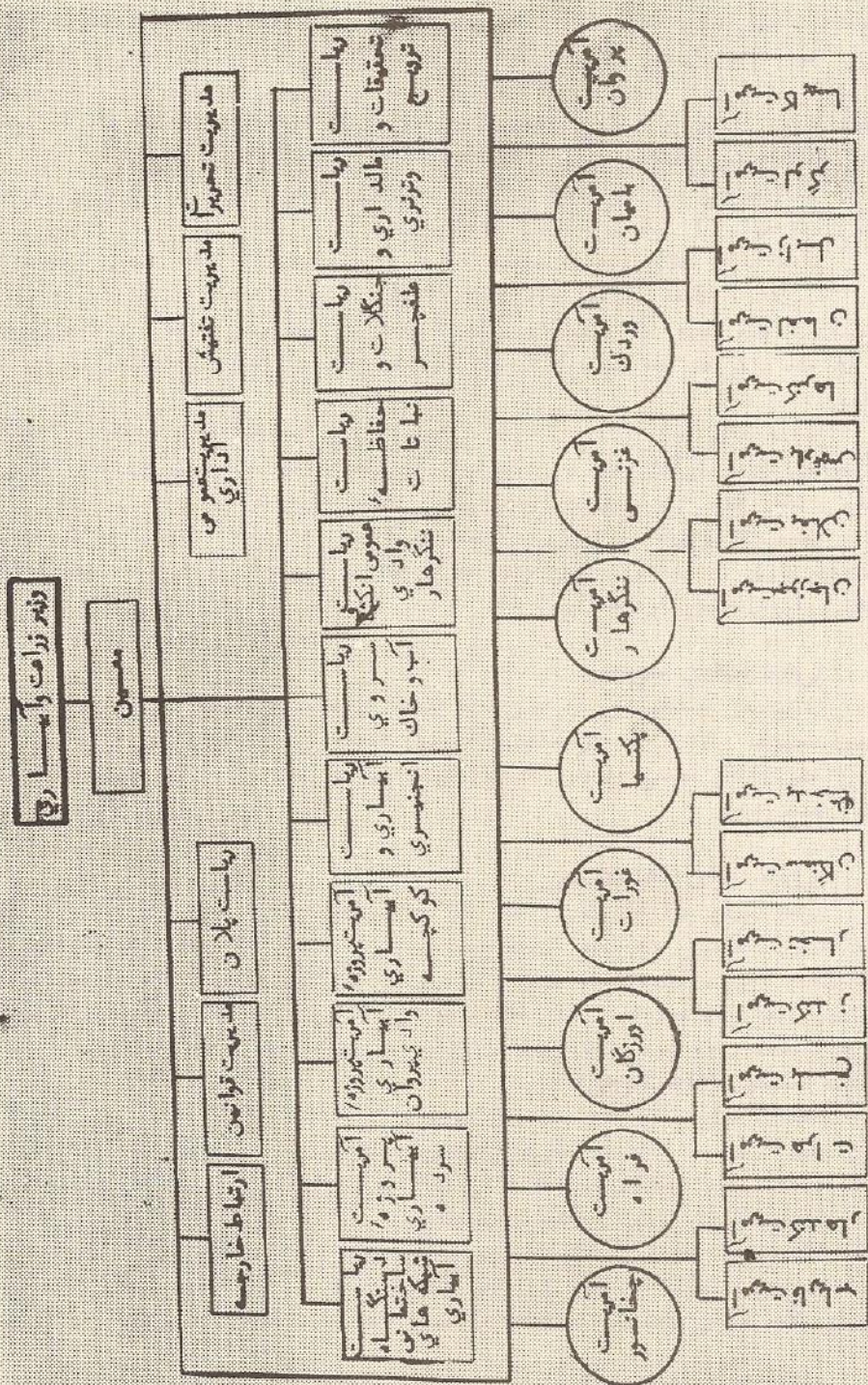
پروژه آبیاری :

یک هیئات انجمنیان آبیاری برای بازدید از جریان کار جوی نو وانجیل و سروی نهر گلوی اشتر به ولایت هرات اعزام گردید .

سروی گلوی اشتر تکمیل و کار ساختمان آن در موقع لازم اجرا خواهد شد . دو بند تقسیم آبه در دره فراه که قبلا مطالعه و دیزاین گردیده بود توسط هیئت انجینیری ساختمانی تحت کار گرفته شده و کار ساختمانی آن تکمیل گردید . بند تقسیم آبه آلتی بولک که در اثر درخواست مردم و تقاضای ولایت فاریاب اعمار خواهد شد سروی نقشه و دیزاین گردیده و کار ساختمانی آن شروع شده .

سر بند پرچاوه و سد آب طرف چپ دریای آمو در پروژه شاروان که بیش از ۲۰۰۰ جریب زمین را آبیاری مینماید سروی و دیزاین شده و به صورت پخته اعمار گردیده . بند آبگردان پروژه کلیه گی ولایت بغلان بالای دریای گند و ز پخته کاری ، یک حصه کانال عمومی پرکاری و پرس بسند خاکی آن تکمیل گردیده که پس از مکمل شدن کانال در حدود ۵۰۰ جریب زمین جدید را آبیاری میکند .

جویهای فرعی و پخته کاری دهنه های نهر خواجه در کاپیسا که علاوه بر زمین های موجوده یک ساحه ۶۰۰ جریب زمین جدید را آبیاری مینماید تکمیل شده است .

سریند نهر خرم که يك ساحه تقریباً ۲۰۰۰۰ جریب زمین را آبیاری مینماید تکمیل شده است .

امور توپو گرافی پروژه آبیاری پروان از شروع سربند تا اخیر کمال به سیکل ۱ بر ۱۰۰۰ و ۱ بر ۲۰۰ تکمیل شده توپوگرافی سیفون غور بند و سیفون پنجشیر و سالنگ و بعضی ساختمانهای مهم دیگر از قبیل دستگاه برق و مرکز واتر پمپ انجام یافته .

کانال عمومی به طول ۲۵ کیلومتر ، کانال شرقی بطول ۱۹ کیلو متر و کانال جنوبی به طول ۲۱ کیلومتر تکمیل شده است .

برمه کاری بالای تهداب ساختمانها و کانالها در ۲۵ نقطه عملی گردیده .

سریند ۶ نقطه به عمق حد اقل ۵۰ متر تکمیل شده ۵ نقطه در سیفون سالنگ ، پنج نقطه در سیفون غور بند ۹ نقطه در خط سیر کانال برمه کاری شده و ۸۰ چاه دیگر در خط سیر کانال حفر گردیده که عمق هر يك به هفت متر بالغ میشود .

نمونه های خاک بالای ۱۲۵۰۰۰ جریب زمین توسط انجمنیان داخلی و خارجی از چاهای لازمه گرفته شده و در لابراتوار پروژه از نگاه انجمنی و وزارت تجزیه شده . امور هایدرو لوجی و جیالوجی آن تکمیل گردیده .

تعمیرات مربوطه از قبیل ورکشاپهای نقلیه ، فابریکه کانکریت ریزی ، نجاری ولدنگ کاری ، آهنگری ، لابراتوار تجزیه خاک ، لابراتوار کانکریت ، تحویلخانهها دفتر و غیره تکمیل گردیده است .

پروژه آبیاری سرده :

فعالیتهای ساختمانی از قبیل کانکریت کاری آهندار ، سنگ کاری ، سرنک پرانی کندن مجموعاً ۶۹۲۰۸۰ متر مکعب را احتوا میکنند .
حفر کانال اصلی به طول ۷۲۰ متر و سنگ کاری کانال به طول ۵۲۰ متر اجرا شده است .

پروژه آبهای تحت الارضی :

برمه کاری چاه چاریکار ، حفر سه چاه تحقیقاتی نزدیک سرنک گلدره ، تکمیل چاه لغمان ، تکمیل چاه نمبر ۴ خوست ، حفر چاه نمبر ۵ ، حفر چاه بگرامی برای فابریکه نساجی ، تکمیل چاه نمبر ۱ و نمبر ۲ بناروالی هرات ، تکمیل چاه کشماران هرات ، حفر چاه غوریان ، حفر چاه بناروالی کابل ، برمه کاری ۳ چاه در کتواز و مقرونی تحقیقات راجع بوضع آبهای تحت الارضی در ساحه میدان صورت گرفته .

آب شناسی (هایدرو لوجی)

احداث ۲۵ مرکز جدید در ولایات غزنی ، هلمند ، فراه ، نیمروز ، فاریاب ، جوزجان ، کندز ، خان آباد ننگرهار ، پکتیا و کابل .
مطالعه رودخانههای ساحه غزنی از قبیل خواجگان ، سمیاه گل وادبند غزنی . اندازه گیری مرتب و منظم رسوبات .
تکمیل امور فوتو گرافی و سروی دقیق ساحه کندز و خان آباد .
سروی و نقشه پیرچاوه نهر نقی ولایت کندز .
تکمیل پلان عمومی مقدماتی استفاده از آب و خاک در صفحات شمال .

پروژه کابل و هریود :

نقشه انجمنی جیالوجی کانال عمده جناح راست دریای هریود طرح شده .

سرروی خاک شناسی وادی هرات تکمیل گردیده .

وتحقیقات فیزیکی در پروان تکمیل شده است .

پروژه پنج و آمو :

سرروی پروژه مشترك و متنوع المرام آب و انرژی دریاهای پنج و آمو

تکمیل گردیده و دستگاہای زلزله سنج در کابل ، قندهار و فیض آباد نصب شده است .

وزارت پلان

بعد از حصول آزادی سیاسی افغانستان زمینه برای حصول آزادی اقتصادی مهیا گردیده اقدامات انکشافی آغاز شد. برای پیشبرد جنبش های اقتصادی از دستگاه حکومت بصورت جدی کار گرفته شد و فابریکه های چون گوگرد سازی، چرمگری، بوت دوزی، بنیان و جراب بافی و سمونت سازی در اثر اقدامات حکومت تاسیس گردید. متعلمین افغانی برای تحصیل علوم عصری بخارج فرستاده شد. لیسه های استقلال، نجات، غازی و یکده مکاتب ابتدائی در ولایات تاسیس گردید. چون در راه انکشاف اقتصادی مملکت فقدان سرکها مانع مهمی بود در سال ۱۳۱۱ راه بین کابل و صفحات شمال از طریق دره شکاری اعمار شده سبب ازدیاد حمل و نقل مواد زراعتی و صادراتی گردید و استفاده از ذغال سنگ این مناطق را میسر ساخت.

در سال ۱۳۱۲ بانک ملی بحیث اولین بانک در افغانستان تاسیس شد و سعی بعمل آمد تا تسهیلاتی برای سرمایه گذاری های خصوصی بمیان آید. در ابتدا سرمایه بانک ملی از طرف دولت تهیه گردید و بعداً تمام سرمایه آن خصوصی شد. بعضی امتیازات و حقوق انحصاری در ساحه تجارت خارجی چون توريد پترول، شکر صدوز پخته، پشم و قره قل که قبلاً در دست تجار خارجی بود به سرمایه داران داخلی و مخصوصاً بانک ملی اعطا گردید. بدین ترتیب با تشویق سرمایه گذاری انفرادی فابریکه های جن پخته و تیل کشی قندز (۱۳۰۵) فابریکه قندسازی بغلان (۱۳۱۸) و فابریکه نساجی پلخمری (۱۳۲۰) احداث گردید. این فابریکه ها شکل کورپورشن را داشته بانک ملی سهامدار بزرگ شان بشمار میرفت با آغاز جنگ جهانی دوم انکشاف اقتصادی مملکت تقریباً متوقف شد زیرا توريد ماشین آلات از اروپا قطع گردید. بعد از جنگ جهانی دوم با آنکه زمینه انکشاف به ترتیب که قبل از جنگ مهیا بود و انکشاف صنایع با اشتراك سکتور خصوصی با اعمار فابریکه نساجی گلپهار و چند فابریکه خوردوریزه دیگر ادامه یافت، تجار قره قل، پترول، شکر و امثال آن که قبلاً در دست تجار بود بدست حکومت قرار گرفته سبب تقویه بودجه گردید. باتقویه بودجه حکومت درین مرحله، احداث پروژه بزرگ وادی هلمند شروع شد. چون این پروژه در شرایط آنوقت فوق العاده بزرگ و مقتضی مصارف زیاد بود، برای چندین سال قسمت اعظم بودجه مازاد مصارف عادی بعلاوه قروض خارجی بران مصرف گردید. با احداث فابریکه عصری برق آبی سروبی در سال ۱۳۳۲ احداث زیر بنای اقتصادی آغاز شد.

فعالیت های اقتصادی حکومت با پلان اول ۱۳۳۵ - ۱۳۳۶ بصورت جدی تر آغاز گردید و برای حصول اهداف پلانهای اقتصادی جد و جهد بیشتر بعمل آمد تا عواید دولت جمع آوری شود.

عواید دولت از منابع داخلی از ۱۴۷ میلیون افغانی در سال ۱۳۳۶ به ۴۱۷۹ میلیون افغانی در سال ۳۷ رسید. در تمویل پلانهای انکشافی ممالک دوست سهم براننده و قابل قدری گرفتند. قروض گرانتهای خارجی از ۷۶۷ میلیارد افغانی در ظرف پلان اول به ۱۶۱۷ میلیارد افغانی در ظرف پلان دوم ازدیاد یافت. جدول ذیل منابع تمویل پلان اول و دوم را نشان میدهد.

به ملیارد افغانی

منابع تمویل طی پلان پنجساله اول طی پلان پنجساله دوم مجموع مصارف پلان

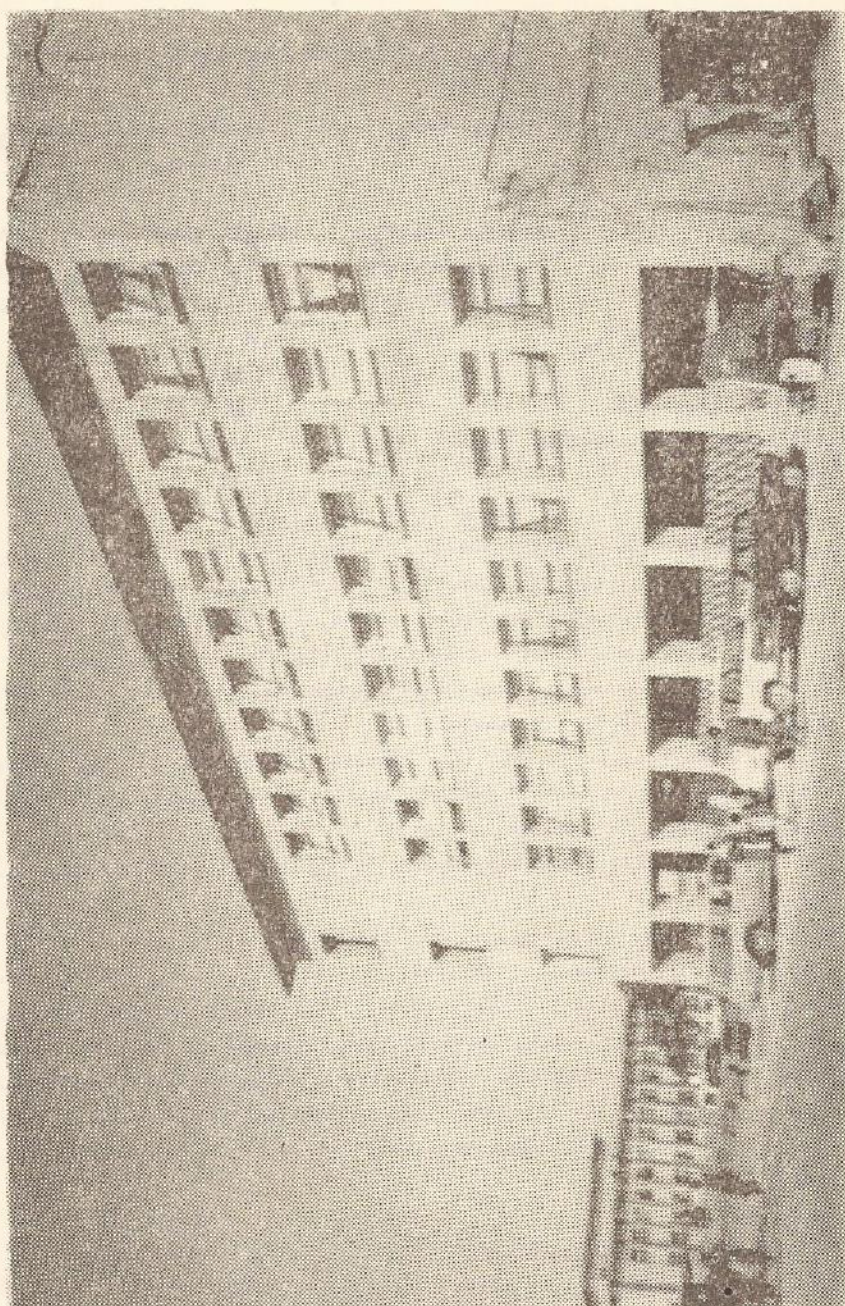
عوايد داخلي بشمول امدادهاي جنسي	۳۷۶	۸۰۵	۱۲۱
قروض و گرانتهای ممالک خارجی	۶۷	۱۶۱	۲۲۸
سرمایه گذاری خصوصی	۰۳	۰۴	۰۷

مجموع ۱۰۶ ۲۰۰ ۳۵۴

در جمله منابع عوايد داخلي در سال های ۳۸-۳۹-۴۰-۴۱-۴۲-۴۳ به ترتیب مبلغ ۸۰۴ و ۷۳ و ۵۷ و ۱۰۵ و ۷۰۹ ملیون افغانی بصورت دفیست تمویل صورت گرفته است. قیمتها در سالهای اول تمویل از طریق دفیست آنقدر تغییر نکرد و علت عمده آنهم قلت پول در مملکت در سالهای ماقبل بود و ازدیاد پول بدون آنکه تأثیر سو بر قیمت ها کند سبب رایج شدن پول در اقتصاد گردید. بر علاوه قسمتی از پول اضافی محض جای پول های را که را گرفت. در سال های ۴۱ و ۴۲ قیمت ها ۳۳ فیصد اضافه شد. در سالهای ۴۲ و ۴۳ قیمت ها محض ۱۳ فیصد ازدیاد یافت اما از سال ۴۴ الی ۴۶ قیمت ها سالانه ۲۴ فیصد زیاد گردید. البته در قیمت های ممالک زراعتی چون افغانستان حاصلات زراعتی و آب و هوا تأثیر زیاد دارد چنانچه ازدیاد بی سابقه قیمت های سال ۴۲ را میتوان بیشتر مربوط به آب و هوا دانست اما از آن پس بصورت عموم تا سال ۴۴ قیمت ها نسبتاً یک جریان طبیعی ارتقائی داشت. در سالهای ۴۴-۴۵ و ۴۶ باردیگر قیمت ها بصورت سریعی ارتقا یافت در سالهای مذکور دفیست تقریباً صفر بود یعنی در سال ۴۴-۸۷ ملیون افغانی مازاد بودجه و در سال ۴۵ بودجه ۱۳۸ ملیون کسر داشت. بدون تردید تأثیر دفیست سالهای قبلی بصورت تراکمی درین سالها نقش داشت اما باز هم خرابی حاصلات سالهای ۴۴ و ۴۵ منشأ عمده ازدیاد قیمت ها دانسته میشود.

با آنکه عوايد دولت از منابع داخلي از ۱۳۷۶ ملیون افغانی به ۴۱۷۹ ملیون افغانی ارتقاء یافته است اگر تغییر ارزش افغانی را درین مدت در نظر بگیریم و بدانیم که در مدت دو پلان ۳۵۶ ملیون افغانی سرمایه گذاری شده و سبب ازدیاد عایدات ملی گردیده است در مقابل آن ازدیاد عوايد دولت بسیار ناچیز است. مالیات زمین به تناسب عوايد امروزی زمینداران خیلی کم است و مالیه مواشی از بین رفته، حصول مالیات مستقیم و غیر مستقیم دیگر بصورت درست نمیتواند عملی شود. بنابراین حکومت بصورت مسلسل برای تمویل پروژه ها به ازدیاد واردات مواد استهلاکی بصورت قرضه و کرانت پرداخته و این واردات بعضاً تولیدات مواد زراعتی مملکت را بامشکلاتی مواجه ساخته است.

عدم حصول مالیات بیشتر و عدم جذب عایدات اضافی که در اثر سرمایه گذاری ها بوجود آمد سبب شده است که استهلاك روز بروز زیاد شود و تأثیر منفی آن بر قیمت ها در داخل و بر بیلا نس تادیات ما در خارج ظاهر گردد. ازدیاد فروش اسعاری دافغانستان بانک به بازار آزاد در سالهای ۴۴ و ۴۵ که به ترتیب ۲۲ و ۲۷ ملیون دالر بوده است نیز سبب ازدیاد استهلاك و ضرر بیلا نس تادیات گردیده است. تهیه افغانی خواه از طریق واردات مواد استهلاکی باشد و خواه از طریق فروش اسعار به بازار آزاد سبب میشود که اشتیاق تجمل و استهلاك روز افزون را (معضله ممالک کم انکشاف است) پیچیده تر گردانیده مشکلات مملکت را در آینده بعید بیشتر سازد.

تعمیر وزارت پلان

مجموع مصارف انکشافی در ظرف پلان اول و دوم انکشافی به ۳۵۳ ملیارد افغانی رسیده مصارف انکشافی در سکتورهای مختلف اقتصادی به ترتیب آتی صورت گرفته است:

تمویل انکشاف اقتصادی مملکت

سکتور اقتصادی به ملیارد افغانی فیصدی مصارف انکشافی سکتورهای اقتصادی

مصارف انکشافی طی پلان پنجساله اول ۱۳۳۵-۴۰	مصارف انکشافی طی پلان پنجساله دوم ۱۳۴۱-۴۵	مجموع مصارف انکشافی در مدت ۱۰ سال	صنایع امور جیالوجی
۳۰	۸۸	۱۱۸	۳۳۱
۱۳	۴۴	۵۷	۱۶۰
۵۱	۹۶	۱۴۷	۴۱۳
۰۸	۱۰۸	۲۰۶	۷۳
۰۴	۰۸	۰۸	۲۳
مجموع ۱۰۶	۲۵۰	۳۵۶	۱۰۰

طوری که در جدول فوق دیده میشود قسمت بزرگ مصارف این دو پلان در ساحات حمل و نقل و مواصلات بوده که با در نظر گرفتن برق و سروی های جیالوجی میتوان گفت قسمت اعظم مصارف این دو پلان را مصارف زیر بنای اقتصادی تشکیل میداد.

این شکل مصارف از مقتضیات ذیل اقتصادی منشأ میگرفت:

۱- برای انکشاف زراعت و صنایع وجود خطوط مواصلات تهیه قوه برق، ذغال و سروی های جیالوجی از مقتضیات اولی است.

۲- ضرورت احداث زیر بنای اقتصادی از مدت ها محسوس بود. اقدامات انکشافی گذشته نیز ثابت ساخته که انکشاف صنایع و زراعت ایجاب سرمایه گذاری های پر مصرف زیر بنایی را مینماید.

۳- معاونتهای کشورهای دوست نیز در احداث زیر بنای اقتصادی بصورت سهلتر میسر بود.

۴- انتخاب پروژه های زیر بنایی و مخصوصاً سرکها و صورت اداره ساده تر بود. روی این ملحوظات در پلان های اول و دوم زیر بنای اقتصادی مصارف زیادی بعمل آمد اما این جریان در طول سالهای پلان بصورت یکنواخت دوام نکرد بلکه طوری که ارقام پلان دوم نشان میدهد بعد از پلان اول مصارف حمل و نقل و مواصلات بتدریج تقلیل یافت و این تقلیل در اواخر پلان دوم و اوایل پلان سوم بیشتر شد. در مقابل مصارف صنایع بتدریج زیاد شد و در پلان سوم حق قدامت و اولیت به انکشاف زراعت داده شد. در اثر مصارف پلان اول و دوم سرک های عمده ذیل ساخته و اسفالت یا کانکریت شد.

اسم سرکها	طول سرکها ۶۷۸ کیلومتر
تورغندی- هرات- قندهار	۴۸۳
قندهار- کابل	۱۱۱
قندهار- سپین بولدک	۳۹۹
کابل- شیرخان بندر	۷۷
کابل- جبل السراج	۱۰۸
جبل السراج- دوشی (از هندوکش)	

برعلاوه سرکها ، در مدت ده سال گذشته میدانهای هوایی کابل، قندهار و بگرام بصورت عصری ساخته شد و یكده میدانهای خرد دیگر که مجموع میدانهای هوایی تحت استفاده را در مملکت به چارده میرساند ساخته شده و مورد استفاده قرار گرفت. پروازهای طیارات وسعت یافت و برعلاوه شرکت آریانا ، شرکت هوایی باختر تاسیس گردید، مراکز مهم مملکت با تیلیفون چینل سیستم وصل گردید و تعداد تیلیفونها و تسهیلات پستی زیاد شد.

در قسمت معادن و صنایع مخصوصاً تولید برق انکشاف قابل ملاحظه کرد چنانچه برق آبی نغلو به ظرفیت ۶۷۵ هزار کیلووات در ساعت ، برق ماهی پر به ۴۴ هزار کیلووات در ساعت، برق درونته ۱۱ هزار کیلووات در ساعت، پلخمری ۹ هزار کیلووات در ساعت احداث شد.

در اثر انجام امور تفحصات جیالوجی معادن جدید گاز کشف گردید که ذخایر آن ۶۸ میلیارد متر مکعب تخمین شده است فعالیت های تحقیقات طلا، سرب، جست، مس و ذغال نیز به نتایج قابل ملاحظه رسیده است.

در قسمت صنایع تولیدی، تولیدات سمنت، تولیدات منسوجات نخی، پشمی و سندی، تولید روغن نباتی، صابون، فابریکه های جن و پارس، چرمگری و بوت دوزی میوه پاک، کنسر و میوه، احداث و توسعه یافته است و فابریکه کود کیمیای تحت ساختمان است.

چون قسمت اعظم منابع مالی حکومت در پروژه های زیر بنا بمصرف رسیده به احداث صنایع تولیدی سبک توجه لازم بعمل آمده نتوانست. از طرف دیگر در نظر بود درین قسمت صنایع سرمایه های انفرادی سهم بیشتر و فعالیتز بگیرند سرمایه گذاری های خصوصی در پلان اول ۲۰۰ میلیون و در پلان دوم به ۴۰۰ میلیون افغانی رسید. برای حصول سهم بیشتر سرمایه گذاری های خصوصی در سالهای اخیر پلان دوم تدابیر جدی اخذ گردید که در اثر آن در سال ۱۳۴۶ در حدود یک میلیارد افغانی سرمایه گذاری خصوصی صورت گرفت. در شرایط کنونی که زیر بنای کافی برای انکشاف صنایع سبک بوجود آمده است تدابیر مقتضی چون قیود تجارتی سرمایه گذاری های متمم حکومتی و نگهداری سرمایه گذاری های حکومت بیک پیمانۀ مقتضی میتواند سبب احداث صنایع سبک توسط سرمایه گذاری های خصوصی و استفاده بهتر از سرمایه شود.

باوجود توجه بیشتری در دو پلان اول و دوم انکشافی بامور حمل و نقل و مواصلات و صنایع معطوف شده، سکتور زراعتی نیز از نظر نیفتاده بود و پروژه های بزرگ آبیاری چون کانال ننگرهار و بندسردۀ اعمار گردیده و امور بهره برداری و اصلاحات اراضی در ساحه وادی هلمند و ارغنداب جریان داشت. بعلاوه یکده پروژه های خرد آبیاری بامعاونت اهالی ساخته شده و پروگرامهای اصلاح تخم، طرز کشت و کار در تمام ولایات با تدابیر حمایه نباتات و حیوانات و سروی آب های تحت الارضی و استفاده از آلات بهتر زراعتی ادامه داشت.

در قسمت معارف نیز فعالیتهای ده سال باوجود مصرف بیشتر منابع مالی بدیگر شقوق پیشرفتهای قابل ملاحظات بعمل آمده که درین پیشرفت ها البته علاقه روز افزون مردم به معارف سهم بارز داشته است در ده سال اخیر تعداد متعلین از ۱۲۶ هزار نفر در سال ۳۵ به ۴۵۶ هزار نفر در سال ۴۵ ازدیاد یافته است.

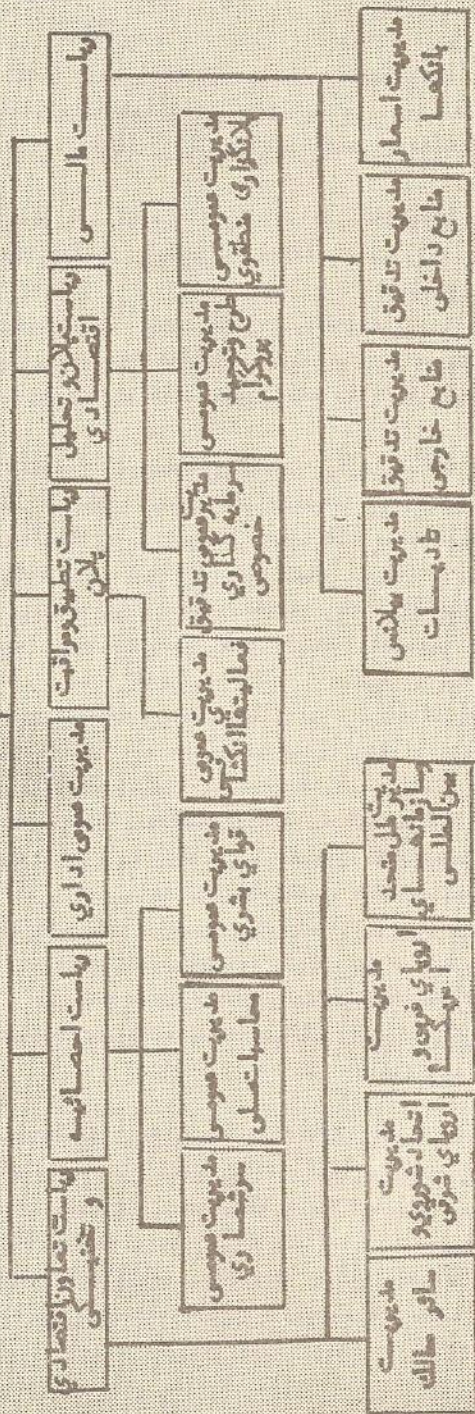
در جمله انکشافات ده سال اخیر فعالیت های صحی انکشاف دهات و مؤسساتی چون کار تو گرافی و امثال آن نیز قابل یاد آوری است.

دفتر وزارت معادن

مهمین

تجهیزات

زیرساخت

وزارت مخابرات

مخابرات در افغانستان تازگی ندارد اما وسایل مخابراتی عصری تازه میباشد باوصف آن ، پیشرفت درین ساحه نسبت به ساحات دیگر سریع تر صورت گرفته زیرا تقاضای عصر و ارزش روز افزون وقت مخابره را از هر وقتی موثرتر ساخته است .

فعالیت هائیکه در ظرف پنجاه سال اخیر در امور مخابراتی بعمل آمده زیر عنوان های پست تلگراف و تلیفون در ذیل تقدیم میگردد .

پست :

پست در افغانستان نخستین بار در سال (۱۸۲۰) در دوره سلطنت امیر شیرعلی خان رایج گردید و نظریه احتیاجات آنوقت يك پسته خانه در بالا حصار بنام (چاپارخانه) و يك پسته خانه در ولایات بزرگ به شکل خیلی بسیط تا سپس شد .

مکاتیب دولتی و شخصی بصورت راجستری بوزن يك مثقال و دو مثقال قبول میشد تکت های پستی به قیمت يك شاهی و يك سمنار در کاغذ سفید برنگ ضعیف چاپ و بالای مکاتیب نصب میگردد . مشهور ترین تکت آن وقت بنام کله شیر معروف است که اکنون به ندرت یافت میشود . در ابتداء تکت های نصب شده بالای مراسلات با قطع يك کنج آن باطل میشد و بعد بالای مکاتیب نصب میگردد . چندی بعد تکت های پستی بوسمیله (چلیپا) باطل میگردد و در اخیر با قلم روی تکت های مذکور کلمه باطل شد تحریر میشد . برای حمل و نقل پست کدام وقت معین نبود . جریان پست مربوط به تکمیل شدن تعداد معین مکاتیب بود ، مکاتیب دولتی که کلمات « فوری و ضروری » روی آن نوشته شده می بود به قسم پوسته فوق العاده شناخته میشد از طرف پسته رسان های سوار (چاپار) انتقال می یافت .

توزیع مکاتیب توسط اشخاصی بنام نامه رسان صورت میگرفت . بین شهرهای بزرگ مملکت ارتباط پستی قایم نبود . هر وقت ارسال و مرسول مکاتیب دولتی لازم میشد نامه رسان ادارات دولتی به این کار میپرداخت . ارتباط پستی با خارج مملکت قایم نبود اما وقتی ارسال کدام مکتوب به کدام کشور دیگر لازم میشد قاصد مخصوص به این کار می پرداخت .

این اجراءات تا سال ۱۸۷۸ دوام داشت . از اینوقت تا ۱۸۹۱ انتقال پست متوقف بود و اگر ارسال مکاتیب به کدام موضع ایجاب مینمود بوسمیله قاصدان سوار (چاپار) اجرا میگردد .

در سال ۱۸۹۲ در عصر امیر عبدالرحمن خان دوباره امور پستی جریان یافته بشکل منظم درآمد . درین وقت يك پسته خانه مرکزی بسیط در سمت جنوب بارگ تاسیس شد و ۳۶ نوع تکت پستی مختلف رایج گردید که در کاغذ باریک و ملون به طبع میرسید . مکاتیب دولتی بدون نصب تکت بانسان مخصوص دولت قبول میشد برای قاصدان چاپار که مکاتیب فوری و ضروری دولتی را با اسب بنام (پسته بردار) حمل مینمودند سامان و لوازم مخصوص چرمی تهیه گردیده بود . پسته رسان های

پیاده سر نیزه هائیکه دارای زنگوله ها بود داشتند و پسته رسان های سوار يك شمشیر هم می بستند . این ترتیب تا سال ۱۹۰۷ دوام کرد .

در سال ۱۹۰۸ در عصر امیر حبیب الله خان امور پست انکشاف بیشتری نمود تعداد پسته خانه ها و خطوط پستی و همچنان حرکت مراسلات و انواع آن افزایش یافت و تکت های پستی مرغوب چاپ گردید . بر علاوه ارسال و مرسل پست کارت ها کارت لیترها و پارسل پست هم در داخل مملکت مروج شد . يك نوع تکت مخصوص برای مراسلات دولتی بکار افتاد . مهرهای تاریخ داری که بر علاوه اسم مبدأ کلمه « باطل شد » در آن حک شده بود مورد استعمال قرار گرفت و دفتر پست به (داک خانه) مسمی گردید .

يك پسته خانه موسوم به «داکخانه دولت خدا داد افغانستان» در پشاور تا سیس یافت که مراسلات مملکت به خارج از آنجا صورت میگرفت ، امور پستی تا سال ۱۹۱۷ به همین ترتیب جریان داشت و لی در عصر اعلیحضرت امان الله خان (۱۹۱۸) توسعه بیشتری حاصل کرد به این ترتیب که يك اداره مرکزی برای انتظام و واریسی امور مخابراتی و يك مدیریت بنام مدیریت پست و تلگراف و تیلیفون تحت اثر وزارت داخله تشکیل گردید و يك نفر متخصص انتظامی از خارج خواسته شد . در هر يك از ولایات و حكومت های اعلی و کلان يك يك پسته خانه (داک خانه) تاسیس گردید . داکخانه مرکزی در این وقت در عمارت متصل شاه دوشمشیر هواقع بود .

تکتهای پستی به انواع مختلف به شکل موزون تر طبع گردید . همچنان مهر های فلزی برای مراسلات راجستری تهیه و مورد استعمال قرار داده شد . مراسلات عادی در غرفه ها مورد قبول واقع و ارسال پسته های عادی توسط داک های سوار و پیاده و پسته های فوق العاده توسط پسته بردار طبق سابق جاری گردید .

در سال ۱۹۲۵ بین کابل و ننگرهار بجای پسته رسان های پیاده برای اولین بار پسته توسط موتر حمل و نقل گردید و يك دفتر تبادل سرحدی در تورخم تاسیس یافت .

از همین تاریخ به آمران دوایر پستی در مجالس مشوره و لایات حكومات اعلی و حكومات کلان به صفت اعضاء حق شمول داده شد . این اجراءات تا اواخر سال ۱۹۲۶ دوام داشت اما از اواخر سال ۱۹۲۷ یعنی از آغاز اغتشاش داخلی تاخیر آن جریان امور پستی بصورت غیر مرتب تحت اداره مرکزی صورت میگرفت . در زمان انقلاب هیچ نوع تکت پستی طبع و منتشر نگردید چه در موقع ضرورت از تکتهای سابق استفاده بعمل می آمد . در اخیرو سال ۱۹۲۷ یعنی از آغاز سلطنت اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید دولت به امور پستی توجه خاصی مبذول نموده آنرا نظم و نسق صحیح بخشید . در اخیرو سال ۱۹۲۸ مدیریت عمومی پست ، تلگراف و تیلیفون از وزارت داخله مجزی و به شکل اداره مستقل در تشکیل دولت جاداده شد ، چندی بعد این تشکیل به ریاست ارتقا یافت .

در سال ۱۹۲۹ موتر های سرویس پستی تهیه واز کابل به سمت تورخم و قندهار به کار انداخته شد . بعد يك تعمیر پسته خانه در مرکز و پسته خانه های دیگری در ولایات بناء گردید .

تمام انواع مراسلات از قبیل پست کارت ها ، جراید و مجلات ، نمونه مال التجاره اوراق کار . پسته های کوچک به تمام مناطق داخل و خارج بصورت عادی ، راجستری يك طرفه و دو طرفه ، زمینی و برای ممالك خارج بصورت هوایی قبول و به مقابل پرداخت محصول معینه به مراجعش ارسال میگردد و در مرکز (۴) پسته خانه شهری هم تاسیس یافت .

تکتهای پستی که دارای تصاویر و مناظر مواضع باستانی و تاریخی مملکت بود به اندازه های مروج و رنگهای موزون به قیمت های جداگانه در مطبعه دولتی طبع و تهیه گردید .

پس ازین تاریخ اقدامات و سیمع تری در زمینه به عمل آمد که در ذیل خلاصه می گردد .

۱- در سال ۱۹۲۸ افغانستان عضو اتحادیه بین المللی پست شناخته شد .

۲- بناسی از مقررات موضوعه اتحادیه مذکور ، در باره مبادله وارسال و مرسول پستی با ممالك همجوار موافقه های جداگانه عقد گردید .

۳- در سرحدات افغانستان برای مبادله پستی با ممالك خارج اداره های پست آتی تاسیس شد .

الف - دفتر مبادله سرحدی تورخم مقابل لندي کوتل ، دفتر مبادله سرحدی سپین بولدك مقابل چمن .

ب - دفتر مبادله سرحدی تاشكذر مقابل تر مز ، دفتر مبادله سرحدی تورغندی مقابل كشك .

ج- پست ممالك خا رجه و تبادل پست های مذکور به وسیله دفاتر سرحدی متذکره باسباس مقررات مراسلات هوائی برای ممالك خارجی از طریق کراچی فرستاده میشود .

خلاصه امور پستی در داخل مملکت تا اواخر سال ۱۹۳۳ بهمین ترتیب جاری بود .

در سال ۱۹۳۴ از ابتدای جلوس اعلیحضرت معظم همایونی تحولات قابل وصفی رونما گردید که ذیلا توضیح میگردد .

۱- در اواسط سال ۱۹۲۴-اسم ریاست مستقل پست و تیلگراف و تلیفون به وزارت مخابرات تعدیل گردید .

۲- در خطوط انتقال پستی توسط موترهای پست ، پارسل پست ها بین ۲۰ و ۲۰۰ کیلو گرام قابل قبول پنداشته شد .

۳- در سال ۱۹۶۶ مراسله فضائی برای خارج به تخفیف محصول قبول گردید .

۴- ارسال و مرسول پست عادی برای ممالك خارجه از طریق پاکستان جاری شد .

۵- برای حمل و نقل پسته بر علاوه سابق بیست و دو خط پستی مستقیم و موتر رو تدیجا اعمار گردید که هر يك بین ۱۰۰ و ۵۰۰ کیلو متر طول داشت ساختمان عمارات پستی نیز متدرجا انكشاف نمود چنانچه در مرکز ولایات و حكومات اعلی و در بعضی از حكومات كلان و غیره پسته خانه های عصری اعمار گردید .

۶- تعمیر مابقی پسته خانه ها در حكومات كلان طبق پلان متدرجا اعمار شد در مرکز بر علاوه پسته خانه سابق يك پسته خانه بزرگ عصری که دارای تمام لوازم اجراءات پستی می باشد اعمار یافت .

۷- پسته خانه های شهری در شهرنو ، دارالامان ، چمن حضوری ، جاده میوند و بریکوت تاسیس گردید .

۸- شعبه اداری پست در سال ۱۹۴۰ بنام مدیریت عمومی پست و در سال ۱۹۵۱ به نام ریاست پست ارتقا یافت که بر علاوه امور پسته خانه مرکزی پسته خانه های شهری مرکز را نیز سر پرستی میکند . برای انتظام جریان پستی اداره مراقبت و کنترل پستی در سال ۱۹۳۶ تاسیس یافته بود .

برای انتظام و فروش تکت‌های پستی به علاقمندان خارجی و ترتیب يك موزيم پستی اداره جداگانه تشكيل گردید و شعبات مخابراتی و لایات ، حكومات اعلى و كلان به مدیریت های عمومی ، مدیریت ها و ماموریت ها ارتقا یافت .

۹ - در ولایات بلخ ، ننگرهار و هرات علاوه بر پسته خانه های مرکزی از سال ۱۹۴۷ به این طرف يك يك پسته خانه شهری منطقه‌ی نیز تاسیس یافت . در قشله های عسکری بعضی و لایات و محلات که از پسته خانه های مرکز های ۱۹۵۵ و ۱۹۵۶ در میدان های هوایی کابل ، مزارشريف ، کندهار و هرات برای تبادل پسته های فضائی پسته خانه های تبادلوی تاسیس شد ، در بعضی حكومات محلی و علاقه داری ها حتی المقدور پسته خانه های تاسیس گردید و در مواضع متباقی امور پستی كماكان به وسیله کاتبان تحریر علاقه داری ها سر انجام میگردد . روی همرفته مطابق پلان پنجساله کشور از سال ۱۹۵۶ به بعد هر سال (۲۷) پسته خانه محلی تاسیس شد .

۱۰ - صدور پسته ها بر اساس مقررات بین المللی سر بسته و راساً به ممالك همجوار و از طریق ممالك مذکور به کشور های دیگر به صورت محفوظ و سریع جریان پذیر گردید .

۱۱ - صدور پسته های فضائی از افغانستان به ممالك خارج از طریق پاکستان از سال ۱۹۵۵ باينطرف ذریعه طیاره جریان یافت .

۱۲ - ارسال و مرسول پسته های فضائی در داخل مملکت در خطوط بین کابل مزارشريف ، قندهار - هرات - قندهار از سال ۱۹۵۶ باین طرف جاری گردید ، در سال ۱۹۵۷ پسته فضائی بین کابل و میمنه نیز رواج یافت .

۱۳ - از سال ۱۹۴۶ پسته های زمینی بین هند و اتحاد شوروی از طریق افغانستان قسم ترانزیت جریان یافت .

۱۴ - از سال و مرسول پسته های فضائی شوروی از طریق افغانستان برای پاکستان ، هند ، اندونیزیا و سیلون از اخیر سال ۱۹۵۶ جریان پیدا نمود .

۱۵ - تکت های پستی ، پست کارت های تکت دار بدون تکت ، مراسله فضائی در مطبعه صکوک کابل طبع میگردد اما از سال ۱۹۴۷ باین طرف بعضی در خارج طبع میشود ، تبادل پسته ها و پارسلهای فضائی از ممالك خارج به افغانستان قرار ذیل صورت میگیرد .

الف : پسته های فضائی از دفاتر تبادل دهلی ، امرتسر ، فرانکفورت ، هامبورگ ، امستردم ، لندن ، نیویارک ، پاریس ، ژنوا ، روم ، ماسکو ، تهران و کراچی برای دفتر توزیع کابل .

ب : پارسل پست فضائی از دفاتر تبادلوی پارسل پست دهلی ، ژنوا ، ماسکو لندن ، امستردم ، روم و کوپنهاگن برای دفتر پارسل پست کابل .

۱۶ - پسته ها و پارسل پست فضائی به ترتیب سر بسته از دفتر پست کابل به دفاتر تبادلوی دهلی ، کراچی ، ماسکو ، پاریس ، نیویارک و تهران ارسال میگردد . از بدو تاسیس شرکت آریانا و اعمار میدان های فضائی در داخل مملکت و ازدیاد پرواز طیارات داخلی و خارجی به خارج تبادل پسته چه در داخل و چه در خارج سریع تر شده تبادل پسته با کشورهای اروپائی ، امریکائی ، افریقائی و آسیائی بیشتر گردیده است .

۱۷ - چون در تبادل پسته ترانزیت سر باز از طریق هند و تهران با اروپا و امریکا تأخیر رخ میداد و از طرفی حجم پسته های بعضی ممالك روز افزون بود با شهر های آتی سرویس مستقیم تاسیس گردید .

تبادلۀ پسته بین کابل و بیروت ، کابل و قاهره ، کابل و توکیو ، کابل وانقره کابل و صوفیه ، کابل و پیکنگ و کابل و هانگانگ .

۱۸ - درین اواخر پسته ها برخلاف سابق در روز حرکت طیاره بسته میشود چنانچه مردم میتوانند از طرف صبح همانروز مراسلات خودرا تحویل دهند .

۱۹ - بر خطوط فضائی پستی بین کابل و بیروت تجدید نظر گردیده و فاصله های کوتاه فضائی به مراجع مربوطه خبر داده شده است .

۲۰ - اداره پست کابل حتی المقدور با دفاتر پستی جهان تبادلۀ مستقیم پستی بر قرار کرده است تا هرچه زودتر پسته های ارسالی بو قت کم بمراجعه مواصلت بنماید .

۲۱ - برای نقل پسته های ولایات ترتیباتی اتخاذ گردیده که به موجب آن پوسته های ولایات شمالی عوض سه روز هفته شش روز انتقال داده میشود .

۲۲ - برای انکشاف امور فیلاتیلی یک مدیریت جداگانه در تشکیل ریاست پست علاوه گردیده که کار آن طبع و نشر تکتبای خاص و فوق العاده می باشد تا از یکطرف سالانه یک مشت اسعار خارجی بدست بیاورد و از جانب دیگر یک خاطره از روز های ملی و آثار عتیقه کشور و جهان باقی بماند .

۲۳ - نرخ محصولات پستی از افغانستان برای ممالک خارج به (۱۱) حوزه تقسیم شده بود که بعدها معلوم گردید برای مردم مشکل داد و ستد ایجاد مینماید بنابراین یازده حوزه به چهار منطقه آتی تعدیل گردید که عبارتند از اروپا ، افریقا شرق دور ، استرلیا ، خاور میانه و ممالک همسایه .

تعداد صندوقهای پست شهری فعلا (بیست) می باشد که عنقریب به (۱۰۰) ارتقا داده خواهد شد .

دو سال قبل پوسته خانه شهرنو ، یک سال قبل یک پسته خانه در مرکزوزارت مخابرات و یک پسته خانه در شیرشاه مینه باتمام لوازم مجهز به کار انداخته شد همچنان در مرکز (۱۳۹) پست بکس نصب و مورد استفاده مراجعین قرار داده شده است .

تلفون

تلفون به صورت تجارتي در کشورما تاریخچه تقریباً پنجاه ساله دارد . گرچه تلفون به صورت انفرادی در سال ۱۲۷۷ معرفی شده بود و لی اولین سوچبورد بطری دار محلی به ظرفیت بیست و پنج لین در شروع دوره سلطنت امیر حبیب الله خان تمپه و در برج شمالی ازگ نصب و به کار انداخته شد در اوایل سلطنت امیر امان الله خان یک سوچبورد پنجاه لین در عمارت پست آنوقت (متصل شاه دوشمشیره) و چندی بعد سوچبورد های دیگری به ظرفیت صد لین نصب و مورد استفاده قرار گرفت . در شروع سال ۱۳۰۸ یعنی آغاز سلطنت اعلیحضرت محمد نادر شاه شپید مخابرات تلفونی از کابل با مراکز مهم مملکت بر قرار گردید .

پیشرفت و توسعه حقیقی وقابل وصف در رشته مخابرات تلفون از بدو سلطنت اعلیحضرت معظم همایونی شروع گردید چنانچه یک سوچبورد بطری دار مرکزی برای اولین بار وارد و در کابل به کار انداخته شد ، دیری نگذشت که یک پایه سوچبورد دیگر از همین نوع به ظرفیت ۱۳۰ تین و چندی بعد یکی دیگر از آن به ظرفیت ۱۲۰ لین نصب و مورد استفاده عامه قرار داده شد .

چون تلفونهای بطری دار محلی و بطری دار مرکزی نمی توانست تقاضای روز افزون شهر کابل را تکافو کند در سال ۱۳۲۸ وزارت مخابرات به خریداری یک دستگاه ۱۳۰۰ لینۀ اتومات از نوع ریلی دار از کمپنی بل اقدام نمود . بسته کاری و شبکه کیبل این دستگاه در سال ۱۳۲۹ تکمیل شد و به کار آغاز نمود . چون بعداً

دولت طرح پلانهای انکشافی را در امور تجارت، زراعت، صنایع و غیره روی دست گرفت، برای پیشبرد امور پلان يك شبکه نسبتاً منظم تیلیفون مخصوصاً در مرکز يك امر حتمی و لازمی شمرده شد. روی این اصل وزارت مخابرات در سال ۱۳۳۲ به خریداری يك دستگاه پنجهزار لینه اتومات از کمپنی زیمنس آلمان تشبث نمود که این دستگاه در سال ۱۳۳۶ بعد از بسته کاری به کار انداخته شد، در همین وقت برای ولایت قندهار که چهار دستگاه بطری مرکزی به ظرفیت ۴۵۰ لاین داشت نظر به حجم معاملات تجارتی و تقاضای مردم يك دستگاه ۱۵۰۰ لینه تیلیفون اتومات با کیبل های مورد ضرورت آن از چکوسلوواکی خریداری نمود. این دستگاه بعد از بسته کاری و تمدید کیبل شبکه در سال ۱۳۴۰ به فعالیت آغاز نمود در پروژه تیلیفون اتومات قندهار مبلغ سه صد و هفت هزار دالر و شش میلیون و سه صد و چهل و چهار هزار افغانی مصرف گردیده است.

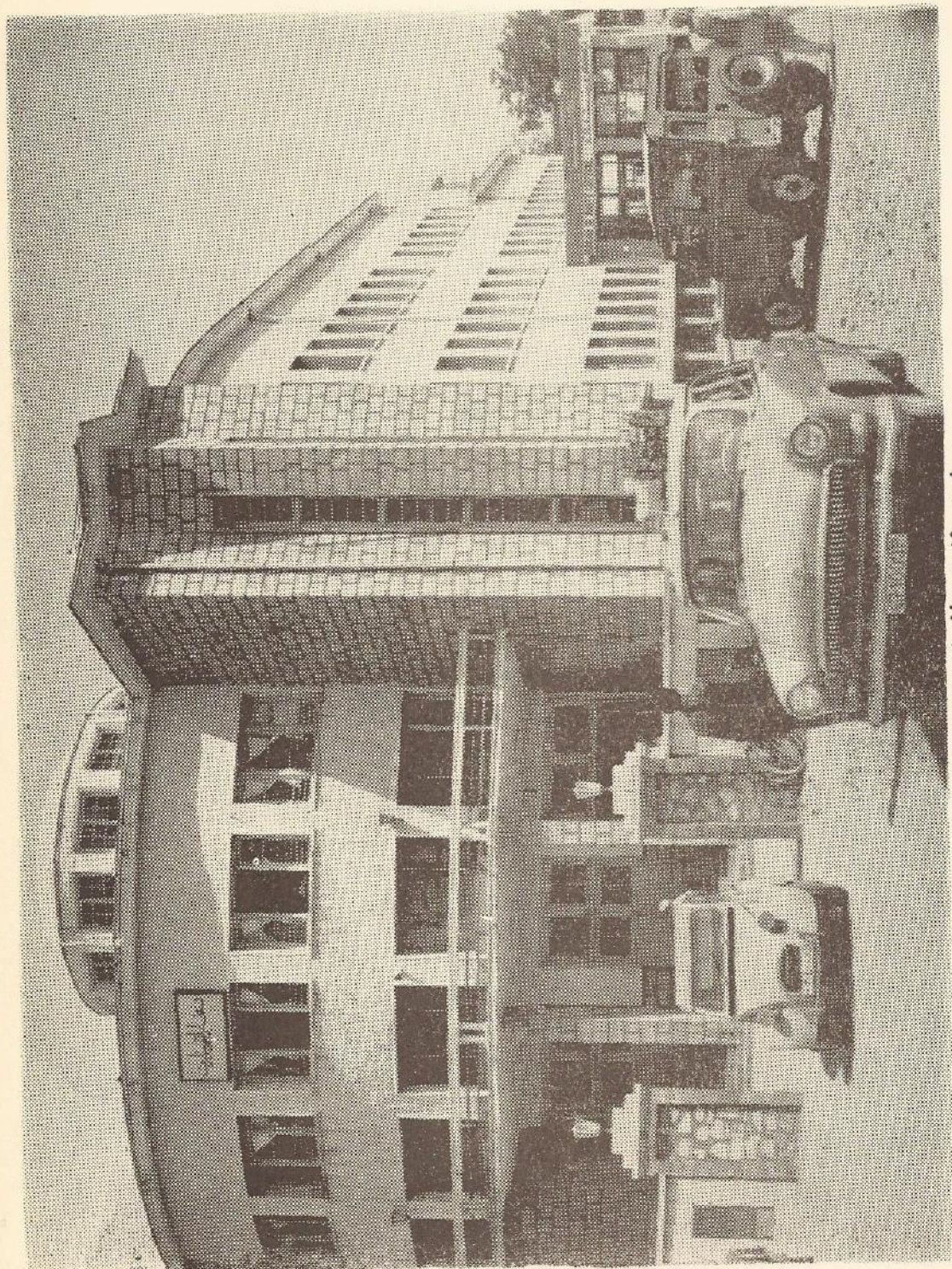
همچنین دستگاه پنجهزار لینه تیلیفون اتومات کابل که در سال ۱۳۳۶ بکار انداخته شده بود نظر به وسعت شهر و کثرت معاملات تجارت و تحکیم مناسبات بین المللی ایجاب نمود تا تیلیفون اتومات کابل توسعه داده شود، روی این ضرورت در سال ۱۳۴۳ پروژه توسعه دستگاه اتومات کابل روی دست گرفته شد که به اساس آن سه هزار لاین برای دستگاه شیرشاه مینه و سه هزار لاین برای نواحی شهاب الدین میدان تمدید و همچنین دستگاه پنجهزار لینه موجود به ۷۰۰۰ لاین توسعه داده شد.

همچنین برای محافظت از کیبل های شهر کابل يك پروژه کیبل دکت که ۱۱ کیلو متر از کیبل های شهر آرا در داخل بلولهای کانکریتی تمدید می نماید در پروژه توسعه اتومات کابل مد نظر گرفته شده بود، چون تمدید کیبل ها به داخل دکت برای تمام شهر مصارف هنگفتی را ایجاب مینمود عجلتاً صرف یازده کیلومتر از پیاده روهای مهم شهر با سیمتیم کیبل دکت مجهز گردید. مصارف عمومی پروژه تیلیفون اتومات شهر کابل با پروژه کیبل دکت آن بالغ بر دو میلیون و چهار صد و شصت هزار دالر و بیست و يك میلیون افغانی میشود.

به همین ترتیب شهر های هرات و مزار شریف که هر کدام رول مهمی را از نگاه تجارت در اقتصاد کشور بازی میکند برای هر يك آن يك دستگاه تیلیفون اتومات ۱۵۰۰ لینه که امکان توسعه را تا سه هزار لاین داشته باشند مدنظر گرفته شده و کار دو دستگاه به شدت جریان دارد مصارف این دو دستگاه با لوازم کیبل های آن بالغ بر يك میلیون و سه صد هزار دالر و بیست و چهار میلیون و پنجصد هزار افغانی تخمین شده است. بابت کار افتادن دستگاههای جدید شهر کابل و شهر های هرات و مزار شریف با ظرفیت کلی در سر تاسر مملکت تعداد تیلیفون (از نوع بطری محلی - بطری مرکزی و اتومات) در حدود بیست هزار خواهد رسید.

تیلگراف:

در مملکت عزیز ما تیلگراف سیم دار و بی سیم هر دو سابقه طولانی داشته اما تیلگراف بی سیم نسبت به سیمدار اولتر معرفی شده بود، در عصر سلطنت امیر حبیب الله خان مقارن جنگ عمومی اول دو دستگاه تیلگراف بی سیم حربی سفری ساخت کمپنی مار کونی که در حدود دو کیلوات قوه داشت و توسط قاطر حمل و نقل میشد وارد و صرف جهت اخذ و ارسال تلگرام های شاهی بین کابل و پغمان و بعضاً بین کابل و جبل السراج از آن کار گرفته می شد. این دستگاه برای مدتی فعال بود اما بعد از آن از کار افتاده متروک شد.

عمارت وزارت مخبرات

حین مذاکرات در باره حصول استقلال یا يك سال بعد و قتیكه و فد برتانوی به افغانستان آمد يك پایه تیلگراف بی سیم رقم چراغدار موج متوسط را به قوه ۱۰۰ وات نیز باخود آورده بود. این دستگاه در اطاق چوبی متصل برقی خانه ازك نصب شد كه از آنجا تا پشاور مخابره میگردد. و فد پس از ختم مذاکرات دستگاه مذکور را به كابل گذاشته شش نفر شاگرد افغانی را برای تحصیل در رشته تیلگراف بی سیم در هند قبول، مصارف تمديد و سامان يك لین تیلگراف را بین سرحد تورخم و كابل تحصیل بیست نفر طلبه را در هند برای تیلگراف بی سیم دار پذیرفت در همین و قت كه مذاکرات با انگلیس ها ادامه داشت با روسها نیز تبادل نظر صورت می گرفت چنانچه راسكو لنكوف سومین نماینده اتحاد شوروی در كابل تمديد يك لین تیلگراف را از سرحد تا هرات گرشك قندهار با سامان و لوازم آن به مصرف شوروی متقبل شد اما بعداً دولت او در عوض يك دستگاه بی سیم تیلگراف را عرضه كرد. سپس حكومت شوروی هردو را قبول دار شد يك تعداد طلاب افغانی را در شق تیلگراف بی سیم در آن کشور پذیرفت چنانچه هشت نفر به اتحاد شوروی، بیست و شش نفر برای فرا گرفتن تیلگراف بی سیم و سیم دار به هند اعزام شد. در خلال این احوال دو دستگاه تیلگراف بی سیم موج طویل به قوه پنج، شش کلیوات با تمام لوازم آن و هم يك دستگاه كوچك سلفری به قوه دو کلیوات كه در بین كادی چوبی نصب بود از اتحاد شوروی وارد و اخیر الذكر علی الفور در چمن حضوری كابل به كار انداخته شد. نصب دستگاه كلان آن در یکی از اطاق های بیت الخدم شروع گردید و دیگری نگذشت كه كار آنها تکمیل و شروع به فعالیت نمود. در اینوقت بادستگاه سلفری ساخت شوروی توسط روسها و دستگاه چراغ دار ۱۰۰ وات انگلیسی توسط طلاب افغانی با پشاور مخابره می شد اما به زودی این هردو دستگاه از چمن حضوری برداشته شد و پرسونل آن در دستگاه شش کلیواته روسی دریکی از بیت الخدم های دلکشا در سال ۱۲۹۹ شروع به كار نمود و تا ۱۳۰۶ ادامه داشت و اینوقت لین تیلگراف سیمدار از تورخم توسط پایه آهنی تحت نگرانی يك نفر هندی به كابل پیوست و قتیكه شش نفر بعد از تحصیل از هند به وطن عزیمت كرد تیلگرافی هندی مرخص و امور تیلگراف در سال ۱۳۰۰ به آنها سپرده شد. متعاقب آن هشت نفر شاگرد افغانی از شوروی به كابل آمده باروسها يكجا در دستگاه شش کلیواته شامل كار شدند.

در سال ۱۳۰۳ كار تمديد لین هرات - قندهار كه از طرف روسها وعده داده شده بود از كشك تا هرات و قندهار با پایه های سمی و از قندهار تا كابل با پایه های آهنی تکمیل گردید، در ختم سال ۱۳۰۵ تمديد لین تیلگراف ولایات از كابل تا مزار آغاز گردید. در سال ۱۳۰۶ يك دستگاه تیلگراف بی سیم موج طویل سلفری كه قبلاً از كمپنی ماركونی خریداری شده بود به ولایت مزار انتقال یافت و مخابره با كابل و روسیه برقرار گردید. این دستگاه رول مهمی را در اتصال دو ولایت مذکور بین سالهای ۱۳۰۸-۱۳۱۱ بازی نمود كه شب و روز كار میکرد.

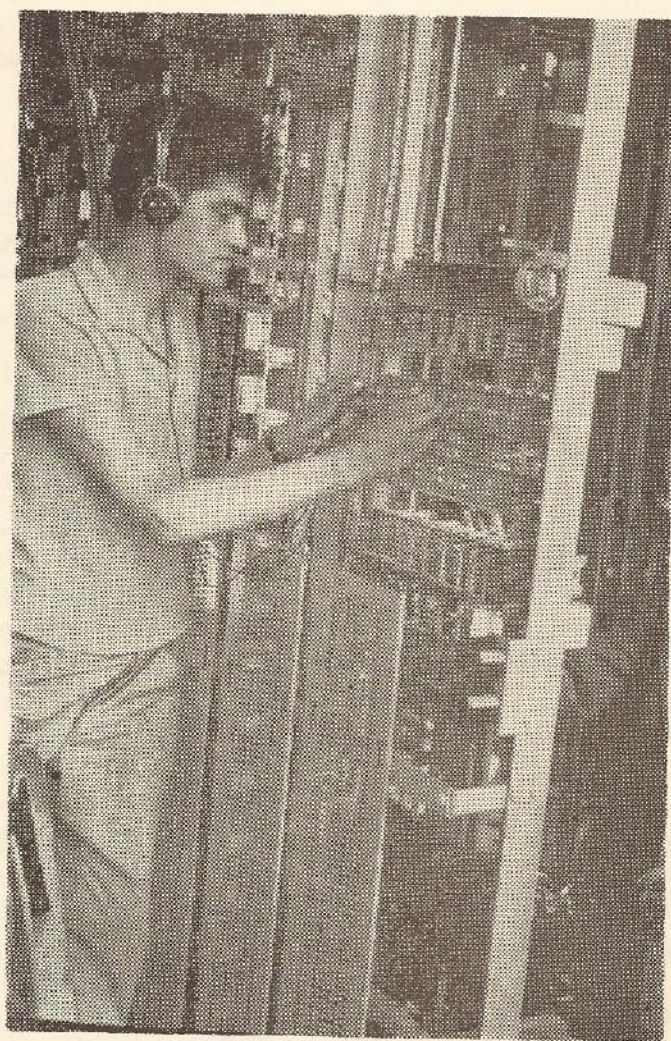
در اوایل سال ۱۳۰۹ حكومت به اصلاح و ترمیم این لین های تیلگراف و تجدید دستگاه تیلگراف بی سیم توجه نمود و به مرور سالها هفت دستگاه موج كو تا تیلگرافی و تیلفونی ساخت ماركونی وارد كرد كه از آن جمله يك دستگاه هفت کلیواته در كابل و متبایق به قوه ۵۰۰ وات در هرات، مزار، میمنه، دایزننگی و خوست نصب گردید و تیلگراف خانه های عصری نیز برای دستگاههای مذکور اعمار شد دستگاه مرسله بزرگ در يكه توت و دستگاه های آخذ در مهتاب قلعه به كار افتاد. يك تیلگراف خانه مرکزی برای ارتباط سمیتیشن های مرسله و آخذ تا سیس شد و در آن آنتن هایی برای سمیتیشن های مذکور و ولایات نصب گردید.

دستگاههای آخذ و مرسله ساخت مازکونی که اکنون سی سال از نصب آنها می گذرد در مرکز فعال بوده با اکثر ممالک همجوار مخابره میکنند .

چون روابط تجارتي بين افغانستان و ممالك جهان روبه افزايش بود طبعاً يك دستگاه هفت كليواته احتياجات را طور يكه بايد مرفوع نمي توانست . دولت تصميم گرفت يك دستگاه بزرگ ديگر را بكار بيندازد . در سال ۱۳۳۲ قرار داد خريداري يك دستگاه مجهز بيست كليواته مرسله از قسم سنگل سايد بند با دستگاه آخذ آن به طاقت ۲۵۰ وات بين وزارت مخابرات و كمپني اس اف از فرانسه انعقاد يا فت در سال ۱۳۳۶ دستگاه بزرگ مرسله آن در يكه توت و آخذ آن در مهتاب قلعه و دستگاه هاي كوچك آن در ولايات به كار افتاد .

چون ارتباط كشور هاي خارجي روز بروز زياد تر ميشد وزارت مخابرات مجبور گرديد دستگاههاي ديگري وارد و به كار بيندازد چنانچه در سال ۱۳۴۰ دو دستگاه سه و نيم كليواته مرسله از كمپني زيمنس و بعد يك دستگاه ۱۰ كليواته مرسله از كمپني فليس خريداري و در ستيشن مرسله يكه توت به كار انداخت . در مقابل ستيشن آخذ مهتاب قلعه دو دستگاه آخذ از كمپني فليس و چهار دستگاه ديگر از كمپني زيمنس خريداري گرديد . دستگاههاي آخذ فليس در سال ۱۳۴۱ خريداري و در همان سال به كار افتاد . همچنين چهار دستگاه جديد آخذ نيز به فعاليت آغاز نمود . بابكارانداختن اين دستگاه ها در مهتاب قلعه ارتباط تيلگراف بيسيم با بعضي كشورها به سيستم تيلي تايب بر قرار گرديد . اکنون از تيلي تايب كار تيلگراف سيمدار بين مركز واكثر ۱ زولايات گرفته ميشود و فعلاً (۶) شركت تيلي تايب در داخل مملكت فعال مي باشد . ارتباط توسط تيلگراف بيسيم با انگلستان ، آلمان ، ايران ، هند ، ايتاليا و اتحاد شوروي بر قرار است و ارتباط تيلگرافي با ساير كشور هاي جهان از طريقي اين ممالك صورت ميگيرد . چون تا سال ۱۳۳۲ ارتباط تيلفوني با خارج به صورت تجارتي امكان پذير نبود وزارت مخابرات تصميم گرفت چنان دستگاههاي تيلگراف بيسيم خريداري نمايد كه بتواند هم به سيستم تيلگراف و هم به سيستم راديو تيلفوني كار كند . لهذا در سال ۱۳۳۲ دستگاه بيست كليواته مرسله را با دستگاه آخذ آن خريداري نمود كه توسط آن براي اولين بار مخابره تجارتي را ديو تيلفوني بين كابل و پاريس برقرار گرديد ، در عين زمان پاريس مخابره هاي افغانستان را به صورت ترانزيت با اكثر كشور هاي اروپايي افريقايي و آسيائي و افريقائي اجرا مينمود ، چون اين دستگاه به هيچ صورت تقاضاي روزافزون را ديو تيلفوني را با كشور هاي خارجي بر آورده نميتوانست وزارت مخابرات دستگاههاي فليس و زيمنس را نيز از عين نوع خريداري نمود كه با لندن ، دهلي ، ماسكو و كراچي ارتباط قايم نمود امروز افغانستان ميتواند با تمام كشورهاي جهان و شهر هاي متذكره مخابره تيلفوني كند . در پهلوي اين دستگاه ها دو دستگاه آخذ و دو دستگاه مرسله تيلي فوتو نيز از اتحاد شوروي خريداري شد كه امروز از كابل به تمام كشور هاي جهان و از آنها به كابل عكسهارا ميتوان توسط بيسيم اخذ و ارسال نمود . همانطور يكه تقاضاي روابط تجارتي و مناسبات بين الدول روز بروز پيشتر شده ميرود به همان تناسب احتياج براي داشتن ارتباط صحيح مخابره محسوس ميشود .

وزارت مخابرات حتي الامكان ميكوشد براي رفع نياز مندي هاي عامه از نظر مخابره دستگاههاي مزيد تحت پلانهاي انكشافی كشور بكار بيندازد تا مخابره بين المللي در طول روز و شب با كشورهاي جهان بر قرار گردد .

جاینل سیستم مخابرات

تيلفون چينل سيستم :

سيستم گريز يا چينل سيستم در افغانستان تازه رايج شده است . چون لينها بين مركز و ولايات و هم بين و ولايات در آن واحد براي يك مخابره مصروف ميشد ازدياد مخابره و تقاضاي چندين ارتباط بين ولايات لازم ساخت سيستم گريز رايج گردد تا لينهاي تمديد شده به اقتصادي ترين صورت مورد استفاده قرار بگيرد درين سيستم در آن واحد چندين مخابره تيلفوني و تيلگرافي توسط يکجوره لين اجرا ميشود . طبيعي است اين طرز استفاده از لين ها خيلي به صرفه تمام ميشود . در سال ۱۳۲۵ يك نفر متخصص برتانوي به كابل وارد شده پلاني مفصل در قسمت شبكه شهري تلفون اتومات و خطوط چينل سيستم ترتيب نمود وي در پلان خود ارتباط چينل سيستم ولايات را بوسيله كيبل زير زميني در نظر گرفته بود . اين پلان و كلمه چينل سيستم به نظر وزارت مخابرات خيلي تازه معلوم ميشد چه كسي تخنيك آنرا نميدانست و هم كسي نميتوانست بگويد آيا اين سيستم اقتصادي تر و عملي تر است يا لين هوايي ؟ چون دولت در آن وقت براي پروژه مذكور پول نداشت و كوشش براي اخذ كريدت خارجي هم به لحاظ اينكه كشور هاي بزرگ هنوز از سبب جنگ به ضيقي بودجه مبتلا بودند بجايي نرسيد لهذا پلان مذكور آخر الامر بي نتيجه ماند .

در اوائل سال ۱۳۳۰ اتحاديه بين المللي مخابرات بالخاصه كميته مشاور تي تيلفون و تيلگراف به فكر آن شد كه ممالك آسيائي و اروپائي از طريق مخابره چينل سيستم توسط لين هوايي و كيبيلي باهم ارتباط يابند چنانچه اولين كنفرانس آن در قوس ۱۳۳۰ در لاهور داير شد و در آن نمايندگان تمام ممالك آسيائي به شمول افغانستان شركت نموده بودند . كنفرانس فيصله نمود خطوط آسيائي مخابره از راه قندهار - هرات - كراچي و زاهدان به تهران و صل شود و از آنجابه تركيه و ماوراي آن ارتباط يابد . پلان مذكور در سال ما بعد در كنفرانس ديگري در رنيو مطرح بحث قرار گرفت و به اتفاق آراء تصويب شد تا تمام ممالك ذي علاقه به اساس آن آمادگي بگيرند . هيئت افغاني تعهد نمود كه ارتباط سه چينل را براي مخابره بين المللي از طريق پشاور ، كابل ، قندهار ، هرات اسلام قلععه از راه كنويه - قندهار ، هرات ، اسلام قلععه برقرار سازد و در انتقال مخابره از لينهاي هوايي كار بگيرد .

وزارت مخابرات در سال ۱۳۳۳ سروی این پلان را شامل پلان پنجماله اول نمود دستگاههای لازم از شرکت زیمنس خریداری گردید و در سال ۱۳۳۸ دستگاه سمتی کابل - مزار شریف و در سال ۱۳۳۹ دستگاه کابل قندهار مورد استفاده قرار گرفت ، دستگاه سمتی کابل ، مزار شریف با يك سيستم سه چينله كار ميكند يعني در هر جوره لين سه مخابره چينل و يك مخابره عادي بنام مخابره فزيكي در آن واحد صورت ميگيرد ، هكذا شش مخابره تيلگرافي علاوه بر چينلهاي تيلفون دريك وقت توأم با مخابره تيلفوني اجرا شده ميتواند . مخابره تيلگرافي توسط ماشينهاي تيلي پرنتر و دستگاههاي تيلگراف سيمدار صورت ميگيرد ، در پلخمری نیز يك دستگاه ترمينل نصب گرديده است كه ميتواند مخابره را بهردو سمت كابل و مزار شريف قطع کرده مخابره شهري خود را جاري سازد . در بلو له يك ستميشن نصب است كه مخابره دو طرف را قوي ساخته به ستمشني مابعد انتقال ميدهد دستگاههاي چينل سيستم كابل ، غزني ، قلات ، قندهار هر دو با سيستم سه چينله كار ميكند كه هر سيستم چهار مخابره تيلفوني و شش مخابره تيلگرافي را انجام ميدهد ، دستگاههاي غزني ، قلات ، قندهار به قسم ترمينل كار ميكند يعني مخابره شهري خود را با ساير مراكز چينل سيستم ميتواند ارتباط دهد. مخابره تيلگرافي

هر سه ولایت توسط ما شینهای عصری تیلی پرنتر اجرا میشود و از دو سیستم مخابره چینل که بین کابل و قندهار برقرار است يك سیستم آن برای مخابره داخلی و دیگری آن برای مخابره بین المللی تعیین گردیده است و این منظور مخابره تیلگرافی و تلیفونی بوسیله يك سیستم از طریق قندهار و سپین بولدك، کویته و چمن مستقیمآباد کراچی قایم گردیده است، خط دیگر مخابره بین کابل و کراچی از طریق جلال آباد و پشاور نیز بپایه تکمیل رسیده و طرف استفاده قرار دارد، دستگاههای آن در کابل سروبی، و جلال آباد نصب و به کار انداخته شده، در نظر است از این راه يك چینل مخابره از طریق لاهور به دهلی نیز ارتباط یابد.

افغانستان از دو راه با پاکستان ارتباط دارد و همین اکنون در صورتیکه کشور همسایه و برادر ما ایران آمادگی خود را برای ارتباط تلیفونی و تیلگرافی نشان بدهد مخابره چینل با این کشور جریان می یابد چه لین و دستگاههای ما از کابل تا اسلام قلعه تکمیل شده است و با آن تعهدات ما در مقابل فیصله های بین المللی برآورده شده و برای ترانزیت مخابره بین المللی آماده می باشیم، توريد و نصب دستگاههای چینل سیستم آنقدر صعب نبود که تمديد لینهای عمومی از کابل تا قندهار و از کابل تا مزار شریف بود زیرا لینهای مذکور در سابق با پایه های آهنی تمديد و فاصله پایه ها از یکدیگر فرق داشت، تمام پایه های سمنتی و اکثري از پایه های فلزی که چهل سال قبل به کار افتاده بود قابل تجدید بود. پایه های جدید فولادی، سیستم سلیتر، دنده، براکت و غیره از اتحاد شوروی، آلمان، ایتالیا و ها لیند خرید شده که به مراتب از قیمت دستگاهها بیشتر تمام گردید، علاوه بر آن تمديد و تجدید لینهای عمومی که بهر سمت بیشتر از سه سال را گرفت نیز قابل ملاحظه بود روی کار آمدن دستگاههای چینل سیستم همچنانکه مخابره بین ولایات را سرعت بخشید نیازمندی های روز افزون باعث شد طبق پلان انکشافی دوم دستگاههای جدید بدو سیستم سه چینله برای ارتباط قندهار، هرات و اسلام قلعه مدنظر گرفته شود و هم برای مخابره آینده پلخمری و قندوز، کابل و پروان يك سیستم سه چینله برقرار گردد. ازینکه سیستم سه چینله مخابره کابل و قندهار و کابل و پلخمری نمیتوانست احتیاجات را رفع کند وزارت مخابرات دستگاههای جدیدی را به ظرفیت دوازده چینل وارد نمود که اکنون بسته کاری آن بین کابل و قندهار تکمیل گردیده و آماده کار می باشد، همچنین بسته کاری دستگاه دوازده چینله پلخمری تکمیل شده و کار دستگاه تکرار کننده آن در بلوچه به اتمام رسیده است که بعد از تکمیل دستگاه پروان به فعالیت آغاز خواهد نمود. دستگاههای چینل سیستم در کابل و ولایات از وقت نصب تا کنون تحت پروگرام معین روز و شب دو ساعت کار میکند، در ظرف سه سال اخیر دستگاههای سمتی کابل و قندهار که قسمتی از مخابره تلیفونی و تیلگرافی بین افغانستان و پاکستان را نیز اجرا میکند بلاوقفه از ساعت هشت صبح تا ۹ شب مورد استفاده قرار دارد. دستگاه - های چینل سیستم مخابره های رسمی و شخصی را آسان و عواید را اضافه ساخته است.

بنیاد هوائی ملکی

معاون

مدیریت عملیات

مدیریت ارتباطات

مدیریت صدور
هوا شناسی

مدیریت امور
هوائی - هواری

مدیریت صدور
اراری

مدیریت
ساختارها

مدیریت
انجمن هواری

مدیریت
تعلیم و تربیت

امرت میدان
هوائی نگرهار

امرت میدان
هوائی خوست

امرت میدان
هوائی بلخ

امرت میدان
هوائی قندز

امرت میدان
هوائی میمنه

امرت میدان
هوائی هرات

امرت میدان
هوائی قندهار

امرت میدان
هوائی کابل

هوانوردی ملکی

ریاست هوائی ملکی در اواخر سال ۱۳۳۵ تشکیل شد و برای پیشبرد امور هوانوردی میدانهای هوائی بین المللی قندهار و کابل و میدانهای هوائی داخلی هرات، قندز، مزار شریف و جلال آباد تعمیر و تاسیس گردید، دستگاههای هواشناسی و مخابرات هوانوردی و وسایط ضروری رهنمائی طیارات در میدانهای هوائی و عرض راهای هوائی نصب و به کار انداخته شد.

میدان هوائی قندهار از نگاه موقعیت خود در پروازهای ترانزیتی مسافت شرق دور را با اروپای غربی در حدود ۶۰۰ میل کوتاه می سازد، چنانچه هم اکنون تقریباً ۳۰۰ پرواز از فضای افغانستان در هر ماه توسط طیارات شرکتی هوائی معتبر جهان با استفاده از دستگاههای مخابرات و وسایط رهنمائی و امداد هوانوردی میدان هوائی قندهار صورت میگیرد، طیارات شرکتی هوائی خارجی که از فضای افغانستان بدون فرود آمدن در یکی از میدانهای هوائی عبور میکنند در هر پرواز عبوری مکلف به تادیب بیست و پنج دالر از بابت استفاده از تاسیسات رهنمائی و وسایط امداد هوانوردی میباشند، مجموع چنین محصولات یک قلم بزرگ عواید سالانه دولت را تشکیل میدهد.

به منظور توسعه و انکشاف حمل و نقل هوائی داخلی و بین المللی از یک طرف میدانهای هوائی عصری و مجهز در مرکز ولایات مهم تاسیس گردید و از طرف دیگر برای حصول حقوق تجارتی حمل و نقل هوائی و توسعه شبکه پروازهای طیارات شرکت هوائی آریانا در کشورهای خارج و جلب توجه شرکتی هوائی خارجی به میدانهای هوائی افغانستان یک سلسله موافقت نامه های حمل و نقل هوائی بین افغانستان و کشور های مربوط امضاء شده است، برای این منظور هیئت های افغانی به بعضی ممالک خارجی رفته و هیئت های کشور های ذی علاقه به افغانستان آمدند. علاوه بر قرار دادهای حمل و نقل هوائی که سابقاً بین افغانستان و ایران به تاریخ ۲۶ میزان ۱۳۲۵ و بین افغانستان و هند به تاریخ ۱۶ دلو ۱۳۳۱ و بین افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی به تاریخ ۴ حمل ۱۳۳۵ امضاء شده بود موافقت نامه های هوائی آتی از طرف ریاست هوائی ملکی با دول خارجی امضاء گردیده است:

- ۱ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و پاکستان (اول سرطان ۱۳۳۶)
- ۲ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و ترکیه (۲۵ دلو ۱۳۳۶)
- ۳ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و اطریش (۲۰ سرطان ۱۳۳۷)
- ۴ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و هالیند (۲۴ میزان ۱۳۳۷)
- ۵ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و آلمان غربی (۲۰ سرطان ۱۳۳۸)
- ۶ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و یوگوسلاویا (۱۶ جدی ۱۳۳۸)

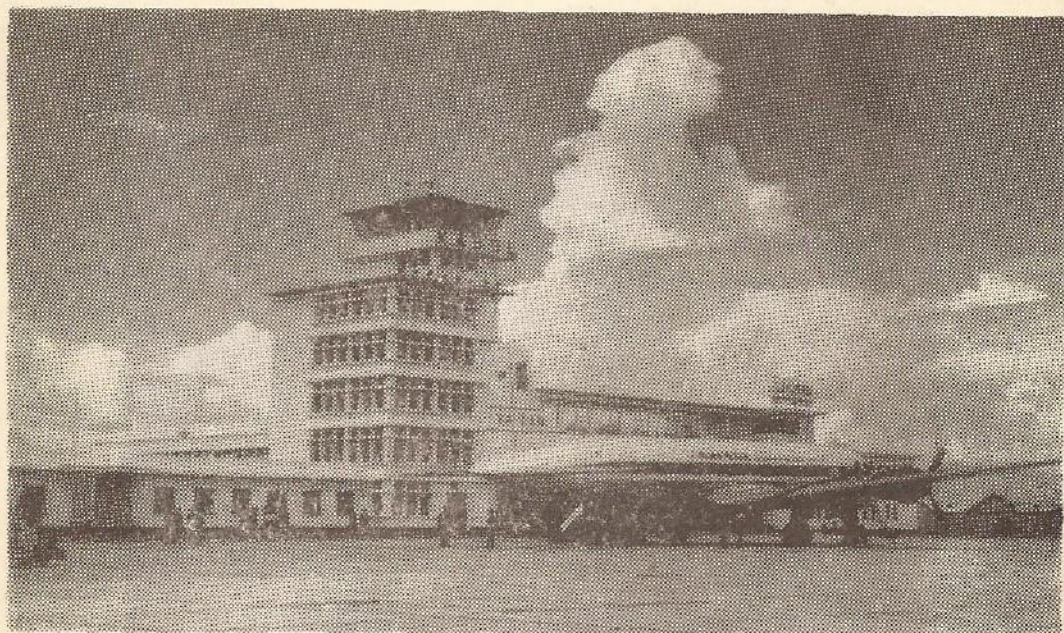
- ۷ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و جمهوری عرب متحد (۱۰ اسد ۱۳۴۰)
- ۸ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و چکوسلواکیا (۷ جوزای ۱۳۳۹)
- ۹ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و بلجیم (۱۹ - اسد ۱۳۴۰)
- ۱۰ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و فرانسه (۲۵ ثور ۱۳۴۰)
- ۱۱ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و سویس (۲۵ میزان ۱۳۴۰)
- ۱۲ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و پولند (۶ سرطان ۱۳۴۱)
- ۱۳ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و عراق (۱۰ اسنبله ۱۳۴۳)
- ۱۴ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و سویدن (۲ جوزا ۱۳۴۶)
- ۱۵ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و ناروی (۲ جوزا ۱۳۴۶)
- ۱۶ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و دینمارک (۲ جوزا ۱۳۴۶)
- ۱۷ - پروتوکول حمل و نقل هوائی بین افغانستان و انگلستان (۲۹ سرطان ۱۳۴۶)
- به موجب این موافقتنامه ها عجلتاً طیارات شرکت هوائی آریانا به شهرهای تاشکند، دهلی جدید، لاهور، امرتسر، تهران، بیروت، استانبول، فرانکفورت و لندن پرواز کرده و طیارات مؤسسات هوا پیمائی اتحاد شوروی، هند، پاکستان، ایران، لبنان و چکوسلواکیا در افغانستان پرواز نموده و می نمایند. انکشاف حمل و نقل هوائی بین المللی در افغانستان بملاحظه احصائیه های آتی در طی هفت سال گذشته به خوبی آشکار میگردد.

احصائیه حمل و نقل هوائی مسافرین و مال التجاره در میدان هوائی بین المللی کابل

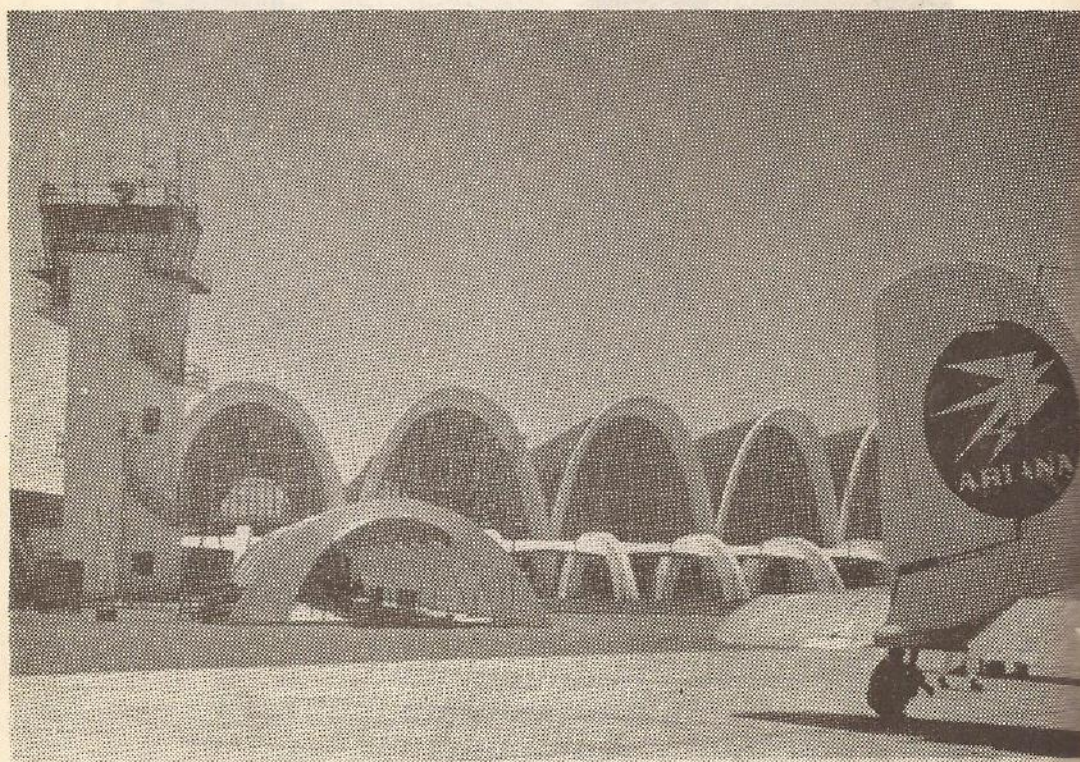
شماره	دوره		خروج	
	مسافری	مال التجاره به کلوگرام	مسافری	مال التجاره به کلوگرام
۱۹۶۱	۱۷۹۶۶	۵۴۰۴۵۲	۶۴۶۰	۵۳۴۲۶۷
۱۹۶۲	۳۶۹۶	۱۰۳۳۷۶	۲۱۲۰	۵۰۷۴۸۰
۱۹۶۳	احصائیه	میدان هوائی کابل	ملاحظه شود	
۱۹۶۴	۲۵۲۲	۳۳۲۴۵۰	۱۴۶۳	۴۸۹۰۰
۱۹۶۵	۳۱۰۳	۱۳۷۰۲۱	۲۸۰۶	۳۱۴۰۸
۱۹۶۶	۲۸۸۶	۱۵۵۵۹۱	۷۳۳	۳۶۶۶۳
۱۹۶۷	۴۴۰۹	۲۰۶۰۱۲	۴۴۰۶	۷۳۲۰۶

احصائیه حمل و نقل هوائی مسافرین و مال التجاره در میدان هوائی بین المللی قندهار

شماره	دوره		خروج	
	مسافر	مال التجاره به کلوگرام	مسافر	مال التجاره به کلوگرام
۱۹۶۱	۶۷۸۸	۸۶۱۳۴۵	۵۶۵۹	۱۸۰۹۸۶
۱۹۶۲	۹۴۹۹	۲۱۴۱۸۳۰	۸۵۸۷	۱۶۶۶۳۹۰
۱۹۶۳	۱۲۴۵۶	۱۸۸۴۹۳۱	۱۴۷۳	۱۳۸۰۷۵۱
۱۹۶۴	۱۵۲۱۵	۸۹۷۴۷۳	۱۲۷۸۵	۱۰۸۵۱۳۵
۱۹۶۵	۱۴۷۸۵	۱۵۵۵۲۸۵	۱۶۷۶۶	۱۱۹۱۱۱۲
۱۹۶۶	۸۷۹۴	۱۳۷۱۲۰۶	۱۶۵۶۶	۹۳۱۸۰۰
۱۹۶۷	۱۹۳۸۲	۵۵۲۱۵۵	۲۰۹۶۳	۸۶۵۵۵

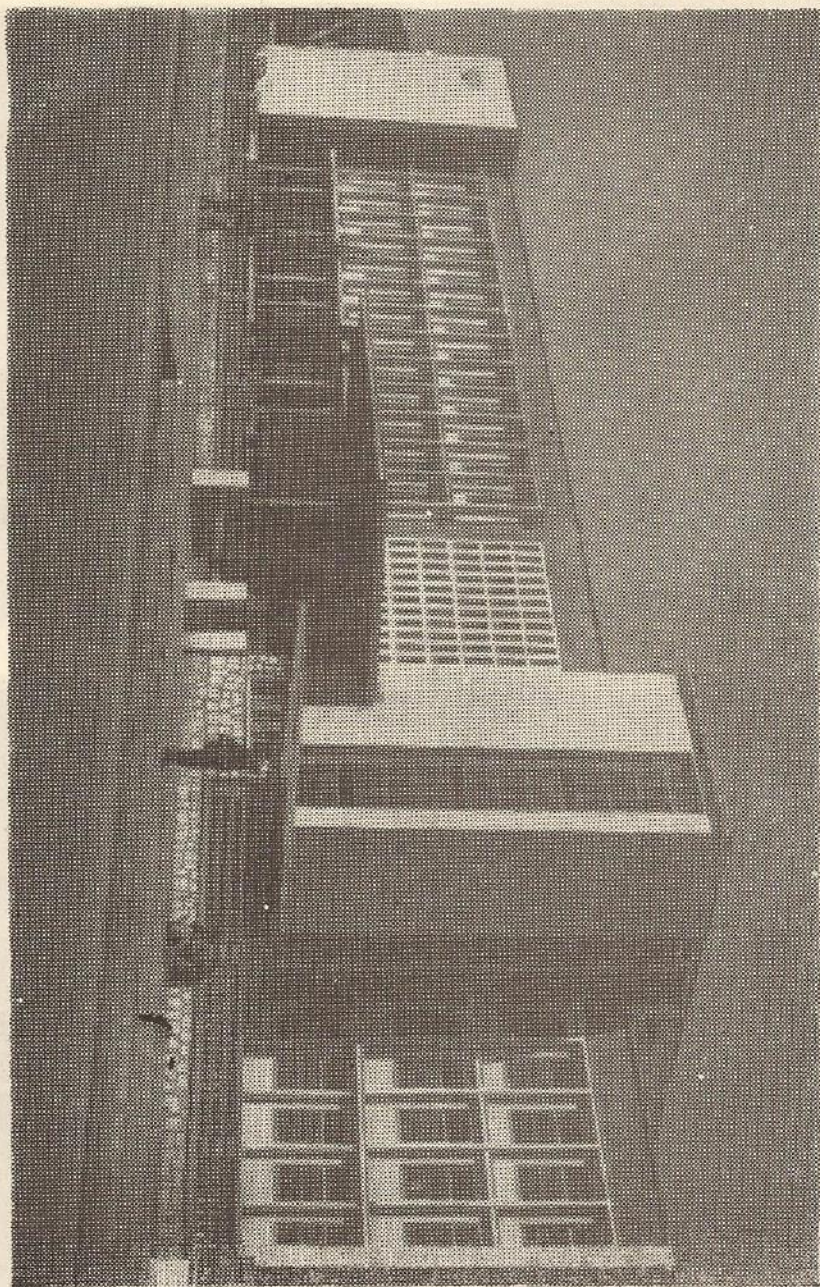

عمارت ترمینل میدان هوایی بین‌المللی کابل

عمارت ترمینل میدان هوایی قندهار

رہائش گاہ ہوانوردی ملکی

در سال ۱۹۶۳ احصائیه مسافری و اموال درمیدان های هوایی کا بل و قندهار
تو اما ترتیب و جمع گردیده است .

برای تربیه افراد فنی که بتوانند در دستگاه های مخابره و ترافیک هوانوردی
و امور نخنیک و سایط مخابره موفقانه ایقای وظیفه نمایند مکتب هوانوردی ملکی در
کابل و قندهار تاسیس شد و اولین دسته فارغ التحصیلان این مکتب به تاریخ ۱۵
جوزای سال ۱۳۴۲ به حیث مامورین فنی در شعب مختلف ریاست هوایی ملکی
و میدانهای هوایی ملکی شامل خدمت گردیدند . علاوه یک تعداد مامورین برای
تحصیلات بیشتر در رشته های مختلف هوا نوردی به خارج اعزام شدند که اکثراً
موفقانه بوطن باز گشته در پیشبرد امور صرف مساعی مینمایند .

شرکت هوایی آریانا برای انکشاف مزید حمل و نقل هوایی تامین خدمات سریع
و مؤثر در داخل و خارج کشور اقدام به خریداری یک طیاره جت بوئنگ ۷۲۷ نمود
که به تاریخ ۲۹ حمل ۱۳۴۷ به کابل وارد شد .

به اینصورت شرکت مذکور خواهد توانست در برابر کمپنی های هواپیمائی
کشور های همجوار که با طیارات جت و تر بو پروپلر به افغانستان پرواز می کنند
رقابت کرده و احتیاجات روزافزون سیاحان را مرفوع نماید .

چون ارتفاع کابل از سطح بحر زیاد است خط دوش موجوده میدان هوایی
کابل طوری که لازم است برای نشست و برخاست طیارات جت کفایت نمیکند
از طرف دیگر کمپنی های هوایی خارجی با پرواز طیارات جت خود به میدان هوایی
بین المللی کابل دلچسپی میگیرند . لهذا امکان تمديد خط مذکور به همکاری
متخصصان شوروی به موجب موافقت نامه جداگانه مطالعه شده است که طبق آن
طول خط دوش میدان هوایی کابل باید به ۴۲۰۰ متر برسد .

برای بهبود کلیه شئون اجتماعی و حیاتی مردمان مناطق صعب العبور پروژه
انکشاف حمل و نقل هوایی داخل افغانستان طرح گردیده که از طرف حکومت به
حیث یک پروژه نمونه قبول شده است .

لهذا به تعداد یکصد میدان هوایی کوچک در مرکز هر و لایت و ولسوالی
هائیکه از سرکهای اساسی دور افتاده اند تاسیس میگردد . به طوریکه هر یک از این
میدانهای هوایی دارای یک خط دوش به طول هزار متر و عرض سی و پنج مترویک
یک عمارت ترمینل بسیط خواهد گردید .

در سال ۱۳۴۵ سروری یک عده میدانهای هوایی در نقاط دور دست افغانستان
با همکاری یک نفر متخصص ساز مان هوانوردی ملکی بین المللی مربوط ملل متحد
صورت گرفت و تا آنجا که شرایط اقلیمی اجازه میداد مناطق بامیان ، درواز ، کشم
اشکاشم ، تالقان ، رستاق ، ینگى قلعه ، خواجه غار ، فرخار ، امام صا حب
چخچران و چخانسور از نظر ساختمان میدانهای هوایی کوچک مطالعه گردید .
در سال ۱۳۴۶ کار ساختمان میدانهای هوایی در مناطق مذکور شروع گردیده
ساحات مرکزی افغانستان از نظر تعیین و تثبیت حدود میدانهای هوایی کوچک
و غیره خصوصیات آن مطالعه شد .

برای این منظور بکنوع طیارات کوچک و کوتاه پرواز تهیه و خریداری شد
فعلاً دو طیاره کوچک کوتاه پرواز از نوع توین اوتر خریداری شده که هم اکنون
به حمل و نقل مسافری و اموال از کابل به بامیان ، چخچران ، تالقان و فیض آبا د
می پردازند .

در سال ۱۳۱۸ یک موسسه هوا شناسی برای انکشاف امور هوا شناسی
کشور تاسیس و به مشوره یک متخصص هوا شناسی پولیندی شروع به فعالیت
کرد و در حدود ده مرکز مشاهده جوی دریائتخت و ولایات کشور به کار انداخته
شد و تا سال ۱۳۲۵ امور مشاهدات این مراکز که تنها از نگاه اقلیم شناسی

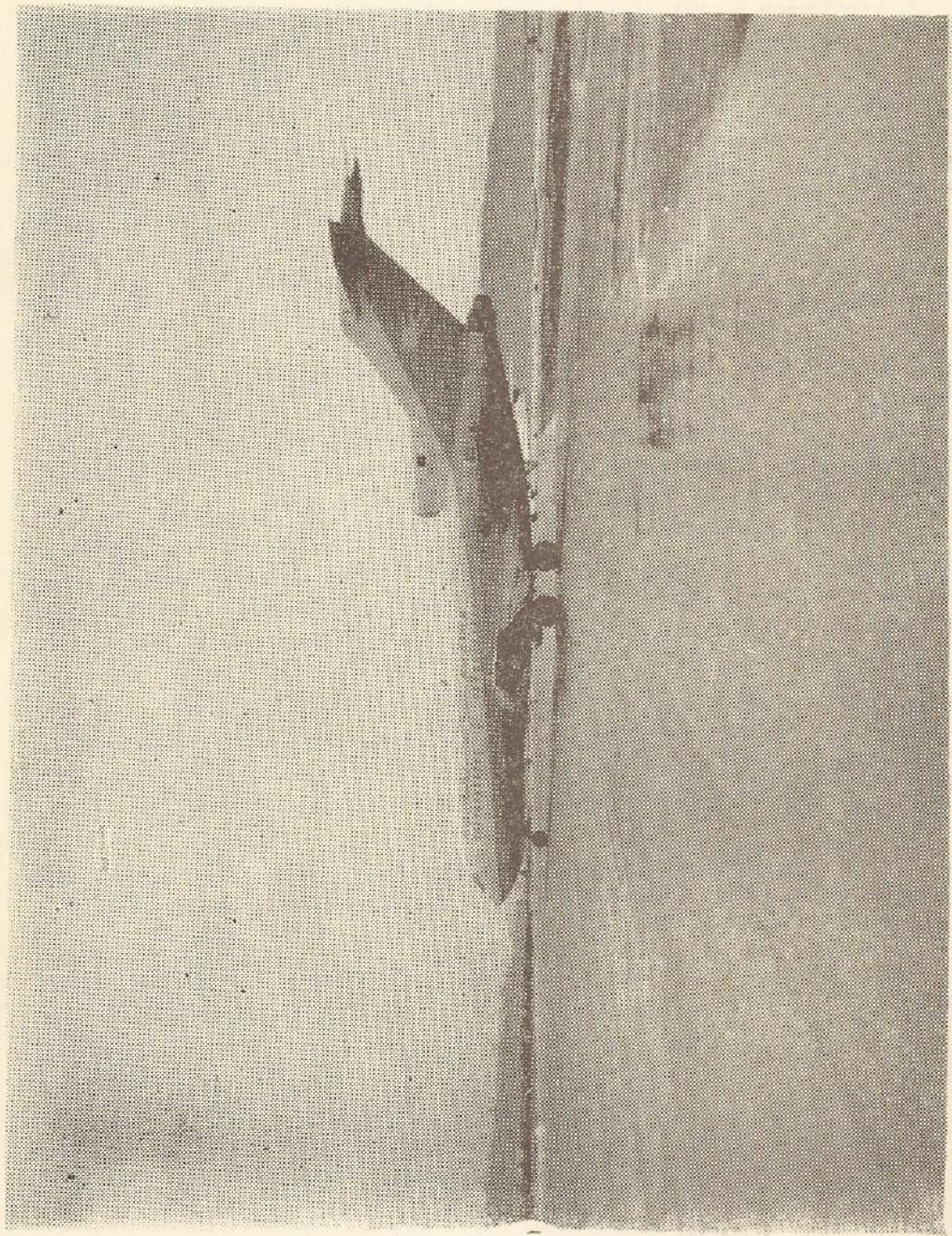
صورت می گرفت منظم و قابل ارزش گردید . از آن تاریخ به سبب فقدان نفر فنی و باتجربه امور هواشناسی روبه ضعف گذاشت ، اما در اخیر سال ۱۳۳۳ تا سپس مجدداً يك مؤسسه هوا شناسی برای فراهم آوری تسهیلات لازم به مؤسسات دولتی و ملی منظور گردید . در اواخر سال ۱۳۳۵ با تشکیل ریاست هوائی ملکی مؤسسه هوا شناسی از نظر ارتباط به حیث یکی از ارکان آن ریاست به فعالیت آغاز نمود مؤسسه هوا شناسی يك شبکه مکمل مراکز و دستگاههای عصری هوا شناسی را در سراسر کشور افتتاح نموده است . علاوه بر دو مرکز هواشناسی که نظریه ضرورت شدید هوا نوردی در میدانهای هوائی کابل و قندهار در سال ۱۳۳۵ بکار انداخته شده بود در سال ۱۳۳۶ به معاونت متخصصین سازمان هوا شناسی جهان و دریافت يك اندازه سامان و لوازم به تاسیس (۷) مرکز مجهز مشاهده درجه ۳ در جلال آباد ، بغلان ، قندز ، مزار شریف ، هرات ، غزنی و دارالامان اقدام شد که در جلال آباد ، قندز ، مزار شریف ، هرات ، غزنی برای کمک به هوا نوردی ، در بغلان برای استفاده در امور زراعتی و در دارالامان برای طلاب به کار انداخته شده بود .

در سال ۱۳۳۷ مرکز مجهز و عصری در کاریز میر و يك مرکز مجهز دیگر در میمنه تاسیس شد . در سال ۱۳۳۸ يك مرکز عصری و مجهز در میدان هوا ئی بگرام و يك مرکز اقلیم شناسی در چمن حضوری تعمیر و به کار انداخته شد . در سال ۱۳۳۹ يك مرکز هواشناسی در سالنگ شمالی ، در سال ۱۳۴۰ يك مرکز دیگر در سالنگ جنوبی و يك مرکز مجهز عصری تریبوی در جوار پوهنسخی علوم و در سال ۱۳۴۱ يك مرکز هوا شناسی در جبل السراج و خوست ، در سال ۱۳۴۲ يك مرکز در فیض آباد و شبرغان و در سال ۱۳۴۳ يك مرکز در گردیز تاسیس شد . در سال ۱۳۴۴ در لعل غلیمین و پنجاب در سال ۱۳۴۵ در مقرر ، لغمان ، شهرک قادس و قلعه نیاز خان در سال ۱۳۴۶ در قلات ، یغمان ، لوگر ، چخچران و تالقان و در اوایل ۱۳۴۷ در با میان مراکز هوا شناسی تاسیس گردید .

مقدمات تاسیس شعبه رادیو ساند و پیلوت بالون در آغاز سال ۱۳۳۸ تحت نظر متخصصین خارجی اتخاذ و در اخیر سال ۱۳۳۸ بصورت عملی و امتحانی از طرف کارکنان ریاست هوائی ملکی رسماً افتتاح و اولین آلّه رادیو ساند در فضای صاف کشور بالا شد . سپس بعد از يك سلسله عملیات تجربی مشاهدات رادیو ساند و ثوق پیدا کرده و در تحلیل نقشه های پیشگوئی اوضاع جوی هم در داخل از آن استفاده و هم به خارج مخابره شده و میشود .

مشاهده رادیو ساند در میدان هوائی کابل روزانه دو مرتبه صورت میگیرد . آلّه رادیو ساند در میدان کابل بصورت اوسط الی ارتفاع ۱۵۰۰ متر اوضاع جوی را مخابره می نماید و مشاهدات آن برای کشور های همجوار حایز اهمیت فراوان است .

مؤسسه هوا شناسی در سال ۱۳۳۴ به عضویت سازمان هوا شناسی جهان پذیرفته شده و يك مقدار زیاد سامان خریداری کرد ، این آلات و افزار عبارت اند از بارو مترها ، ترمومترهای مختلف ، ترمو گرافها ، بارو گرافها ، هایدر مترها ، هایدر و گرافها ، آلات پیمایش سمت و سرعت باد ، آلات اندازه گیری باران آلّه ثبت کننده اشعه آفتاب ، آلّه ثبت کننده بارندگی ، رادیو ساند ها ، بالونها تیودولایتها و غیره قسمتی از این آلات به یکعده مراکز ارسال شده است ، ریاست هوائی ملکی به کمک سازمان هوا شناسی جهان به تاسیس يك ورکشاپ مکمل و مجهز عصری هوا شناسی در میدان هوائی کابل موفق گردیده که در آن همه گونه و سایل و لوازم هوا شناسی که قبلاً در خارج ترمیم میشد ، عیار میگردد چنانچه آلّه رادیو ساند ترمومترها ، باد نما و رطوبت سنج ها در همینجا قابل استفاده ساخته میشوند شعبه پیشگوئی ریاست هوائی ملکی برای اولین بار طرز امتحانی در چهلمین

طیارہ بوئنگ

سال جشن استرداد آزادی کشور (۱۳۳۷) پیش گوئی اوضاع جوی را از طریق رادیو افغانستان به سمع هموطنان گرامی رسانید که از طرف مردم به خوشی استقبال و تشویق گردید و باوجود کمی سوابق پس از اندکی پیشگوئی ها به نسبت مشکلات فنی و قلت وسایل لازمه به سکتگی مواجه گردید . اما هر چه زود تر افراد فنی مخابره برای اخذ راپور های مورد ضرورت بدسترس شعبه گذاشته شد و شعبه پیشگوئی قادر به تهیه و تحلیل نقشه های اتمو سفر فوقانی گردید که در امور پیشگوئی سهم بزرگی دارد ، نظر به تجاربی که فورکاستر های افغانی تا حال در ساحه تحلیل نقشه ها و تعقیب اختلال های جوی بدست آورده اند نتیجه پیشگوئی بهتر گردیده است ، در مرکز فورکاست ریاست هوائی ملکی فعلا در هر شبانه روز ۲۵ نقشه اوضاع جوی حاوی مشاهدات جوی يك ساحه و سیم ترتیب و تحلیل میشود که شامل مشاهدات هوای مجاور سطح زمین و مشاهدات هوای فوقانی در ارتفاعات ۱۵۰۰ متر ۳۰۰۰ متر ۵۰۰۰ متر و ۹۰۰۰ متر می باشد براساس تحلیل و مطالعه چنین نقشه های میتور ولوژیک اوضاع جوی ساحات مختلف برای بیست و چهار ساعت پیشگوئی شده معلومات لازمه به اختیار پیلوتها و علاقمندان گذاشته میشود .

شعبه اقلیم شناسی و وضع اقلیمی کشور را مطالعه و تحقیق نموده از مشاهدات جوی که در مرکز ولایات کشور بعمل می آید نتایج اقلیمی را بدست آورده بدسترس دوایر ذیعلاقه میگذارد چنانچه موفق گردید از تمام مشاهدات واصله اجمال اوضاع اقلیمی کشور را باقیمت های وسطی آن سنجیده بصورت يك بولتن انتشار دهد . این نشریه که حاوی تمام واقعات جوی و مشاهدات هوای فوقانی و قیمت های وسطی تمام عناصر مشاهده شده جوی مراکز افغانی میباشد مورد دلچسپی اکثر دوايرو مؤسسات خارجی و داخلی واقع شده است و در خارج کشور با بولتنهای اکثر کشور های جهان مبادله گردیده و تمام مؤسسات هوا شناسی ، آب شناسی و جیو فیزیک جهان در قسمت افغانستان ازین بولتن استفاده میکنند .

علاوه بران درین شعبه گرافهای تحولات درجه حرارت ، باد ، رطوبت ، بارندگی ، فشار هوا و غیره ترتیب میشود که درین اواخر موافق به تهیه نورمهای پنجساله و ده ساله و بیشتر از آن از بعضی مراکز شده است که در معرض استفاده دواير ذیعلاقه گذاشته شده و میشود .

تاسیس شعبه اقلیم شناسی برای مطالعه اوضاع اقلیمی کشور و رفع احتیاجات مؤسسات مربوط از موفقیت های بزرگ ریاست هوائی ملکی بشمار میرود .

کابل بناروالی

در زمان سلطنت امیر عبدالرحمن خان شعبه در جوار کنبد کوتوانی بنام اداره مسئول تنظیماتی و عمرانی وجود داشت اما در عهد سلطنت اعلیحضرت امان‌الله خان اداره وسیعی بنام مدیریت بلدیہ تأسیس گردید که بعد به ریاست ارتقا یافت. بر اساس نظامنامه بلدی بلدیہ یک اداره ملی مرکب از وکلای انتخابی بمیان آمده امور متعددی را از قبیل احداث باغ عمومی، تنویر شهر و تأسیس شبکه آب‌رسانی به عهده گرفت.

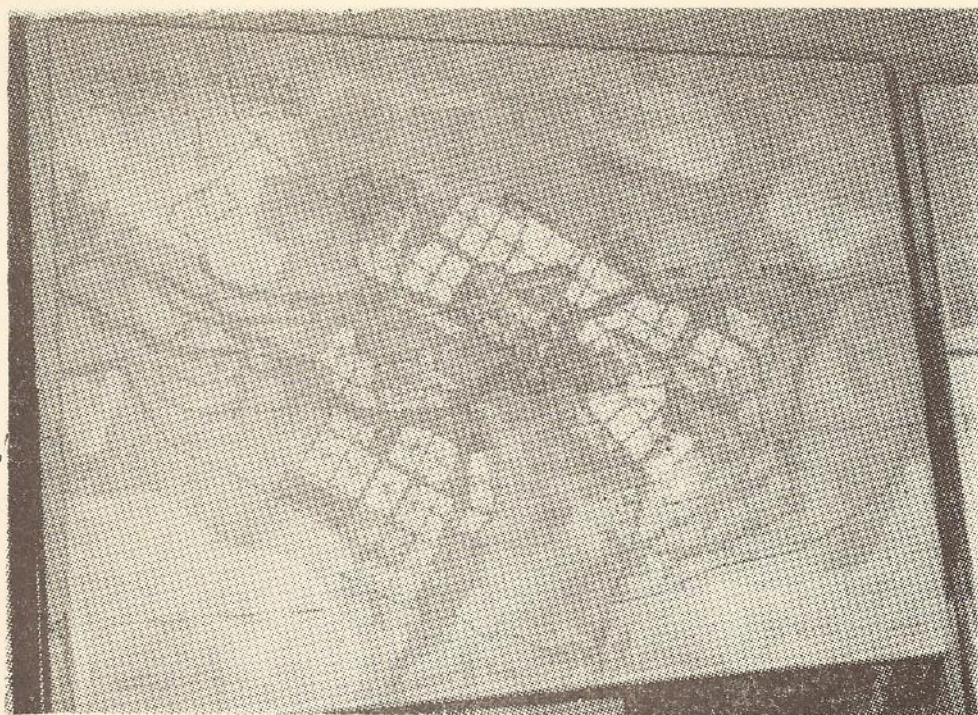
درین دوره بنای شهر جدیدی در چهاردهی بنام دارالامان گذاشته شد و مطابق نقشه مهندسین آلمانی بالای تپه ها قصر های با شکوه دارالامان و تاجبیک اعمار گردید و اطراف آن به ده کارته جدید تقسیم شد. منظور از ساختن این عمارات بزرگ طرح هسته مرکزی شهر جدیدی بود.

در دوره اعلیحضرت محمد نادرشاه بلدیہ کابل انکشاف مزید نموده بعمارت جدید واقع باغ عمومی نقل مکان کرد. احداث جاده اندرابی و جاده باغبانکوپه و اعمار اپارتمانهای دوطرفه آن از فعالیت‌های این دوره است.

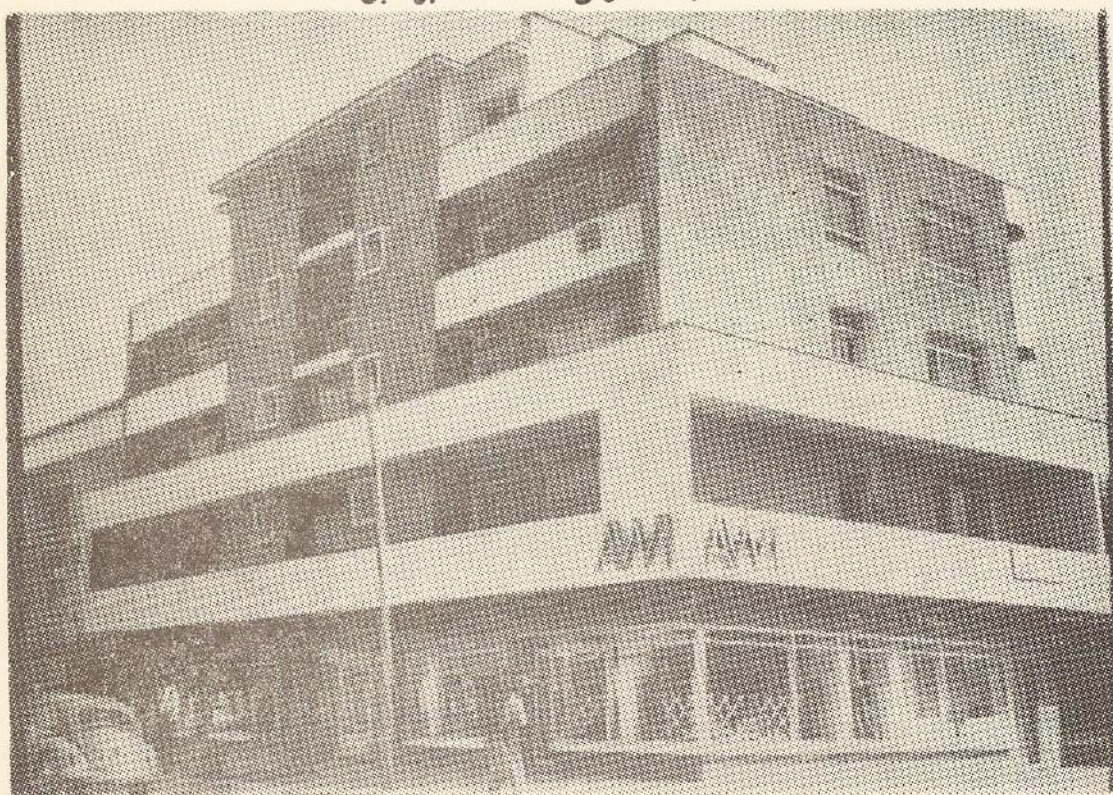
در دوره سلطنت اعلیحضرت محمد ظاهرشاه وضع بلدیہ رو به بهبود گذاشت. نظامنامه بلدیہ تعدیل گردید و اصولنامه تعمیرات جدید مراتب قانونی خود را طی نمود. در پهلوی ریاست بلدیہ شرکت عمران تأسیس شد که پلان شهر جدیدی را بنام نوی کابل طرح کرد. با تعمیرات کارته ۴ اساس نوی کابل نهاده شد. در هر چهار سال یک‌بار اشخاص سرشناس شهر بصفت وکلای بلدی از بین مردم انتخاب میگردید و دوره ریاست بلدیہ تجدید میشد، چون شهر کوچک و نفوس آن کم بود عایدات بلدیہ مصارف آنرا نمیتوانست تکافو کند. لذا بلدیہ کابل تحت نظارت حکومت قرار گرفته از بودجه آن تمویل میگردید.

در سال ۱۳۲۷ انتخابات بلدی شروع شد و از آن تاریخ به بعد وضع بلدیہ کابل رنگ ملی بخود گرفت جاده میوند در نفوس شهر کهنه گشوده شد، و بعد به احداث اسفالت و تنویر جاده‌ها، پروژه‌های آب‌رسانی و خانه سازی در گنج و ککڑ شهر اقدام بعمل آمد.

جریده پامیر، سینمای پامیر و تیاتر بلدیہ بوجود آمد و جاده نادرپننتون و میدان پنبتونستان تعمیر گردید. کارته های ۳ و میرویس میدان کارته شاه شهید و کارته پروان، کارته ولی و قلعه فتح‌الله خان کارته ماموزین کارته وزیر اکبرخان، کارته های سید نور محمد شاه و کوتل خیرخانه و مکروریان در زنده بانان عرض وجود نموده و حدود شهر از دارالامان تا کوتل یک‌لنگه و از بین حصار تا میدان بین‌المللی کابل، کوتل خیرخانه و اقصاء و مهمات قلعه وسعت یافت و پارک‌هایی احداث گردید. باغ بالا دوباره احیاء شد. پارک زرنکار و جاده محمد جانخان غازی با عمارات چند طبقه‌ئی به زیبائی شهر افزود. مسجد پل‌خشتی با گنبد کاشی و مینار بلند آن در قلب شهر عرض اندام نمود. پلان ۲۵ ساله شهر کابل بکمک تکنواکسپورت اتحاد شوروی طرح گردید فابریکه قیر فابریکه خانه سازی بفعالیت آغاز کرد پروژه‌های اول و دوم آب‌رسانی تکمیل شد. سینماهای آریانا و پارک ساخته شد. جاده‌ها و حتی کوچه‌های اکثری از کارته‌ها و شهر نو اسفالت گردید، پل‌های روی دریا از گادر و کانکریت ساخته شد و دیوار دریا بصورت پخته بلند گردید و اداره ترافیک با تجهیزات عصری روی کار شد.

پلان عمومی ۲۵ ساله شهر کابل

از ساختمانهای جدید شهر نو

بناروالی نابل از سال ۱۳۰۰ تا سال ۱۳۲۷ طبق ایجاب زمان دارای تشکیلات مختصر بوده نواحی آن توسط کلانتران اداره میگردید .
 شعبات موظف برای رفع حوایج شهریان از قبیل تصدیق و ثبت قباله ها و اسناد جلب بشکی ها برای دوره عسکری صفایی شهر و امثال آن خدمت مینمودند. در آنوقت يك شعبه بنام تحصیلی نیز موجود بود که محصول صفایی و کرایه شاهی را از مالکین خانه ها ، سرای ها و دکان ها جمع مینمود .
 از آغاز دوره اول انتخابی (۱۳۲۷) تا کنون بناروالی نظر به احتیاج روز افزون بوسایل مدنی و کثرت نفوس به تطبیق پروژه های وسیع خانه سازی، سرك سازی اسفالت جاده ها ، آبرسانی ، كنترول نرخهای مواد ارزاقی ، مراقبت صحت و سلامت مردم ، تنظیف و صفایی شهر و تنویر جاده ها اقدام نمود .

پلان عمومی ۲۵ ساله شهر کابل

در سال ۱۳۴۰ خطوط اساسی پلان عمومی شهر کابل از طرف متخصصین طرح گردید و در سال ۱۳۴۱ موافقتنامه دو قرار داد بنام ۳۰۴ و ۳۰۳ امضاء شد .
 منظور از قرار داد ۳۰۳ بکار انداختن فابریکه خانه سازی و مقصد از قرارداد ۳۰۴ طرح پلان عمومی شهر کابل برای ۲۵ سال آینده و ایجاد دونا حیه جدید با محصولات فابریکه خانه سازی میباشد .

قرارداد ۳۰۳ بین اداره تکنواکسپورت شوروی و وزارت فواید عامه و قرارداد ۳۰۴ بین بناروالی کابل و اداره تکنواکسپورت شوروی امضاء گردید . بتاريخ ۲۰ جدی ۱۳۴۳ پلان عمومی ۲۵ ساله طرح و به کابل بناروالی تسلیم داده شد و نیز در همین روز فابریکه خانه سازی افتتاح و بوزارت فواید عامه تفویض گردید .
 با اساس پلان جدید شهر کابل در بیست و پنج سال آینده ۱۰۰۰۰ هکتار معادل ۵۲۰۰۰ جریب زمین را در بر خواهد گرفت . وسعت امروزی شهر بادر نظر گرفتن نقاطیکه جزء شهر است ولی اعمار نگردیده بالغ بر ۴۵۰۰ هکتار معادل ۲۲۴۰۰ جریب است . به این حساب دیده میشود که در ظرف ۲۵ سال آینده شهر کابل بیش از دوچند ساحه موجوده را اشغال خواهد کرد . این ساحه وسیع برای رهایش هشت صد هزار نفر که دوچند نفوس امروزی خواهد شد ، تخصیص یافته است .

سرحد شمالی شهر در دو کیلو متری میدان هوایی ، سرحد جنوبی در يك کیلو متری دارالامان و سرحد غربی در حدود دو کیلو متری سرك موجوده سیلو به طرف قرغه پیش رفته و بالاخره سرحد شرقی شهر يك کیلو متر از دریای لوگر فاصله خواهد داشت .

درین پلان کارته های عصری موجوده کابل شکل اصلی خود را حفظ خواهد کرد . پروژه های بدرقت ، برق و مخابرات و از همه مهمتر پلان سركهای آینده داخلی و اطراف شهر بدقت سنجیده شده و شکل عمومی شهر با در نظر گرفتن کوهها اطراف وجهات فرعی فوق العاده خوب و صحیح طرح گردیده مرکز شهر عظمت و زیبایی کابل آینده را بخوبی آشکار میسازد .

دریای کابل در آینده با احداث بند تنگی سیدان نه تنها از نقطه نظر آبیاری احتیاج اراضی شهر و اطراف آن را تکافو خواهد کرد بلکه خود دریا همیشه آب خواهد داشت که بزیبائی شهر خواهد افزود .

آب آشامیدنی

شهر کابل آینده برای هشتصد هزار نفر آب آشامیدنی کافی خواهد داشت .
چه برای هر فرد دوصدهشتاد متر مکعب آب سالانه سنجیده شده و درین باره در سه نقطه تحقیق بعمل آمده و نتیجه مطلوب حاصل شده است . اول در منطقه دریای لوگر یعنی در قسمت شینه ، شیوکی ، کمری و سهاک . دوم در منطقه جنوب دریای کابل و حصه پائین دارالامان . سوم در غرب شهر کابل در نزدیکی پغمان .

موضوع بد رفت عمومی کابل آینده از نظر فنی حل گردیده ولی از حیث مخارج فوق العاده گران میباشد در پلان ، بدر رفت از طریق دو مجرای بزرگ سمنتی به قطر یکمتر عبور خواهد کرد بدر رفت نقاط دیگر شهر یا نظر به نشیب طبیعی یا بوسیله پمپهای مخصوص توسط این دونل به یک تصفیه خانه کلان در خارج شهر ارسال خواهد شد .

مراکز آب گرمی و تسخین .

شهر آینده کابل دارای یک مرکز آب گرمی خواهد بود که آب گرم ازان بتمام خانهها و عمارات جاری خواهد شد . این پلان دارای سه مرحله میباشد که مرحله اول ده سال ، دوم نیز ده سال و سوم پنجاه سال را دربر میگیرد و در هر دوره یک پروژه مختلف تحت تطبیق قرار داده میشود .

از وقتیکه پلان عمومی کابل تسلیم داده شده تاکنون پروژههای آتی براساس پلان تطبیق گردیده .

- ۱ پروژه اعمار منازل ارزان قیمت در سید نور محمد مینه .
- ۲ پروژه تخصیص یک ساحه وسیع برای اعمار خانههای ارزان قیمت در کوتل خیرخانه .

۳ - پروژه سالنگ واپ .

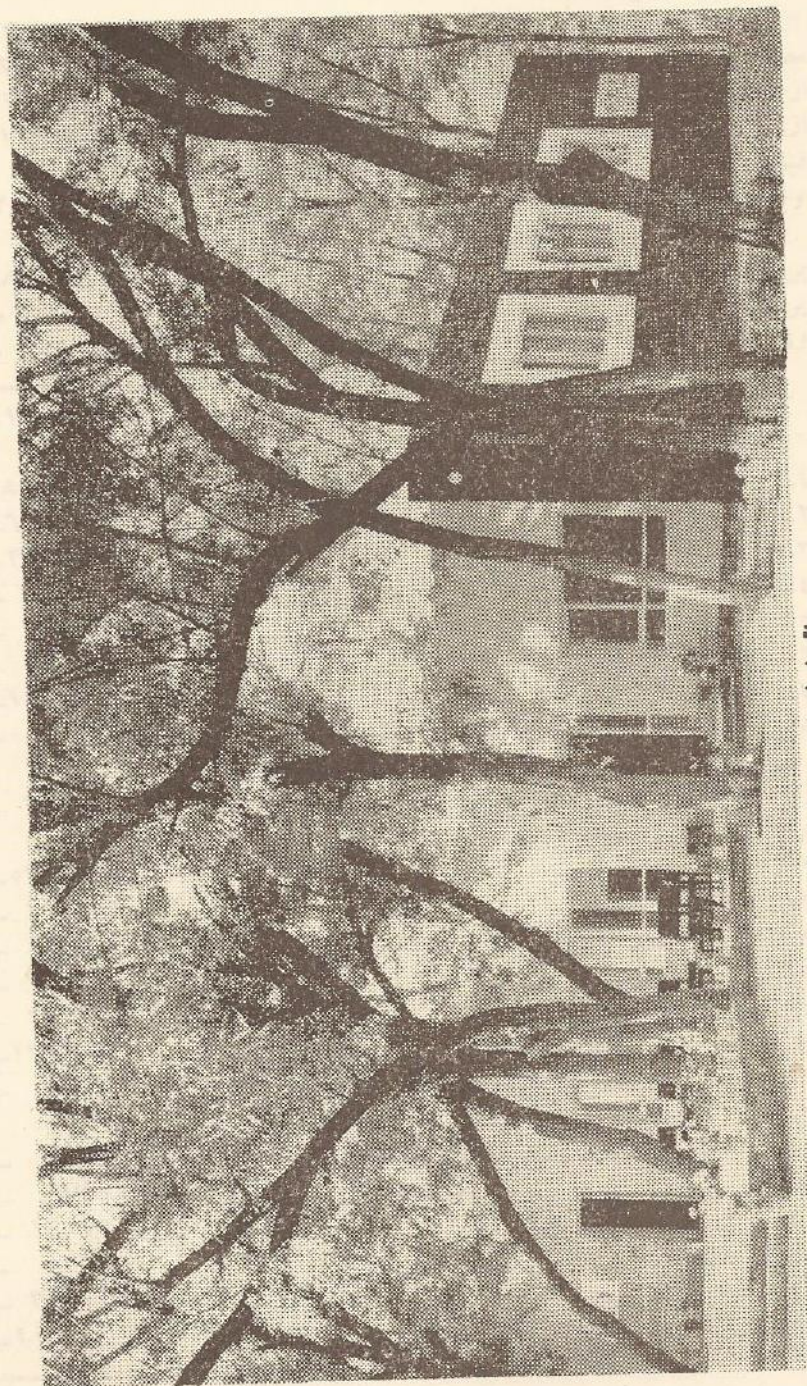
- ۴ - پروژه آسمانی واپ
 - ۵ - پروژه منطقه پوستین دوزها .
 - ۶ - پروژه زرغونه واپ
 - ۷ - پروژه جاده ترانزیتی یکه توت .
- پروژههای آبرسانی ، احداث پلها ، پارکها ، تنویز و تلیفون آن بروی همین پلان عمومی عملی میگردد .

واردات و مصارف سال ۱۳۴۶ بصورت نمونه

- ۱ - واردات تخمینی سال ۱۳۴۶
 - ۲ - بودجه عادی ۱۳۴۶ معاشات
 - ۳ - مصارف
- مصارفی که ضمیمه بودجه شده

جمله ۰۰۰-۶۳۸۵۳۵۷۰-

- ۴ بودجه پارک زرنگار
 - ۵ بودجه دوره اول و دوم قروض
 - ۶ بودجه پارک تیمورشاهی
- تخصصات بودجه انکشافی که در سال ۱۳۴۶ از طرف دولت به کابل بنابر والی داده شد .
- الف - پروژه قیر ریزی
 - ب - پروژه آبرسانی .

صالون شهري دېپارک ظاهر شاهي

در سال ۱۳۴۶ پروژه‌های انکشافی آبی توسط ریاست کار و ساختمان طرح و تطبیق گردید .

۱- پروژه سالنگ واپ

این پروژه بمنظور احداث جاده ترانزیتی عملی گردید که شهر کابل را از نگاه ترانزیت بالین ولایات شمال کشور وصل مینماید . این جاده از آغاز محمدجانخان واپ شروع و قسماً از باغ زنانه شهر آرا عبور کرده در حصه کوتل خیرخانه بالین عمومی ولایات شمالی وصل میشود . علامه گذاری این سرک توسط مهندسین بناروالی به همکاری مهندسین ریاست شهر سازی تکمیل گردیده و یک قسمت کار آن در حصه باغ زنانه شهر آرا شروع شده تا نزدیک ریاست قبایل حقوری‌های آن پروتسپیح گردیده است .

۲- پروژه آسمانی واپ

این پروژه نیز به منظور احداث جاده عمومی که راه ترانزیتی کابل را بالین غربی کشور وصل میکند از حصه محمدجانخان واپ شروع و در حصه عمارت سره میاشت به جاده عمومی که جانب میرویس میدان تمدید گردیده وصل میشود کار تخریب خانه‌هاییکه در مسیر این جاده قرار داشت تا عقب نپسه نجات تسطیح شده و پخته کاری سرک مذکور انجام یافته و برای قیر ریزی آماده گردیده .

۳- پروژه منطقه پوستین دوزها

این منطقه وسیع که حاوی ۱۵۵ حویلی نشیمن و ۲۳ دکان بوده مشتمل بر ساحه ۴۰۰۰۰ متر مربع اراضی باغی و زراعتی است تخریب شده خاک خانه‌های مخروبه به حدود شرکت سرویس انتقال یافته است . سرکهای پروژه کشیده و ریگ اندازی پخته کاری شده است .

۴- پروژه زرغونه واپ

یکی از پروژه‌های مهم انکشافی است که برای احداث جاده ترانزیتی رویدست گرفته شده و قسمت شرقی شهر کابل را با قسمت غربی آن وصل مینماید .

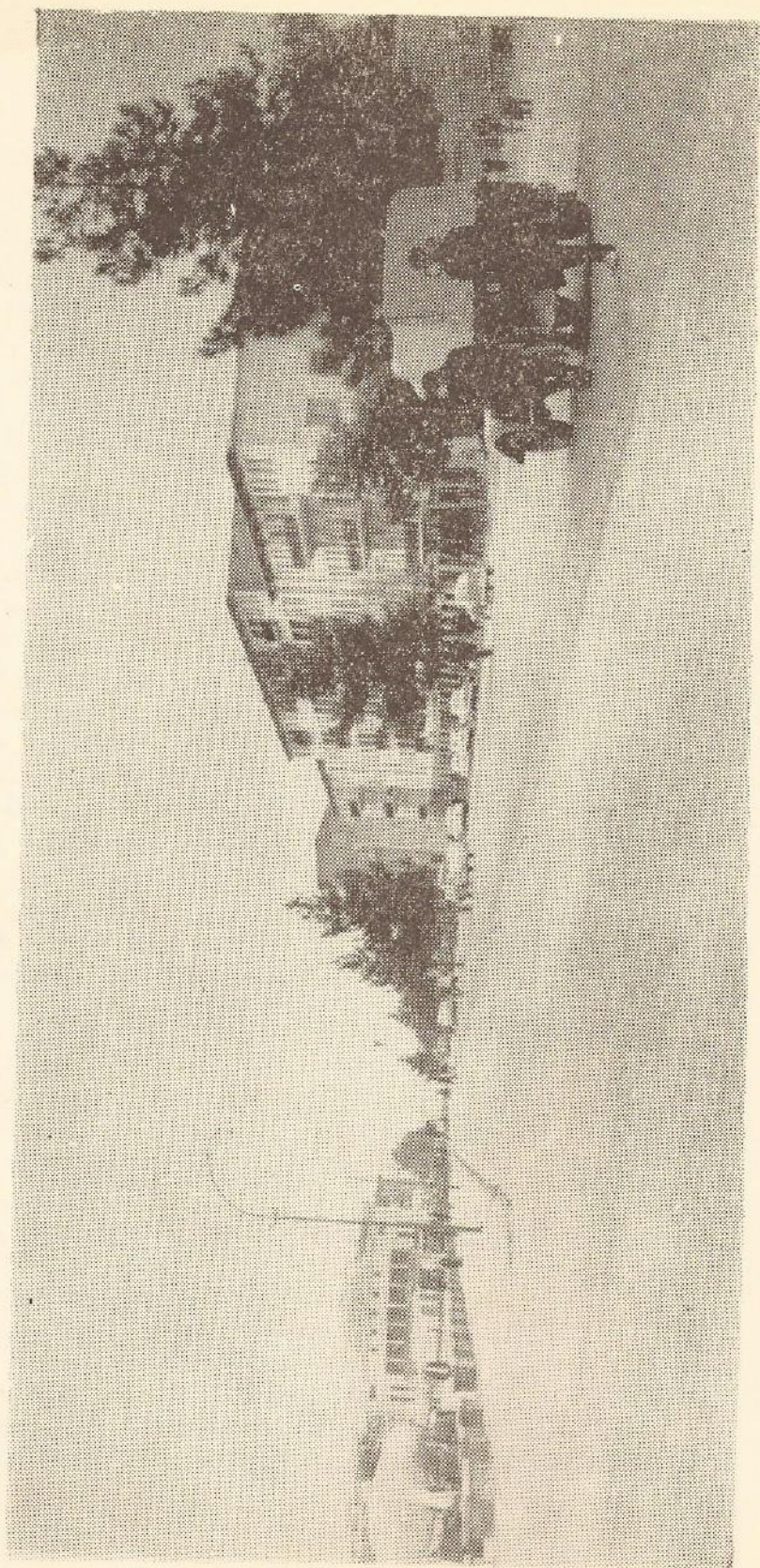
این پروژه از چهار راهی انصاری شروع و به طول چهار کیلو متر و عرض ۴۰ متر از زمینهای شامل حصه سوم پروان مینه به جانب غرب امتداد یافته در حصه مقابل فارم زراعتی بادام باغ بالین عمومی شمالی وصل میگردد . کار تسطیح سرک مذکور صورت گرفته و تا اندازه پیشرفت نموده است .

۵- پروژه جاده ترانزیتی یکه توت و خواجه عبدالله انصاری واپ

این پروژه نیز بمنظور احداث جاده ترانزیتی بطول یک کیلو متر و عرض ۴۰ متر شروع و بعد از تسطیح و جفله اندازی برای اسفالت آماده گردیده و ساختمان یک پل کانکریتی بطول ۸ متر و عرض ۴۰ متر بالای نهر تکمیل شده است و عبور و مرور ترافیک برین جاده آغاز گردیده و جاده باصفایی بوجود آمده است

۶- پروژه منطقه شیر بچه ها

این پروژه به منظور اتصال سرک ترانزیتی از شرق به غرب احداث گردیده کار تخریب خانه ها و تسطیح و پخته کاری جاده مذکور بطول ۲۸۵ متر عرض ۳۰ متر بشمول پیاده روها انجام یافته و برای قیر ریزی آماده گردیده .

سرك بين سينما پامير و ابن سينما روغتون كه اخيراً عريض تر گرديده است

آبرسانی

فعالیت‌های این مدیریت قابل توجه است زیرا تهیه آب صحی آشامیدنی کار مشکل می‌باشد. فعلا قلت آب در تمام نواحی شهر محسوس است اهالی کابل بالغ بر نیم میلیون نفر میشود اما صرف برای ۲۵۰ هزار نفر آب مشروب تهیه میگردد که مردم شهر از سبب عدم کفایت آب در تمام مواسم سال مخصوصاً در ایام تابستان دچار مشکلات می‌باشند.

در سال ۱۳۴۶ چاه چارم علاءالدین که ده سال قبل حفر گردیده بود مورد استفاده قرار گرفت در آن ۱۸۰۰ متر مکعب آب مشروب صحی در ۲۴ ساعت بدسترس مردم قرار داده شد.

چاه پنجم علاءالدین ۳۰۰۰ متر مکعب آب مشروب صحی در ۲۴ ساعت خواهد داد که با تکمیل کار آن عرضه آب کافی بوجود خواهد آمد.

مدیریت حفظالصحة محیطی

این مدیریت برای تطبیق اساسات حفظالصحة محیطی در ساحة شهر کابل در چوکات ریاست حفظالصحة قدم به عرصه فعالیت گذاشته است. اداره سرطبابت و زوغتیا پالها تحت اثر این مدیریت بوده و اموری که در طرف ۱۳۴۶ انجام داده‌اند قرار ذیل خلاصه میشود.

۲۳۵۸۴ نفر معاینه صحی شده و کارت صحت از مریوطات ریاست حفظالصحة اخذ نموده اند ازین مدرك مبلغ ۱۳۹۶۸۰- افغانی محصول اخذ گردید و این اشخاص عبارت اند از دکانداران مواد غذائی، حمامی‌ها و سلمانی‌ها مستخدمین و اجیران دواير و موسسات دولتی.

در سال ۱۳۴۶-۱۲۳ نمونه از مواد غذایی بازار در لابراتوار تجزیه گردیده و برای حفظ ما تقدم از امراض ساری يك مقدار كلورین در مخازن آب آشامیدنی و چاهای آب استعمال شده است.

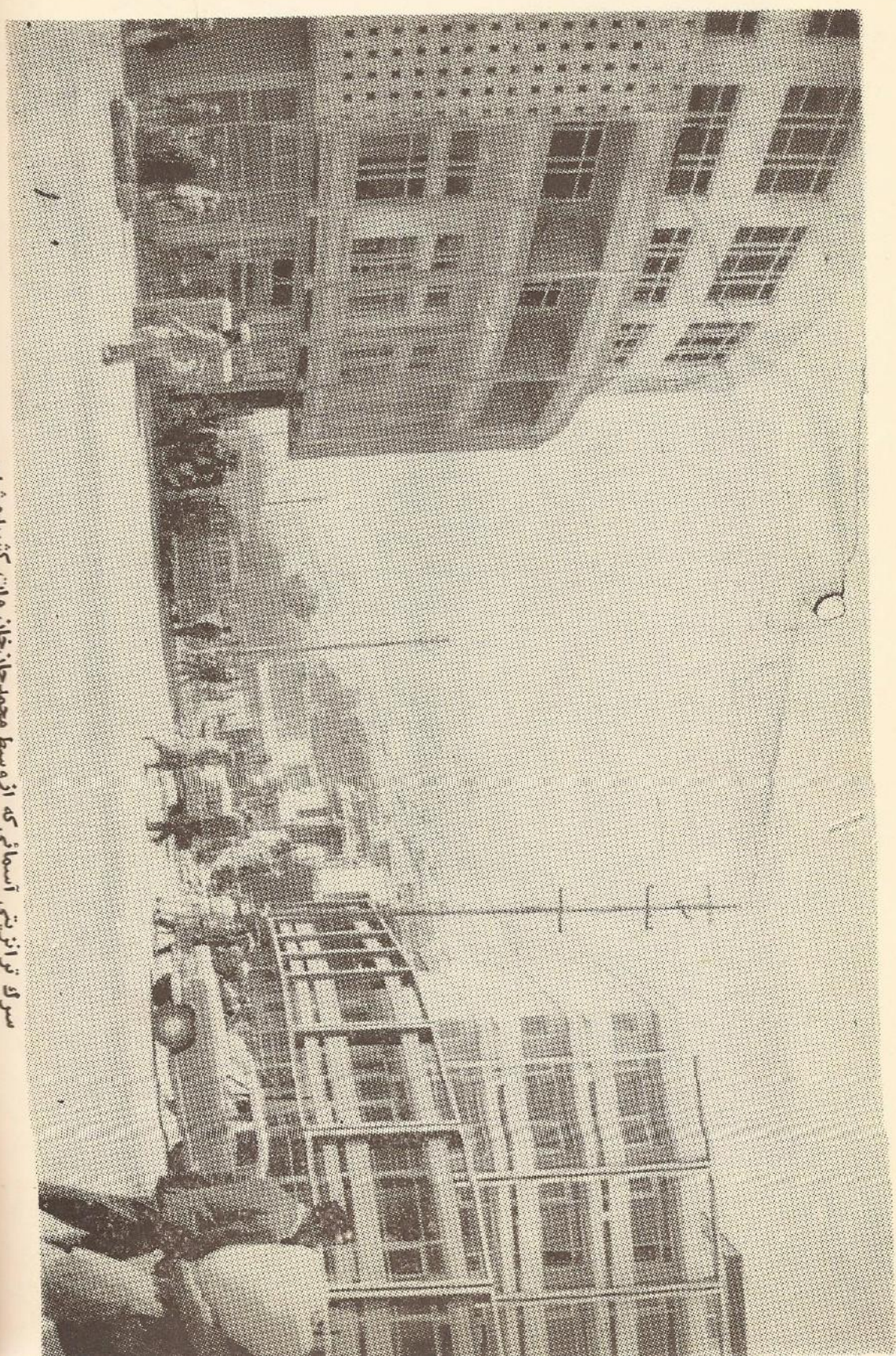
نانوائی‌ها به اصول عصری تعمیر شده کشتارگاها اصلاح گردید و طرز عرضه میوه تازه تعدیل شده است.

یکصد جریب زمین برای ایجاد يك فارم زراعتی برای اعاشه یک هزار عملة کابل بناروال در ساحة بگرامی متصل مدرسه ابو حنیفه انتخاب شده که بعد از سروی زیر کار گرفته خواهد شد.

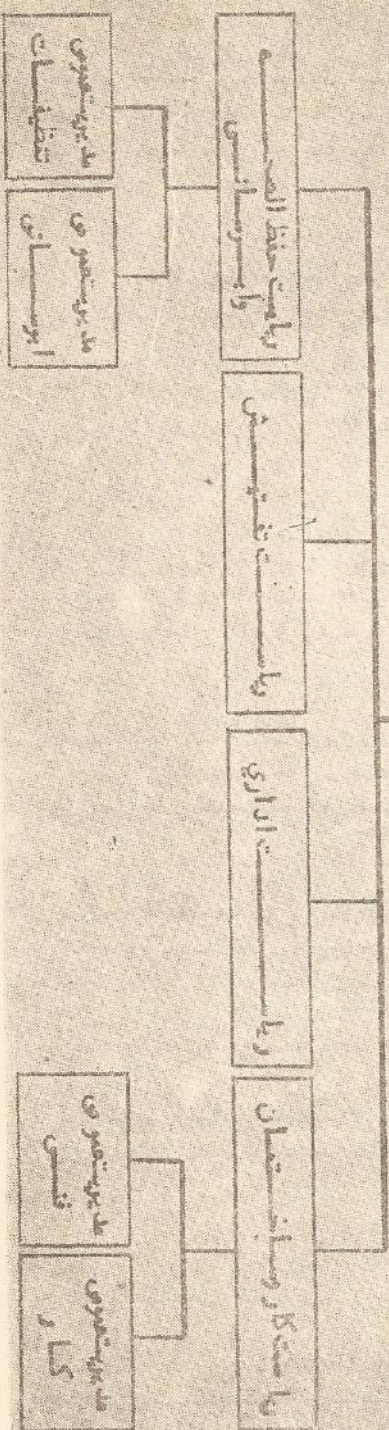
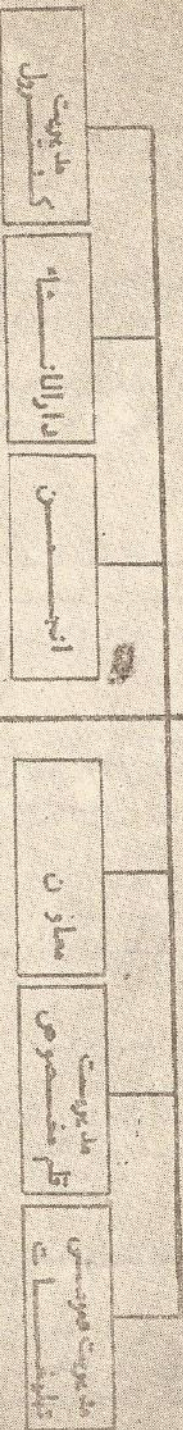
ریاست تفتیش به کارهای آتی دست زده است

- ۱- کنترل نرخهای مواد ازتراقی و محروقات.
- ۲- ترتیب راپور درباره متخلفین و تحصیل جریم نقدی از آنها.
- ۳- توزیع اوزان متريك بدکانداران شهاب‌الدین میدان، انصاری واپ و خبازهای های شهر.
- ۴- توزیع اوراق مطبوع در مورد مقایسه اوزان وطنی با سیستم متريك.
- ۵- توزیع یکمقدار زیاد چوب و ذغال برای رفع ضرورت مردم در ایام زمستان.

سړک ترانزیتی آسماني که اړوسا محمدجان خان واپ کشيده شده

کابل مشاوران

جنبش قانون‌گذاری در آغاز استقلال افغانستان

در پایان ۱۲۹۷ و آغاز ۱۲۹۸ هجری شمسی ملت مابحیث نخستین ملت آسیائی که چند بار از طرف استعمار اشغال و آزادی دیپلوماتیک آن سلب شده بود قوای بیکانه را چنان بزانو درآورد که مجبور به شناختن استقلال افغانستان گردید. پادشاه مرحوم امان‌الله خان با حمایت از افکار آزادی خواهان وطن موفق به اعلان این استقلال گردید که استرداد آن قربانی‌های بزرگ مردمان کشور را ایجاب کرده بود.

تأمین این کامیابی بزرگ نخست شکل نظامی داشت درین ساحه دلاوری و درایت و مجاهدت محمدنادرشاه غازی سپه سالار قهرمان معرکه استقلال نقش قاطع داشت که در تاریخ افغانستان بخط زرین درج شده است. سپس این مساعی شکل دیپلوماتیک گرفت و درین مورد خدمات محمود طرزی دانشمند اصلاح طلب منور و وطنخواه افغان مصدر موفقیت‌ها شد. آنگاه اصلاح اوضاع داخلی کشور و نظام اداری مالیاتی و ترفی اردو و معارف هدف عمده پادشاه رجال روشنفکر و وطنپرست گردید و درین مورد عده زیاد شخصیت‌های ما ابراز مساعی کردند. این فعالیت با سرعت متفاوت نه و نیم سال دوام کرد تا جنگ داخلی رسید. پس از نجات وطن جریان اصلاحات دوباره بحرکت افتاد و درین چهل سال تاکنون دوام یافته مراحل بزرگ را پیموده و می‌پیماید.

مجاهداتی که پس از کسب استقلال درین راه بدل شده است جنبه‌های مختلف دارد و یکی از مهمترین آن جنبش قانون‌گذاری میباشد. در آغاز، موجودیت تشنت، خاصه در ساحه اداری و مالیات تدوین نظامنامه‌ها را ایجاب میکرد. در ثانی اعتقاد راسخ منوران و رهبران افغان براینکه قانون‌گذاری اساس اصلاح همه امور و احوال شده میتواند محرک این جنبش گردید.

کمال تأسف درین است که امروز حتی کلکسیون مکمل همه قوانین و مقررات که بنام نظامنامه‌ها قبل از جنگ داخلی ۱۳۰۷-۸ تدوین و بصورت رسایل کوچک و منفرد به قطع کوچک اکثر به چاپ سنگی و گاهی با حروف سربی نشر شده است در یک مرکز مطالعه بنظر نرسید (کلکسیون‌های وزارت عدلیه و ستاره محکمه کامل نیست و مطالعه کلکسیون امان افغان در انجمن تاریخ برای تکمیل فهرست و متون هنوز لازم میباشد) بعضی نظامنامه‌ها محض در نزد دانشمندان خارجی است از همین جاست که یک فهرست این نظامنامه‌ها در اخیر این مقاله مجمل تاحدی که میسر است تقدیم شد تا با کشفیات آینده در کلکسیون‌های خصوصی و جمع‌آوری این اسناد تکمیل شده بتواند.

کلمه نظامنامه معنی عام داشت. امروز ما قانون و اصول را از مقررات که به شکل لایحه و تعلیمات نامه و گاهی بنام اساس نامه و مرام نامه وضع میشود تفریق میکنیم. در آن زمان نظریه صورت فهم موضوع در همان وقت و شاید هم در اثر بعضی مصلحت‌ها (و خاصه حذر از ذکر کلمه قانون) همه این متون «نظامنامه» نامیده شده است.

تصور نشود که تدوین قانون در آن زمان منحصر به نظامنامه‌ها بود. علمای دینی افغانستان برای تدوین حقوق حنفی خدمات بزرگی به وطن و جهان اسلام ادا کرده‌اند. بعد از سراج الاحکام اثر عمده (تمسک القضاة امانیه) مطالعات و مقالات جداگانه دانشمندان امروز را ایجاب میکند. در احوال امروز یعنی با تشکیل ستاره محکمه یعنی محکمه عالی و تأمین استقلال کامل قضا متن آن مصدر منفعت بزرگ شده میتواند.

مقصد از این مقاله مجمل خلاصه‌گیری متن نظامنامه های آندوره و ذکر بعضی تبصرات عمده در موضوع میباشد .

این مطالعه ماهیت مقدماتی دارد و هدف از آن جلب توجه دانشمندان و دانشجویان وطن به موضوع میباشد .

هنگام خلاصه‌گیری در اینجا کلمات و مصطلحات متن اصلی را به پیمانه زیاد حفظ کرده ایم و این جنبه یعنی تحول مصطلحات مستلزم مطالعه مفصل و جداگانه میباشد .
قانون گذاری در سال بعد از حصول استقلال یعنی در حمل ۱۲۹۹ با صدور «نظامنامه مالی» آغاز شده است . (قبل از این اگر نظامنامه نشر شده باشد بدست ما نیامده است) چنانچه در فهرست کروئولوژیک نظامنامه‌ها در ضمیمه این مقاله خوانده میشود . تدوین نظامنامه‌ها در سالهای ۱۳۰۰ و ۱۳۰۱ ترقی کرده و در سال ۱۳۰۲ (که وسط دوره امانیه میباشد) بعد از کثرت رسیده و سپس دفعه‌تاً تقلیل یافته است . نظامنامه به تصویب مجلس عالی وزراء و منظوری پادشاه می‌رسید و آنگاه نافذ میشد .

چنانکه اطلاع داریم یک نفر مشاور ترکی بنام بدزی بیک (که سابقاً مدیرانیه استانبول بود) در این جریان بسیار خدمت کرده است . اما چنانکه در متن نظامنامه‌ها دیده میشود ، در ساحات مختلفه بشمول امور مالی و اداری اثر قلم و فکر و تجربه مامورین متشیان و میرزایان افغانی تأثیر وسیعی گذاشته است و یکعده نظامنامه‌ها و مواد بعضی دیگر آن از همه گونه اثر عثمانی و ترکی و کشور های دیگر جهان فارغ میباشد و کلام اداری و حقوقی زمان امیر شیرعلیخان و ضیائییه و سراجیه و حتی کلمات معمول عام در آن تجلی میکند .

مطالعه مطالب این نظامنامه ها بخوبی نشان میدهد در نگاه رهبران و رجال مسئول نیم قرن پیش افغانستان مهمترین و عاجلترین مسایل کشور چه بوده است . تصور نشود همه این نظامنامه ها نظری بوده و تنها کاغذ راسیاه کرده است . اکثر مواد آئینه روشن مسایل اجتماعی ، اقتصادی ، اداری و مالی آن زمان و کوشش اصلاح احوال میباشد . بنابراین بررسی در آن موازی و مترافقه به بررسی دیگر جنبه های تاریخ آن زمان اهمیت قاطع دارد .

متن نظامنامه ها نشان میدهد در ساحه اجتماع چه مشکلات موجود بوده و روحیه اصلاح طلبان که زمام امور را بدست گرفته بودند ، چه بوده است .
اینکه تا کدام حد و در کجا در تجویز خودصائب نبودند اکنون پس از نیم قرن فقره به فقره بخوبی قضاوت شده میتواند و این خود مطالعات مفصل جداگانه را ایجاب میکند .

چنانکه گفتیم این مقاله مقدمه مقالات و مقدمات متعدد شده میتواند از نظر حقوقی مقارنه متون نظامنامه های آن زمان با نظامنامه های عثمانی و ترکی از یکسو و با قوانین و اصولنامه ها و لوایح و تعلیمات نامه های مهم و متعددی که در چهل سال اخیر تاکنون در کشور ما وضع شده و می‌شود از سوی دیگر ساحات غنی مطالعه را میسر میسازد .
مهمتر از همه متن نظامنامه اساسی ۱۳۰۱ میباشد که در اخیر این مقاله بحیث ضمیمه داده شده است .

این نظامنامه مظهر نظریات ترقی خواهانه آن عصر متکی بر موافقت این نظریات با تعلیمات دین پاک اسلام بود یعنی اصلاح طلبان کشور دین اسلام را منبع دستورهای موافق به ترقی و اصلاح عصری می‌دانستند .

از جانب دیگر دیده میشود تا کجا بعضی مواد این نظامنامه محض نقش روی قرطاسی باقی ماند و در منصبه عملی ندرآمد . همه تاریخ سالهای اول استقلال افغانستان بشمول تاریخ قانون گذاری در پرتو جریان اوضاع سالهای بعد و خصوصاً تباهی جنگ داخلی ۱۳۰۷-۸ قضاوت میشود .

هرملت را لازم است از جریان تاریخ و خاصه تاریخ معاصر خود عبرت بگیرد و آنگاه راه پیشرفت ترقی و سعادت را با همه خردمندی بجوید .

نظامنامه اساسی ۱۳۰۱

نظامنامه اساسی به زبانهای افغانی و فارسی درلویه جرگه سمت مشرقی که در آن وکلاء و معاریف قسمتی از افغانستان حاضر بودند (بتاریخ ۸ حوت ۱۳۰۱) یعنی مارچ ۱۹۲۳ تصویب شده نخستین بار بتاریخ ۲۰ حمل ۱۳۰۲ درمطبع دایره تحریرات مجلس عالی وزراء طبع گردید. همچنین درلویه جرگه پغمان درمجلس وکلاء و معاریف همه افغانستان درسرطان ۱۳۰۳ (۱۹۲۴) نیز عیناً قرائت گردیده است و بالاخره بتاریخ ۸ دلو ۱۳۰۳ (۲۸ جنوری ۱۹۲۵) بامضای پادشاه مرحوم امان الله خان رسیده است. (درلویه جرگه ۱۳۰۷ پغمان مطالبی مورد بحث آمد که منتج به تبدیل بعضی محتویات این نظامنامه می شد اما متعاقباً جنگ داخلی ظهور کرد).

نظامنامه اساسی ۱۳۰۱ حاکی است از وحدت افغانستان، عدم قابل تفریق بودن کشور، مقام دین اسلام، پایتخت بودن کابل و اینکه پادشاه حامی دین اسلام است و وزراء را تعیین میکند. درفصل حقوق تبعه آزادی شخص و مصئون بودن حریت شخص از هرگونه تعرض، منع استخدام بصورت اسارت، آزادی مطبوعات و اخبار، آزادی شرکت در تجارت و صنعت حق استغاثه را بمافوق، آزادی تدریس، نظارت حکومت از مدارس و مکاتب، مساوات حقوق مردم، متناسب بودن مالیات به ثروت و اقتدار مردم، استملاک به منفعت عامه، مصئونیت مسکن، جاری بودن شریعت و اصول محاکم و جزا در محاکم عدلیه، منع مصادره و بیگاری، منع شکنجه و زجر بیان شده است. در فصل وزراء ذکر شده است که ریاست مجلس وزراء را ذات ملوکانه و درغیبابوی صدراعظم ایفا مینماید. صدراعظم از طرف پادشاه انتخاب میشود. و هر یک از وزراء در سیاست عمومی و حرمت مشترکاً و در امور متعلقه خود خصوصاً نزد پادشاه مسئول اند. در یک ماده احکام محاکمه وزیر ذکر شده است.

مطابق ماده ۳۹ در مرکز دارالسلطنه یک شورای دولت موجود است که یک قسمت اعضای آن از طرف اهالی انتخاب میشوند.

شورای دولت در موضوعات صنعت، زراعت، تجارت و معارف و مالیات و محصولات و جلوگیری از اتلاف حقوق بحکومت عرض کرده میتواند.

همچنین مقاولات و تعهدات با کشورهای خارجی از طرف شورای دولت تدقیق میگردد. در فصل محاکم آزادی قضاء از هرگونه مداخلت ذکر شده است. دیوان عالی خاصی برای محاکمه وزراء دولت موقتاً تشکیل میشود. چنانکه دیده میشود این نظامنامه متوجه دیموکراسی پارلمانی نبود بلکه قدرت را نزد پادشاه و حکومت متمرکز میکرد. حکومت قانون و تاحدی یک مراقبت شوری (و عملاً انعقاد لویه جرگه) را وسیله رعایت حقوق مردم و عدالت می شناخت. چنانکه می دانیم، این نظامنامه خاصه آنچه راجع به تشکیل یک کابینه واحد و مسئول میباشد، تاحدوث جنگ داخلی کشور عملی شده نتوانست. مطبوعات و لویه جرگه در سال ۱۳۰۷ لزوم عملی شدن این مقصد را ذکر کرده بودند از روی این جریان بمعنای مندرجات و مزایای اصولنامه اساسی عهد اعلیحضرت شهید سعید پی می بریم.

اداره کشور

نظامنامه تشکیلات اساسی افغانستان (جوزای ۱۳۰۲) در سلسله قانون گذاری آغاز دوره استقلال اهمیت عمده دارد. باب اول کتاب درباره هیئت اداره و باب دوم راجع به قوه عدلیه و انضباطیه می باشد.

مطابق ماده اول اداره حکومت به هیئت وزراء مفوض گردیده. مطابق فصل اول وزارت ها عبارت انداز: حربیه، خارجی، داخلی، عدلیه، مالی، معارف، تجارت، ریاست شورای دولت و اداره مستقله طبیه. سپس درباره هر یک از وزارت ها یک فصل آمده و تشکیلات آن داده شده است. درجمله موجودیت ریاست «مرکه دشتو» دروزارت معارف، تفویض امورزراعت و معادن به وزارت تجارت، قابل ذکر است. شورای دولت مرکز مذاکره مصلحت های عمومی ملک است. تنظیمات ملکی، تفسیر و تنظیم لوایح نظامیه، و محاکمات مامورین ملکی در آن صورت می گیرد. در فصل دوم، اداره ولایات شرح داده شده. بیان نائب الحکومه ها، مجلس مشوره ولایات، حکومت های کلان، حکومتی ها، علاقه ها، قریه ها و قبایل کوچی و سپس شرح دیوان سنجش آمده است که

مامور تدقیق همه اوراق حسابیه افغانستان میباشد و به هیچ وزارت مربوطیت ندارد، و بحضور پادشاه مسئول است. درباره حکومت عسکریه نیز در فصل دوم یک باب آمده است. در فصل سوم محاکمه مامورین ملکی و نظامی و در فصل چهارم قواعد عمومی درباره مامورین ملکی و عسکری ذکر شده است. باب دوم نظامنامه مختصرتر آنست و در آن قوه عدلیه، محاکم اصلاحیه (برای کافه اختلافات حقوقیه و تجاریه)، محکمه های ابتدائیه، محکمه های مرافعه و هیئت عالی تمیز شرح داده شده که مطابق به «تمسک القضاة امانیه» که احکام مندرجه آن خلاصه احکام شرعیه است، اجرای فیصله میکنند. تحت همین باب دوم، فصلی تحت عنوان قوه انضباط، درباره پلیس و کوتوالی آمده است. درخاتم نظامنامه، صورت انتخابات اعضای منتخبه، مجالس مشوره و شورای دولت بیان شده است.

نظامنامه تقسیمات ملکی افغانستان تا درجه علاقه داری تفصیلات لازمه را تهیه میدارد. افغانستان به ولایات و حکومتی های اعلی تقسیم شده است ولایات و حکومتی های اعلی بحکومتی های کلان و حکومتی ها و علاقه ها، حکومتی های کلان به حکومتی ها و علاقه ها و حکومتی ها به علاقه ها تقسیم می یابد. در علاقه ها قریه ها موجود می باشند. ولایت ها عبارت انداز کابل، قندهار، هرات، ترکستان، قطن و بدخشان، حکومتی های اعلی سمت مشرقی، سمت جنوبی، فراه و میمنه.

ولایت کابل شامل حکومتی کابل، حکومتی کلان قسمت شمالی، حکومتی کلان غزنی و حکومت کلان دایزنگی است.

ولایت قندهار شامل حکومتی قندهار، حکومتی کلان پشت رود و حکومتی کلان ارزگان است.

در ولایت هرات حکومتی های شهرک، بالامرغاب، اوبه، چچران، غور، سبزوار، غوریان، کشک و قره تپه و قلعه نوشامل است.

در ولایت ترکستان بلخ، دره صوف، سنگ چارک، سرپل، تاشقرغان و ایبک شامل است.

در ولایت قطن و بدخشان قندز، حضرت امام، نهرین، تالقان، غوری، اندراب حکومتی کلان بدخشان بشمول درواز، منجان، شغنان، واکان و پامیرات و رستاق شامل می باشد. در حکومت اعلی سمت مشرقی جلال آباد، کامه، سرخ رود، حصارک غلجائی لغمان، خورگانی، شنوار، اسمار، نورستان، دره پیچ و کنرها شامل است.

در حکومتی اعلی فراه کهستان، بکواه، لاش و جوین و چخانسور شامل است.

در حکومت اعلی میمنه درزاب و گرزویان و اندخوی شمول دارد.

برای هر ولایت و حکومتی اعلی لوحه ها به شکل گراف داده شده است.

تعلیمات تفریق وظایف حکام و مامورین متعلقه آن (۱۳۰۲) برای رفع پریشانی و سرگردانی مردم و رفع پیچیدگی ها و تعیین وظایف مامورین وضع شده است. در قواعد

عمومیة آمده است که نایب الحکومه و حکام اولاً به عرض و داد اهلالی شخصاً باید بپردازند و به امور مربوطه دواير و شعبات صرف اوقات نکنند و مرجع کار اهلالی برای مردم نشان داده شود. مامورین میتوانند بدون حکم نامه نایب الحکومه و حکام بامور مردم بپردازند. هر نایب الحکومه برای اوامر و ملاحظه فقراتی که مافوق اختیارات مامورین باشد تعیین وقت و روز میکند و هفته سه روز روز یک ساعت عرض و داد اهلالی را که از سوء رفتار مامورین و اجراءات خلاف نظامات دولت شکایت دارند، می شنود. اعزه و معتبرین در اوقات حاضری باعث صرف اوقات نایب الحکومه ها و حکام نشوند. سپس قواعد خصوصیه شعبات حربیه، خارجه، داخله، نفوس، نقلیه، معابر، عدلیه، مالیه، معارف، تجارت، زراعت، امنیه، مجلس مشوره، پوسته، اداره طویه بیان شده است.

اردوی وطن

از دوره سلطنت امیر شیر علی خان، که بنیان گذار اردوی افغانی در زمان معاصر بود تا زمان جنگ استقلال افغانستان موقع اصلاح احوال اردو را از روی معیارات عصری نیافته بود و اینک در عهد استقلال درین ساحه یک پیشرفت بزرگ بمیان آمده که جریان آن (بجز زمان انقطاع در جنگ داخلی ۱۳۰۷-۸) تا امروز دوام دارد.

در نظامنامه وزارت حربیه (۱۳۰۲) قواعد عمومی و وظایف مجلس عسکری (که روز های سه شنبه مجلس آن منعقد میشود) به شمول ترجمه و تألیفات لوایح حرکات تصدیق بودجه سالانه، ترفیع آمران به صنف ارکان، ساختمان استحکامات و چهاونی ها تصویب مقدار اخذ عسکر، جمع و ترخیص، تصویب مبايعات، انتخابات منصب دارانیکه برای تحصیل و تجربه به اردوهای اجنبیه فرستاده میشوند، شرایط استخدام و تنخواه متخصصین عسکری اجنبیه و غیره آمده است وظایف دایره ارکان حربیه عمومیّه چه در حضر و چه در سفر با شرح شعبات آن (تشکیلات، ترجمه و تألیف، استخبارات تعلیم و تربیه، خریطه، مطبعه) دایره محاکمات، دایره اوراق و تولی مشر حاضر باش شرح داده شده است.

نظامنامه رتبه های عسکری (۱۳۰۵) بسیار مختصر است و طی آن صنف سلاح انداز (سپاهی، دلگی مشر، و خورد ضابطان) از صنف منصب داران (بنام ضابطان و آمران و ارکان) تفریق شده اند، بلوک مشر ثانی و بلوک مشر اول و تولی مشر ضابطان و کندک مشر و غندمشر ثانی و غندمشر اول آمران، ولوامشر و فرقه مشر و نایب سالار و سپه سالار ارکان گفته میشوند. اعلان شده است که رتبه کمیدان در کندکها متروک گردیده و ایشان بنام معاون کندک مشر خوانده شده اند.

نظامنامه البسه عسکریه (دلو ۱۲۹۹) با حروف سربی و با تصاویر متعدد که نمونه های لباس در آن دیده میشود به شکل کلیشه زنگوگرافی و یک ورق رنگین در شرح رنگ های یخن و لباسهای عسکری، در مطبعه مکتب فنون حربیه طبع گردیده. درین نظامنامه، لباس رسمی، نیم رسمی و حربی با همه ممیزات آن و نصب ستاره افغانی بر یخن برای همه منصبها (سپه سالار، نایب سالار، فرقه مشر، لوامشر، غند مشر اول و غندمشر ثانی، کندک مشر) شرح داده شده است.

نظامنامه مکتب خورد ضابطان (۱۳۰۱) چنین آغاز میشود: یکی از کندک های قطعه نمونه کابل در حال حاضر برای مکتب خورد ضابطان افراغ گردیده است و موجودی مکتب مذکور فی الحال پنجمصد نفر میباشد.

داخل شدن درین مکتب به خوانندگی و نویسندگی مربوط نیست مدت تحصیل آن یکسال است. شاگردانی که اثبات لیاقت کنند برتبه پر کمشری از مکتب می برآیند و تاده سال باید در اردو خدمت کنند.

نظامنامه تعلیمگاه آمران وضابطان (۱۳۰۵) چنین آغاز میشود: درقطعه نمونه کابل يك تعلیمگاه آمران وضابطان تأسیس یافته است. هیئت تعلیمیه عبارت ازضابطان عثمانیست که به قطعه مذکور منسوبند. آمران وضابطان شامل تعلیمگاه بروز اول سرطان درمہتاب باغ حاضر شده لباس های جنگی باخود می آزند. مدت تعلیم چهارماه است که سه ماه بالفعل به تربیة منفردہ ویکماه دیگرآن به تعلیمات تولی وکنند ومانور های قطعات تخصیص گردیده است. دراخیر چهارماه، کسانیکه درامتحان الیات لیاقت نمایند، شہادتنامہ ومکافات نقدی حاصل میکنند .

نظامنامہ خدمات داخلیہ عسکریہ (۱۳۰۵) بامقدمہ ای حاوی ۵ ماده آغاز میشود که راجع به اهمیت اطاعت، منع شدت بی لزوم، پیروی دین مبین اسلام ووقایہ آن، لزوم ارتباط پدرانہ وبرادرانہ بین منسوبین اردو، جلوگیری ازغفو بی موجب خطاہمی باشد درین نظامنامہ شرح قطعات جسمیہ یعنی قول اردو وفرقہ ولوا مورد شرح آمدہ درفصلی غند ووظایف منصب داران وسپاہیان مورد بیان آمدہ، ووظایف هر کدام وهرشعبہ تعیین گردیدہ است .

در نظامنامہ تفریق وظایف کاتبان داخل قطعات (۱۳۰۲) وظایف کاتب تولی کاتب کنندک، کاتب تولی نقلیات، کاتبان ومعاونین کنندک های نوپچی وکنندک های نقلیہ وکنندک های سواری وسرکاتب غندہای غیرمستقل ذکرشده است. درفرقہ های غیر مستقل يك دایرہ ارکان حرب ودرہیات قول اردویك دایرہ لوازم موجود است . درباره ذخایرغله، نقلیات وامور حسابیہ مدیریت سرحدات وزارت حربیہ فصول جداگانہ آمدہ است .

درنظامنامہ جزای عسکری (۱۳۰۰) مادہ اول مشعر است کہ محاکمہ منصب داران وسپاہیان ومامورین ملکيہ کہ دردوایر عسکری مستخدم میباشدند، دردیوان حرب ہا اجرا میشود وبہ موجب نظامنامہ جزای عسکری جزای یابند وجزای جرایمی کہ درین نظامنامہ ذکرنشده، نظربہ نظامنامہ جزای ملکيہ تعیین میشود. وجرایمی کہ درین نظامنامیان وغیر نظامیان ظہور کند محاکمہ آن درمحکمہ های عدلیہ رویت میگردد. درفصل دوم طی جدولی رتبہ رئیس دیوان حرب ورتبہ های اعضای آن ازروی رتبہ متہمین تعیین شدہ است. در فصول مابعد جریان محاکمہ ودرباب دوم نظامنامہ احکام جزائیہ آمدہ است. جزای اکثر جنايات وطنیہ، وجاسوسی ومخالفت بہ فرایض عسکری اعدام است. مجازات عدم اطاعت، عصیان ومقاومت ونحقیق مافوق و نفوذ ماموریت عسکری را بیجا استعمال نمودن وگریختن واشیای عسکریہ را فروختن وپنهان کردن وتاخت وتاراج نمودن وساختہ کاری، بی استقامتی، رشوت، افعال شنیعہ وغیرہ درحال حضروسفر طی فصول ومواد ذکرشده است .

نظامنامہ آذوقہ (۱۳۰۵) چنین آغاز شدہ است: ہمہ سالہ وقتاً تدارک مخارج یکسالہ عسکری ومصارف مال مواشی وسایر مصارف دولت امثال گندم، جو، جواری شالی، کاه وغیرہ وتہیہ مقدار مقررہ کدام احتیاطی بذریعہ وزارت مالیہ وحربیہ میشود درین نظامنامہ اصول خریداری مطابق نرخ مندوی وبتناسب نرخ همان محل وعلاقہ وچیزی گرانتر از نرخ مروج، بہ تصدیق مجلس مشورہ وقوماندان های عسکری همانجا صورت می گیرد. اصول حمل ونقل توسط بارگیر سرکاری ویابارگیر کرائی بامحاسبات خریداری بیان شدہ است .

نشان ها ومناصب

بانصیب شدن استرداد استقلال کشور، این ساحہ از نظر جریان امور داخلی وعلاق باخارج اهمیت خاصو داشت .

نظامنامہ نشانہای افغانستان (۱۲۹۹) شامل فصول مختلف در بارہ ہریک از نشانہا می باشد. نشان المر بزرگترین نشانہای افغانیست وبہ کسی دادہ میشود کہ

خدمت وی به تأمین سلامت حال و مستقبل و توسیع حدود شوکت و عظمت افغانستان متعلق باشد. المرأعلی پنجصد جریب و ۲۵ هزار روپیہ و نشان المرأعلی دوصد پنجاه جریب و پانزده هزار روپیہ مکافات داشت. این نشان علاوه برشمسیه که به طرف راست کلاه نصب میشد، پیک و علاقه و نیز کوسه داشت که پوشیده میشد. برای حکمداران و رئیسان دول اجنبیه، نشان بدون مکافات نقدیه و اراضی داده میشد.

نشان سردار نیز دودرجه سردار اعلی و سردار عالی داشت. سردار اعلی شمسیه پیک و جیغه سرخ و سردار عالی تنها شمسیه و پیک داشت. نشان استقلال یک نشان عسکری بود و نوع حربی و حضری داشت و چهار درجه بود و هر کدام سالانه مکافات نقدی داشت.

نشان ستور برای اشخاص مسلکی و عسکری داده میشد. نشان وفاداری سه درجه و بامکافات اراضی برای کسانی داده میشد که با پادشاه در زمان جلوس یا بعد از آن کمروفا داری بسته بودند.

نشان لوی خان که شمسیه آن بطرف راست سینه نصب میشد، چهل جریب زمین مکافات داشت و برای کسانی که در تر قیات داخله افغانستان خدمت میکردند داده میشد.

نشان شجاعت یک نشان عسکری بود که بسینه چپ آویخته میشد. در اخیر این نظامنامه توضیح شده بود که مراد از کلمه افغان، سکنه افغانستان است از هر طایفه ای که باشد.

لایحه تعلیقات دولت (۱۳۰۵) راجع به صورت آویختن نشان ها می باشد. و در ماده ۱۱ آمده است که تعلیق ها عموماً به لباس رسمی و به سینه چپ آویخته میشوند و منصب داران عسکری تنها فیته آنها بایک علامه فلزی تعلیق و به لباس عسکری نصب میکنند.

نظامنامه تخفیف عبارات القاب (۱۳۰۰) متوجه مامورین ملکی و نظامی است و مقصد از آن اینست که این القاب در جمیع مکاتیب به تخفیف نوشته شود. مثلاً صدر اعظم ج.ع.ج. وزراء ج.ع.ج. مدیران مستقل ج. معینان ج.ص. نائب الحکومه ها و ج. غیره است. رئیس تمیز ج.ف. و عموم قضات ف. لقب دارند.

برای نائب سالار ج.ع.ش و فرقه مشر ج.ش و لوا مشر ص.ش و غیره ذکر شده است.

در باب نشان ها مخفف حرف اول ا.ا. (المرأعلی)، ا.ع. (المر عالی)، س.ا. (سردار اعلی)، س.ع. (سردار عالی) آمده است.

حقوق سیاسیه و مدنیه

علاوه بر آنچه در نظامنامه اساسیه آمده است مجاهدات برای تدوین و مقررات آزادی اطلاعات امور محاکم، مجازات و غیره قابل توجه است.

نظامنامه مطبوعات (۱۳۰۳) نشر اخبار را در افغانستان به تبعه افغانیه عاید و منحصر می نماید. هر روزنامه و یار سایل یومیه و موقوته باید یک مدیر مسئول داشته باشد. صاحب روزنامه مدیر مسئول شده میتواند و یا یک شخص دیگر مدیر مسئول میشود و هر دو باید مرتکب جرمی مانند ساخته کاری، فریب بازی، سوء اخلاق نگردیده از کتابت بقدر کفایت بهره داشته باشد. مجازات قانونیه بمدير مسئول و نویسنده در صورتیکه در زیر یک مقاله دست خط کسی باشد و مسئولیت روزنامه مشترکاً به صاحب روزنامه و مدیر مسئول راجع می باشد. نشراتی که بعد از محاکمه در محاکم عدلیه تحت تعزیری می آید نشرات تحقیر درباره دین مبین اسلام و مذهب اسلامیه و طوایف ملیه و نشرات مغایر آداب عمومیه و مخل اخلاق و نشرات متضمن ذم در حق حکمداران و روسای

حکومات و دولتی که با افغانستان دوستی دارند. در حق خاندان سلطنت، در حق دوایر و محاکم و هیئت رسمیه و قشون، در حق مامورین سیاسیه و دول اجنبیه متحابه و قنصلها و در حق مامورین و افراد اهالی قابل مجازات می باشد.

همچنین تشبیه به تهدید افشاء فقره ای که اخلاص ناموس و پاکسر اعتبار یک شخص را موجب میشود و بانشر کوائف بی اصل و اساس و یا محرف موجب مجازات است. نظامنامه جزای عمومی (۱۳۰۳) اگرچه بدون شرح مقدماتی آغاز شده است، مگر در اخیر آن محمد عبدالواسع قندهاری قاضی القضاات، قاضی عسکر مولوی سیف الرحمن قاضی محکمه مرافعه حقوق عبدالحمید، و قاضی مرافعه جزا عبدالرحمن و قاضی محکمه شرعیة ابتدائیه حقوق کابل محمد میر و قاضی محکمه وثیقه جات حقوق شرعیة کابل عبدالرشید و قاضی محکمه شرعیة ابتدائیه جزا عبدالجلیل همه مهر کرده شهادت داده اند که احکام و مندرجات این نظامنامه مطابق شریعت اسلامی و موافق با ایجابات سیاسی عصر و زمان می باشد. در آغاز جرمها به قباحت، جنحه، و جنایت تقسیم شده است. درین مقدمه بیشتر از تعیین مسئولیت بیان شده است. باب اول در مجازات جنحه و جنایات است که ضرر عام دارد. از آنجمله آنچه اکثر امنیت خارجه افغانستان را اخلاص مینماید، جزای اعدام دارد. و آنچه امنیت داخله افغانستان را اخلاص میکند اعدام یا حبس دارد. دیگر اصول درباره مجازات رشوت، سرقت، استعمال بیجای نفوذ ماموریت تعدی مامورین بر رعایا مخالف به مامورین دولت، بی اطاعتی بمامورین دولت و تحقیر ایشان، حمایت از ارباب جنایت، شکستن مهر و لاک، سرقت امانت و اوارق رسمی، ادعا و تظاهر بداشتن یک منصب ملکی یا نظامی، قطع سلسله مخابرات تیلگراف و تلیفون قلب چلانی، ساختن سند یا مهر، آتش زدن، شراب نوشی و شراب سازی و استعمال چرس و بنگ، بازنگری، قتل و جرح، اسقاط جنین، زنا و لواط، شاهدهی دروغ، قسم ناحق، بهتان و افتراح، قمار بازی، مردم آزاری، بیپرده خرجی، سوء قصد یا سهو طبیبان به دادن دوا، و جرمهایی از نوع قباحت بیان شده است.

در نظامنامه توقیف نامهها و محبوس خانهها (۱۳۰۲) توضیح شده است که توقیف خانهها برای اشخاصی است که هنوز در حق شان حکم قطعی صادر نشده باشد در حبس خانهها فقط اشخاصی که در حق ایشان فیصله و حکم لایق میشود موجود می باشند. کسانی که به سبب یک قباحت و یا جنحه هائیکه مدت حبس شان از سه ماه اضافه نباشد نیز در توقیف خانهها اكمال مدت جزائیه خود را پوره میکنند. مامورین توقیف خانه و حبس خانه هیچ کسی را که در حق شان یک سند توقیف از طرف قوماندان کوتوالی و یا فیصله قاضی صادر نشده باشد، بتوقیف خانه یا حبس خانه قبول کرده نمی توانند.

دولت محروم میشوند. درین نظامنامه وظایف تحریر نفوس، اخذ عسکر ذکر شده است. برای زنان و بچه های خورده، جاهای علیحده مقرر می باشد. برای صحبت و اقوام مجرمین در هفته دوروز به روز جمعه و دوشنبه مشخص کرده شود. مبالغی که از نتیجه کار محبوسین حاصل میشود متعلق بدولت است.

در نظامنامه تذکره نفوس و اصول پساپورت و قانون تابعیت (۱۳۰۲) قسمت مهم درباره تذکره نفوس میباشد. گرفتن تذکره نفوس جبری شمرده شده است و کسانی که فاقد تذکره نفوس باشند در فروش و گرو کردن ملکیت، شنیدن دعاوی، عقد نکاح ملازمت دولت، گرفتن پساپورت، گرفتن تقاوی، داخل شدن بچهها بمکاتب از مساعدت دولت محروم می شوند درین نظامنامه وظایف تحریر نفوس، اخذ عسکر ذکر شده است.

در فصل دوم اصول پساپورت آمده است نصب عکس تنها برای مامورین سیاسی ضروری است و برای دیگران حتی الامکان لازم گفته شده از ماده ۴۰ معلوم میشود برای

زنان فقط در صورتی تصدیق نامه تسهیل عبور داده میشود که قبلاً با محرم خود بخارج مسافرت کرده باشد و محرم او وفات کند و پاسپورت متوفی برای عودت وی کارندهد .
در فصل سوم قانون تابعیت آمده است که مطابق آن اشخاصی که از یک پدر و مادر تبعه افغانی و یا از پدر تبعه افغانی در داخل یا خارج افغانستان تولد شود تبعه افغانستان شمرده میشود. خارجیانی بعد از چهار سال اقامت خواهش تابعیت افغانی را کرده میتوانند. زنهای خارجی با ازدواج تبعه افغانی تبعه افغان گفته میشوند و زنهای افغانی چون با اتباع مسلم غیر افغانی ازدواج کنند افغان گفته نمیشوند .

در نظامنامه قونسلگری (۱۳۰۲) تقسیم و تفریق قونسلها، (جنرال قونسل، قونسل ویس قونسل، وکیل قونسل) و تفریق بین قونسل های حقیقی و قونسل های افتخاری که عندالایجاب اتباع خارجه نیز قبول میشوند، ذکر شده است .

سپس وظایف قونسلها نسبت به اتباع افغانستان در امور منازعات، وکالت وصیت، وفات و غیره شرح داده شده و تکالیف قونسلها نسبت به دولت درساحه تجارتی بیان شده است. صدور تصدیق در مقابل رسید و دیگر محصولات نیز بیان گردیده است .

اصلاح رواجها و عرف در احوال شخصیه

علاوه بر آنچه عملاً درساحه رفع حجاب و عصری ساختن لباس بعمل آمد، درساحه وضع نظامنامهها برای تأمین حقوق زنان بایک نظر اسلامی ترقی خواهانه اقداماتی بعمل آمد و برای رفع رسم و رواج های پرمصرف و کمر شکن مقررات وضع شد. اشتباهات عملی و اقدامات عجولانه درهمین ساحه به ارتجاع داخلی و استعمار خارجی بیش تر از همه چیز دیگر موقع میسر کرد، تا از راه دسایس و تمهیدات افکار عامه برای تباهی جنگ داخلی ۱۳۰۷-۸ مقدمه بچینند .

نظامنامه نکاح، عروسی، ختنه سوری (۱۳۰۰) بمنظور رفع مشکلات و صلت های حالت صغارت و جلوگیری از مخارج نکاح و عروسی و منع (ظلم و تعدی شوهران در حق زنان عاجزه) «مطابق شرع» وضع شده بود. در ماده اول ذکر شده بود برای هر کسیکه یک زن یا دو یا سه زن داشته باشد و خیال دیگری عقد نکاح را بکند باید تصدیق عدالت و مساوات او را نفی درست و متدین در محکمه اصلاحیه بدارند و بعد از حصول اجازه نامه محکمه اصلاحیه عقد نکاح مذکور کرده شود. و هرگاه در مورد زندگی و معاش زن دوم خلاف قاعده عدالت بین شان ظاهر شد، مصدقین عدالت مورد جزا می آیند. در ماده پنجم نکاح حالت صغارت قبل از بلوغ موقوف شده است و در ماده ششم آمده است که عقد نکاح قبل از سن ۱۳ سالگی کرده نشود. در ماده هفتم «شیرینی خوری را که نامزدی می گویند» مطلق منع شده است. در مجلس نکاح، ازدحام و جمعیت منع شده است. در ماده نهم رسوم «بدی دادن» یا زن رابه جبر و کره به میراث گرفتن و عیال شخصی را موروثه خود دانستن ممنوع شده است. و در ماده دهم ذکر شده است زن بیوه و طلاق شده را کسی از شوهر کردن با تخفیف و تهدید منع نکند. در ماده یازده هم رسوم عیدی و براتی منع شده. در ماده چهارده آمده است شیرینی عقد نکاح از نیم چارک الی یک چارک نقل یا میوه اضافه نباشد. در ماده پانزده گفته شده که مهر جمیع طوایف عموماً اضافه از سی رویه موقوف است. شیربها و ولور و قلین و طویانه قطعاً گرفته نشود. در ماده شانزدهم لباس ناکح به منکوحه میدهد محدود و در ماده هفده لباسی که عروس خیل به داماد میدهد ممنوع شده است. در ماده هجده جهیز که در مجلس بقسم سیال داری داده میشود منع شده در ماده ۲۰ میله مجلس زنانه یا مردانه در شب حنا اجازه داده شده است .

در ماده ۲۲ میله ختنه سوری منع شده است .
 نظامنامه مراسم تعزیه داری (۱۳۰۱) بیشتر برای رفع مصارف بیموده میباشد (بخاطر باید داشت که در عهد ضیائیة نیز مقرراتی برای منظور تدین و چاپ شده بود.)
 اقامت کسانی که برای تقدیم تسلیت می آیند در خانه مرده دار منع شده است. جز برای قوم قریب مرده و ایشان هم باید طعام و جای خوراک خود را خود بپارند. طبخ ضیافت در منزل مرده دار ممنوع می باشد «زیرا شرعاً مکروه و سیاستاً موقوف است». درباره قرض داری متوفی و اسقاط شرعی و خیرات نیز قیود لازمه ذکر شده است .

مالیات

تشتت و رکود درین ساحت مهم حیات دولت افغانستان توجه تام رهبران و رجال مسئول را بعد از کسب استقلال جلب کرده بود .

نظامنامه مالیه بتاريخ اول حمل ۱۲۹۹ شمسی از ملاحظه پادشاه گزارش یافته و بخط حروفی چاپ شده و بنابراین نخستین نظامنامه آغاز استقلال افغانستان که به طبع رسیده بنظر می رسد .

این نظامنامه به آیات مبارکه قرانی، حمد خدای پاک و درود پیامبر و افسین آغاز یافته، در آن ذکر شده است که «مالیه ذکوة است که از عصر سید المرسلین و خلفای راشدین برای مجاهدین و حراست وطن اذملت گرفته می شد». فقره اول نظامنامه چنین آغاز میشود :

«قریه داران قریه جات را لازم است که جزء و جریبی زمین مزروعی و قنوت و چشمه سار و قبله بست کاملاً به تفصیل اسم و ولد و ساکن مالیه ده به اداره مالیه قلمداد بدهد». بقیه این فقره و اکثر فقرات دیگر درباره ارتباط و ظایف قریه دار و اداره مالیه است. از اداره مالیه برای قریه داران طومار جزء اسمی جمع دهی ایشان همه ساله داده میشود درباره پرداخت و اقساط و فرار و حبس زمین دار و آفت سماوی بر مزروعات و زمین های مخروبه و چمنی و فروش اراضی تجویزاتی ذکر شده است. تنخواه مقرری مدیر مالیه مامورین مالیه بموجب برات نظارت مالیه بدو قسط از صندوق خانه داده میشود «به لحاظی که در ملک به لفظ تنخواه برداشت نکنند، هرگاه کرده بودند و بظهور رسید يك بریکتم گرفته میشود». در نظامنامه يك جدول تسعیر مستقل سه ساله داده شده و از ترمیم رباط ها و تقسیم آب بخشی رعیتی که تعلق به مدیر مالیه دار و گفتگوی مالیه دهی و دعوای آب بخشی و ضرر پلوان شریکی و منع جمع انواع تکالیف حواله کردن بالای رعیت و شفع داری زمین و ارسال حسابات مالیه بمعهد سندات به بولک مالیه و پرداخت باقیات ذکر شده است .

نظامنامه کارگذاری مالیه در سنه ۱۳۰۰ شمسی در مطبعه حروفی ماشیخانه کابل بچاپ رسیده است. باوجود این عنوان، نظامنامه به عنوان مساحت اراضی در داخل متن ذکر شده است و آمده است که مساحت اراضی عبارت است از پیمایش املاکات مشتمل به چهل قاعده، در قاعده اول رئیس و مامورین مساحت و در قاعده دوم مامورین جماعت که به لفظی مهندسین مساحت نامیده میشوند ذکر شده. مقصد ازین نظامنامه شرح نقشه برداری اراضی مردم است که تحت مالیه دهی می آید .

نظامنامه زراعت للمی (۱۳۰۱) بیشتر راجع به محصول مالیه آنست. در ماده اول ذکر شده است که مالیه اراضی للمی افغانستان از سالهای دراز از قرار خسر و اجاره و بست خانه واری و غیره گرفته میشد و بعد ازین به ذریعه هیئت های تنظیمیه حاصل شده به چهار درجه اعلی و اوسط و ادنی و ادنای ادنی بست میشود .

در آغاز نظامنامه محصول مواشی (۱۳۰۱) آمده است که در افغانستان محصول مواشی به انواع مختلف گرفته میشود مثلاً محصول زکوة، طرق، علف چور، باج سیخ شاهی گی، تکت زکوات، سررمگی، سرگله گی، روغن، قروت معمولی، سرکانه، چکانه و باوجود محصولات دیگر تکالیف هم به مثل حواله خرید جوال، گلیم، جل، نوار، بشم ریشمه، قوبره، باسلیق، اسپ، اشتر، مرکب، که دولت بکار میداشت و بالای زکوت و مال رعایا ریزش می گردیده و از قرار ریزش گرفته میشود و نیز محصولات که برای مواشی گذاشته شده بدو قوم بالای یک قوم بیک قرار و بالای دیگر قوم به دیگر قرار محصول کم و زیاد مقرر بود و بعضی از حکام و کارداران خدانا ترس بلکه نوکران شخصی شان از یک جای بدیگر جای حرکت می نمودند و مصارف خود را به اسم سیورسات و بارگیر و سواری خود را به اسم «الو» از رعایا می گرفتند و این قواعد باعث تکالیف و زحمات مالداران میشد.

لہذا همه این تکالیف و زحمات را رفع نموده یک محصول به اسم محصول مواشی بالای تمامی مالداران افغانستان بدون استثنای قومیت وضع شده در ماده دوم آمده است قریه داران و یاقبیلہ دارانی که سابق ملک، کندیدار میر هزار، ایل بیگی، ارباب آقسقال بنام های مختلف یاد میشد ازین پس برای اقوام کوچی، به اسم قبیلہ دارو برای غیر قبایل کوچی قریه دار موسوم گردیدند، تا به اتفاق علاقه دار سپاه جزمواشی تعلقه خود را بدهند. محصول مواشی برای اشتر چهار روپیہ، برای اسپ و قاطر دروپیہ و برای گوسفند و بز ۱۵ پیسہ، برای گاؤ و گاومیش یک روپیہ و برای مرکب یک روپیہ تعیین شده است تا هر سال از ابتدای عقرب تا اخیر قوس رسانیده شود.

نظامنامه اخذ رسوم گمرک (۱۳۰۰) با مقدمه قابل دقت آغاز شده: محض سهولت کار و راحت رعایای تبعه صادقه خود ما محصولات را که پیشتر برسومات ۱- بارانه ۲- وزن ۳- قیمت مال ۴- عددی ۵- جلدانه ۶- توپانه و بنام های طرفه و متعدده ۱- شصت یکہ ۲- چهل یکہ ۳- ده یکہ ۴- دلای ۵- قدیمی جدیدی ۶- گوشی ۷- صده شاهی ۸- ارت ۹- طلا پلی ۱۰- نیم داغی ۱۱- قمچین پلی ۱۲- چراغی ۱۳- سرسلامتی ۱۴- بدرقه گی ۱۵- کیمہ باجی ۱۶- شاهی گی ۱۷- سرایداری ۱۸- پای موری ۱۹- صد دیناری ۲۰- دو پیسہ گی ۲۱- قبان پلی ۲۶- تنگہ پلی ۲۷- قافله باشی ۲۸- کنیز و غلام پلی یاد شده و درآمد و روانگی خارجیہ و داخلیہ علیحدہ در هر بند و هر گمرک گرفته میشود، همه را یکجا مزج و ضم نموده به تقسیمات و ترتیبات منظمه تحویل فرمودیم. همچنین در مقدمه آمده است که به بعضی اشیاء و اجناس فیشن که ادخال آن در وطن عزیز نقص و ضرر داشت افزودیم. و برخلاف محصول اشیائی را که موجب مزید نفع ملت است کم شده است. تا جریک در یک موضع محصول مقررہ را تادیه کرده مختار است در تمام قلمرو سلطنت امتعه خود را نقل و حرکت میدهند و مدیران گمرک ها سند و دستاویز را معاینه نموده دیگر به خصوص اخذ محصول مزاحم نشوند.

مجموع این نظامنامه ضمناً یک فہرست جالب توجه صادرات و واردات افغانستان در آئین می باشد کہ از نظر تاریخ تجارت و یک جنبہ تاریخ اقتصادی کشور تدقیق در آن بسیار سودمند است.

نظامنامه بودجه مندرج نباشد تحصیل آن ممنوع است و اجرا کردن یک مصرف کہ در نظامنامه مذکور نباشد ممنوع می باشد وضع شده است. فصل اول درباره صورت و ترتیب احضار نظامنامه بودجه عمومی بشمول تنخواه و مصارف می باشد. هر وزارت و اداره مستقلہ و اداره خصوصیه بودجه خود را ترتیب می نمایند و جد اول در وزارت مالیه جمع میشود در فصل دوم ذکر شده است کہ تدقیق بودجه بالا نفعه موجبہ بہ مجلس عالی وزراء تقدیم میشود و بعد از آنکہ مفردات آن در مجلس وزراء علم آوری شد از طرف شورای دولت مذاکره و تدقیق میشود. و اعضای شورا نظامنامه را قسم قسم بین خویش

تفریق مینمایند و عنداقتضاء از وزارت متعلقه همه معلومات لازمه را گرفته میتوانند و مامورین را برای تدقیقات به مجلس احضار و جلب میکنند و يك لایحه مفصل اسباب و موجب ترتیب میشود و اصلاحات لازمه در بودجه وارد میشود و نظامنامه بودجه بعد از تدقیق و آرای شورا و سپس به مجلس عالی و وزراء تقدیم میشود و مجلس و وزراء بطور قطعی تدقیق آخرین را نموده بودجه را برای منظور شاهانه تقدیم مینمایند و اگر بین شورای دولت و وزراء اختلافی بزرگ جهت نظامنامه بودجه رخ دهد تصفیه آن بدست پادشاه میباشد و بعد از منظوری پادشاه نظامنامه جاری و نافذ میشود. در فصل سوم راجع به تطبیق و اجرای نظامنامه بودجه عمومی مواد قابل توجه می باشد راجع به تبدیل ماده های زیر يك فصل بودجه به اجازه پادشا، يك فصل مستقل بودجه بدیگر فصول نقل تخصیصات صورت گرفته نمیتواند. تخصیصات مندرجه بودجه اگر در سنه حسابیه بودجه مصرف نشود در ختم سال خرج شده نمیتواند و درین بابان تخصیصات متممه آمده است. در فصل چهارم مراقبت و تفتیش نظامنامه بودجه عمومی بیان شده است. ملاحظه سند مصرف و تصدیق مصارف و اطلاع دادن تخصیصات و مصارف ولایات و غیره مطالب مورد بحث آمده است.

در نظامنامه خزانه جات دولت (۱۳۰۱) خزانه روی کار و خزانه پس انداز که خرج آن به امر و اجازه حضور است تفریق گردیده است. درباره راپور موجودی قطع محاسبه ارسال وجوه به دارالسلطنه و راپورت وجه تحویلی موادی موجود است. در نظامنامه وظایف مستوفیان و سر رشته داران اعلی (۱۳۰۲) با شرح واردات و اخراجات و تحویلات و تشخیص و محاسبه میباشد و بیشتر متوجه جریانات مالیاتی ولایات است.

نظامنامه فروش اموال تحویلخانه های سرکاری (۱۳۰۲) نخست تفریق اجناس را بین آنچه بکار میشود و آنچه اضافه میماند و باید بفروش برسد ذکر کرده و سپس فروش اموال زیاده کارآمد و مالهای بیکاره داغمه را تحت نظر هیئت بیان میکند.

در نظامنامه اجراءات تصفیه محاسبه ماضیه (حمل ۱۳۰۲) ذکر شده است راجع به محاسبه مامورین و عهده برداران از ابتدای ۱۲۸۳ - الی اخیر ۱۲۹۷ شمسی یعنی آخر دوره سراجیه تطبیق میشود. درباره باقیات گدام داران، خزانه داران، تحویلداران مامورین محاسبه، و مجرائی محاسبات و موضوع تنخواه شخصی مستمری و غیره مطالب متعدد آمده است و امکان تادیه باقی داری به اقساط شرح داده شده است.

نظامنامه داکخانه (۱۳۰۰) حاوی ۱۴ فقره در باب صورت اعمار داکخانه، تقسیمات داخلی، صورت ارسال مکتوبهای راجستری و غیر راجستری، صندوقهای داکخانه صورت ارسال لفافه های رسمی، تشکیلات داکخانه ها، صورت حساب دهی تکتبهای پوسته، بودجه داکخانه ها، ارسال جراید و غیره بود.

در باره تکتبهای پارسل و نرخنامه آن و اوراق مکاتبه و مخابره با نرخ واحدیک شاهي مطالب قابل مطالعه وجود دارد.

املاك واسكان

نظر به جریان انتقال نفوس و سیاست اسكان ناقلین که از عهد ضیائی به بعد مورد توجه کامل دولت بودجه از نظر اجتماعی و چه از نگاه مالیات و اقتصاد و چه نظر به وقوع جنبش مهاجرت بین مسلمانان هند که سبب آمدن مهاجران هندی گردید این مبحث قابل توجه است.

در آغاز نظامنامه ناقلین به سمت قطغن (۱۳۰۲) آمده است کسانی که از اهالی ولایت کابل و حکومتی های اعلی سمت مشرقی و جنوبی به زمین داری ولایت قطغن راغب باشند و روانه قطغن میشوند نایب الحکومه قطغن و مدیر زراعت قطغن فوراً برای سکونت ایشان مکلف شمرده میشوند. بر علاوه زمینهای تحت جوی آب سر رشته شهر حضرت امام صاحب و امثال باید گرفته شود. برای هر فرد ذکور و انثیه که هفت ساله و یا بالا

باشد فی نفر هشت جریب زمین آبی در مقابل فی جریب یک شاهی و برای بندرآفشان سال اول فی جریب ۴ سیر کندم وجو داده میشود .

نظامنامه معاملات نهر رزاق سمت شمالی (۱۳۰۵) مربوط رودخانه پنجشیر است. در مقدمه آمده است در قسمت شمال آب اضافه دریای پنجشیر و دریای شتل و دریای سالنگ و دریای غوربند که دایماً بی مصرف به خارج میرود و همراه یک نهر جدید باصول مهندسی به اراضی لامزروع سمت شمالی جزیی کرده شود مبلغ مصرفی این نهر ۱۱ لک روپیه ازطرف مهندسین سنجیده شده و ۸۵ هزار جریب زمین لامزروع سمت شمالی در تحت این نهر می آید. اسم نهر مذکور نهر رزاق گذاشته شده. مواد عمومی در باره حفر نهر وظیفه مامورین و مهندسین و معاشات ایشان ذکر گردیده است. در نظامنامه فروش املاک سرکاری (۱۳۰۲) ذکر است که از یک الی پنج جریب بتوسط علاقه دار و قریه دار و زیاده ازان بعد از اعلان فروش توسط حاکم محل صورت میگیرد. فروش نسبه نیز پیش بینی شده است. املاک خرابه و لامزروع را اشخاص آباد کرده و بعد از تصویب مجلس مشوره محلی، حق ملکیت بر آن حاصل میکنند .

نظامنامه مهاجرین (دمهاجرو نظامنامه) بزبان های فارسی و پشتو چاپ شده (۱۳۰۲) و در آن صورت قبول مهاجرین (باتفریق بین آن مهاجرین که به اجازه دولت خود بافغانستان می آیند و آنکه به قسم التجاء بافغانستان مسافرت میکنند) بیان شده است. تحقیق درباره احوال مهاجرین، مساعدت در اسکان و اعاشه بشمول تعمیر مساکن و تعیین زمین و معافیت ایشان ناشش سال از خدمت عسکری و تا سه سال از مالیات و غیره تفصیلات بیان شده است .

معارف

معارف عصری در عهد سراجیه بنیان گذاری شده بود. منورین افغانستان در زمان استقلال یقین راسخ داشتند که نشر معارف یگانه راه اساسی ترقی افغانستان است. پرنسیپ مجانی بودن معارف چه از روی اعتقاد عصری و اعتقاد دینی و چه از روی لزوم جلب مردم اهمیت اساسی داشت. جنبش عصری افکار اسلامی معارف نوین و ارشادات اسلامی را متوافق و مترافق و لازم و ملزوم همدگر می شمرد .

نظامنامه اساسی معارف (۱۳۰۵) در شرح تشکیلات آنوزارت میباشد: اداره مرکزیه بخدمت اداره و خدمت نفتیش منقسم شده است. خدمت اداره شامل دوایر تدریسات ابتدائیه و تالیه - تشکیلات تنظیمات، تحریرات، محاسبه، حفریات و موزیم میباشد. شرح وظایف هر دایره داده شده است. فصل ثانی نظامنامه درباره تفتیش و فعالیت هفت نفر مفتش عمومی میباشد .

در باب ثانی نظامنامه انجمن معارف مورد بحث آمده است که متشکل از مستشار رئیس تدریسات، مفتشین عمومی معارف، رئیس و اعضای هیئت تالیف و ترجمه، مدیر معارف ولایت کابل، و مدیر مکتب امانیه و هم مدیران دیگر مکاتب تالیه که در آتی در پائتخت تاسیس میشوند و مدیر دارالمعلمین مرکز و دو نفر از علمای دینی بوده تحت ریاست وزیر معارف و درغیاب وی تحت ریاست مستشار انعقاد می یابد .

درباره حفریات و موزیم ماده مفصلی موجود است. مدیر حفریات و موزیم مامور است به تحصیل و محافظه اشیای محفوری که قرار مقابله نامه بین افغانستان و فرانسه حق افغانستان است میباشد. یک هیئت سیار با موسیوفوشه سیر و حرکت میکند. در ماده اخیر نظامنامه ذکر شده است وزارت معارف عمومی جمعیت صحفه تمثیل را نظارت میکند که بمقصد تأمین کردن ترفیات صنعت نفیسه تمثیل تاسیس شود .

در اعلان نامه اداره لیلیه (۱۳۰۲) بیان شده است لیلیه مرکز مخصوص طلبه ولایات و اطراف است که نصاب ابتدائیه پنجم را تکمیل کرده و در مکاتب رشديه

ودارالمعلمین کابل داخل میشوند. اگر بی بضاعت و نادار باشند به موجب تصدیقنامه ناداری شامل لیلیه میشوند. درین اعلان نامه تمهیه وسایل مادی بشمول شرح خورا به شبازوی طلاب لیلیه ذکر شده است.

در نظامنامه مکاتب خانگی (۱۳۰۲) پروگرام تعلیم صرف به سه مضمون دینیات فارسی و تحریر انحصار یافته است و باید همان تنب دینیات و فارسی تدریس شود که در مکاتب سایر رسمیه از طرف وزارت معارف فرموده شده و هر گاه از سبب مذکور به دست نیاید جایز است از تنب فارسی قاعده بغدادی پنج تناب (بدون محمود نامه) گلستان، بوستان، اخلاق محسنی، آواز سهیلی، جراید وطنیه، واشتبارات عامه تدریس و مدعا و مقصود بیانات آن شرح داده شود. این مداتب هر سال باید تفتیش شود و تاسیس مکاتب خانگی باید از طرف حکام تشویق گردد.

در نظامنامه نشانات معارف (۱۳۰۲) سه درجه نشان اول - دوم و سوم ذکر شده درجه اول برای کسانی که اقل بیست هزار روپیه نقد اعانه دهند یا متعل مصارف پنج ساله يك مکتب ابتدائی شوند یا دو مضمون درسیه را تا اخیر دوره آن را بدن تدریس کنند. و یاسه جلد کتاب معید تألیف نمایند و غیره و برای سلاطین و روسای جمهوری و وزرای ممالك خارجه که برای بهبود معارف افغانستان پروفیسران بفرستند و یا به طلبه افغان در ملک شان توجه نماید داده میشود.

نشانهای درجه دوم و سوم برای اعانهها و خدمات کمتر از فوق تعیین شده است. اسم شخص مستحق از طرف انجمن معارف بحضور پادشاه پیشنهاد میشود. علاوه برین نظامنامهها یکعده متون مدون راجع به پروگرامهای تعلیمی دورههای مختلف و دارالمعلمینها موجود است که مطالعه و بحث جدا آنها را ایجاب میکند. نخستین اقدامات برای پیکار بایسواد و مجاهدات برای کشف اصول سوادخوانی یعنی طرز کاکا و طرز صوتی و طرز غازی قابل توجه است که مطالعه آن از ساحه این تحقیق در قانون گذاری فراتر می باشد.

امداد اجتماعی

نظامنامه لایحه اداره مساکین (۱۳۰۵) برای رفع گدائی وضع شده و مقصد از آن اینست اشخاصیکه بدون علت گدائی را پیشه گرفته اند از آنها خط گرفته میشود و اگر سالم باشند به دیگر کسب و پیشه گماشته میشوند و اگر باز هم به گدائی اقدام کنند مردها به جزای تعزیری به کارهای معابر و امثال آن مقرر و زن ها به شفاخانه انائیه و یا کارهای زنانه مقرر میشوند. کسانی که قادر به تدارك معیشت خود نباشند از اقربا و یا اهل قریه شان خط گرفته میشود.

نظامنامه تربیه اطفال یتیم (۱۳۰۵) که در مرحله اول تنها در ولایت کابل از طرف وزارت معارف تطبیق میشود برای تشویق پرستاری ایتام کمتر از ۱۳ ساله توسط اشخاص می باشد چنانکه وزارت معارف برای ذواتیکه متکفل پرستاری ایتام گردند ماهانه ده روپیه میدهد و ایشانرا مکلف میداند اطفال را به مکتب بفرستند و بعد از تکمیل دوره ابتدائیه تادیه مصارف از طرف وزارت معارف قطع میشود، تا معیشت ایشانرا تأمین کرده ایشانرا به گدائی نگذارند. درین نظامنامه فهرست نفقه های شرعی و مقدار خوراک و پوشاک لازمه معیشت کسانی که بر عهده اقارب ایشان و یا اهل قریه و محله گذاشته میشوند تعیین شده است. برای فرستادن يك عده مساکین بی وسیله اسکان در مزار شریف در «مساکین خانه ترکستان» پیش بینی گردیده و در ماده اخیر منع گدائی اعلان شده است.

ماموریت حکومت ووظایف دواير

دقانون نامه تعداد ياقانون نامه حاضری، اوقات حاضری ازاول حمل الي آخر عقرب ازطرف صبح بساعت هفت ونیم وازطرف عصر بساعت چهار وازماه قوس الي اخيرماه حوت صبح بساعت ۹ وعصر بساعت سه ونیم میباشد. برای ماه مبارکرمضان بهرموسم تصادف نند وقت کار ازساعت ۹ تا بساعت سه تعیین شده است. انواع رخصتی، مریضی، عروسی، فاتحه داری شروح داده شده. دررخصتی های عام، جشن استقلال قابل توجه است که درمرکز هشت روز ودرولایات سه روز هرسال درتقویم تعیین میشود.

عید رمضان دوروز وعید اضحی باعرفات چهار روز وعاشورا يك روز ومولود شریف يك روز وجشن جلوس پادشاه ۹حوت يك روز رخصتی دارد. برای اهل هنود رخصتی های جداگانه پیشبینی شده است. این قانون نامه درحمل ۱۳۰۱ بچاپ رسیده است ودر ۲۸ قوس نظام نامه حاضری مامورین بچاپ رسیده است که صورت تعدیل یافته قانون نامه مذکور است.

درنظامنامه رخصتی مامورین (۱۳۰۲) رخصتی مقرری باتنخواه ازقرار بیستروز سالانه ورخصت ضرورت شرح داده شده. درباره رخصتی مریضی به نظامنامه حاضری حواله داده شده است.

درنظامنامه استعفای مامورین ملکی (۱۳۰۲) ماده اخیر قابل توجه است که مامورین چون ازوضع بدیگر موضع قاعدتا تبدیل میشوند درصورت عدم قبولی شان عیناً مستعفی شمرده میشوند.

درنظامنامه اصول محاکمات جزائیه مامورین (۱۳۰۲) مراحل اتمام، توقیف یاعدم توقیف، تحقیقات دایره متعلقه مجالس مشوره، محاکم ثلاثه مامورین درشورای دولت صورت محاکمه، شهود، اثبات، حکم ودلائل صورت فیصله واساسات فیصله ازروی نظامنامه ها بیان شده است.

درنظامنامه مدیریت ودفتر اوراق ومدیریت مکتوب (۱۳۰۲) وظایف این دومدیریت تفریق شده :

مدیریت اوراق کار وارده وصادره ومرسولات را میکند و مدیریت مکتوب درهروزارت معروضات را بحضور پادشاه ومکاتیب را ازطرف وزیر به استثنای متعلقه دیگر مدیریت ها تحریر میکند (مدیریت مکتوب بعد ازمرور سالها مدیریت تحریرات وبعداً قلم مخصوص نامیده شده است.)

نظامنامه مدیریت های مامورین وزارت (۱۳۰۲)، وظایف این مدیریت ها ازقبیل ترتیب سوانح، محاسبه، ترقی وترفع شان، صورت ترتیب اوراق سوانح، ذکر شده است. حداقل سن مامورین ۱۸ سالگی است درین نظامنامه راجع به عزل وقطع وظیفه مامورین مواد مهمه موجود است.

نظامنامه محاسبه وزارت خارجه (۱۳۰۲) بیشتر برای سهل ساختن حساب دهی نمایندگی های افغانی درخارج که خریداری وزارت ها به عهده شان گذاشته میشود وقضایای ارسال ومواصلت آن ازطریق گمرک وحل وغیره مسائل عملی وضع شده است.

زراعت، صنعت وتجارت

درآنوقت پلان گزاری اقتصادی هنوز درجهان عام نشده بود. باکسب استقلال ومشکلات اقتصادی افغانستان جمع سرمایه داخلی وجلب سرمایه خارجی هم دشواربود. باین همه درساحه اقتصادی اقدامات چند سزاوار توجه است.

امور زراعت مربوط وزارت تجارت بود و در نظامنامه وظایف مامورین زراعت (۱۳۰۲) و مدیران و نگران های زراعت ایفای تکمیل و ترقی دادن کافه احتیاجات و عند الحاجة تأسیس مکاتب زراعت و باغ های نمونه و تجربیه محصولات زراعی و دقت درباره بذر برای اصلاح حاصلات از خارج آورده میشوند ذکر شده است .

شاگردان زراعت بین ۳۰ و ۱۵ ساله باید انتخاب شوند و اگر وائنده و نویسنده باشند بهتر است. طلبه دایمی ماهر زراعت میشوند. و طلبه موقتی بجه های دهقانان بوده در زمین های خود با اهالی کار میکنند .

موضوع آبیاری و قنات ها نیز جزء کار مامورین زراعت است . قابل توجه است - کشفیات معادن نیز بعهده مامورین زراعت گذاشته شده تا در حین کشفیات معادن فواید و مخارج آنرا معلوم نموده بوزارت تجارت اطلاع بدهند. در نظامنامه تقاوی تجاریه (۱۳۰۱) شرح تقاوی برای تجارت داخلی و خارجی ذکر یافته است. تقاوی در ماه حمل داده میشود و موعده ادای اقساط آن از اول حمل سال آینده شروع میشود موعده تقاوی برای تجارت داخلی ۱۲ سال و تجارت خارجی ده سال میباشد. کسانی که بعد از گرفتن تقاوی در محصول دهی خود ترقی نشان ندهند مبلغ تقاوی از ایشان به قسط ۱۲ ماه و در صورت لاجایدادی از ضامنان ایشان بقرار ریزش واپس تحصیل و تحویل خزانه میشود .

در نظامنامه وکیل التجاره (۱۳۰۲) ذکر شده است محصول آرت که برای دولت گرفته میشود و حصه از آنرا آرتی برای خود اخذ مینمود و قوانینی که سابق برین بخصوص آرت جاری بود از ابتدای ۱۳۰۱ منسوخ گردید. وظیفه وکیل التجاره فروش مال تجار و خرید اجناس بر ایشان و ارسال صورت حساب ایشان میباشد. در باب بار جالانی پشاور و سر جماعه و کرایه کشتان و بار گیران فصل جدا گانه آمده است اندازه بار اشتر و قاطر و مرکب تعیین شده است .

در نظامنامه تشویقیه صنایع (۱۳۰۲) معافیت های گمرکی و مالیاتی برای وارد کردن ماشین خانه های خورد و کلان مثلا نساجی و غیره شرح داده شده برای ماشین خانه ها تا پنج جریب زمین بدون قیمت داده میشود. صورت گرفتن اجازت و احکام جزائیة مورد بحث فصول اخیر این نظامنامه است. وظایف مربوطه بعهده وزارت تجارت گذاشته شده است .

نظامنامه محکمه شرعیه در باب معاملات تجارتی (۱۳۰۱) در مطبعه حروفی ماشین خانه کابل نشر شده است. طی این نظامنامه قرض دادن از طرف تجار و دکانداران برای زرگر پیشه و دیگر مردم رعیتی منع گردیده امر شده است که تا اخیر ۱۳۰۱ باید همه معاملات قرضی فیصله شود، سپس درباره حجت های تجارتی و اسناد معاملات تجارتی بیانات لازمه آمده است. در اخیر در باب تاجر دیوالی و فرار تاجر مواد لازمه ذکر شده است .

نظامنامه مقیاسات که در اخیر ۱۳۰۴ بجاپ حروفی در مطبعه شرکت رفیق بجاپ رسیده مقیاسات طول و مساحت - وزن و مسکوکات رابه اساس سیستم متریک و اعشار بیان میدارد. در مقدمه فواید اصول اعشار و ضررهای معین نبودن مقیاسات همه از مملکت بیان شده است. در فصل اول اعلان شده است که مقیاسات مساحت به اسم گز شاه گز معمار، گز جریب به متر تبدیل شد. اجزاء متر به فارسی دهم، صدم، و هزارم و اضعاف آن لسل متری، سل متری، زمرتری به پشتو اعلان شده است .

در فصل دوم گفته شده که مقیاس اوزان نخود، مثقال، خورد، پاو، چارک، سیر خروار، به گرام تبدیل یافته و اجزای گرام به فارسی دهم، صدم و هزارم و اضعاف به پشتو لس گرامه، سل گرامه، زرگرامه داده شده است .

درفصل سوم مسكوك طلايك امانی به وزن شش گرام بیست افغانی داده شده است و مسكوك نقره يك افغانی ده گرام صدپول اعلان شده- مسكوك مسی دویولی بوزن دوگرام و پنج پولی بوزن سه گرام و ده پولی بوزن شش گرام ذكر یافته است .

نرخ مسكوكات سابقه داده شده است. ۱۱ روپیه كابلې معادل ده افغانی و يك روپیه كابلې معادل ۹۱ پول و يك قران كابلې ۴۵ پول و عباسی ۳۰ پول و سه شاهي ۲۲ پول و سناری ۱۵ پول و شاهي ۷ پول و دویسه سه پول است (معادل وزن و مساحت قدیم و جدید بصورت لوحه مقارنه داده نشده است). درفصل اخیر ذكر شده كه تا اخیر سال ۱۳۰۷ سنگ های وزن و متر جدید بین اهالی رایج شود و از شروع ۱۳۰۸ به بعد سنگ ها و ذره های سابقه متروك و ممنوع خواهد شد .

امور بلدې و تعمیرات

در نظامنامه بلدیه (۱۳۰۲) ذكر شده است كه در كابل و مراکز ولایات و حكومت های اعلی و حكومت های كلان دواير بلدیه موجودانده از طرف يك مجلس بلدې كه اهالی انتخاب میکنند اداره میشود. وظایف مجلس بلدیه و انجمن اداره بلدیه ترتیب بودجه قرار داد جواز استقرار خواه از حكومت خواه از دیگر طرف و تدقیق و تجویز مقاولات و امتیازات بلدې ذكر شده است امور تنظیفیه و حركت گادی ها و اداره مساجد و امنیت بازارها و مقادیر و اوزان و امور تنظیف و تنویر و مقررات آبادی های جدید و صحت اهالی شهر فصول جداگانه دارد .

در ضمیمه اصولنامه بلدیه كه بتاريخ اول جوزاء ۱۳۰۶ نافذ گردیده محصول سالانه موتر و گادی و موترسیكل و بایسكل تعیین شده است. در ضمیمه مورخه میزان ۱۳۰۵ گرفتن تكت برای موتر، موترسیكل و بایسكل و گادی لازم اعلان شده است. اشخاصیكه دریوری موتر و یا موترسیكل و گادی بانی را مینمایند بداشتتن شهادتنامه و گرفتن اجازه نامه بلدیه مكلف شدند .

در آغاز نظامنامه ابنیه شهر دارالامان (۱۳۰۲) ذكر شده است كه برای دولت علیه افغانستان لازم يك شهر شایسته و مناسب پایتخت داشته باشد بنابراین يك شهر موسوم به شهر دارالامان بنیاد شده در آن سرك های وسیع و كوتی های پخته كاری مرغوب و باغهای بازینت گلکاری و اشجار باغهای عمومی باغهای مخصوص انائیه و اطفال ساخته میشود و آبهای گوارا بذریعه نل هابه هر خانه تقسیم و آبهای كشیف از زیر زمین در بلول ها از شهر خارج کرده خواهد شد. تنویرات خانه های این شهر همه از قوه الكتریك خواهد بود .

در این نظامنامه در موضوع اقدام به تعمیرات در دارالامان مقررات وضع شده است يك هیئت اداره عمارات اهالی شهر دارالامان ترتیب و تنظیمات شهر دارالامان و شكل حصه های زمین كه فروخته میشود و منظوری نقشه های ابنیه را مینماید. هر تعمیر كننده باید سه نسخه نقشه زمین و تعمیر پیشتر به هیئت تقدیم دارد. فاصله عمارات پنج نقشه كوچك و ساده ترسیم و چاپ شده است برای مساعدت در پخته كاری تعمیر تسهیلات پیشبینی شده است دیگر مطالب راجع به تعمیرات شهر سازی و جنبه های مالی اعمار منازل قابل توجه می باشد .

نظامنامه تعمیرات پغمان (۱۳۰۲) دارای چهل ماده بود درباره آبادی پغمان و دفتر منظم تعمیرات پغمان و نقشه كشی و طرح عمارات و وظایف تيكه دار خریداری مصالح و دادن تقاوی به اشخاص و مساعدت به اشخاصیكه خیال آبادی در پغمان داشته باشند

یکعده ملاحظات شهرسازی قابل توجه میباشد - حصول مبلغ تقاوی به تصویب انجمن تأمین پغمان از درجه اول هفت هزار روپیه تا درجه پنجم سه هزار روپیه و تادیه اقساط تقاوی شرح داده شده است .

نظامنامه تعمیرات دولت (۱۳۰۱) راجع به مرمت کاری و بنای تعمیرات دولتی میباشد. تهیه مصالح برآورد و پیمایش (در حالیکه پیمایش ها بوزارت مالیه مقرر بودند) صورت مجرائی مصارف و سرپرستی جریان تعمیر و راپورت کار آن و طرز قرار دادی و حساب سالانه تعمیرات مورد بحث آمده است .

زندگانی سیاسی واجتماعی

در نیم اول ۱۳۰۷ و خاصه بعد از عودت پادشاه مرحوم امان الله خان از سفر اروپا در حالیکه داهیة جنگ داخلی هر شب و روز نزدیک می شد بی محابا جنبش های بسیار پیشرفته اصلاح زندگانی سیاسی واجتماعی ظهور کور بر علاوة مباحث لویه جرگه ۱۳۰۷ مطالعه یکعده متون که بنام مرام نامه و نظامنامه چاپ شده راجع به فعالیت حزب اتحادیه و کلوب است (گرچه از ساحت قانون گذاری خالصی مورد بحث ما تا حدی بعید است) در ختم این مختصر قابل ذکر میباشد. الهام مشاهدات پادشاه مرحوم امان الله خان در اروپا در همه این متون مشهود است .

مرام نامه اساسیه فرقه استقلال و تجدید منطبعه ۲۰ سنبله ۱۳۰۷ چنین آغاز میشود: فرقه استقلال و تجدید که موافق قانون جمعیت ها تشکیل شده يك جمعیت ملی و سیاسی است که مرکز آن کابل است. هدف جمعیت ترقی جلوگیری از استبداد و حفاظت استقلال گفته شده مطابق ماده سوم این فرقه، خرافاتی را که بدین اسلام مطابقت ندارد و در اثر اعتیادات جزء اعتقاد گرفته شده آنرا از سیاست و اختلاطات متنوع سیاست تخلیص نموده قوانین سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ملت را تشکیل و احتیاجات عمومیه را به اساسی که بمدنیت عصر حاضر و علوم و فنون تجربه شده اطمینان بخش تطبیق بشود تأمین مینماید .

فرقه میگوید توجه عامه ملت را جلب کند تا ملت در موقع انتخاب و کلاء شورای ملی افراد فرقه را بر غیر فرقه ترجیح بدهد. تشکیل فرقه از مرکز آغاز و به سایر نقاط همه مملکت حتی قریه ها و محله ها وسعت می یابد .

در اخیر مرامنامه رئیس عمومی فرقه و بانی آن شخص پادشاه معرفی شده و نشر

نظامنامه تشکیلات و وظایف فرقه بعد از تصویب جمعیت مرکزی وعده داده شده است.

نظامنامه اساسیه جمعیت طیاره افغانستان در مقدمه حاوی مرام آن جمعیت میباشد و آن در زمان صلح و حرب با همه قوت و پول و اعضای در خصوص مدافعه وطن با طیاره ها بحکومت معاونت کرده است. این جمعیت طیاره خریده و به دولت هدیه میکند و برای

تعلیم طیاره ران ها مکتب میکشاید و یا به مکاتب خارجه طلبه میفرستد. صنف اول اعضاء

سالانه هزار و دوصد افغانی و صنف دوم چهار صد افغانی و صنف سوم دوصد افغانی

حق عضویت میدهند. جمعیت دارای مجلس عمومی، مرکز عمومی شعبات در ولایات

میباشد. مناسبات جمیعت با حکومت در فصل خاص مورد بحث آمده يك قومیسر از طرف حکومت بطور فخری جمع اعانات را تفتیش و مراقبت میکند و جمعیت در هر شش ماه بوزارت حربیه راپورت میدهد این نظامنامه بتاریخ ۸ سنبله ۱۳۰۷ چاپ شده است. در افغانستان کلوب سیاه، سرخ و سبز که نیز مربوط بهمین ایام می باشد ذکر شده است مقصد این کلوب وسایط تنزه و معاشرت اجتماعی را تأمین نمودن و اعضایش را از تنبلی و پرمردگی جسمانی و روحانی نجات دادن است. بنام کلوب بازی های باقیمت و یامجانی اجرا میشود و یاتیاتر های ترتیب میشود .

بول دخولیه فی نفر پنجمصد افغانی و اجرت سنویه ۲۴۰- افغانی (فی ماه بیست افغانی) بود، کلوب باید از خود کتابخانه و قرائت خانه می داشت، بازی های داخل خانه در زمستان، پینگ پانگ، بلیارد، شطرنج، قطعه بازی و غیره و از بازی های برون در بهار تینس، فوتبال، کرکت، اسمپ سواری، تفنگ زدن، چوگان و گلف و غیره پیش بینی شده بود . از طرف اعضای کلوب دادن کنفرانس های علمی اقتصادی و فنی نیز پیش بینی شده بود .

فهرست کرونولوژیک نظامنامه های دوره امانیه

۱۲۹۹

مالیه (اول حمل) (مارچ ۱۹۲۰م)

نشان های دولت

۱۳۰۰

اخذ رسوم گمرک (اول حمل) .

تخفیف عبارات القاب .

داگ خانه (۹ سنبله) .

جزای عسکری .

کار گذاری مالیه .

نکاح عروسی ختنه سوری .

البسه عسکری (دلو) .

تقسیمات ملکیه افغانستان (سنه تدوین معلوم نشد. غالباً همین سنه باشد)

۱۳۰۱

حاوی حاضری (قانون نامه (حمل) .

تذکره نفوس (حمل) .

تعزیه داری (۳۰ حمل) .

تعمیرات دولت (سرطان) .

تقاوی تجاریه (اول عقرب) .

پودجه عمومی (اول قوس) .

زراعت للمی (اول قوس) .

محصول مواشی (اول قوس) .

مکاتب خورد ضابطان .

محکمه شرعیه در باب معاملات تجارتی .

نظامنامه اساسی (۸ حوت بتصویب لویه جرگه) (آغاز ۱۹۲۳م) .

۱۳۰۲

رخصتی مامورین (۱۲ حمل) .

اجراآت تصفیه محاسبه ماضیه (۲۰ حمل) .

توقیف خانه ها و محبوس خانه ها (حمل) .

فروش املاک سرکاری (۱۷ ثور) .

تذکره نفوس و اصول پساپورت و قانون تابعیت (۵ جوزا) .

تشکیلات اساسی (۱۵ جوزا) .

مهاجرین (۱۸ سرطان) .

ابنیه شهر دارالامان (۱۹ اسد) .

مکاتب خانگی (۱۶ سنبله) .

ناقلین بست قطفن (۴ میزان) .

تفریق وظایف حکام و مامورین متعلقه آن (میزان) .

تفریق وظایف کاتبان داخل قطعات ودوایر لوازم فرقه وقول اردو (۳۱ میزان) .
قونسلگری (اول عقرب) .

مدیریت های مامورین وزارت (۱۰ عقرب) .

مدیریت محاسبه وزارت جلیله خارجه (۱۴ عقرب) .

فروش اموال تحویلخانه های سرکاری (۱۵ عقرب) .

وزارت جلیله حریه (۲۵ عقرب) .

مدیریت ودفتر اوراق ومدیریت مکتوب (۱۴ قوس) .

وظایف مامورین زراعت مربوط وزارت تجارت (۲۵ قوس) .

وکیل التجاره (۱۹ جدی) .

اداره لیلیه (اعلان نامه) (۲۱ جدی) .

وظایف مستوفیان وسرشته داران اعلى ومامورین ما تحت شان (جدی) .

استغای مامورین ملکی (۱۵ دلو) .

بلدیہ (۲۵ دلو) .

اصول محاکمات جزائیہ مامورین (۲۰ حوت) .

نشانات معارف .

تشویقیہ صنایع .

تعمیرات پغمان .

۱۳۰۳

جزای عمومی (اول میزان) .

مطبوعات (۱۰ جدی) .

۱۳۰۴

مقیاسات (۲۳ حوت) .

۱۳۰۵

رنبه های عسکری .

خدمات داخله عسکری .

تعلیقات دولت .

تعلیمگاه آمران وضابطان (۲۹ سرطان) .

لایحه مساکین (۱۱ عقرب) .

آذوقه (۲۲ جدی) .

تربیه اطفال یتیم (۲۳ جدی) .

وزارت معارف (۵ دلو) .

نهر رزاق سمت شمالی (۲۶ دلو) .

۱۳۰۶

محاکم شرعیہ درباب جرایم (۳۰ جوزا) .

۱۳۰۷

جمعیت طیاره افغانستان (۸ سنبله) .

فرقه استقلال وتجديد (مرامنامه) .

کلوب سیاه سرخ وسبز (۲۲ سنبله) .

نظامنامه اساسی دولت علیه افغانستان

- ۱- دولت علیه افغانستان اداره امور داخله و خارجه خود را به استقلال تمامه حایز بوده همه محلات و قطعات مملکت ب زیر امر و اداره سنیۀ ملوکانه بصورت یک وجود واحد تشکیل مییابد و به هیچ حیثیت در اجزای مملکت تفریق کرده نمیشود .
- ۲- دین افغانستان دین مقدس اسلام است، دیگر ادیان، مثل اهل هندو، یهودی که در افغانستان هستند بشرطیکه آسایش و آداب عمومیه را اخلال نکنند، نیز در تحت تأمین گرفته میشوند .
- ۳- پایتخت مملکت افغانستان شهر کابل است. اهالی تمام مملکت افغانستان بالمساوی بنظر حکومت هستند که هیچ امتیازی اهالی شهر کابل نسبت بدیگر شهرها و قصبات مملکت محروسۀ افغانیه ندارند .
- ۴- بنابر خدمات فوق العاده اعلیحضرت همایون که در راه ترقی و تعالی و استقلال ملت افغانیه ابراز نموده اند، ملت نجیبۀ افغانستان متعهد میشوند که سلطنت افغانستان به اولاد این پادشاه ترقیخواه افغانیان باصول اولادیت بانتخاب اعلیحضرت پادشاهی و اهالی ملت انتقال میکند و ذات ملوکانه در حین جلوس اریکه سلطنت بالموافقه اشراف و اهالی متعهد میشوند که مطابق شرع شریف و این نظامنامه اساسی اجرای اوامر حکومت نموده و استقلال افغانستان را رعایت و برای وطن و ملت خود صداقت نمایند .
- ۵- ذات حضرت پادشاهی خادم و حامی دین مبین اسلام و حکمدار و پادشاه عموم تبعۀ افغانستان است .
- ۶- امور مملکت بذریعۀ وزرای دولت، که به اراده سنیۀ انتخاب و تعیین میشوند اداره میشود و هر کدام از وزراء مسئول امور متعلقۀ شان شناخته میشوند، ازین سبب ذات همایونی غیر مسئول میباشند .
- ۷- در خطبهها ذکر نام پادشاهی و ضرب سکه بنام پادشاه و تعیین رتب مناصب مطابق قوانین مخصوصه و اعطای نشان و انتخاب و تعیین صدراعظم و دیگر هیئت وزراء و عزل و تبدیل شان و تصدیق نظامات عمومیه و اعلان مرعیت شان و محافظه و اجرای احکام شرعیه و نظامیه و قوماندانی عمومی قوای عسکری افغانستان و اعلان حرب و عقد مصالحه و علی العموم معاهدات و عفو و تخفیف مجازات قانونیه عموماً یا خصوصاً از حقوق جلیله پادشاهی شمرده میشوند .

حقوق عمومیه تبعۀ افغانستان

- ۸- همه افرادی که در مملکت افغانستان میباشند بلا تفریق دینی و مذهبی تبعۀ افغانستان گفته میشوند، صفت تابعیت افغانیه مطابق نظامنامه مخصوصه استحصال یا ضاعه کرده میشود .
- ۹- کافۀ تبعۀ افغانستان آزادی شخصی خود را مالک بوده، حریت دیگر اشخاص را اخلال و ضایع نمی کنند .
- ۱۰- حریت شخصیت از هر گونه تعرض و مداخلت مصئونست. هیچکس بدون امر شرعی و نظامات مقننه تحت توقیف گرفته و مجازات کرده نمیشوند. در افغانستان اصول اسارت بالکل موقوف است از زن و مرد هیچکس دیگری را بطور اسارت استخدام کرده نمیتواند .
- ۱۱- مطبوعات و اخبارات داخلیه مطابق نظامنامه مخصوص آن آزاد میباشند. نشر اخبار فقط از حقوق حکومت و یا اهالی تبعۀ افغانیه است. درباره مطبوعات خارجه دولت علیه افغانستان بعضی شرائط و قیود نهاده میتواند .

۱۲- تبعه افغانستان مطابق نظامات موضوعه برای تجارت و صنعت و زراعت هرگونه شرکتها کرده میتوانند.

۱۳- تبعه افغانستان مفرداً یا مجتمعاً اگر خلاف شریعت غرا و یا نظامات دولت ازطرف مامورین یا دیگری حرکت و رفتاری ملاحظه کنند، به اداره های عرض میکنند، اگر دردوائر حکومتی مرجوعه اش به بازخواست و استماع عرض شان پرداخت نکنند علی الترتیب بمافوق شان استغاثه نمایند، در صورتیکه هیچیک بازخواست نکرد، راساً بحضور اشرف پادشاهی عرض نموده میتوانند.

۱۴- امر تدریس بالکل آزاد است، مطابق نصاب معارف عمومی، هر فرد تبعه افغانستان بطور عمومی و خصوصی برای تدریسات مأذون و مجاز میباشند. اما اشخاص اجنبی به استثنای نفری که برای تعلیم استخدام میشوند بداخل مملکت افغانستان به افتتاح و اداره مکاتب مجاز نیستند.

۱۵- عموم مکاتب افغانستان در زیر نظارت و تفتیش حکومت میباشند، حکومت همه اسباب و تدابیری که برای تربیه علمیه و ملیه همه تبایع افغانستان برسیاق انتظام و اتحاد میباشند به نظر دقت میگیرد اما اصول تعلیمیه که به امور اعتقادی و مذهبی اهل ذمه و افراد مستأمنه تعلق دارد اخلال کرده نمیشود.

۱۶- كافة تبعه افغانستان بحضور شریعت غرا و نظامات دولت در حقوق و وظایف مملکت حق مساوات دارند.

۱۷- عموم تبعه افغانستان به اندازه قابلیت و اهلیت شان در همه ماموریت ها به اندازه احتیاج دولت استخدام میشوند.

۱۸- مالیات و محصولات مقررۀ مطابق نظامنامه های مخصوصه برای تبعه افغانستان به نسبت ثروت و اقتدار شان تعیین و گرفته میشوند.

۱۹- در افغانستان هر شخص ازمال و ملک خودش که در تصرف او باشد، در امن میباشد. اگر یک ملکی به مقصد منافع عمومی بکار دولت شود موافق نظامنامه مخصوصه آن اولاً قیمت آنرا بصاحبش تادیه نموده بعد ملک را گرفته میتوانند.

۲۰- مسکن و جای هر فرد تبعه افغانستان از هرگونه تعرض مصنوعست و هیچکس از طرف حکومت و سائر بدون احکام نظامات بخانه شخصی جبراً و بلا اسیدان داخل شده نمیتواند.

۲۱- در محاکم عدلیه عرض و داد عمومی مطابق شریعت و اصول محاکم حقوقیه و جزائییه فیصله کرده میشود.

۲۲- مصادره و بیگار بالکل ممنوع است، اما کار و نکالینی که در زمان محاربه پیش شود مطابق نظامنامه مخصوصه آن ازین قاعده مستثنی است.

۲۴- خارج نظامات دولت از هیچکس چیزی گرفته نمیشود.

۲۴- شکنجه و دیگر انواع زجر تماماً موقوف است و خارج نظامنامه جزای عمومی و عسکریه برای هیچکس مجازات داده نمیشود.

وزراء

۲۵- در افغانستان وظیفه اداره حکومت مفوض است به هیئت وزراء و اداره مستقله در حین اجتماع هیئت وزراء. ریاست مجلس راذات ملکونه ایفاء مینمایند. اگر ذات شاهانه تشریف نداشته باشند صدر اعظم بوظیفه ریاست میردازد و اگر صدر اعظم اثبات وجود نداشته از جمله وزراء، وزیر وزارت اول وظیفه نیابت را اجراء میدارد.

۲۶- وکیل که در حال غیاب یکی از وزراء تعیین میشود عیناً اختیارات و حقوق همان وزیر را داراست.

۲۷- در هر سال قبل جشن عمومی استقلال يك روز مخصوصی كه از طرف ذات شاهانه معین فرموده میشود در زیر ریاست شهریاری يك دربار عالی انعقاد خواهد یافت دربار مذکور مرکبست از رجال مامورین دولت و اکابر و اشرافی كه از طرف ذات شاهانه انتخاب شده باشند در مواجه آن هر وزیر و مدیر مستقله اجراءات و خدمات یکساله خود شان را عیناً بیان و ایضاح خواهد نمود .

۲۸- صدر اعظم و دیگر وزراء از طرف قرین الشرف پادشاهی انتخاب و تعیین می شوند .

۲۹- مجلس وزراء مرجع امور مهمه داخلی و خارجی دولت است . مذاکرات مجلس وزراء و قرار دادهائی كه محتاج تصدیق میشوند بعد امضای اعلیحضرت همایونی در معرض اجراء گذاشته میشوند .

۳۰- وزراء امورات مربوطه وزارت متعلقه خود را به اندازه كه در حوصله اختیارات خود شأنست اجرا و مافوق آنرا آنچه راساً بحضور اشرف ملوكانه تقدیم میشود بحضور اعلیحضرت پادشاهی و آنچه موافق تفصیل لائحہ و ظایف مجلس وزراء مواد متعلقه مجلس مذکور باشد به مجلس عالی وزراء تقدیم و القاء مینمایند و مجلس وزراء در مواد مقدمیه موافق نظامنامه مخصوصه مجلس وزراء مذاكره و مباحثه نموده حل و فصل و آراء خود را امضاء مینمایند .

۳۱- هر يك از وزراء در سیاست عمومیه دولت مشترك و در امور موظفه وزارت متعلقه خود خصوصاً بحضور اشرف ملوكانه مسئول شناخته میشوند .

۳۲- در اموری كه از حضور شاهانه بیکي از وزراء و یا دیگر مامورین امر شفاهی شود احكام تحریری آنرا به امضای همایونی حاصل دارند .

۳۳- يكي از وزرای دولت اگر از روی وظیفه ماموریت شان تحت محاكمه گرفته شوند محاكمه آنها بدیوان عالی عاید و راجع است و اصول محاكمه شان موافق نظامنامه مخصوصه حل و فصل میگردد و دیگر دعاوی شخصیه وزراء كه خارج وظیفه ماموریت شان باشد مانند سائر رعایا بمحاکم عدلیه مراجعت مینمایند .

۳۴- وزیری كه از طرف دیوان عالی تحت اتهام می آید الی نتیجه محاكمه و برائت وی از وظیفه وزارت معطل مینماید .

۳۵- مقدار وزارت و تشکیلات دوائر و وظایف شان در نظامنامه تشکیلات اساسیه توضیح یافته .

مامورین

۳۶- بالعموم مامورین مطابق موادی كه در نظامات مخصوصه ایضاح گردیده بماموریت هائی كه لایق و مناسب باشند تعیین کرده میشوند و هیچيك مامورین تا زمانه كه از وظیفه خود مستعفی نشوند و یا از سوء رفتار شان موجب عزل نگردند و یا از طرف دولت بنا بر يك امر ضروری لازم تبدیل و موقوفی نباشند اصلاً عزل و موقوف نمیشوند و مامورینی كه حسن سلوك و استقامت خدمت خود هارا ابراز نمایند استحقاق ترقی رتبه و ماموریت و مستمری را دارند .

۳۷- وظایف مامورین در نظامات مخصوصه تعیین و تفریق گردیده هر مامور موافق نظامنامه های مخصوص از وظایف موظف اش مسئول شناخته میشود .

۳۸- همه مامورین علی المراتب در اطاعت امر مافوق شان موافق نظامات دولت مكلف و موظف هستند، و اگر از طرف امر مافوق آنها در اجرای كدام امر خلاف نظامات دولت اصرار شود مامورین ماتحت شان بمرکز وزارت اطلاع نمایند و هرگاه بدون اطلاع مركز او امر خلاف قانون را اجراء كنند آنها نیز مسئول شناخته میشوند .

مجالس مشوره و شورای دولت

۳۹- در مرکز دارالسلطنه يك هيئت شورای دولت و در نایب الحکومه کی های اعلى و حکومتی های درجه اول و دوم و سوم و علاقه داری يك يك مجلس مشوره موجود است .

۴۰- اعضای مجالس مشوره و شورای دولت از اعضای طبیعی و اعضای منتخبه مرکب میباشند .

۴۱- اعضای طبیعی مجالس مشوره از مامورینی که در نظامنامه تشکیلات اساسیه توضیح یافته تشکیل میابد و اعضای طبیعی شورای دولت با المساوی تعداد اعضای منتخبه شورای اساساً از طرف قرین الشرف اعلی حضرت همایونی منتخب و تعیین کرده میشوند . اعضای منتخبه تماماً از طرف اهالی معین و مقرر میشوند در باب صورت انتخاب آنها در نظامنامه تشکیلات اساسی مواد جداگانه موجود است .

۴۲- مجالس مشوره و شورای دولت علاوه بر وظایفی که در نظامنامه تشکیلات اساسی نشان داده شده به وظایف ذیل موظف اند :

الف - برای ترقی صناعات، تجارت، زراعت، معارف همه تکالیفی که لازم بینند بدولت عرض مینمایند .

ب - در خصوص مالیات و محصولات دولت و دیگر معاملات حکومت، اگر مخالف اصول نظامات معاینه نمایند بمقصد اصلاح اینچنین امور بحکومت عرض و الجاح نموده میتوانند .

ج - اگر در حقوق که موافق این نظامنامه برای اهالی داده شده از یکطرف اخلال واضاعه ملاحظه کنند در نزد حکومت صلاحیت عرض و استغاثه را دارند .

۴۳- فقراتی که مجالس مشوره ولایات و محالات بحضور نایب الحکومه ها و حکام عرض و تقدیم مینمایند آنچه به اندازه اختیارات نایب الحکومه ها و حکام باشد خودشان اجراء و مافوق آنها بوزارت متعلقه همان شعبه ارجاع میدارند . از وزارت منسوبه اش اگر لازم اجرا باشد اجراء نموده و الا بروفق ماده (۳۰) تعمیل مینمایند و اگر مسئله مواد قانونیه باشد بموجب قاعدهی (۴۶) این نظامنامه پردازند .

۴۴- در فقراتی که از مجالس مشوره برای نایب الحکومه و حکام محلی عرض میشود و از جانب آنها الى يك ماه نتیجه و جوابی برای شان ظاهر نشود مجالس مشوره صلاحیت دارند که بشورای دولت عرض حوایج خود را بنمایند .

۴۵- شورای دولت فقراتی که مجلس مشوره شکایتاً مینویسند رأی خود را در آن باب نوشته بوزارت متعلقه همان فقره اطلاع میدهد، اگر در اجرای آن از طرف وزارت معطلی واقع شود شورای دولت آن فقره را تقدیم حضور همایونی میتواند .

۴۶- نظامات دولت از طرف شورای دولت تدقیق گردیده به مجلس وزراء تقدیم میشود و بعد تصویب مجلس وزراء و منظوری حضور شاهانه در مواقع اجراء می درآید .

۴۷- علاوه بر اعضای طبیعی دائمی شورای دولت، مامورین ملکی از نایب الحکومه الى حکام اعلى و از منصبداران عسکری تالو امشر که از ماموریت سبکدوش شده باشند به استثنای اشخاصی که در تحت محاکمه بیابند در جمله اعضای طبیعی شورای دولت موقتاً الى تعیین ماموریت شان داخل شده میتوانند .

۴۸- بودجه سالانه را که بوزارت مالیه تنظیم و ترتیب میشود، مطابق نظامنامه بودجه عمومی بشورای دولت تدقیق مینمایند .

۴۹- مقالات و تعهدات که به اجانب میشود از طرف شورای دولت مذاکره و تدقیق میگردد .

محاكم

- ۵۰- در محاکم عدلیه هر نوع محاکمات بطور علنی اجرا میشود، بعضی فقراتی که در نظامنامه مخصوصه محاکم نشان داده شده محاکمه آن را قاضی بطور خفیه اجرا کرده میتواند.
- ۵۱- در حضور محاکم هر کس برای محافظه حقوق خود همه وسائط مشروعه را پیشنهاد نموده میتواند.
- ۵۲- محاکم عدلیه در رویت و فیصله دعاوی که داخل وظیفه شان باشد تعطیل و ماطله کرده نمیتوانند.
- ۵۳- همه محاکم از هر گونه مداخلت آزاد هستند.
- ۵۴- صنوف و درجات محاکم و صلاحیت شان به نظامنامه تشکیلات اساسی ایضاح یافته.
- ۵۵- هیچکس خارج محاکم عدلیه برای تصفیة بعضی فقرات مخصوصه یک محکمه فوق العاده تشکیل داده نمیتواند.

دیوان عالی

- ۵۶- دیوان عالی خاص برای محاکمه و زرای دولت عندالاقضا موقتاً تشکیل میابد، و بعد از ابقاء و سرانجام نمودن کاری که باو سپرده شده فسخ میشود.
- ۵۷- طرز تشکیل دیوان عالی و اصول محاکمه در آن مطابق نظامنامه مخصوص آن اجراء شود.

امور مالیه

- ۵۸- همه محصولات دولت مطابق قانون مخصوص آن اخذ کرده میشود.
- ۵۹- هر سال برای واردات و مصارفات دولت یک بودجه تنظیم کرده میشود و این بودجه برای واردات و مصارفات دولت اساس بوده همه واردات و مصارف از روی آن اخذ و صرف میشود.
- ۶۰- بعد از تطبیق و اجرای بودجه سالانه یک محاسبه قطعی تنظیم کرده میشود و این محاسبه قطعی مقدار حقیقی واردات و صرفیات این سال را حاوی میباشد.
- ۶۱- برای تحقیق و تدقیق اینکه آیا واردات و مصارفات دولت حقیقتاً موافق نظامنامه بودجه ایفا گردیده است یا نه (یک دیوان سنجش تشکیل میابد) در خصوص دیوان سنجش نظامنامه مخصوصه موجود است.
- ۶۲- برای تنظیم محاسبه قطعی و برای تنظیم بودجه و صورت تطبیق و اجرای آن نظامنامه مخصوصه موجود است.

اداره ولایات

- ۶۳- اصول اداره ولایات از سه قاعده اساسیه مبنی است :-
- ۱- توسیع مآذونیت.
- ۲- تفریق وظائف
- ۳- تعیین مسئولیت بنا بر قواعد مذکور همه وظایف مامورین ولایات مطابق نظامات موضوعه تعیین و تفریق کرده شده است. اختیارات مامورین نیز

برطبق نظامات مخصوصه محدود است و هر مامور در وظائف خود علی المراتب نزد مافوقش برطبق نظامات مخصوصه محدود است و هر مامور در وظائف خود علی المراتب نزد مافوق مسئول شناخته میشود .

۶۴ - دروایات از هر شعبه وزارت مامورین جداگانه مقرر هستند. افراد اهالی برای اجرای کار و انجام حوایج خود ابتدا بمامورین شعبات مراجعت نمایند .

۶۵ - اگر اجرای کار اهالی بماموریتها نشود و یا درباره آنها مامورین خلاف نظامات دولت رفتار نمایند افراد اهالی از تعطیل کار و سوء رفتار آنها نزد آمر مافوقشان و عند الاقتضاء نزد نائب الحکومه ها و حکام اعلی عرض و استغاثه کرده میتوانند .

۶۶ - تشکیل دوائر بلدی و وظائف در نظامنامه مخصوص توضیح یافته .

۶۷ - هرگاه در یک حصه مملکت آثار عصیان و بغاوت که مخل امنیت عمومیه باشد حس کرده شود، دولت اعلان حکومت عسکریه مینماید و اداره عسکریت تشکیل مییابد .

مواد متفرقه

۶۸ - برای تبعه افغانستان درجه ابتدائیه تحصیل معارف حتمی و مجبور است درجات و تفرعات آن بیک نظامنامه مخصوص تعیین یافته که بر طبق آن معمول میشود .

۶۹ - يك ماده این نظامنامه اساسی به هیچ سبب و حیثیت تعطیل و یا حکم اجرای آن ساقط نمیشود .

۷۰ - بنا بر اینجایا اگر از مواد مندرجه این نظامنامه اساسیه لزوم تغییر و تبدیل شود بعد آرای لثان اعضای شورای دولت و تصویب مجلس عالی وزراء بحضور اشرف همایونی عرض میشود، بعد منظوری حضور شاهانه تغییر و تبدیل آن ممکن است .

۷۱ - تشریح و تفسیر يك ماده این نظامنامه اساسی و دیگر نظامات دولت اگر لازم دیده شود بشورای دولت حواله گردیده بعد تصحیح و توضیح شورای دولت و تصویب مجلس عالی وزراء طبع و نشر میشود .

۷۲ - در حین تنظیم نظامات معاملات اهالی و مقتضیات زمان مخصوصاً احکام شرعیه بنظر دقت گرفته میشود .

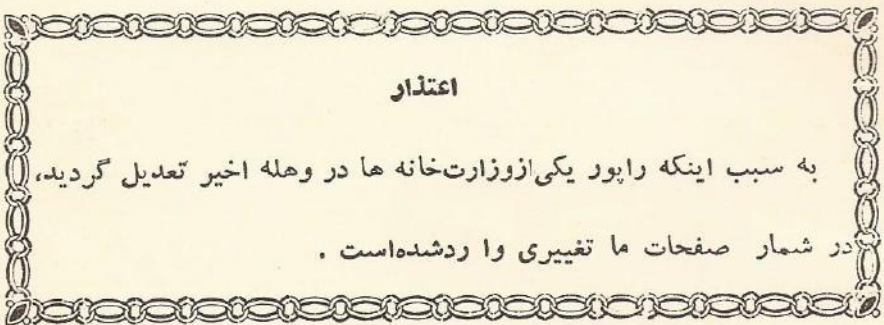
۷۳ - مصنوئیت مکاتیب یکی از حقوق اهالی است و همه مکاتیب و مراسلات محصولی اهالی که تودیع پوسته میشود تا از طرف يك محکمه جواز تجسس نشود در هیچ پوسته خانه و دیگر جا باز کرده نمیشود، همچنان سر بسته بمرسل الیه سپرده میشود .

مواد این نظامنامه اساسی که به اتفاق آراء وزرای دولت و تمامی وکلای ملت در مجلس لوی جرگه سمت مشرقی برای اساس دولت علیه افغانستان تصویب یافته و هشتصد و هفتاد و دو نفر اعیان مجلس مذکور در موفقیت آن مهر و امضاء کرده اند منظور است و ادخال آنرا در جمله نظامات دولت اجرای احکام موادش را امر و اراده میکنیم .

این ترجمه فارسی با اصل نظامنامه اساسی افغانی موافق است .

ضمیمه نظامنامه اساسی دولت علیه افغانستان

مواد این نظامنامه اساسی که به اتفاق آرای وزرای دولت و تمامی وکلای ملت در مجلس لوی جرگه سمت مشرقی برای اساس دولت علیه افغانستان تصویب یافته در مجلس عالی لوی جرگه پغمان نیز عیناً قرائت و حسب آرای وزرای دولت و تمامی وکلای ملت و علماء و سادات و مشایخ منظور گردیده است. مورخه ۸ دلو ۱۳۰۳ .

اعتذار

به سبب اینکه راپور یکی از وزارتخانه ها در وهله اخیر تعدیل گردیده،

در شمار صفحات ما تغییری وارد شده است .

